

	Podmiot zgłaszający uwagę	Status	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (rozdział, podrozdział, punkt)	Treść uwagi	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko IZ
1	Gmina Dygowo	Jednostka samorządu terytorialnego	Sekcja 4, podpunkt 2, str. 206	Wnioskuję się o szczegółowe wskazanie gmin wchodzących w skład zaproponowanego w dokumencie Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.	Brak wyszczególnienia gmin należących do KKBOF rodzi wątpliwości, czy obszar ten jest spójny z obszarem funkcjonalnym, o którego powołanie partnerskie samorzady starają się począwszy od stycznia 2013 roku w ramach przygotowań do realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-KołobrzESCOm Obszarze Funkcjonalnym. W celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych zostały podpisane dwa Listy Intencyjne. Obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT. Uczestnictwem w planowanym obszarze funkcjonalnym zainteresowanych jest 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Miasto Kołobrzeg, Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemyśl, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Funkcjonowanie Gminy Dygowo w ramach Porozumienia, poprzez które będą realizowane inwestycje w ramach ZIT, umożliwi gminie realizację szeregu zadań inwestycyjnych, które w zdecydowany stopniu podniosą atrakcyjność gminy, zarówno pod względem rekreacyjno-turystycznym jak i inwestycyjnym.	Delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzialną na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięcie celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.
			Sekcja 4, punkt 4.2, str. 209	Wnioskuję się o określenie, czy realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na proponowanym terenie Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego jest decyzją ostateczną.	Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost określać realizację i obszar przedsięwzięć ZIT w województwie. Konkretnie zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym.	Zintegrowane podejście do zarządzania rozwojem regionu oraz do wdrażania RPO WZ przyjmuje "oddolną" optykę programowania rozwoju danego obszaru funkcjonalnego. Kluczowym dla instrumentu ZIT jest wspólne opracowanie przez interesariuszy obecnych na danym obszarze Strategii ZIT, która w sposób możliwie najbardziej efektywny wykorzystuje potencjały danego obszaru i jednocześnie rozwiązuje zdiagnozowane problemy. Należy zwrócić uwagę, że ZIT pozwala na realizację wiązki projektów w ramach wielu priorytetów inwestycyjnych. Zatem "odgórne" narzucenie przez IZ RPO WZ zakresu interwencji planowanej dla ZIT byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Założenia ZIT przewidują, że Strategia ZIT wraz z wiązką projektów będzie podlegała ocenie pod kątem wpływu na stopień realizacji rezultatów RPO WZ, a następnie będzie przedmiotem negocjacji z IZ RPO WZ. Zatem ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem tych negocjacji.
			Sekcja 4, punkt 4.2, str. 209	Proponuje się dołączenie tabelarycznej symulacji środków finansowych na realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego	Jeżeli decyzja dotycząca drugiego ZIT w województwie jest ostateczna, to w dokumencie powinny znaleźć się symulacje nakładów na realizację przedsięwzięć związanych z Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi w ramach proponowanego Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego. Pozwoliłoby to sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.	Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.

2	Miasto Białogard	Jednostka samorządu terytorialnego	Cały dokument RPO WZ 2014-2020	Uwzględnienie możliwości dofinansowania Zintegrowanych inwestycji Terytorialnych na terenie Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego	W związku z pracami dotyczącymi powołania Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego należy zaplanować w RPO WZ 2014-2020 środki finansowe na realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na tym obszarze	Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.
3	OKRĘGOWY INSPEKTORAT SŁUŻBY WIĘZIENNEJ W SZCZECINIE kpt. Edyta Gulbinowicz	Jednostka administracji rządowej	Sekcja 2: Opis układu osi priorytetowych, OP VIII, PI 9.4: aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	W uzasadnieniu celu szczegółowego 1 (str.144 Projektu RPO) zapisano: „(...) istnieje potrzeba realizacji komplementarnych usług różnych służb publicznych, w szczególności publicznych służb zatrudnienia i ośrodków pomocy społecznej, a także organizacji obywatelskich na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa (...) Kompleksowe programy wykorzystujące instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej i zawodowej będą miały na celu eliminowanie różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych), na jakie napotykać osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone społecznie, borykające się z problemem dyskryminacji na rynku pracy.” W opisie działań odnoszących się do tego celu szczegółowego brakuje zdecydowanie działań o charakterze edukacyjnym, aktywizacyjnym czy doradczym, adresowanych do osób odbywających karę pozbawienia wolności, które są osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Co ważne konieczne jest skierowanie działań do tych osób jeszcze w trakcie odbywania kary- w jednostce penitencjarnej, tak aby działania były efektywne i gwarantowały realizację założonych celów, w tym wzrost zatrudnialności osób marginalizowanych społecznie.	Uważamy, że konieczne jest zapewnienie realizacji prowadzenia działań o charakterze edukacyjnym, aktywizacyjnym oraz doradczym dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - odbywających karę pozbawienia wolności. Zmiana zapisów w Projekcie RPO na adekwatne do struktury i funkcjonowania Służby Więziennej umożliwi realizację takich przedsięwzięć i projektów. Z uwagi na brak możliwości realizacji projektów na poziomie centralnym chcielibyśmy kontynuować realizację projektów skierowanych do osób pozbawionych wolności, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, stwarzając im szansę efektywnego powrotu do społeczeństwa, w tym na rynek pracy. Uwagi te zgłaszaliśmy również w pismach z dnia 19.03.2013r., znak sprawy: OI/FE-3745/08/13/757 oraz z dnia 29.05.2013r., znak sprawy: OI/FE-3745/17/13.	W latach 2014-2020 wsparcie osób skazanych będzie kontynuowane na poziomie krajowym w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój.
4	Stanisław Majer	ZUT	2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego	W tabeli 5 zmiana treści: Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty na: Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty oraz wyposażonych lub zmodernizowanych laboratoriów lub pracowni	W punkcie tym wskazuje się na bardzo dużą rolę kształcenia zawodowego. Praktyczna nauka zawodu powinna obejmować przede wszystkim praktyki w zakładach pracy ale również zajęcia w warsztatach przyszkolnych, pracowniach laboratoriach gdzie uczeń. student uzyskiwałby praktyczną wiedzę w danych zawodach, a nie tylko systemy multimedialne tak jak jest to napisane... Dostępność do nowoczesnych metod nauczania, a zwłaszcza urządzeń i środków wykorzystujących techniki multimedialne,	Uwaga nieuwzględniona. Nazwy wskaźników pochodzą z Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, która określa spójne dla wszystkich programów operacyjnych wskaźniki produktu (output) i rezultatu bezpośredniego (output+) dla EFRR/FS oraz EFS. Stworzona Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych powinna być w maksymalnym stopniu spójna i komplementarna ze wskaźnikami strategicznymi, przyjętymi na poziomie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych, które pozyskiwane będą ze statystyki publicznej i/lub badań ewaluacyjnych.

<p>Miasto Szczecinek Marcin Wilk</p>	<p>Jednostka Samorządu Terytorialnego</p>	<p>SEKCJA 4: ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO TERYTORIALNE, STR. 206</p>	<p>Do proponowanego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego, sugerujemy konieczność dołączenia Szczecinecko-Wałecckiego Obszaru Funkcjonalnego, w ramach Obszaru Strategicznej Interwencji.</p>	<p>Szczecinek oraz Wałcz to obszary Województwa Zachodniopomorskiego wymagające indywidualnego podejścia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020, w celu zrównoważenia rozwoju gospodarczego w obszarze wojewódzkim. Ze względu na peryferyjne położenie Wałcza i Szczecinka względem dominujących ośrodków takich jak Szczecin, Koszalin i Kołobrzeg, pozbawienie regionu szczecineckiego i wałecckiego indywidualnego podejścia w formie proponowanego Obszaru Funkcjonalnego, spowoduje degradację ekonomiczną i demograficzną Miast Szczecinek i Wałcz.</p> <p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego wyraźnie wskazuje konieczność „poprawy powiązań centralnej części województwa oraz Wałcza i Szczecinka ze Szczecinem i Koszalinem w wyniku budowy i modernizacji infrastruktury komunikacyjnej. Plan generalnie zaleca poprawę dostępności obszarów peryferyjnych do głównych miast województwa, wsparcie ośrodków wzrostu o znaczeniu regionalnym (Darłowo- Sławno, Kołobrzeg, Stargard Szczeciński, Szczecinek, Świnoujście, Wałcz) oraz miast strefy centralnej i wdrożenie programu rozwoju dla małych i średnich miast. Działania te mają na celu zarówno osiągnięcie korzystnych efektów gospodarczych, jak i ogólnie poprawę atrakcyjności miast województwa.” (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego – Broszura Informacyjna str.14-15, Szczecin 2012, Opracowanie Regionalnego Biura Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie pod przewodnictwem Dyrektora mgr inż. arch. Stanisława Dendewicza).</p> <p>Celowość utworzenia Obszaru Funkcjonalnego z obecnością Szczecinka wskazuje w swojej ekspertyzie „Funkcje metropolitalne stolic województw Polski Zachodniej” ekonomista Politechniki Opolskiej i Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Pan Krystian Heffner. Wskazuje on, iż „można wytypować potencjalne ośrodki subregionalne,predestynowane do wspomagania funkcji metropolitalnych w centrach regionów lub aktywnie pośredniczące w procesach dyfuzji rozwoju. (...) wreszcie w woj. zachodniopomorskim taką funkcję może pełnić Koszalin, Szczecinek lub Stargard Szczeciński.” (Ekspertyza Funkcje metropolitalne stolic województw Polski Zachodniej, str. 23, Opole 2011, Krystian Heffner).</p>	<p>Zidentyfikowanie w projekcie RPO WZ 2014-2020 w oparciu o klasyfikację określoną w Umowie Partnerstwa, Obszarów Strategicznej Interwencji nie ogranicza zastosowania instrumentów zintegrowanego wsparcia wobec innym obszarów funkcjonalnych. Takim instrumentem zaproponowanym w projekcie RPO WZ, jest Kontrakt Samorządowy (KS), który będzie stanowił umowę pomiędzy samorządem województwa a podmiotem (stowarzyszeniem, związkiem) zawiązanym przez grupę samorządów lokalnych (powiaty, gminy) reprezentujących funkcjonalnie powiązany obszar regionu (np. obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego), przy czym zasadniczą funkcją KS będzie określenie wspólnych celów rozwojowych danego terytorium oraz zaplanowanie realizacji odpowiadających im przedsięwzięć. Należy przy tym wyraźnie zaznaczyć, że obszar funkcjonalny rozumiany jako terytorialnego tworzy się oddolnie i samoistnie. O jego zasięgu nie decyduje arbitralna decyzja czy też wola władz samorządowych, a istnienie rzeczywistych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców. Delimitacja przestrzenna zaproponowana w projekcie RPO WZ 2014-2020 jest pochodną wyżej opisanego procesu i odbyła się w pierwszej kolejności na podstawie analizy danych dotyczących diagnozy powiązań funkcjonalnych i cech aglomeracyjnych. Pod uwagę brana była również rzeczywista współpraca samorządów. Warto jednocześnie podkreślić, że podejście terytorialne nie zastępuje podejścia horyzontalnego, na którym oparta została logika interwencji RPO, w tym kontekście projekty beneficjentów obszarów problemowych w obrębie SSW będą traktowane priorytetowo w konkursach w ramach dużej części PI.</p>
		<p>1.2 Rozkład środków finansowych Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu</p>	<p>Błąd oznaczenia w kolumnie „Fundusz” w tabeli, w odniesieniu do osi priorytetowej „6. Transport”.</p>	<p>Błędne przypisanie funduszu EFS (powinno być EFRR) w sekcji transport.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>

5			<p>Program Strategiczny Dostępność i Bezpieczeństwo, tabela Część wykonawcza PROGRAM STRATEGICZNY „DOSTĘPNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO”, str. 31, Priorytet 1.3, Poprawa dostępu do subregionalnych obszarów wzrostu</p>	<p>W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 oraz w załączonych Programach Strategicznych nie uwzględniono, proponowanych przez Miasto Szczecinek i zgłoszonych w czasie konsultacji, listy inwestycji inedykatywnych.</p>	<p>Miasto Szczecinek przedstawia listę inwestycji inedykatywnych, które powinny zostać zapisane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020. Ich realizacja przyczyni się do rozwoju gospodarczego oraz modernizacji Miasta i Regionu Szczecinka. Lista zgłoszonych propozycji przedstawiona jest poniżej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Likwidacja "wąskiego gardła" na drodze krajowej S11, poprzez budowę obwodnicy Szczecinka. 2. Utworzenie Szczecineckiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. 3. Rozwój Szczecineckiego Klastra Meblowego. 4. Budowa systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury im towarzyszącej na odcinkach: <ul style="list-style-type: none"> - Szczecinek – Borne Sulinowo, - Szczecinek – Biały Bór. 5. Zakup, modernizacja niskoemisyjnego taboru autobusowego. Budowa i rozbudowa węzłów przesiadkowych. 6. Podniesienie efektywności energetycznej systemu oświetlenia drogowego na terenie Miasta Szczecinek. 7. Rewitalizacja zabytkowej wieży ciśnień w Szczecinku. 	<p>W RPO WZ nie przewiduje się wpisywania konkretnych projektów.</p>
6	<p>Zarząd Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Zachodniopomorskiego</p>	<p>Ogólnopolskie Stowarzyszenie KRS 0000116212</p>	<p>2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych punkt Typy Beneficjentów str. 83</p>	<p>W katalogu beneficjentów nie są ujęci bezpośredni wykonawcy zadań określonych w tej osi priorytetowej czyli jednostki straży pożarnej. Wnioskujemy o dopisanie w Typach Beneficjentów str. 83 oraz w innych miejscach wynikających z tej osi priorytetowej : Ochotnicze Straże Pożarne i ich Związki i Oddziały.</p>	<p>W województwie zachodniopomorskim działa 489 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), które skupiają ponad 16 tysięcy strażaków-ochotników. Ochotnicze Straże Pożarne zrzeszone są w Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej (ZOSPRP). ZOSPRP jest ogólnopolskim stowarzyszeniem mającym na celu reprezentowanie interesów Ochotniczych Straży Pożarnych. Związek wykonuje zadania o charakterze użyteczności publicznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa i bezpieczeństwa publicznego. Natomiast podstawowym zadaniem OSP jest udział w akcjach ratowniczych prowadzonych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych, klęsk żywiołowych, katastrof oraz innych zdarzeń. Strażacy ochotnicy pełnią swoją służbę społecznie. W akcjach tych zasadniczym celem jest ratowanie zdrowia i życia osób poszkodowanych, ich mienia i środowiska naturalnego. Strażacy ochotnicy uczestniczą w akcjach ratowniczych na terenie województwa to około 12.400 osób. Podniesienie poziomu wyposażenia i wyszkolenia w województwie przełoży się na podniesienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców województwa. Ochotnicze Straże Pożarne, ich Związki i Oddziały są przygotowane do realizacji zadań wynikających z roli Beneficjenta. Potencjał ludzki, jego przygotowanie merytoryczne jak i baza materiałowo-techniczna w pełni gwarantują możliwość samodzielnego realizowania projektów związanych z bezpieczeństwem na terenie województwa. Mając na uwadze fakt, że strażacy są również bezpośrednim wykonawcą tych zamierzeń to najlepiej znają swoje potrzeby i kierunki rozwoju na które należy głównie zwrócić uwagę. Mając powyższe na uwadze wniosek uważamy za zasadny.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
			<p>V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego 2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych</p>	<p>Rozszerzenie grupy beneficjentów o administrację rządową oraz podległe jej organy i jednostki organizacyjne.</p>	<p>Wiele budynków o wartości historycznej zostało oddanych w trwały zarząd jednostkom realizującym zadania administracji rządowej. COS SG w Koszalinie zlokalizowany jest w kompleksie dawnej szkoły kadetów z 1890 roku. Kompleks ten został wpisany na wojewódzką ewidencję zabytków województwa zachodniopomorskiego. Budynek ten wymaga znacznych nakładów finansowych, a bez wsparcia finansowego jego stan techniczny będzie ulegał pogorszeniu i budynek będzie ulegał degradacji. Rewitalizacja budynku nr 3 została zgłoszona również przez miasto Koszalin do Kontraktu Terytorialnego Województwa Zachodniopomorskiego.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>

7	<p>Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie Edyta Gaszyńska</p>	<p>Jednostka organizacyjna administracji rządowej</p>	<p>III OP, PI 4.3: wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym. 2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu</p>	<p>W celach szczegółowych dopisanie możliwości wsparcia wymiany urządzeń technologicznych na energooszczędne.</p>	<p>Do wyposażenia budynku zalicza się wszystkie instalacje wbudowane w konstrukcje budynku na stałe, rozszerzenie katalogu o wyposażenie technologiczne pozwoli na wymianę istniejących urządzeń typu kotły warzelne, piece, zmywarki na urządzenia energooszczędne, które zużywają do 30% mniej energii, wody.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W ramach PI 4.3 wsparcie udzielane będzie na projekty obejmujące kompleksową modernizację energetyczną budynków wraz z wyposażeniem tych obiektów.</p>
8	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego Wydział Edukacji i Sportu Iwona Kowalska</p>	<p>Jednostka samorządu terytorialnego</p>	<p>10 OP Edukacja</p>	<p>Czy szkoły, dla których organem prowadzącym jest Województwo Zachodniopomorskie (nadzoruje Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego) mogą składać projekty w ramach RPO WZ na lata 2014-2020? Szkoły, o których mowa, nie posiadają osobowości prawnej.</p>	<p>Część budynków COS SG w Koszalinie została wybudowana w 1890 roku z cegły licówki. Zatem termomodernizacja tych budynków będzie możliwa bez docieplenia zewnętrznego elewacji, co może przyczynić się do nie spełnienia aktualnych norm klas energetycznych.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Jednym z elementów kompleksowego projektu przeprowadzenia modernizacji energetycznej budynku jest audyt energetyczny, który ma wykazać przede wszystkim opłacalność termomodernizacji danego budynku oraz wybór najkorzystniejszych rozwiązań technicznych. Audyt energetyczny powinien dostarczyć rzetelnych podstaw do podjęcia świadomej decyzji dotyczącej termomodernizacji budynku.</p>
			<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209</p>	<p>Wnioskuję się o wpisanie Koszalińsko-Kołobrzieszko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT.</p>	<p>Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – Kołobrzieszko – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowego powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem. Konkretne zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorzady w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT.</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnym i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020. Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięcie celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.</p>

Sekcja 4, Punkt 4.2, Str. 209	Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym.	Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.	Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.
Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210	Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.	Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.	Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.
Sekcja 4: Zintegrowane Podejście Terytorialne, Pkt.4.2 Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego	Należy uwzględnić zapisy dotyczące KKBOF w taki sam sposób, jak dla SOM – wskazać planowane działania w ramach konkretnych osi priorytetowych oraz zaplanować alokację.	KKBOF jest miejscem realizacji drugiego (po SOM) ZIT w województwie, trwają działania w celu skonkretyzowania kilku osi priorytetowych. KKBOF powinien być opisany w taki sam sposób, jak SOM.	Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.

10	Gmina Kołobrzeg Krystyna Mikołajczak	Jednostka samorządu terytorialnego	<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s.209</p>	<p>Wnioskuje się o wpisanie Koszalińsko-Kołobrzeszko- Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT</p>	<p>Zapisy znajdujące się na w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko - Kołobrzeszko - Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowego powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem.</p> <p>Konkretne zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Stanów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie.</p> <p>Wskazane samorządy w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem je zawiązanie Związku ZIT.</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowany Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnych i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020.</p> <p>Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięciu celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.</p>
			<p>Sekcja 4 Punkt 4.2 str. 209</p>	<p>Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH na Koszalińsko - Kołobrzeszko- Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym.</p>	<p>Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR "Zasady realizacji ZIT " katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.</p>
			<p>Sekcja 4: 4.2 Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego str.209-210</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla ZIT w ramach Koszalińsko - Kołobrzeszko - Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s.210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.</p>

11	<p>Gmina i Miasto Sianów Maciej Berlicki Burmistrz Gminy i Miasta Sianów</p>	<p>Jednostka samorządu terytorialnego</p>	<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s.209</p>	<p>Wnioskuje się o wpisanie Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT.</p>	<p>Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowego powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem. Konkretnie zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorzady w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT. W uzasadnieniu proponujemy zawrzeć również korzyści wynikające dla Państwa Gminy z realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnym i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020. Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięciu celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.</p>
			<p>Sekcja 4 Punkt 4.2 Str. 209</p>	<p>Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym.</p>	<p>Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.</p>
			<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.</p>

12	Izba Celna w Szczecinie Małgorzata Raczyńska	Jednostka sektora finansów publicznych	V OP P I 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego (str. 94-95)	W rubryce „Typy beneficjentów” dodać: „jednostki sektora finansów publicznych”.	Proponowany krąg potencjalnych beneficjentów tego priorytetu interwencyjnego wyklucza z możliwości objęcia ewentualnym wsparciem zabytków będących we władaniu jednostek sektora finansów publicznych. Takim zabytkiem jest budynek Izby Celnej w Szczecinie, o cechach stylowych północnego renesansu, którego budowę datuje się na rok 1905 – 1907 r. Został on wpisany do rejestru zabytków decyzją z dnia 20.12.1998r. pod numerem A 1095 i znajduje się na liście projektów Lokalnego Programu Rewitalizacji uchwalonego przez Radę Miasta (Pt. „Remont Urzędu Celnego” realizacja w 2006r.). Renowacja budynku i przywrócenie mu dawnej świetności, uwzględniając jego atrakcyjną lokalizację w centrum miasta przy Moście Długim i zrewitalizowanym w 2013 r. Bulwarze Gdyńskim niewątpliwie zwiększyłyby atrakcyjność Szczecina – realizując tym samym założenia priorytetu inwestycyjnego 6.3. ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturalnego i naturalnego.	Uwaga uwzględniona.
13	PHU Kandela, Paweł Stachowski	Przedsiębiorstwo	SEKCJA I, TABELA 1, CT3,3.2	Dofinansowanie udziału firm w międzynarodowych targach branżowych organizowanych za granicą np. w Niemczech	Uczestnicząc w tego typu imprezach firma ma właściwie jedyną okazję nawiązać bezpośrednią relację z potencjalnym klientem, odpowiednio pokazać swoje produkty i możliwości	Uwaga nieuwzględniona. W Pl. 3.2 przewidziano do realizacji typ projektu "Wsparcie międzynarodowej współpracy gospodarczej" (np. udział w giełdach kooperacyjnych, międzynarodowych targach bądź misjach gospodarczych).
			SEKCJA I, TABELA 1, CT3, 3.2	Dofinansowanie kosztów ubezpieczenia transakcji międzynarodowych	Transakcje z klientami zagranicznymi (np. niemieckimi) obarczone są dużym ryzykiem jeśli chodzi o rozliczanie wystawionych faktur. Jednocześnie klienci zagraniczni oczekują od nas form płatności oraz terminów przyjętych w danym kraju, możliwość proponowania transakcji z terminem płatności po dostawie towaru zwiększyło by atrakcyjność przedsiębiorstwa w oczach klientów, dla firmy tego typu transakcje wiązały by się z dużo mniejszym ryzykiem. Ubezpieczenia takie są jednak dość drogie.	Uwaga zostanie rozpatrzona na dalszym etapie prac, tj w ramach Uszczegółowienia RPO WZ
			Sekcja 4, podpunkt 2, str. 206	Wnioskuję o szczegółowe wskazanie gmin wchodzących w skład zaproponowanego w dokumencie Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.	Brak wyszczególnienia gmin należących do KKBOF rodzi wątpliwości, czy obszar ten jest spójny z obszarem funkcjonalnym, o którego powołanie partnerskie samorzady starają się począwszy od stycznia 2013 roku w ramach przygotowań do realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-Kołobrzeskim Obszarze Funkcjonalnym. W celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych zostały podpisane dwa Listy Intencyjne. Obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT. Uczestnictwem w planowanym obszarze funkcjonalnym zainteresowane są następujące jednostki samorządu terytorialnego: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Miasto Kołobrzeg, Gmina Koszalin, Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemyśl, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Włączenie Gminy Bobolice do ww. Związku ZIT jest zasadne z wielu aspektów, popartych proponowanymi kierunkami interwencji MRR, w tym w szczególności: - Położenie Gminy Bobolice w obszarze drogi krajowej nr 11. Droga nr 11 przebiega przez gminę w wymiarze ponad 18 km, w tym przez centrum Bobolic i łączy się z Manowem, Koszalinem, Kołobrzegiem. Droga 11, nazywana logistyczną osią życia regionu koszalińsko-kołobrzeskiego, stanowi również główną oś rozwoju gminy – w szczególności łączność z Koszalinem i następującymi dziedzinami życia społeczno-gospodarczego: szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe, instytucje kultury, zakłady pracy, zakłady handlowo-usługowe. Zdecydowana większość mieszkańców gminy oraz samorząd gminy wiąże swoją przyszłość i rozwój społeczno-gospodarczy z regionem koszalińskim. - Wspólna oferta turystyczna wskazująca na integrację Gminy Bobolice z Koszalinem i gminami zrzeszonymi w Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty z siedzibą w Karlinie oraz gminami wchodzącymi w skład Środkowopomorskiej Grupy Działania z siedzibą w Koszalinie, uwzględniająca wspólne plany i zaangażowanie Gminy w realizacji przedsięwzięć turystycznych (m.in. wspólna budowa ścieżek rowerowych). Gmina Bobolice nie została uwzględniona wg typologii KPZK w KKBOF, i w przypadku podtrzymania tego stanowiska, zostanie wykluczona z życia społeczno-gospodarczego regionu koszalińskiego.	Delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i szytywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięcie celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.

14	Gmina Bobolice Maja Wiśniewska	Jednostka samorządu terytorialnego	Sekcja 4, punkt 4.2, str. 209	Wnioskuję się o jednoznaczne stwierdzenie – podjęcie ostatecznej decyzji o realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na proponowanym terenie Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.	Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost określać realizację i obszar przedsięwzięć ZIT w województwie, a nie tylko potencjalnie wskazywać. Konkretnie zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym.	Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020. Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięcie celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.
			Sekcja 4, punkt 4.2, str. 209	Proponuje się dołączenie tabelarycznej symulacji środków finansowych na realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.	Jeżeli decyzja dotycząca drugiego ZIT w województwie jest ostateczna, to w dokumencie powinny znaleźć się symulacje nakładów na realizację przedsięwzięć związanych z Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi w ramach proponowanego Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego. Pozwoliłoby to sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.	Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.
15	Stowarzyszenie Hospicjum Królowej Apostołów	Stowarzyszenie	IX OP Infrastruktura Publiczna IX OP,PI 9.1 2.A.1. Cel szczegółowy 1	Do zdania „Zmiany demograficzne zachodzące w województwie”-wymagają zastosowania infrastruktury i zakresu świadczeń ochrony zdrowia do potrzeb w tym zakresie, zwłaszcza w obszarze opieki długoterminowej stacjonarnej i domowej oraz rehabilitacji leczniczej”. – należałoby dopisać opieki paliatywno- hospicyjnej domowej i stacjonarnej.	Znaczny wzrost zachorowań na choroby nowotworowe jest nie tylko problemem medycznym ale także społecznym . Taki stan rzeczy powoduje potrzebę a wręcz konieczność zwiększenia dostępu do opieki paliatywno-hospicyjnej. Można uznać , że domowa opieka paliatywno-hospicyjna jest już w dużym stopniu zaspokajana. Jeżeli zaś chodzi o opiekę stacjonarną, to jest ona daleko niewystarczająca. Jedyne hospicjum stacjonarne w Szczecinie nie jest w stanie zabezpieczyć potrzeb mieszkańców Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, między innymi powiatu polickiego na którym działamy. Chorzy aby dostać się do opieki stacjonarnej muszą oczekiwać w kolejce, często umierają nie doczekując się takiej profesjonalnej i sprzętowej pomocy, którą świadczyć może tylko placówka stacjonarna. Najbliższe, następne hospicjum stacjonarne mieści się w Koszalinie. Jest to sytuacja niedogodna, niezwykle stresująca i bolesna dla chorych i dla ich rodzin. Tak duża odległość hospicjum stacjonarnego od miejsca zamieszkania i od najbliższej rodziny pozwalałaby na ograniczone tylko kontakty, a co za tym idzie chory poczuje się opuszczony w trudnym dla siebie czasie. W sytuacji naszych podopiecznych w hospicjum domowym, rodziny towarzyszą swoim bliskim do końca ich życia. Wtedy dla chorego i jego bliskich ważna jest każda godzina i każda minuta.	Uwaga nieuwzględniona. Zapis "zwłaszcza" oznacza katalog otwarty, w związku z powyższym wskazany typ nie jest wykluczony.
16	ENEA Operator Sp. z o.o.	Spółka z o.o.	III OP, PI 4.1 Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	Brak możliwości ubiegania się o dofinansowanie inwestycji w infrastrukturę elektroenergetyczną służącą dystrybucji energii z OZE	Inwestycje w OZE muszą mieć charakter kompleksowy, tzn. skupiać się na budowie nowych źródeł, z jednoczesną rozbudową infrastruktury elektroenergetycznej umożliwiającej odbiór mocy z nowych źródeł OZE. Brak wsparcia inwestycji w infrastrukturę elektroenergetyczną umożliwiającą odbiór mocy z OZE uniemożliwi osiągnięcie efektów w postaci zwiększenia udziału produkcji energii z OZE w bilansie energetycznym regionu, a w konsekwencji nie przyczyni się do przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.	Uwaga nieuwzględniona. Co prawda w obecnej linii demarkacyjnej możliwa jest budowa sieci SN i nn jako odrębnego projektu ale nie stanowi to przedmiotu zainteresowania IZ RPO. Planuje się umożliwienie budowy sieci SN i lub nn wyłącznie jako kompleksową budowę wraz z powstającym nowym źródłem OZE. Planuje się, że sieci dystrybucyjne budowane w ramach takich projektów byłyby możliwe do dofinansowania pod pewnymi warunkami (np. ekonomicznie uzasadnione, tylko do miejsca gdzie następowaloby włączenie do sieci o większym napięciu, itp.) Preferowane typy projektów w ramach PI 4.1 to budowa źródeł energii z biomasy, biopaliwa i paneli słonecznych. Wydaje się, że tego typu projekty nie będą wymagały znaczących inwestycji w infrastrukturę sieci dystrybucyjnej.

17	Zachodniopomorska Sieć Leader	Organizacja zrzeszająca 15 Lokalnych Grup Działania Pomorza Zachodniego.	1,2 Rozkład środków finansowych	Dodanie osi priorytetowej 13 13. RLKS – program Leader Cel tematyczny: Wspieranie oddolnych społecznych inicjatyw na obszarach wiejskich, zadań wspierających tożsamość regionalną, wzmocnienie więzi międzygminnych w województwie tworzących jednolity region turystyczny, gospodarczy i historyczny poprzez wykorzystanie istniejących wspólnych zasobów. Inwestowanie w istniejącą infrastrukturę turystyczną w celu jej uatrakcyjnienia.	Program Leader na Pomorzu Zachodnim jest realizowany przez 15 LGD. Zrealizowane Lokalne Strategie Rozwoju (na obszarach objętych LSR) dały impuls mieszkańcom na nowe działania w swoich małych ojczyznach. Rozpalono nie tylko ich nadzieje ale poprzez wiele spotkań, szkoleń i warsztatów pokazano mieszkańcom możliwości jakie daje aktywność wspierana przez środki UE. Mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Strategiami wiedzą jak pomnożyć każde środki tak aby efekty przewyższyły otrzymane dotacje kilkakrotnie. Program Leader zjednoczył obszary na których działa pod wspólną marką. Nauczył wódatrzy gmin aby działać razem a nie tylko patrzeć na swój gminny interes. Program Leader może realizować projekty inwestycyjne, które są wspólne dla danego obszaru nie jako inwestor ale jako partner scalający. Realizować może projekty, które zostały zgłoszone przez mieszkańców obszaru dzięki czemu polepszy się więź obszarowa, wykraczająca daleko poza granice gmin i powiatów a projekty współpracy, pomiędzy partnerami Leader , będą doskonale określały granice regionów geograficznych.	Uwaga nieuwzględniona. Oś nie została dodana. Zakłada się, że w ramach RPO wsparcie będzie udzielane w zakresie komplementarnym do pomocy udzielanej w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich, horyzontalnie w wybranych priorytetach inwestycyjnych. Działania podejmowane w ramach LEADER będą uwzględnione w kontraktach samorządowych.
18	Maciej Patynowski / Polska Fundacja Społeczeństwa Przedsiębiorczego	Fundacja	OP X, PI 10.1 2.A.2.1 Typu projektów: 2. wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym i ponadpodstawowym (...) Typy beneficjentów: organy prowadzące szkoły i placówek w rozumieniu art. 2 pkt 3, 5 ustawy o systemie oświaty realizujących kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół dla dorosłych) oraz jednostka organizacyjna samorządu województwa. (Str. 180)	Wnioskuję się o rozszerzenie typów beneficjentów o: „organizacje pozarządowe prowadzące działalność statutową w zakresie edukacji”, lub też zastosowanie zapisu (per analogia do typów beneficjentów w OP X, PI 10.3, 2.A.2.1): „wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).”	Zapis w pierwotnym brzmieniu powoduje zawężenie typów beneficjentów jedynie do organów (jst) prowadzących szkoły i placówki oświatowe, tymczasem aktualna perspektywa finansowa UE (tutaj np. PO KL 9.1.2) pokazuje, że istnieje wiele przykładów bardzo dobrych projektów edukacyjnych realizowanych przez organizacje pozarządowe w partnerstwie z organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe. Tego typu partnerstwo jest nierzadko jedyną szansą by w danej szkole/placówce oświatowej mógł zostać zrealizowany program rozwojowy zorientowany na wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży. Doświadczenia i potencjał organizacji pozarządowych w zakresie realizacji projektów edukacyjnych warto wykorzystać także w perspektywie finansowej 2014-2020.	Uwaga uwzględniona. Jednakże projekty, w których wnioskodawcą będzie organizacja pozarządowa będą mogły być realizowane jedynie w partnerstwie ze szkołą (organem prowadzącym szkoły), dla której zaplanowano wsparcie. Na etapie redagowania Dokumentacji konkursowej zostanie to doprecyzowane.
			Cele tematyczne	Priorytety tematyczne mają różne numeracje.	Skąd wynikają priorytety w celu tematycznym nr 2 jest priorytet 2.2. i 2.3 brak priorytetu 2.1; brak priorytetów dalszych: np. 4.6; 5.1.; 7.1; 8.1, itp.	Priorytety inwestycyjne, które nie zostały ujęte w Programie, nie będą realizowane na poziomie regionu.
			Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu (w podziale na fundusze) - wszędzie zaznaczono 85%	zbyt ogólnie podzielono środki (pomoc publiczna),	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z Rozporządzeniem Ogólnym maksymalny poziom wsparcia w ramach osi priorytetowej wynosi 85%. Nie jest to wsparcie odnoszące się do poszczególnych działań, bądź typów projektów. Określony szablon dla RPO nie przewiduje bardziej szczegółowego podziału środków finansowych, niż na osie priorytetowe.
			Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych	W większości priorytetów nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych	Skoro wcześniej w dokumencie czytamy: Dokładne potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne zostaną określone po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej. Na podstawie wyników badania, zostanie określona możliwość i zasadność wykorzystania instrumentów finansowych oraz dopasować rodzaj i wielkość finansowania zwrotnego.	W 16 na 36 priorytetów inwestycyjnych zakłada się stosowanie instrumentów finansowych. Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, z jego przeznaczeniem będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych (o której mowa w art. 32 CPR) mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie jego formy, wielkości oraz modelu wdrażania. Ponadto projekty możliwe do finansowania w ramach IF muszą charakteryzować się określoną specyfiką i dochodowością projektu.
			Cały dokument	Bardzo rozbudowane priorytety		Priorytety inwestycyjne są określone na poziomie rozporządzeń wspólnotowych oraz Umowy Partnerstwa.
			Cały dokument	Dokument z brakami na aż tak dużym poziomie ogólności w odniesieniu do sfer, bardzo obszerny	Przy założeniu, że wszystkie doprecyzowania znajdą się w uszczegółowieniu oraz że sam dokument RPO wyznacza główne cele może zasadnym byłoby zmniejszenie jego objętości. Dokument stałby się bardziej czytelny.	Dokument jest stworzony zgodnie z Szablonem Programu Operacyjnego 2014 - 2020
			Formatowanie dokumentu	Część tabel, np.: 2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej nie mieści się na stronie co uniemożliwia ich całościowe odczytanie		Uwaga uwzględniona.

s.2-4 – Diagnoza wyzwań...	Brak odniesień do wymiaru terytorialnego	Należy podkreślić istnienie i konieczność dalszego rozwijania sieci współpracy transgranicznej w celu osiągnięcia większej spójności terytorialnej (oddziaływanie transgraniczne Szczecina jako miasta rdzeniowego SOM).	W części 1.1. dokumentu (a także dalej) zawarto odwołania do wymiaru terytorialnego. Narzucone ramy objętościowe nie pozwalają na szczegółowy opis wszystkich wyzwań. Należy wskazać, iż wymiar terytorialny nie obejmuje swym zakresem wyłącznie SOM. Wprowadzono uzupełnienia w zakresie dyfuzji wiedzy i rozwiązań technologicznych oraz rozwoju infrastruktury zrównoważonego transportu miejskiego. Ponadto - patrz uwaga poniżej odnośnie zakresu interwencji RPO.
	Brak odniesień do potrzeby odnowienia połączeń horyzontalnych w obszarze transgranicznym	Działanie to ma przyczynić się do poprawy dostępności zewnętrznej subregionu metropolitalnego i województwa.	Uwaga nieuwzględniona. Zdiagnozowane wyzwania odnoszą się w szczególności do ram interwencyjnych RPO, które nie przewidują wprost działań z udziałem partnera transgranicznego - jest to m.in. zadanie narzędzi EWT. Należy jednak wskazać, iż w Programie zawarte zostały odwołanie do wskazanej problematyki.
s.7	W pkt 2.3. brak systemów informacji przestrzennej	Systemy informacji przestrzennej pojawiają się dopiero na stronie 53.	Uwaga uwzględniona.
s. 11 pkt. 6.3. ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturalnego i naturalnego	Dużym deficytem w województwie jest niedostateczna liczba instytucji kultury o znaczeniu Regionalnym"	Czy chodzi o finansowanie powstawania nowych instytucji kultury czy wsparcie już istniejących w celu dalszego rozwoju. Wiele samorządów przy założeniu, że muszą ukończyć projekty w ramach okresu programowania 2007 - 2013 może nie być stać na powoływanie nowych podmiotów i ich utrzymywanie. Może już na tym etapie można doprecyzować zapis.	W ramach typu działania przypisanego do Priorytetu 6.3 przewiduje się budowę lub rozbudowę instytucji kultury.
s.27	Pkt. 2.A.5 – Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej - tekst w języku angielskim – ss. 32, 35,38,43,47,51,55,76, 109, 113,117, 132,138,143, 163, 172,182,189,197...	Brak informacji w języku polskim	Zapisy zostaną zmienione po otrzymaniu oficjalnego tłumaczenia od MRR (ujednoczenie nazewnictwa we wszystkich programach operacyjnych).
1.2 Rozkład środków finansowych Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu	W punkcie 6 Transport wykazane są środki EFS, powinno być raczej EFRR	EFS odnosi się do zadań „miękkich”	Uwaga uwzględniona.
Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu str. 19 - 22	Założenie dofinansowania we wszystkich planowanych osiach priorytetowych 85 % kosztów kwalifikowanych projektów.	Może należałoby już na obecnym etapie podać szczegółowe lub bardziej zbliżone do realnych poziomy dofinansowania w ramach osi przy założeniu, że potencjalni wnioskodawcy z wyprzedzeniem tworzą budżety projektów i ich założenia.	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z Rozporządzeniem Ogólnym maksymalny poziom wsparcia w ramach osi priorytetowej wynosi 85%. Nie jest to wsparcie odnoszące się do poszczególnych działań, bądź typów projektów. Określony Szablon Programu Operacyjnego 2014 - 2020 nie przewiduje bardziej szczegółowego podziału środków finansowych, niż na osie priorytetowe.

s. 36 Cel szczegółowy 4: Rozwój międzynarodowej współpracy gospodarczej	brak odniesienia do priorytetu dot. stworzenia wspólnego transgranicznego obszaru gospodarczego i wzmocnienia Euroregionu Pomerania	(zob. dok. RBGP WZ)	W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.2 będą realizowane projekty dotyczące rozwoju międzynarodowej współpracy gospodarczej. Dotyczyć one będą mogły zarówno zwiększenia aktywności zachodniopomorskich przedsiębiorców na rynkach najbliższych sąsiadów (w wymiarze transgranicznym) jaki i wszelkich innych krajów, również spoza Unii Europejskiej.
s. 73 – Typy projektów	W typach projektów proponuje się: 4. Wdrożenie wspólnego biletu	Nie wiadomo co autor ma na myśli – bilet w ramach aglomeracji czy metropolii czy obszaru funkcjonalnego mniejszych miast?	Jest to możliwy do realizacji typ projektu, wskazany w Linii demarkacyjnej, wskazujący na możliwość realizacji projektów z zakresu wdrożenia wspólnego biletu dla dwóch lub więcej samorządów w celu usprawnienia, uatrakcyjnienia komunikacji miejskiej.
IV OP PI 5.2. typy projektów	3 – Rozwój systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń; 4. Wsparcie służb ratowniczych oraz systemu ratownictwa...	To są idealne zadania do mechanizmu zintegrowanych inwestycji terytorialnych.	Uwaga uwzględniona.
V OP, PI 6.4 – s.99-103	Dotyczy: ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej...	Narzędzia realizacji – mało realny wariant na dzień dzisiejszy.	W ramach PI 6.4 wskazano możliwe narzędzia realizacji, mając na względzie planowany system dystrybucji środków.
2.A.2 Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego Strona 107 – typy projektów	Typ 1 i typ 2 zawiera przebudowę, w typie 1 z opisu wynika, że powinna być sama budowa	Zapis jest mylący i sprawia wrażenie, że obydwa typy zwierają to samo.	Uwaga uwzględniona.
OP VIII, PI 9.4., 2.A.2.1.	1) instrumenty aktywizacji zawodowej uwzględniające m. in.: wsparcie osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach usług Centrum Integracji Społecznej oraz Klubu Integracji Społecznej; wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprawa zatrudnienia osób opiekujących się osobami niepełnosprawnymi poprzez zapewnienie usług asystenta osobistego dla osób niepełnosprawnych, usługi wobec osób zależnych pozwalające na podjęcie lub kontynuowanie zatrudnienia przez członków rodziny, usługi wspierające aktywizację zawodową; usługi wspierające, w tym: finansowanie trenera pracy, doradcy zawodowego; asystenta osoby niepełnosprawnej w miejscu pracy.	Usługi asystenta osoby niepełnosprawnej są jedyną znaną formą pomocy osobom ciężko niepełnosprawnym, która umożliwi im godne i względnie niezależne życie. Pomimo, że usługi asystenckie są coraz bardziej popularne, nadal brak jest systemowych rozwiązań, które pozwalałyby na zatrudnianie asystentów. W dotychczasowych liniach projektowych EFS kładziono nacisk na zatrudnienie osób niepełnosprawnych. Natomiast bardzo często jest tak, że osoby opiekujące się osobami niepełnosprawnymi rezygnują ze swojej pracy zawodowej, chcąc zapewnić jak najlepszą opiekę swoim najbliższym (tzw. osobom zależnym). Zapewnienie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej umożliwi powrót na rynek pracy rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych. Zapewnienie usług dla osób zależnych (np. dzieci, osób starszych, chorych, niepełnosprawnych) w miejscu ich zamieszkania lub poza nim w formach dziennych lub całodobowych będzie skutecznym środkiem oddziaływania w zakresie aktywizacji zawodowej członków ich rodzin, zobowiązanych do sprawowania opieki nad osobami zależnymi.	Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
OP VIII, PI 9.4., 2.A.2.1.	4) instrumenty aktywizacji społecznej uwzględniające m.in.: rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej w tym w powrocie na rynek pracy rodzin poprzez usługi wspierające osoby niepełnosprawne, starsze i przewlekle somatycznie chore, z zaburzeniami psychicznymi (tworzenie dziennych ośrodków wsparcia) usługi aktywizacji rodzin marginalizowanych poprzez pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych dla osób zależnych, w tym w mieszkaniu chronionym, mieszkaniu wspomaganim, domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia osobom niepełnosprawnym intelektualnie.	Z analiz demograficznych tylko w ciągu ostatnich 5 lat liczba osób po 75 roku życia wzrosła w Polsce z 1,3 do 1,5 mln, a w 2035 r. przekroczy 4 mln. Natomiast liczba osób po 80 roku życia z ponad 1,3 mln zwiększy się o 125 procent. W sumie za 23 lata co czwarty Polak będzie miał 65 lat, a co czternasty 80 lat. W związku z powyższym niezwykle istotnym staje się wsparcie osób starszych, przewlekle somatycznie chorych, niepełnosprawnych oraz ich rodzin poprzez tworzenie dziennych form opieki (np. kluby seniora, domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy) oraz stacjonarnych form opieki (np. domy pomocy społecznej, mieszkania chronione, mieszkania wspomagane). Tworzenie tego typu placówek zapewni kompleksowe wsparcie jednostce, rodzinie i społeczności i przyczyni się znacząco do poprawy sytuacji zawodowej, a tym samym bytowej poprzez możliwość powrotu na rynek pracy osób czynnych zawodowo, lecz rezygnujących z niej na rzecz opieki nad osobami zależnymi.	Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.

<p>Gmina Miasto Szczecin</p> <p>Jednostka samorządu terytorialnego</p>	<p>OP VIII, PI 9.4., 2.A.2.1.</p>	<p>3) instrumenty aktywizacji edukacyjnej uwzględniające m.in.: zajęcia szkolne i zajęcia pozaszkolne związane z uzupełnieniem i kontynuowaniem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym oraz kosztów z nimi związanych; zajęcia prowadzące do podjęcia zatrudnienia, dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb uczestników projektu (po konsultacjach z właściwym powiatowym urzędem pracy); stypendia w celu uzupełnienia i kontynuowania wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym dla osób w wieku 15-25 lat zagrożonych wykluczeniem społecznym, objętych wsparciem asystenta rodziny lub pracownika socjalnego albo koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej mające na celu pokrycie kosztów związanych z kontynuowaniem lub uzupełnieniem wykształcenia;</p>	<p>W grupie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym można wyróżnić młodzież pochodzącą z rodzin objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej, która może podlegać oddziaływaniom asystentów rodziny w ramach prowadzonej pracy z rodziną (zadanie własne fakultatywne gminy), a jeśli rodzina nie korzysta z usług asystenta rodziny – pracownika socjalnego w ramach prowadzonej pracy socjalnej. Ponadto w grupie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym znajduje się młodzież pochodząca z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej (przebywająca w tych formach i je opuszczająca w procesie usamodzielnienia) oraz pełnoletnia opuszczająca dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy – obejmowana wsparciem powiatowych centrum pomocy rodzinie przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (zadanie własne fakultatywne powiatu) lub pracowników socjalnych – w ramach realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia. Brak wymienienia tych stanowisk może doprowadzić do wykluczenia osób potrzebujących wsparcia z możliwości skorzystania ze stypendium oferowanego w ramach programu. Ww. grupy osób borykają się nie tylko z problemem posiadania niewystarczającego dla podjęcia zatrudnienia wykształcenia, co wiąże się z koniecznością jego uzupełnienia ale również z trudnościami związanymi z jego kontynuacją (np. z uzyskaniem promocji do następnej klasy, z zakończeniem cyklu nauki na danym poziomie). Stąd propozycja udzielania wsparcia również w celu kontynuowania wykształcenia. Wsparcie to powinno być udzielane nie tylko w środowisku szkolnym, ale (np. z powodu tzw. niechęci szkolnej czy trudności organizacyjnych) poza szkołą. Propozycja wydłużenia wieku osób do ukończenia 25 lat wynika z zapisów art. 146 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i art. 89 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.</p>	<p>Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.</p>
	<p>OP VIII, PI 9.4., 2.A.2.1.</p>	<p>3) instrumenty aktywizacji zdrowotnej uwzględniające m.in.: terapię psychologiczną, rodzinną lub psychospołeczną dla rodzin lub indywidualnych osób; programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie, o którym mowa w przepisach o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; programy psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego w przypadku osób uzależnionych od alkoholu, w rozumieniu przepisów o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi; programy terapeutyczne w zakładzie opieki zdrowotnej dla osób uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii; programy terapeutyczne realizowane w formie grupowej lub indywidualnej przez podmioty niepubliczne, do których zadań należy prowadzenie takich działań w zakresie zapobiegania alkoholizmowi i narkomanii i które posiadają doświadczenie w prowadzeniu takiej działalności; turnusy rehabilitacyjne, zajęcia fizyczne usprawniające psychoruchowo lub zajęcia rehabilitacyjne, odpowiadające na zdiagnozowane potrzeby osób niepełnosprawnych; vouchery na samodzielny zakup usług zdrowotnych;</p>	<p>W celu uniknięcia ograniczenia prowadzenia oddziaływań psychoterapeutycznych i terapeutycznych do właściwości podmiotów publicznych proponuje się uszczegółowienie zapisów i wskazanie na możliwość realizacji tych zadań przez podmioty niepubliczne, mające doświadczenie w prowadzeniu takiej działalności. Turnusy rehabilitacyjne to forma rehabilitacji społecznej, mająca na celu aktywizację osób niepełnosprawnych, pobudzanie i rozwój zainteresowań, ogólną poprawę sprawności, nie są natomiast formą rehabilitacji leczniczej.</p>	<p>Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.</p>
	<p>OP VIII, PI 9.4., 2.A.2.1.</p>	<p>4) instrumenty aktywizacji społecznej uwzględniające m.in.: rozwój usług społecznych przewyższających indywidualne bariery w integracji społecznej w tym w powrocie na rynek pracy; usługi wspierające osoby niepełnosprawne, w tym koszty zatrudnienia tłumacza PJM, SJM i SKOGN, tłumacza osoby głuchoniewidomej, przewodnika osoby niewidomej, przewodnika osoby głuchoniewidomej, asystenta osoby niepełnosprawnej; turnusy rehabilitacyjne, usług wsparcia i aktywizacji rodzin marginalizowanych (m.in. asystent rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny, konsultant rodzinny); pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, w tym osób opuszczających pieczę zastępczą (art. 36, pkt. 2 lit q ustawy o pomocy społecznej, art. 140 ust. 1 pkt 1 lit c oraz pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej), oraz bezdomnych; poradnictwo specjalistyczne, w tym prawne i rodzinne, poradnictwo i wsparcie indywidualne oraz grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową.</p>	<p>Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się pozwala na korzystanie z systemu wsparcia w komunikowaniu się osób uprawnionych w zakresie kontaktów z organami administracji publicznej. Osoby posiadające trudności w komunikowaniu się z powodu niepełnosprawności w zakresie słuchu, mowy i wzroku potrzebują wsparcia w komunikowaniu się w celu osiągnięcia integracji społecznej i zawodowej. Osoby głuchoniewidome należą do osób posiadających szczególne trudności w komunikowaniu się i kontakt z nimi jest możliwy dzięki specjalistom – przewodnikom osób głuchoniewidomych, posługujących się alfabetem Lorma. Turnusy rehabilitacyjne to forma rehabilitacji społecznej, mająca na celu aktywizację osób niepełnosprawnych, pobudzanie i rozwój zainteresowań, ogólną poprawę sprawności, nie są natomiast formą rehabilitacji leczniczej. Zatrudnienie asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej do dnia 31 grudnia 2014 roku jest zadaniem fakultatywnym – nieobowiązkowym. W związku z tym, że ich usługi świadczone są na wniosek osób wymagających wsparcia, koniecznym jest uwzględnienie pracy świadczonej przez pracownika socjalnego. Osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym znajdują się często w skomplikowanej sytuacji życiowej, potrzebują specjalistycznych porad prawnych i różnych form poradnictwa rodzinnego, które są dla nich niedostępne ze względu na wysokie koszty.</p>	<p>Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.</p>

OP VIII, PI 9.4., 2.A.2.1.	<p>Grupy docelowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoby bezrobotne lub nieaktywne zawodowo, osoby zatrudnione, w tym sprawujące opiekę nad osobami zależnymi, osoby niepełnosprawne, chore, usamodzielniani wychowankowie, osoby objęte wsparciem asystenta rodziny, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, pracownika socjalnego, w wieku aktywności zawodowej (15 - 64 lata), osoby powyżej 65 roku życia, zagrożone wykluczeniem społecznym; - otoczenie osób wykluczonych społecznie (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie objętych wsparciem w ramach projektu, w tym również w zakresie równoległej aktywizacji zawodowej i społecznej osób pełniących obowiązki opiekuńcze), - otoczenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 	<p>Konieczne jest uwzględnienie wsparcia niesionego przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej osobom pochodzącym z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej oraz pracowników socjalnych prowadzących pracę socjalną z osobami nieobjętymi wsparciem asystenta i koordynatora. Zatrudnienie asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej do dnia 31 grudnia 2014 roku jest zadaniem fakultatywnym – nieobowiązkowym. W związku z tym, że ich usługi świadczone są na wniosek osób wymagających wsparcia, koniecznym jest uwzględnienie pracy świadczonej przez pracownika socjalnego.</p> <p>Warto zwrócić uwagę na sygnały mogące doprowadzić do wykluczenia społecznego, np. przedłużające się pozostawanie poza rynkiem pracy spowodowane koniecznością sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną, starszą, chorą, pojawiające się trudności opiekuńcze, wychowawcze, edukacyjne, zdrowotne, w tym w procesie przygotowania do samodzielności młodego człowieka.</p>	<p>Uwzględniono w formie zapisu: osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym; otoczenie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla udzielanego wsparcia osób wykluczonych społecznie).</p> <p>Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.</p>
OP VIII, PI 9.4., 2.A.2.1.	<p>Typy beneficjentów: Gminne jednostki organizacyjne – ośrodki pomocy społecznej, o których mowa w art. 110 ustawy o pomocy społecznej, Powiatowe jednostki organizacyjne - powiatowe centra pomocy rodzinie, o których mowa w art. 112 ustawy o pomocy społecznej oraz art. 182 ust 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, organizacje pozarządowe.</p>	<p>Organizacje pozarządowe posiadają doświadczenie w realizacji usług z zakresu przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego, często podejmują działania nowatorskie i interdyscyplinarne, które wykraczają poza utarte schematy rozwiązywania problemów społecznych. Organizacje mogą być postrzegane przez potencjalnych odbiorców pomocy jako „bardziej przyjazne” niż instytucje publiczne.</p>	<p>Uwaga uwzględniona w formie zapisu: jednostki samorządu terytorialnego; organizacje pozarządowe zajmujące się aktywizacją społeczno – zawodową osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>
IX OP, PI 9.1 2.A.1	<p>Należy też wskazać, że baza łóżek szpitalnych na terenie województwa wymaga przeprofilowania łóżek krótkoterminowych na miejsca przeznaczone do opieki długoterminowej, rehabilitacji leczniczej, psychiatrii i geriatry. W przypadku dalszego niedoboru miejsc należy zapewnić powstawanie dodatkowych łóżek, bądź też umożliwienie zakładania nowych oddziałów w tych obszarach. Ze względu na wysoki wskaźnik zgonów niemowląt, a także wysokie wskaźniki zachorowalności i umieralności na choroby układu krążenia, choroby nowotworowe wśród mieszkańców regionu, istnieje potrzeba wyposażenia placówek ochrony zdrowia w nowoczesny sprzęt medyczny. Wskaźniki te również uzasadniają konieczność realizacji programów zdrowotnych i profilaktycznych np. z zakresu wczesnego wykrywania wad i chorób u niemowląt, szkoły rodzenia, edukacji prokreacyjnej, czy też wczesnego wykrywania nowotworów płuc.</p>	<p>Ze względu na dynamiczne zmiany demograficzne- starzenie się społeczeństwa, wydłużającą się średnią życia, a także rosnącym wskaźnikiem zapadalności na zaburzenia psychiczne mieszkańców naszego regionu celem jest powiększenie bazy łóżek.</p> <p>Zdecydowanie tańszym rozwiązaniem jest prowadzenie szeroko rozumianej promocji i profilaktyki zdrowia we wszystkich grupach wiekowych. Projekt natomiast nie przewiduje bardzo istotnych zagadnień związanych z nadwagą i otyłością wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych naszego województwa</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. Profilaktyka będzie wspierana w ramach EFS.</p>
s.206	<p>Powinno być: Sekcja 4: Zintegrowane podejście terytorialne</p>	<p>Błędna struktura zdania: „Przy wskazywaniu propozycji OSI województwa zachodniopomorskiego wzięto pod uwagę wskazane w Umowie Partnerstwa obszary strategicznej interwencji państwa, na których koncentrowała się będzie terytorialna interwencji środków EFS”. – co to są środki EFSI?</p>	<p>Uwaga została uwzględniona w kolejnej wersji projektu RPO WZ - poprawiono redakcję tekstu oraz wyjaśniono użyty skrót EFSI. EFSI - Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne, wspólna nazwa dla wszystkich funduszy UE w ramach polityki spójności, w tym EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz EFMR.</p>
s.207	<p>Dot. szczecińskiego obszaru metropolitalnego</p>	<p>Uwaga: Delimitacja SOM została już wskazana przez SSOM przy wsparciu miasta Szczecin i RBGP WZ. Nie do końca jest jasne o jakich konsultacjach społecznych tu mowa w tym fragmencie.</p>	<p>W przypadku OSI dotyczącego miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego uznano (na podstawie dostępnych materiałów analitycznych, wspólnych rozmów z partnerami samorządowymi oraz w uzgodnieniu z MRR (obecnie MliR)) , że obszar ten będzie tożsamy z terytorium gmin tworzących Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Natomiast w przypadku OSI KKBOF i SSW ich ostateczna delimitacja przestrzenna zostanie wskazana m.in. po procesie komunikacji społecznej projektu RPO WZ na lata 2014 - 2020, którego istotnym elementem będą wspólne prace i uzgadnianie Strategii ZIT dla KKBOF oraz kontraktów samorządowych - w przypadku gmin i powiatów leżących na terenie SSW.</p>
s.208	<p>Jednym z narzędzi realizacji wskazanego celu będzie realizacja ZIT na obszarze SOM"... Pkt.1.</p>	<p>Błąd ortograficzny w słowie metropolitalny.</p> <p>SSOM podczas Walnego Zgromadzenia w dniu 12.09.2013 r. wskazał nieco inne działania priorytetowe niż w pkt.3., wynikające z Wytucznych MRR dot. Strategii ZIT oraz przeprowadzonych analiz wśród JST należących do SSOM.</p> <p>(transport i komunikacja; plus ścieżki rowerowe jako sieć uzupełniająca; P&R (parkingi strategiczne/buforowe np. przy węzłach kolejowych; nowoczesny tabor autobusowy i wspólny bilet metropolitalny (autobusy niskoemisyjne); budowa dróg drugo i trzeciorzędowe do TEN-T; edukacja (projekty szkolne wykraczające poza ramy jednej gminy; system edukacji pod kątem potrzeb rynku pracy; rewitalizacja obszarów zdegradowanych, z naciskiem na wymiar społeczny rewitalizacji, programy społeczne, 60plus, aktywizację mieszkańców, likwidację patologii dziedzicznych, trzeci sektor; ochrona walorów przyrodniczych (rewaloryzacja środowiska (rekreacja/turystyka wodna, weekendowa).</p> <p>Na dzień dzisiejszy opracowano listę przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie transportu i edukacji.</p>	<p>W przypadku przymiotnika utworzonego od rzeczownika metropolia występują oboczności: metropolitalny i metropolitarny. Zgodnie z "Nowym słownikiem ortograficznym PWN" pod red. prof. E. Polańskiego (wyd. PWN, 1998) oraz "Słownikiem języka polskiego" pod red. prof. M. Szymczaka (wyd. PWN, 1997) obie formy pisowni są poprawne.</p> <p>Przedsięwzięcia wymienione w punkcie 3. dotyczące realizacji strategii niskoemisyjnych powinny być częścią planowanych działań na obszarze SOM. Jednakże wskazanie ostatecznego katalogu kierunków wsparcia ze środków RPO WZ na lata 2014 - 2020 zostanie dokonane na podstawie wypracowanej przez podmioty tworzące SOM Strategii ZIT.</p>

s.209		Błąd ortograficzny w słowie metropolitalny; nieadekwatny podział środków w ramach osi priorytetowych	<p>W przypadku przymiotnika utworzonego od rzeczownika metropolia występują oboczności: metropolitalny i metropolitarny. Zgodnie z "Nowym słownikiem ortograficznym PWN" pod red. prof. E. Polańskiego (wyd. PWN, 1998) oraz "Słownikiem języka polskiego" pod red. prof. M. Szymczaka (wyd. PWN, 1997) obie formy pisowni są poprawne.</p> <p>Kwota wsparcia w ramach poszczególnych osi priorytetowych ma charakter indykatywny. Ostateczny podział zostanie dokonany na podstawie wypracowanej przez SSOM Strategii ZIT, która warunkować będzie przewidziane do realizacji w ramach RPO WZ 2014 - 2020 projekty.</p>
s.213	„Jedną z zasadniczych determinant rozwojowych województwa jest jego wybitne peryferyjne położenie w skali krajowej”	proponuje usunąć się przymiotnik „wybitne”.	Uwaga nieuwzględniona. W treści akapitu słowo "wybitnie" występuje w znaczeniu "w dużym stopniu", "znacznie" i jako takie zostało użyte celowo. Analizując położenie geograficzne regionu w odniesieniu do pozostałych części kraju oraz dostępność komunikacyjną do krajowych ośrodków miejskich należy stwierdzić, że na tle innych województw zachodniopomorskie cechuje się wybitnie peryferyjnym położeniem.
Sekcja 10: Redukcja obciążeń administracyjnych z punktu widzenia beneficjenta	Jednym ze znacznych obciążeń dla beneficjenta jest konieczność przygotowania dużej ilości dokumentacji, która musi być potwierdzana za zgodność z oryginałem. Aby ułatwić proces przygotowywania dokumentacji aplikacyjnej i wniosków o płatność należy zezwolić na załączanie skanów dokumentów wgranych na płytę CD.	Dokumenty przedstawiane podczas procesu wnioskowania i podczas realizacji projektów są i tak kontrolowane przez zespół kontrolujący, więc potwierdzanie ich za zgodność jest czynnością dodatkowo obciążającą. Przy założeniu, że często bywają to setki stron, następuje poważne obciążenie czasowe oraz obciążenie związane z zasobami biurowymi (papier, toner, segregatory). Poza tym konieczność potwierdzania za zgodność i parafowania tak dużej ilości dokumentów bardzo mocno obciąża czasowo osoby wykonujące tę czynność. Zezwolenie na przygotowanie wersji elektronicznej znacznie ułatwi proces wdrażania projektu i pozwoli na skupienie większej uwagi na kwestiach merytorycznych. Należy tu podkreślić, że instytucje Unii Europejskiej często opierają się na dokumentach skanowanych, niepotwierdzanych za zgodność, świadczą o tym między innymi prace zespołu kontrolującego ETO, który nie wymagał takich czynności.	Uwaga zostanie rozpatrzona na poziomie konstrukcji Lokalnego Systemu Informatycznego Regionalnego Programu Operacyjnego. Zgodnie z projektami rozporządzeń cała korespondencja odbywać się będzie w formie elektronicznej.
<p>Uwagi dodatkowe:</p> <p>1. W części wprowadzającej dokumentu słabo eksponowany jest wymiar terytorialny UE i jego podstawowe elementy, w szczególności słabo uzasadniono konieczność wzmocnienia „kapitału społecznego” (element Tożsamości terytorialnej), wyrównywania standardów życia na całym terytorium i podobnego dostępu do usług interesu ogólnego i wiedzy (element Jakości terytorialnej); podobnie w zakresie efektywności terytorialnej (wydajne wykorzystanie zasobów w odniesieniu do energii, ziemi i zasobów naturalnych; konkurencyjność struktury gospodarczej i atrakcyjność OF; dostępność wewnętrzna i zewnętrzna); brak odniesień do realizacji zasady zrównoważonego rozwoju (zasada konstytucyjna w RP).</p> <p>2. W zakresie polityki terytorialnej brak odniesień do Polityki Miejskiej.</p> <p>3. Zachodzące z coraz większą dynamiką, złożonością i współzależnością w skali globalnej zjawiska społeczne, gospodarcze i polityczne, w których znaczącymi graczami są regiony, stawiają przed Szczecinem i jego obszarem funkcjonalnym nowe wyzwania. W procesie konwergencji, Szczecin podążający typową ścieżką rozwoju dużych europejskich miast, jest obecnie w fazie suburbanizacji i coraz większego zagrożenia dezurbanizacją. W układzie ponadregionalnym, dla Szczecina (jako miasta rdzeniowego) i jego MOF celem nadrzędnym jest wzrost znaczenia transgranicznej metropolii szczecińskiej jako ważnego i konkurencyjnego ośrodka miejskiego w obszarze południowego Bałtyku (wykreowanie nowego bieguna wzrostu), który skutecznie będzie w stanie konkurować z Regionem Öresund i stanie się jego przeciwwagą. Również w układzie ponadregionalnym, Szczecinowi zależy na zwiększeniu jego wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy, regionalny i przestrzenny w TRMS. Szczecin upatruje swoje szanse rozwoju i zwiększenia konkurencyjności we współpracy ze swoim otoczeniem funkcjonalnym, planując własny rozwój z uwzględnieniem potrzeb sąsiednich JST. Wyzwania stojące przed Szczecinem wiążą się z koniecznością zatrzymania obecnych i przyciągnięcia do miasta nowych mieszkańców oraz zapewnieniem warunków do tworzenia nowych miejsc pracy i w konsekwencji budowa szczecińskiego metropolitalnego obszaru gospodarczego. W kontekście osiągnięcia rangi międzynarodowej metropolii szczecińskiej, konieczna jest odnowa aktywów miejskich (tworzących warunki dla konkurencyjności biznesowej) osiągniętej poprzez realizację wieloprzestrzennych projektów urbanistycznych/rewitalizacyjnych oraz wsparcia rozwoju nauki i potencjału technologicznego. Mając na uwadze potrzebę wykorzystania i wzmocnienia szeroko rozumianych funkcji metropolitalnych (w tym transgranicznych) oraz potencjałów rozwoju, szczeciński OF musi się odnaleźć wobec jednoczesnych wyzwań w zakresie likwidacji zapóźnień rozwojowych i tworzenia nowych przewag konkurencyjnych. Obok wspierania funkcji gospodarczej należy stworzyć takie warunki, które będą sprzyjały wyrównywaniu szans edukacyjnych, zwiększaniu dostępności transportowej, likwidowaniu groźby wykluczenia społecznego, poprawianiu poziomu integracji społecznej oraz budowaniu poczucia możliwości urzeczywistniania własnych aspiracji mieszkańców SOM. Sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji szczecińskiego OF, realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na konkretne potrzeby i problemy miast w tym obszarze zapewni skuteczne rozwiązanie wielu problemów.</p>			<p>Ad. 1. - w kolejnej wersji projektu RPO WZ 2014-2020 rozszerzona zostanie część dotycząca diagnozy, w której uwypuklone zostaną wskazane elementy. Ad. 2. - projekt RPO WZ 2014-2020 zawiera zasadnicze elementy dotyczące Polityki Miejskiej, w tym wskazanie podstawowych instrumentów. Jednocześnie należy podkreślić, że szersze zapisy kierunkowe w zakresie Polityki Miejskiej, zostały zamieszczone we wstępnym projekcie Programu Strategicznego Współpraca Terytorialna (przyjętym Uchwałą Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego nr 1560/13 z dnia 25 września 2013r.), w ramach którego wskazane zostały następujące priorytety odnośnie Polityki Miejskiej: (1) Rewitalizacja obszarów zdegradowanych; (2) Zrównoważony rozwój miejski i ochrona środowiska; (3) Poprawa jakości przestrzeni publicznych; (4) Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w miastach. Ad. 3. - IZ RPO WZ podzieliła nakreśloną wizję rozwojową Szczecina i jego obszaru funkcjonalnego. Jednocześnie powinna ona znaleźć swoje odzwierciedlenie w dokumentach strategicznych, które będą podstawą do realizacji projektów na obszarze SOM w przyszłej perspektywie finansowej, w tym w szczególności w Strategii ZIT.</p>

20	Gmina Manowo	jednostka samorządu terytorialnego	<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209</p>	<p>Wnioskuje się o wpisanie Koszalińsko-Kołobrzeszko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT.</p>	<p>Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – Kołobrzeszko – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowo powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem. Konkretne zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 19 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorzady w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT.</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnym i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020. Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięciu celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.</p>
			<p>Sekcja 4 Punkt 4.2 Str. 209</p>	<p>Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-Kołobrzeszko-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym.</p>	<p>Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.</p>
			<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-Kołobrzeszko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.</p>

21	Gmina Polanów	Jednostka samorządu terytorialnego	<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209</p>	<p>Wnioskuję się o wpisanie Koszalińsko-Kołobrzieszko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT.</p>	<p>Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – Kołobrzieszko – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowego powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem.</p> <p>Konkretne zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorządy w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT.</p> <p>Rada Miejska w Polanowie w dniu 30 października 2013r. podjęła uchwałę Nr XXXIII/266/13 w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia w sprawie zawiązania Związku ZIT w celu współpracy jednostek samorządu terytorialnego służącej realizacji wspólnych działań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.</p> <p>Gmina Polanów położona jest we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego i bezpośrednio graniczy z województwem pomorskim. Poprzez swoje usytuowanie wpływ dużych ośrodków metropolitalnych jest bardzo ograniczony, co bezpośrednio rzutuje na tempo rozwoju społeczno – infrastrukturalnego gminy. Słaba sieć komunikacyjna i odległość o od stolicy województwa determinuje silne powiązania społeczno – gospodarcze z pobliskimi gminami, w szczególności z Koszalinem. Zawiązanie ZIT jest szansą dla gminy Polanów i pozostałych gmin związku na realizację wielu ważnych inicjatyw mających charakter ponadlokalny. Podejmowane w ramach ZIT inwestycje w infrastrukturę zarówno techniczną jak i społeczną realizowane w oparciu o potencjał przyrodniczy i turystyczny są wyznacznikiem zrównoważonego rozwoju wszystkich gmin związku. Wpisanie ZIT jest więc kluczowe z punktu widzenia równomiernego rozwoju województwa zachodniopomorskiego. Marginalizowane obszary naszego regionu miałyby szansę na nowy impuls do rozwoju tak aby różnice w poziomie cywilizacyjnym obszaru Szczecin – Koszalin były sukcesywnie niwelowane</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnym i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020.</p> <p>Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięcie celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.</p>
			<p>Sekcja 4 Punkt 4.2 Str. 209</p>	<p>Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-Kołobrzieszko-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym.</p>	<p>Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.</p>
			<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-Kołobrzieszko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.</p>

IV OP PI 5.2 Sekcja 2.A.1	W prowadzenie kolejnego celu szczegółowego – Odbudowa i modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej.	Zmiany klimatyczne jakie obserwujemy w ostatnich latach ujawniające się przede wszystkim poprzez częste występowanie zjawisk ekstremalnych wymagają podjęcia działań prowadzących do osiągnięcia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa powodziowego dla terenów trwale zagospodarowanych i wykorzystywanych gospodarczo. Tereny położone w pobliżu cieków i zbiorników są najbardziej narażone na występowanie powodzi, jednocześnie są to tereny najbardziej atrakcyjne inwestycyjnie. Zatem modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych zwiększy poziom bezpieczeństwa powodziowego a poprzez to zwiększony zostanie potencjał dla rozwoju gospodarczego Województwa Zachodniopomorskiego.	W ramach PI 5.2, Cel 3. Ochrona obszarów objętych średnim ryzykiem powodziowym, planuje się realizację kompleksowych inwestycji związanych z oceną ryzyka wystąpienia powodzi i zarządzania tym ryzykiem, zgodnie z mapami średniego ryzyka powodziowego.
IV OP PI 5.2 Sekcja 2.A.1, Tabela 3	Uzupełnienie wskaźnika rezultatu – jednostka miary obszar chroniony w ha, źródło danych: mapy ryzyka powodziowego, ewidencja urządzeń przeciwpowodziowych	Wprowadzenie ww. celu szczegółowego warunkuje aktualizację wskaźników.	Uwaga nieuwzględniona. Nazwy wskaźników pochodzą ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, która określa spójne dla wszystkich programów operacyjnych wskaźniki produktu (output) i rezultatu bezpośredniego (output+) dla EFRR/FS oraz EFS. Stworzona Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych powinna być w maksymalnym stopniu spójna i komplementarna ze wskaźnikami strategicznymi, przyjętymi na poziomie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych, które pozyskiwane będą ze statystyki publicznej i/lub badań ewaluacyjnych.
IV OP PI 5.2 Sekcja 2.A.2.1	Wprowadzenie kolejnego typu projektu - budowa, modernizacja lub odbudowa wałów przeciwpowodziowych oraz odtworzenie naturalnych terenów zalewowych	Modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych doprowadzi do osiągnięcia ww. celu szczegółowego, zwiększy poziom bezpieczeństwa powodziowego a poprzez to zwiększony zostanie potencjał dla rozwoju gospodarczego Województwa Zachodniopomorskiego. Odtworzenie naturalnych terenów zalewowych zwiększy atrakcyjność regionu także pod względem turystycznym i przyrodniczym.	Wsparcie dla inwestycji z zakresu budowy/odbudowy/modernizacji wałów przeciwpowodziowych będzie możliwe, o ile działania takie będą zgodne z mapami średniego ryzyka powodziowego.
IV OP PI 5.2 Sekcja 2.A.2.1	Uzupełnienie opisu projektu – 'Budowa lub modernizacja urządzeń wodnych' o rozszerzenie katalogu przedsięwzięć o zadania z zakresu melioracji wodnych szczegółowych poprawiających warunki retencjonowania wody (retencja gruntowa)	Na terenie Województwa Zachodniopomorskiego zlokalizowanych było wiele państwowych gospodarstw rolnych, które po 1989 roku przestały funkcjonować. W konsekwencji tylko niewielki obszar terenów rolnych zagospodarowany został w latach 90 rolniczo. W efekcie doprowadziło to do dekapitalizacji urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, a poprzez to zakłócona została prawidłowa gospodarka wodna w rolnictwie – retencja gruntowa (zapobieganie podtopieniom i skutkom suszy). W związku z powyższym niezbędne jest przywrócenie prawidłowo funkcjonującego systemu melioracji wodnych szczegółowych tak by tereny wykorzystywane rolniczo – grunty rolne, w konkretnych zlewniach częściowych, gdzie zdekapitalizowane zostały urządzenia melioracji wodnych szczegółowych doprowadzone zostały do stanu dobrej kultury rolnej. Dodatkowo przeprowadzenie tego działania zmniejszy ryzyko występowania lokalnych podtopień i powodzi zwiększony bowiem zostanie potencjał retencji gruntowej.	Uwaga nieuwzględniona. Typy projektów zaplanowane w priorytecie ukierunkowane są na działania związane z zahamowaniem odpływu wody ze zlewni, co jest następstwem zmian klimatycznych. Natomiast budowa lub modernizacja urządzeń wodnych melioracji szczegółowych ma na celu regulację stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby.
IV OP PI 5.2 Sekcja 2.A.2.2	Wprowadzenie kolejnego kryterium – zgodność z Planami zarządzania ryzykiem powodziowym.	Na podstawie Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego 26 listopada 2007 r. i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, potocznie zwaną Dyrektywą Powodziową.	Uwaga uwzględniona. Dodano kryterium: zgodność z mapami średniego ryzyka powodziowego.
IV OP PI 5.2 Sekcja 2.A.2.5.	Uzupełnienie wskaźników produktu – jednostka miary długość odbudowanych / zmodernizowanych wałów przeciwpowodziowych w km	Wprowadzenie ww. typów projektu warunkuje aktualizację wskaźników.	Uwaga nieuwzględniona. Nazwy wskaźników pochodzą ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, która określa spójne dla wszystkich programów operacyjnych wskaźniki produktu (output) i rezultatu bezpośredniego (output+) dla EFRR/FS oraz EFS. Stworzona Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych powinna być w maksymalnym stopniu spójna i komplementarna ze wskaźnikami strategicznymi, przyjętymi na poziomie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych, które pozyskiwane będą ze statystyki publicznej i/lub badań ewaluacyjnych. Zmiana jest możliwa jedynie po zgłoszeniu uwagi do MRR, natomiast aktualnie w projekcie Programu uwzględniono wskaźnik "Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przeciwpowodziowej (CI)" (wskaźnik obowiązkowy.
IV OP PI 6.2 Sekcja 2.A.1	W prowadzenie kolejnego celu szczegółowego – Stworzenie warunków dla osiągnięcia celów środowiskowych w jednolitych częściach wód w sektorze gospodarki wodnej określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej.	Poprzez zrealizowanie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej należy doprowadzić do osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, których obecny stan/potencjał ekologiczny jest bardzo dobry, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału (wykonanie inwestycji o takim celu). Wykonanie inwestycji z zakresu gospodarki wodnej uwarunkowuje osiągnięcie dobrego stanu/potencjału określonego w RDW a także osiągnięcie co najmniej dobrego stanu chemicznego i biologicznego.	Osiągnięcie dobrego stanu wód, ochrona środowiska wodnego jest wpisana w typy projektów (np. poprzez poprawę parametrów istniejących już oczyszczalni ścieków).

IV OP PI 6.2 Sekcja 2.A.2.1	Uzupełnienie katalogu typów projektów o projekty w zakresie 'Budowy i modernizacji urządzeń wodnych w celu osiągnięcia założonego w RDW dobrego stanu wód'	Silne oddziaływanie człowieka na regulację stosunków wodnych, jakie miało miejsce w ostatnich dziesięcioleciach wymagają podjęcia działań prowadzących do zapewnienia osiągnięcia wymaganych prawem celów środowiskowych. Zatem tylko systematyczne działania inwestycyjne na urządzeniach wodnych zapewnią pełne wykonanie zobowiązań wynikających z prawa unijnego, a poprzez to osiągnięcie funkcjonalności i dostępności terenów atrakcyjnych gospodarczo - zwiększenie potencjału dla rozwoju gospodarczego Województwa Zachodniopomorskiego. Przedsięwzięcia, które będą realizowane w ramach tych projektów to budowa i modernizacja urządzeń wodnych mających wpływ na osiągnięcie celów środowiskowych takich jak: jazy, stopnie wodne, przepławki, bystrotoki, kaskady, koryta rzek, kanały itp.	Osiągnięcie dobrego stanu wód, ochrona środowiska wodnego jest wpisana w typy projektów (np. poprzez poprawę parametrów istniejących już oczyszczalni ścieków).
IV OP PI 6.2 Sekcja 2.A.2.5	Uzupełnienie wskaźnika produktu o wskaźnik w km określający długość cieków dla których osiągnięto cele środowiskowe w ramach RDW	Wprowadzenie ww. typów projektu warunkuje aktualizację wskaźników	Osiągnięcie dobrego stanu wód, ochrona środowiska wodnego jest wpisana w typy projektów (np. poprzez poprawę parametrów istniejących już oczyszczalni ścieków).
V OP PI 6.4 Sekcja 2.A.1	W prowadzenie kolejnego celu szczegółowego – Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej w rzekach Województwa Zachodniopomorskiego poprzez budowę przepławek dla ryb.	Jednym z największych zagrożeń dla przetrwania wielu gatunków zwierząt jest niszczenie i fragmentacja naturalnych środowisk ich życia przez różnorodną działalność człowieka, wśród której negatywny wpływ na rybostan mają śluzy, tamy oraz źle funkcjonujące przepławki. Rzeki Pomorza Zachodniego obszary Natura 2000, stanowiąc ważny szlak wędrówek i rozrodu ryb łososiowatych. Zlewnie rzek stanowią spójny ekosystem, jednak na przestrzeni wielu lat liczne budowle hydrotechniczne oraz nadmierny zrzut ścieków bezpośrednio do rzeki spowodowały znaczne zmniejszenie się różnorodności biologicznej. Obecnie obserwuje się poprawę jakości wody, na niektórych odcinkach głównego koryta. Jednak istniejące w złym stanie technicznym budowle hydrotechniczne w dalszym ciągu utrudniają lub uniemożliwiają dotarcie rybnom na tarliska i zasiedlanie odpowiednich biotopów. Narzędziami do ochrony ciągłości ekologicznej w skali lokalnej w przypadku zlewni rzek są przepławki dla ryb umożliwiające swobodną migrację w górę i w dół rzeki. Zapewnienie bioróżnorodności z całą pewnością zwiększy atrakcyjność turystyczną regionu - zapewniając jego trwały rozwój.	Uwaga nieuwzględniona. Rozwój zielonej infrastruktury ograniczającej presję na gatunki i siedliska przyrodnicze (m.in. przejścia dla zwierząt, przepławki, korytarze ekologiczne, infrastruktura ograniczająca odprowadzanie zanieczyszczeń stanowiących istotne zagrożenie dla zasobów przyrodniczych) jest możliwy do wsparcia z poziomu krajowego.
V OP PI 6.4 Sekcja 2.A.2.1	Uzupełnienie katalogu typów projektów o projekty w zakresie 'Budowy i modernizacji urządzeń wodnych umożliwiających migrację organizmów żywych'	Zapewnienie bioróżnorodności fauny i flory poprzez umożliwienie migracji organizmów żywych wzdłuż cieków w Województwie Zachodniopomorskim. Uzyskania dobrego stanu wód określonego w RDW poprzez modernizację urządzeń piętrzących.	Uwaga nieuwzględniona. Rozwój zielonej infrastruktury ograniczającej presję na gatunki i siedliska przyrodnicze (m.in. przejścia dla zwierząt, przepławki, korytarze ekologiczne, infrastruktura ograniczająca odprowadzanie zanieczyszczeń stanowiących istotne zagrożenie dla zasobów przyrodniczych) jest możliwy do wsparcia z poziomu krajowego.
V OP PI 6.4 Sekcja 2.A.2.5	Uzupełnienie wskaźnika produktu o wskaźnik w km określający długość cieków dla których umożliwiona została migracja organizmów żywych	Wprowadzenie ww. typów projektu warunkuje aktualizację wskaźników.	Uwaga nieuwzględniona. Rozwój zielonej infrastruktury ograniczającej presję na gatunki i siedliska przyrodnicze (m.in. przejścia dla zwierząt, przepławki, korytarze ekologiczne, infrastruktura ograniczająca odprowadzanie zanieczyszczeń stanowiących istotne zagrożenie dla zasobów przyrodniczych) jest możliwy do wsparcia z poziomu krajowego.
Sekcja 3, tabela 18a	Zwiększenie alokacji środków w Osiach IV i V odpowiednio do 30 mln euro i 100 mln euro (wkład wspólnotowy)	W świetle projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 nie będą mogły być finansowane zadania z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. Dlatego tak ważnym jest uwzględnienie zgłoszonych przez ZZMiUW ww. celów i priorytetów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020. Ujęcie zadań z zakresu gospodarki wodnej w programie regionalnym na lata 2014-2020 pozwoli na kontynuowanie rozpoczętego w 2008 procesy poprawy stanu gospodarowania wodą, a poprzez to Samorząd Województwa będzie miał realny wpływ na kształtowanie polityki regionalnej w tym zakresie.	Alokację osi priorytetowej IV zwiększono do kwoty 60 mln euro. Ze względu na zasady ring-fencingu nie ma możliwości dalszego zwiększania alokacji we wskazanych osiach.
SEKCJA 1: WKŁAD PROGRAMU REALIZACJE STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ 1.1 Wkład programu w realizację strategii Europa 2020 oraz w osiągnięcie spójności gospodarczo-społecznej i terytorialnej pkt. Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/ sektorów objętych programem	Sugerujemy uzupełnienie diagnozy dot. priorytetu „rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji” o kwestie konieczności wsparcia możliwie szerokiego włączenia władz publicznych (w tym państwowych jednostek budżetowych) w proces kreowania innowacji w regionie.	Regionalny System Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego oparty jest na modelu tzw. potrójnej helisy (ang. triple helix), a więc sposobie kreowania konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw poprzez współpracę pomiędzy przedsiębiorcami, nauką i władzami publicznymi. Regionalna Strategia Innowacji (s. 96) wskazuje, że „największy przepływ nowych technologii do regionu odbywa się w ramach nowych inwestycji zewnętrznych lub uruchomienia nowych linii technologicznych w aktywnych w regionie koncernach międzynarodowych. Tym samym firmy lokalne, w tym z branży IT, w większości korzystają z bezpiecznych, sprawdzonych technologii.” Tymczasem państwowe jednostki budżetowe, stanowiące niewątpliwie element RSI WZ dysponują możliwością współfinansowania i wdrażania na swoje potrzeby prototypowych innowacyjnych technologii. Równocześnie wdrożenia na poziomie władz publicznych nie stanowią wdrożeń do gospodarki – pozwalają zachowywać innowacyjność technologii – a zatem zapewniają późniejszym użytkownikom gospodarczym technologię sprawdzoną i jednocześnie innowacyjną. Taki model kreowania innowacji od lat sprawdza się na świecie (m.in. system GPS, technologie laserowe), które u swoich fundamentów mają zastosowania na poziomie władz publicznych (a dopiero później wdrożenia na rynek komercyjny).	Uwaga nieuwzględniona. Przede wszystkim sfera przedsiębiorców powinna być szerzej włączana w proces kreowania innowacji. Nie istnieje zdiagnozowane uzasadnienie do tego, by takie włączenie obejmowało właśnie państwowe jednostki budżetowe.

<p>SEKCJA 1: WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ</p> <p>1.1 Wkład programu w realizację strategii Europa 2020 oraz w osiągnięcie spójności gospodarczo- społecznej i terytorialnej pkt. Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/ sektorów objętych programem (str.3)</p>	<p>Sugerujemy uzupełnienie diagnozy dot. priorytetu „rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów” w zakresie rozwoju, przyjaznej dla środowiska, infrastruktury transportowej na poziomie regionu o kwestie uzupełnienia zapisu dot. procesów modernizacji ciągów transportowych na poziomie dróg wojewódzkich i lokalnych o „inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa na tych drogach realizowanych przez właściwe organy władzy publicznej”.</p>	<p>Linia Demarkacyjna (wersja z września 2013 r.) wskazuje wyraźnie, że na poziomie regionalnym mogą być wspierane inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu na tych drogach – jest to szczególnie istotne z punktu widzenia troski o życie ludzkie (ograniczania liczby ofiar wypadków drogowych).</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Rozszerzono istniejący zapis: - modernizacja ciągów transportowych na poziomie dróg wojewódzkich i lokalnych w celu ułatwienia dostępu do sieci TEN-T a także poprawy bezpieczeństwa na drogach.</p>
<p>SEKCJA 1: WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ</p> <p>1.1 Wkład programu w realizację strategii Europa 2020 oraz w osiągnięcie spójności gospodarczo- społecznej i terytorialnej pkt. Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/ sektorów objętych programem (str. 3)</p>	<p>Sugerujemy uzupełnienie diagnozy dot. priorytetu „rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów” w zakresie rozwoju, przyjaznej dla środowiska, infrastruktury transportowej na poziomie regionu o kwestie związane z koniecznością wzmocnienia służb państwowych o rozwiązania i technologie służące zarządzaniu i monitorowaniu ruchu na śródlądowych drogach wodnych (w tym portów śródlądowych); portach morskich; w centrach logistycznych i terminalach przeładunkowych nie należących do sieci TEN-T.</p>	<p>Linia Demarkacyjna (wersja z września 2013 r.) wskazuje wyraźnie, że na poziomie regionalnym może być wspierane wdrażanie rozwiązań i technik zarządzania i monitorowania ruchu: śródlądowych dróg wodnych (w tym portów śródlądowych); portów morskich; centrów logistycznych i terminali przeładunkowych nie należących do sieci TEN-T. Niedobry sprzęt i technologiczne służb odpowiedzialnych za monitorowanie ruchu na szlakach wodnych naszego województwa są powszechnie znane – pominięcie ich w nowym RPO WZ, przy założeniu oczekiwanego wzrostu ruchu statków może prowadzić do sytuacji kreowania nowych zagrożeń, istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa żeglugi.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Monitorowanie nie może być celem samym w sobie. Jednocześnie jest ono nieodłącznym elementem poprawy systemów transportowych w regionie Oznacza to, że postulat zgłaszającego uwagę został już uwzględniony..</p>
<p>Tabela 1: Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych. (str. 6) dot. priorytetu inwestycyjnego 1.2</p>	<p>Sugerujemy zmianę tekstu: „Warto, by zachodniopomorskie uczelnie i przedsiębiorstwa dążyły do utworzenia wspólnych centrów innowacji i ośrodków badawczo-rozwojowych (...)” Na: „Warto, by zachodniopomorskie uczelnie, organy władzy publicznej i przedsiębiorstwa dążyły do utworzenia wspólnych centrów innowacji i ośrodków badawczo-rozwojowych (...)”</p>	<p>Regionalny System Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego oparty jest na modelu tzw. potrójnej helisy (ang. triple helix), a więc sposobie kreowania konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw poprzez współpracę pomiędzy przedsiębiorcami, nauką i władzami publicznymi. Władze publiczne to nie tylko administracja rządowa i samorządowa, ale również służby publiczne, które chciałyby realnie włączać się w działania proinnowacyjne w regionie. Istniejące zapisy wykluczają możliwość ich wsparcia – pomimo, że takich ograniczeń nie narzuca Linia Demarkacyjna - w ramach priorytetu 1.2 potwierdzająca możliwość wsparcia IOB.</p>	<p>Wsparcie w ramach PI. 1.2 ma na celu wzrost innowacyjności przedsiębiorstw - rozwój infrastruktury B+R oraz prace badawczo-rozwojowe w przedsiębiorstwach, służące realizacji regionalnych strategii inteligentnej specjalizacji, wdrożenie dostępnych wyników prac B+R/technologii. W PI 1.1 zaplanowane jest wsparcie wspólnych projektów badawczych, które mają na celu komercjalizację wiedzy i wprowadzenie innowacyjnego produktu bądź usługi na rynek, zgodnie ze strategią inteligentnej specjalizacji. W odniesieniu do wsparcia IOB zostało ono zaplanowane w ramach PI 3.4, co ma służyć eliminowaniu rozproszenia wsparcia.</p>
<p>I OP, PI 1.2: promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwój powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B+R i szkołami wyższymi (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...) (str. 29)</p>	<p>Proponuję się doprecyzowanie: a) typu projektu nr 3 Wsparcie wdrożenia własnych lub zakupionych wyników badań naukowych/technologii oraz praw własności intelektualnej i przemysłowej związanych z wdrażanym produktem poprzez dopisanie, „w tym weryfikacja rozwiązań prototypowych/testowych w zastosowaniach pozagospodarczych na potrzeby władz publicznych” b) grup docelowych – dodanie organów władzy publicznej c) typów beneficjentów – dodanie organów władzy publicznej (działających w partnerstwie z przedsiębiorcami i jednostkami B+R)</p>	<p>Priorytet winien uwzględniać trzeciego aktora potrójnej helisy, jakim jest władza publiczna. W sytuacji obecności w regionie podmiotów władzy publicznej zainteresowanych włączeniem w system kreowania innowacji zapisy nowego RPO WZ nie powinny ograniczać możliwości i szans związanych z ich zaangażowaniem. Nie istnieją ograniczenia w tym zakresie związane z zapisami Linii Demarkacyjnej.</p>	<p>Wsparcie w ramach PI. 1.2 ma na celu wzrost innowacyjności przedsiębiorstw - rozwój infrastruktury B+R oraz prace badawczo-rozwojowe w przedsiębiorstwach, służące realizacji regionalnych strategii inteligentnej specjalizacji, wdrożenie dostępnych wyników prac B+R/technologii. Brak zapisów wskazujących organ władzy publicznej jako beneficjenta wskazanych typów projektów nie wyklucza aktywnego funkcjonowania tego typu podmiotu w systemie kreowania innowacji.</p>

		<p>III OP, PI 4.5: promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych (str. 73).</p>	<p>Proponuję się dodanie do typów beneficjentów – jednostek sektora finansów publicznych/państwowych jednostek budżetowych.</p>	<p>Planowane do wsparcia projekty wysokoinnowacyjne i demonstracyjne mogą być realizowane nie tylko przez wskazane kategorie beneficjentów ale również przez pjb (wzorcowe obiekty użyteczności publicznej).</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na fakt, że projekty wysokoinnowacyjne będą jedynie projektami pilotażowymi, pojedynczymi - powinny one wchodzić w kompleksowy rozwój danego obszaru kreowany przez jst i być elementem szerszego projektu.</p>
		<p>IV OP PI 5.2: promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi (str. 82)</p>	<p>Proponuje się dodanie typu projektu nr 5 Wzmocnienie potencjału służb wspierających akcje ratownicze dla zapewnienia bezpieczeństwa publicznego.</p>	<p>Proponowane w przedstawionym projekcie RPO WZ 2014-2020 typy projektów nie obejmują pełnego systemu reagowania na klęski żywiołowe – pomijają kwestię zapewnienia bezpieczeństwa publicznego mieszkańców i skutecznego zabezpieczenia ocalałych dóbr materialnych. Niezbędnym wydaje się zatem wsparcie służb odpowiedzialnych za ww. aspekty, tak by działania innych służb prowadzących akcje ratownicze mogły być skoordynowane ze skutecznymi działaniami służb takich jak policja (m.in. sprzęt umożliwiający szybkie reagowanie Policji w sytuacji klęsk żywiołowych).</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie z poziomu regionalnego, zgodnie z Linią demarkacyjną mogą uzyskać tylko Ochotnicze Straże Pożarne.</p>
		<p>V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego (str. 95)</p>	<p>Proponuje się dodanie do typów beneficjentów – jednostek sektora finansów publicznych/państwowych jednostek budżetowych.</p>	<p>Podmioty te były wspierane w ramach perspektywy 2007-2013 i zarządzają znaczną liczbą ważnych dla regionu obiektów zabytkowych.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
		<p>VI OP, PI 7.2: zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T (str. 107)</p>	<p>Proponuje się dodanie: a) typu projektu nr 3 Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach regionalnych (wojewódzkich) i lokalnych (gminnych i powiatowych) b) grup docelowych – dodanie organów władzy publicznej c) typów beneficjentów – dodanie państwowych jednostek budżetowych.</p>	<p>Zgodnie z Linią demarkacyjną w ramach przedmiotowego priorytetu dopuszczalne są inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na przedmiotowych drogach. Niewątpliwie do takich inwestycji kwalifikować należy działania związane ze sprzętem policyjnym służącym zarówno zarządzaniu ruchem na drogach (np. systemy satelitarne, śmigłowce) jak i eliminowaniem kierowców zagrażających bezpieczeństwu/ kształtowaniu właściwych postaw za kierownicą. Ograniczenia sprzętowe policji (brak wsparcia na poziomie RPO), ograniczające możliwość skutecznego działania, mogą prowadzić wprost do zwiększenia liczby wypadków na nowowbudowanych/przebudowanych drogach (zachęcających do wzrostu prędkości poruszania).</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Policja w omawianym zakresie będzie wspierana środkami programów krajowych w ramach centralnych projektów.</p>
		<p>VI OP, PI 7.3: rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne (str.111)</p>	<p>Proponuje się dodanie: a) typu projektu nr 5 Wdrażanie rozwiązań na rzecz zarządzania oraz monitorowania ruchu na szlakach wodnych b) grup docelowych – dodanie organów władzy publicznej c) typów beneficjentów – dodanie państwowych jednostek budżetowych</p>	<p>Zgodnie z Linią demarkacyjną w ramach przedmiotowego priorytetu dopuszczalne są inwestycje na rzecz zarządzania i monitorowania ruchu. Niewątpliwie do takich inwestycji kwalifikować należy działania związane z wyposażeniem policji w sprzęt patrolowy i szybkiego reagowania na wodzie. W sytuacji programowanego rozwoju wodnego transportu pasażerskiego na głównych akwenach regionu (zapropozowany na str. 111 typ projektu nr 4) oraz działań sprzyjających wzrostowi przewozów towarowych kwestia monitorowania ruchu wydaje się szczególnie istotna.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Policja w omawianym zakresie będzie wspierana środkami programów krajowych w ramach centralnych projektów.</p>
24	<p>SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA „ŚRÓDMIEŚCIE” Spółdzielnia</p>	<p>Sekcja 2.A. III OP, PI 4.3: wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.</p>	<p>Dofinansowanie wymian (modernizacji) dźwigów osobowych (wind) w budynkach mieszkalnych wybudowanych w latach 70-tych i 80-tych XX wieku w Spółdzielni Mieszkaniowej ŚRÓDMIEŚCIE w Szczecinie. Aktualnie do wymiany (modernizacji) w zasobach spółdzielni pozostaje 80 szt. urządzeń dźwigowych na łączną kwotę około 12 mln zł.</p>	<p>Wymiana (modernizacja) dźwigów osobowych (wind) spowoduje zmniejszenie energochłonności budynków mieszkaniowych. Nowe dźwigi osobowe to urządzenia o nowoczesnych rozwiązaniach sterowania i napędu mających kluczowe znaczenie w zakresie zmniejszenia poboru mocy. Wymienione (zmodernizowane) dźwigi będą bardziej wydajne energetycznie, a koszt zużycia pobieranej energii elektrycznej może zmniejszyć się nawet o 35%. Wsparcie finansowe pozwoli na odtworzenie substancji dźwigowej S.M. ŚRÓDMIEŚCIE w Szczecinie.</p>	<p>Działania przedstawione w uzasadnieniu będą mogły zostać sfinansowane jako element kompleksowej modernizacji energetycznej budynków.</p>

			<p>Uważamy, że w każdym przypadku, kiedy w zapisach pojawiają się wzmianki dotyczące Instytucji Otoczenia Biznesu zapis powinien zostać rozszerzony o instytucje pożyczkowe i poręczeniowe, które włączają się obecnie bardzo aktywnie w kwestie wspierania MŚP i innych beneficjentów nie tylko w finansowanie działalności lecz również w zakresie szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców.</p> <p>Warto również zadbać o rozwój sieci instytucji finansowych, wspierających wykorzystanie instrumentów finansowych, wspomóc ich zakładanie i rozwój. Warto również, w osiach odpowiedzialnych za rozwój MŚP, jak również w priorytetach odpowiedzialnych za działania nastawione na aktywność zawodową i wspieranie innowacyjności zwrócić większą uwagę na działania sieciujące, w tym również na tworzenie sieci instytucji finansujących i wspierania tworzenia takich sieci (banki, instytucje finansowe, fundusze pożyczkowe, fundusze doradcze, instytucje otoczenia biznesu itp.). Warto wzmocnić i podkreślić w dokumencie działania zmierzające do rozwoju sieci innowacyjności, sieci wspierania przedsiębiorczości regionalnej, networkingu, tworzenia układów konsorcjalnych, tworzenia i wspierania działań klastrujących.</p>	<p>Powyższe uwagi ogólne, zadaniem ZRFPK, wzmocnią dynamikę i skuteczność implementacji narzędzi finansowych, głównie instrumentów zwrotnych (finansowych) w regionie, przyczyniając się bezpośrednio do osiągnięcia założonych w RPO WZ celów.</p> <p>Prosimy je traktować jako sugestie instytucji wspierającej wdrażanie finansowania zwrotnego w regionie, posiadającej wieloletnie i bardzo duże doświadczenie w tej materii.</p>	<p>Instytucje pożyczkowe i poręczeniowe wchodzi w skład IOB, w związku z powyższym nie ma konieczności rozszerzania zapisów w tym zakresie. Pl. 3.4 zakłada wsparcie powiązań kooperacyjnych sektora przedsiębiorstw, edukacji i nauki, badań i rozwoju. Jako typy beneficjentów wskazano Instytucję Otoczenia Biznesu.</p>
		<p>Sekcja 1, rozdział 1.1., (strona 4)</p>	<p>W zdaniu „rozwój narzędzi finansowych specyficznych dla działań prorozwojowych przedsiębiorstw, takich jak seedcapital, anioły biznesu, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. Proponujemy wstawić jeszcze słowo „rozwój i wzmocnienie ...”</p>	<p>Rozwój narzędzi jest, w naszej opinii, słowem nie do końca zamykającym potrzeby i oczekiwania instytucji takich, jak ZRFPK. Czasami wzmocnienie już istniejących struktur jest równie skuteczny i efektywny.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
		<p>2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych (strona 30)</p>	<p>Warto rozważyć wpisanie do niniejszego dokumentu informacji o wsparciu badań ze strony instytucji z doświadczeniem w zakresie stosowanych instrumentów finansowych. Katalog instytucji powinien zostać powiększony o Instytucja Otoczenia Biznesu, Fundusze Pożyczkowe oraz Fundusze Poręczeniowe.</p>	<p>Wsparcie, o którym piszemy, zapewnione przez doświadczoną w instrumentach o których mowa w planowanym wykorzystaniu instrumentów finansowych, może przyczynić się do zwiększenia efektywności realizacji celów RPO WZ na lata 2014-2020.</p>	<p>Punkt 2.A.2.3 nie odnosi się do katalogu beneficjentów, lecz do planowanego wykorzystania instrumentów finansowych, gdzie podmioty, takie jak Fundusze Pożyczkowe i Fundusze Poręczeniowe będą pełniły rolę pośrednika przekazującego wsparcie.</p>
		<p>2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych (strona 37)</p>	<p>Zapis Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa, podmioty zarządzające funduszami instrumentów finansowych powinien być w naszej opinii rozszerzony o konkretne wskazanie funduszy poręczeniowych, pożyczkowych itp. jak to miało miejsce w innych fragmentach dokumentu</p>	<p>Wskazanie funduszy poręczeniowych i pożyczkowych w w/w miejscu gwarantuje, że beneficjentami będą faktycznie instytucje i organizacje bezpośrednio powiązane z celami.</p>	<p>W priorytecie inwestycyjnym 3.3 wskazano jako jeden z typów beneficjentów "podmioty zarządzające funduszami instrumentów finansowych". Pojęcie to obejmuje także fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, jak również podmioty zarządzające funduszami pożyczkowymi/ poręczeniowymi, itp.</p>
		<p>2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych (strona 40)</p>	<p>W badaniach, o których mowa w treści powinny brać każdorazowo podmioty posiadające udokumentowane doświadczenie we wdrażaniu instrumentów zwrotnych w regionie, (fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeniowe). Ponadto warto forsować zapis o instrumentach mieszanych – łączących w sobie elementy instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych.</p>	<p>W opinii Funduszu zachowanie wskazań zapewni prawidłową realizację omawianych celów.</p>	<p>W badaniu ewaluacyjnym, o którym mowa w tym punkcie szczegółowej analizie zostanie poddana dotychczasowa działalność i doświadczenie instytucji wdrażających instrumenty zwrotne w regionie. Wachlarz instrumentów finansowych zastosowany w nowej perspektywie będzie uwzględniał także instrumenty mieszane.</p>
		<p>2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych Typy projektów: (str. 45 dokumentu)</p>	<p>3. Wsparcie powiązań kooperacyjnych sektora przedsiębiorstw, edukacji i nauki, badań i rozwoju; Zasadnym byłoby rozwinięcie tego zapisu o „wsparcie powiązań kooperacyjnych sektora przedsiębiorstw, instytucji ekonomicznych i finansowych, edukacji i nauki, badań i rozwoju;</p>	<p>Zaproponowane rozszerzenie w naszej opinii gwarantuje stworzenie powiązań na szerszym poziomie kooperacyjnym i gwarantuje skuteczniejsze osiągnięcie celów strategicznych.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Wśród IOB wyróżniamy także instytucje finansowe i zbudowanie powiązań kooperacyjnych przedsiębiorców także z podmiotami finansowymi jest istotne z punktu widzenia wdrażania koncepcji inteligentnych specjalizacji.</p>
		<p>2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych (str. 50)</p>	<p>Nie mamy zastrzeżeń do poniższych zapisów. Prosimy jednak o zwrócenie uwagi na wdrożenie w życie instrumentów mieszanych – dotacyjnych połączonych ze zwrotnymi. Warto również rozważyć wprowadzenie do zapisów instrumentów umarzalnych w tym kapitałowych i quasi kapitałowych, mezzanine.</p>	<p>Wprowadzenie instrumentów mieszanych oraz pozostałych, o których wzmiankujemy – zwrotnych połączonych z dotacyjnymi, może przyczynić się do lepszego wykorzystania tych środków przez MŚP, a co za tym idzie zwiększy dynamikę wykorzystania środków finansowych w regionie, przełoży się na osiągnięcie założonych w dokumentach strategicznych i programowych celów.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Opis i wskazanie konkretnych instrumentów finansowych nastąpi na późniejszym etapie prac (Uszczegółowienie RPO WZ, Dokumentacja konkursowa).</p>
		<p>2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych (str. 54)</p>	<p>W dokumencie widnieje zapis: W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Warto rozważyć wzmocnienie działań z instrumentów finansowych w ograniczonym zakresie.</p>	<p>W uzasadnionym przypadku warto rozważyć zastosowanie instrumentów zwrotnych w tym zakresie. Kształtuje to u beneficjentów większą rozwagę decyzyjną i odpowiedzialność życiową. Wskazane byłoby też rozważenie zapisów o instrumentach mieszanych w w/w celach.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W priorytecie inwestycyjnym 2.3, z uwagi na charakterystyczne typy projektów, nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.</p>

<p>oraz wskaźników rezultatu Cel szczegółowy 2: Wsparcie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy ze szczególnym uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji. (strona 124 oraz str. 126)</p>	<p>Warto pogłębić badania nie tylko na temat nowo powstałych przedsiębiorstw, ale również ile lat utrzymują się te założone. Wskazane było by zwiększenie nacisku na działania ukierunkowane na utrzymanie powstałych przedsięwzięć. Warto rozważyć możliwość wprowadzenia instrumentów finansowych (poręczenia, pożyczki, instrumenty mieszane) wspierające powstawanie nowych firm (start –upów).</p>	<p>Utrzymanie nowo otwartych firm i pomoc w ich rozwoju winna być tak samo ważna, jak wspieranie start – upów i samo zatrudnienia. Warto rozważyć możliwość zapisania systemowego instrumentów mieszanych – pożyczek z częściowym umorzeniem, poręczeń i kredytów preferencyjnych. Brak tego zapisu w tym fragmencie RPO WZ, w naszej opinii, może skutkować uniemożliwieniem w przyszłości korzystania z takiego wsparcia tym firmom.</p>	<p>W ramach przedmiotowego Priorytetu planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych, tj.: preferencyjne pożyczki, kredyty umarżalne, poręczenia dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, co zostanie uzupełnione w dokumencie w pkt. 2.A.2.3.</p>
<p>2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu Cel szczegółowy 4: Wsparcie przedsiębiorstw z sektora MSP i ich pracowników w zakresie usług rozwojowych. Cel szczegółowy 5: Wspieranie zdolności przystosowania się przedsiębiorstw i pracowników do zmian. strona 133</p>	<p>Proponujemy rozważyć zapis o szkoleniach dla przedsiębiorstw z zakresu instrumentów finansowych (zwrotnych), które mogą przyczynić się do dynamiki rozwoju firm. Zakres szkoleń powinien zostać rozwinięty o następujące propozycje: - zarządzanie finansami, - wykorzystywanie instrumentów zwrotnych, - informacja o dostępnych źródłach finansowania działalności.</p>	<p>Obserwując plany związane z podziałem środków na instrumenty dotacyjne (bezzwrotne) i instrumenty zwrotnego finansowania (instrumenty finansowe) proponujemy uwzględnić je podczas uszczegółowień jako ważny zakres szkoleń, doradca i usług informacyjnych dotyczących funkcjonowania MŚP. Naszym zdaniem przyczyni się to do skuteczniejszego wykorzystania środków finansowych w regionie, jak również przełoży na wzrost przedsiębiorstw, a co za tym idzie, do osiągnięcia założonych celów strategicznych.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. System wsparcia dla MŚP w przyszłej perspektywie finansowania 2014-2020 ma opierać się na systemie dystrybucji środków w oparciu o podejście popytowe. Z tego względu nie przewiduje się szczegółowego wskazywania w Programie zakresu szkoleń.</p>
<p>2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych (str. 158)</p>	<p>Opisany zakres działań planowanych do wsparcia powinien zostać wzmocniony przez bardziej bezpośrednie instrumenty finansowe (w postaci mikropożyczek i pożyczek przeznaczonych na wsparcie ekonomii społecznej) oraz doradztwo w tym zakresie. Proponujemy dodać do zapisów (w zakresie szkoleń i doradztwa) - standardy zarządzania finansami organizacji pozarządowych, - zarządzanie finansami w organizacjach pozarządowych; - podnoszenie kwalifikacji pracowników i wolontariuszy NGO's</p>	<p>Wzmocnienie działań na rzecz ekonomii społecznej instrumentami finansowymi na szczeblu regionalnym w naszej opinii mogłoby przełożyć się w znacznym stopniu na efektywność i skuteczność działania podmiotów ekonomii społecznej w regionie i zdecydowanie wzmocnić sektor ES w regionie. Takie kompletne podejście do problemu, w naszej opinii, skutkować może zwiększeniem efektywności działań organizacji pozarządowych w regionie i przyczyniać do skutecznego rozwijania trzeciego sektora.</p>	<p>Najprawdopodobniej IIF dla PES będą realizowane z poziomu krajowego, natomiast dotacje z poziomu regionalnego (zapis z POWER: Planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych na rzecz rozwoju i wzrostu zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i przedsiębiorstwach społecznych. Planowany jest rozwój systemu pożyczkowego (uruchomionego pilotażowo w perspektywie finansowej 2007-2013) oraz wprowadzenie systemu poręczeniowego a także innowacyjnych instrumentów finansowych (np. social venture capital). Menadżerem instrumentów finansowych dla przedsiębiorstw społecznych będzie Bank Gospodarstwa Krajowego. Obecnie prowadzone jest badanie dotyczące luki finansowej).</p>
<p>2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych W ramach przedmiotowego Priorytetu socjalnych (str. 161)</p>	<p>Planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych w zakresie dotacji na utworzenie działalności w ramach spółdzielni. Sugerujemy rozważenie zastosowania instrumentów finansowych nie tylko w opisanej formie, ale również na wzmocnienie innych działań podmiotów ekonomii społecznej w regionie.</p>	<p>Uzasadnienie, jak dla punktu powyżej.</p>	<p>Najprawdopodobniej IIF dla PES będą realizowane z poziomu krajowego, natomiast dotacje z poziomu regionalnego (zapis z POWER: Planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych na rzecz rozwoju i wzrostu zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i przedsiębiorstwach społecznych. Planowany jest rozwój systemu pożyczkowego (uruchomionego pilotażowo w perspektywie finansowej 2007-2013) oraz wprowadzenie systemu poręczeniowego a także innowacyjnych instrumentów finansowych (np. social venture capital). Menadżerem instrumentów finansowych dla przedsiębiorstw społecznych będzie Bank Gospodarstwa Krajowego. Obecnie prowadzone jest badanie dotyczące luki finansowej).</p>
<p>2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. (str. 166)</p>	<p>Proponujemy zastosowanie instrumentów finansowych w niniejszym priorytecie. Poręczenia, pożyczki oraz gwarancje mogłyby stać się uzupełnieniem wkładu własnego wnioskodawców.</p>	<p>Naszym zdaniem umożliwienia wsparciem wkładu własnego podmiotów w tym zakresie przełoży się na skuteczniejsze wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na ten cel.</p>	<p>Najprawdopodobniej IIF dla PES będą realizowane z poziomu krajowego, natomiast dotacje z poziomu regionalnego (zapis z POWER: Planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych na rzecz rozwoju i wzrostu zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i przedsiębiorstwach społecznych. Planowany jest rozwój systemu pożyczkowego (uruchomionego pilotażowo w perspektywie finansowej 2007-2013) oraz wprowadzenie systemu poręczeniowego a także innowacyjnych instrumentów finansowych (np. social venture capital). Menadżerem instrumentów finansowych dla przedsiębiorstw społecznych będzie Bank Gospodarstwa Krajowego. Obecnie prowadzone jest badanie dotyczące luki finansowej).</p>

2.B.3.1. Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych. (str. 199)	Warto rozważyć zapis w pomocy technicznej gwarantujący wsparcie ze strony instytucji otoczenia biznesu mającej doświadczenie we wdrażaniu instrumentów finansowych (takich jak ZRFPK). Rolą takiej instytucji mogłaby być funkcja Centrum Informacji, Doradztwa, Szkoleń w Zakresie Instrumentów Finansowych.	Powołanie takiej instytucji, jako opiniującej, doradczej itp. przyczyniłoby się do podniesienia wiedzy potencjalnych beneficjentów na temat instrumentów zwrotnych, podniosłoby zainteresowanie, doświadczenie, skuteczność w realizacji priorytetów wspieranych za pomocą instrumentów zwrotnych, Proponujemy, aby w ramach środków przeznaczonych na Pomoc Techniczną wspomóc instytucję zewnętrzną z powiązaniem samorządowymi, aby pełniła funkcję takiego wsparcia i umocowanie jej poprzez stosowne zapisy w RPO WZP (Instytucja Pośrednicząca).	Uwaga nieuwzględniona. Nie planuje się powoływania Instytucji Pośredniczącej do realizacji zadań we wskazanym zakresie.
I OP, Cel szczegółowy 2			Uwaga nieuwzględniona. Typy beneficjentów odnosi się do podmiotów, które są bezpośrednimi odbiorcami wsparcia, nie zaś do pośredników.
I OP, Cel szczegółowy 6			Uwaga nieuwzględniona. Typy beneficjentów odnosi się do podmiotów, które są bezpośrednimi odbiorcami wsparcia, nie zaś do pośredników.
III OP, Cel szczegółowy 1	Uzupełnić typ beneficjentów o podmioty zarządzające funduszami instrumentów finansowych	Wsparcie zwrotne winno być dystrybuowane przez wyspecjalizowane instytucje.	Uwaga nieuwzględniona. Typy beneficjentów odnosi się do podmiotów, które są bezpośrednimi odbiorcami wsparcia, nie zaś do pośredników.
III OP, Cel szczegółowy 2			Uwaga nieuwzględniona. Typy beneficjentów odnosi się do podmiotów, które są bezpośrednimi odbiorcami wsparcia, nie zaś do pośredników.
III OP, Cel szczegółowy 3, 4, 5			Uwaga nieuwzględniona. Typy beneficjentów odnosi się do podmiotów, które są bezpośrednimi odbiorcami wsparcia, nie zaś do pośredników.
VII OP, Cel szczegółowy 1	Uzupełnić typ beneficjentów o podmioty zarządzające funduszami instrumentów finansowych.	Wsparcie zwrotne winno być dystrybuowane przez wyspecjalizowane instytucje.	Uwaga nieuwzględniona. Cel szczegółowy 1 dotyczy PI 8.5, w którym nie przewiduje się instrumentów inżynierii finansowej.
I OP, PI 3.1	Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm: nie przewiduje się tu wykorzystania instrumentów finansowych (instrumentów zwrotnych).	Naszym zdaniem zasadne byłoby rozważenie poszerzenia zapisu o możliwość wykorzystania instrumentów finansowych. Zwrotne formy wsparcia mogą stać się alternatywą dla pozostałych narzędzi oraz istotnie wpłynąć na efektywność wykorzystania środków w regionie.	Uwaga nieuwzględniona. W priorytecie inwestycyjnym 3.1, z uwagi na charakterystyczne typy projektów, nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
I OP, PI 3.2:	Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MSP, w szczególności w celu internacjonalizacji – włączenie, jako beneficjentów instytucje finansowe (fundusze pożyczkowe, doradcze, gwarantów).	Włączenie instytucji finansowych jako beneficjentów pozwoli na profesjonalne opracowywanie i wdrażanie modeli biznesowych. Instytucje finansowe posiadają, w naszej opinii, największe doświadczenie w danej dziedzinie – zarówno w kwestiach teoretycznych, jak również w praktycznym stosowaniu poszczególnych modeli, znają tematykę doskonale, wyjątkowo dobrze orientują się w zmieniającej dynamice rynku, co nie pozostanie bez wpływu na zwiększenie się efektywności i skuteczności wykorzystania środków.	Instytucje finansowe wchodzi w skład IOB, w związku z powyższym nie ma konieczności rozszerzenia zapisów w tym zakresie.
I OP, PI 3.3 - wspieranie tworzenia i rozszerzenia zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa, podmioty zarządzające funduszami instrumentów finansowych – brak podmiotów finansowych ale przewiduje się pożyczki itp. Należałoby poszerzyć zapis o instytucje finansowe takie jak fundusze pożyczkowe i poręczeniowe.	Brak podmiotów finansowych w katalogu beneficjentów jest sytuacją, która może zmniejszyć skuteczność wdrażania instrumentów finansowych w tym zakresie. Doświadczenie oraz specyfika działalności podmiotów finansowych czyni z nich naturalnych beneficjentów tego typu wsparcia i ich wykluczenie z zapisów nie powinno, naszym zdaniem, mieć miejsca.	Uwaga nieuwzględniona. Typy beneficjentów odnosi się do podmiotów, które są bezpośrednimi odbiorcami wsparcia, nie zaś do pośredników. Docelowy zapis - Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa.
OP VII, PI 8.9: adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Proponuję dopisać projekt związany z asystą w działalności, i projekt związany z ponowną działalnością – restartami.	W naszej opinii takie rozszerzenie listy projektów przyczyni się do lepszego wykorzystania środków, będzie zgodne z ogólnym podejściem do tematyki środków unijnych w latach 2014-2020 i strategii ich wykorzystania, przyczyni się do skuteczniejszej i efektywniejszej ich absorpcji.	Uwaga nieuwzględniona. Proponowane działania mieszczą się w zakresie priorytetu inwestycyjnego 8.7.
	Projekt nie zawiera definicji używanych określeń lub skrótów	Dotychczasowe dokumenty strategiczne opatrzone były słownikiem, który umożliwił właściwą interpretację zapisów. I tak np.: w rozumieniu prawa budowlanego „... obiekt budowlany stanowi budowlę stanowiącą całość techniczno-użytkową wraz z instalacjami i urządzeniami...” oraz w potocznym rozumieniu budowlę stanowiącą całość techniczno-użytkową wraz z instalacjami i urządzeniami.	Uwaga uwzględniona, dodano słownik skrótów.

<p>III OP,PI 4.5 Cel szczegółowy 5: Zmniejszenie emisji w tym CO2 Typ projektu: Projekty wysokoinnowacyjne, demonstracyjne, którym towarzyszą działania informacyjno-promocyjne, kampanie promujące budownictwo pasywne i zeroemisyjne.</p>	<p>Typy beneficjentów: uwzględnić TBS Rozszerzyć katalog budownictwa o inne wysokoenergetyczne budownictwo a nie tylko pasywne i zeroemisyjne.</p>	<p>Posiadana dokumentacja techniczna przez podmioty wnoszące budynki nie obejmuje budownictwa pasywnego ani zeroemisyjnego. To spowoduje że środki przeznaczone na ten cel szczegółowy nie zostaną wykorzystane. TBS są przygotowane do tego by prowadzić projekty innowacyjne ale nie pasywne i zeroemisyjne, ponieważ najemcy nie byli by w stanie pokryć tak wysokich kosztów.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie przewidziane w ramach pierwszego typu projektów to realizacja projektów wzorcowych, przykładowych, demonstracyjnych, promujących dobre praktyki w zakresie efektywności energetycznej, dzięki którym osiągnięty zostanie znaczący wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.</p>
<p>III OP,PI 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym Typ projektów: Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych w tym z wymianą źródeł ciepła na OZE.</p>	<p>Brak jest podstawowej grupy właścicieli budynków mieszkalnych, jakimi są TBS. Rezygnacja z konieczności osiągnięcia klasy energetycznej w wyniku termomodernizacji- urealnienie wymogów do stanu budynków wymagających wsparcia, Nie ograniczanie możliwości wsparcia w postaci- dotacji w mieszkalnictwie. Traktowanie obiektu zgodnie z prawem budowlanym. (definicja j.w. w pkt. 1). Uznanie kompleksowej modernizacji energetycznej jako podłączenie do SEC, który spełnia wymogi OZE.</p>	<p>Głównym problemem TBS termomodernizacja budynków mieszkalnych, często o dużej powierzchni, a tym samym bardzo kosztowna. Obecnie nie ma ustalonych klas energetycznych budynków mieszkalnych Ok.80 % budynków mieszkalnych w centrum miasta nie będzie można dostosować do wymogów RPO ze względu na bardzo wysokie koszty inwestycji. Co dodatkowo spowoduje niewykorzystanie środków przeznaczonych na ten PI w RPO. Priorytetowym działaniem jest zmniejszenie emisji CO2, która pochodzi lokali ogrzewanych paliwem stałym. Wymiana tego ogrzewania na ekologiczne i wykonanie termomodernizacji bezpośrednio wpłynie na osiągnięcie wskaźnika: szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CO2)..Możliwości finansowe TBS, WM są bardzo ograniczone dlatego też istnieje konieczność uwzględnienia wsparcia w postaci dotacji bezzwrotnej, co przyczyni się do przeprowadzenia kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych. Projekty termomodernizacyjne są częścią działań rewitalizacyjnych, modernizacyjnych, czy przebudowy budynków. Dlatego istotne jest by umożliwić aplikować o środki zarówno na działania rewitalizacyjne i dodatkowo na termomodernizacyjne. Istnieje bardzo duże zagrożenie braku wykorzystania środków na projekty partnerskie, gdyż są duże różnice w udziałach własnościowych.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
<p>IX OP Infrastruktura Publiczna, PI 9.1.2.A.2.1 Typ projektu nr 3</p>	<p>Uwzględnić jako beneficjentów TBS-y.</p>	<p>Brak możliwości aplikowania przez TBS bardzo ogranicza możliwości tworzenia mieszkań dla usamodzielniających się wychowanków domów dziecka i osób starszych, samotnych, czy bezdomnych.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Inwestycje w infrastrukturę publiczną wedle założeń programowych Komisji Europejskiej mają być realizowane wyłącznie jako działanie komplementarne i połączone z interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki na realizację tego PI w RPO WZ 2014-2020 są bardzo ograniczone. Proponowane typy projektów nie odpowiadają zakresowi działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego. Z tego względu nie przewiduje się możliwości poszerzenia katalogu beneficjentów PI 9.1 o proponowaną kategorię beneficjentów.</p>
<p>V OP Rozwój naturalnego środowiska człowieka, CT 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów PI 6.3 Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego Cel szczegółowy PI: Wsparcie dziedzictwa kulturowego dla przyciągnięcia turystów do regionu. Typ projektu: 1 Prace konserwatorskie, restauratorskie przy obiektach zabytkowych oraz promocja tych obiektów.</p>	<p>Uwzględnić jako beneficjentów: TBS i Wspólnoty Mieszkaniowe. Rozszerzyć zakres pierwszego typu projektu o prace odnowieniowe. A ponadto nie zawężać obiektów zabytkowych do wpisanych do rejestru zabytków.</p>	<p>TBS, WM to podstawowa grupa właścicieli ciekawych kamienic przy głównych ciągach komunikacyjnych którymi przemierzają się turyści. Odnowienie tych budynków przyczyni się do uatrakcyjnienia oferty turystycznej a tym samym osiągnięcia wskaźnika: wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcję turystyczną.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Projekty realizowane w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3 mają wspierać dziedzictwo kulturowe (zabytki wpisane do rejestru), nie zaś sektor mieszkalnictwa.</p>

27	MIEJSKA ENERGETYKA CIEPLNA w Kołobrzegu sp. z o.o.	Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – jednostka organizacyjna Gminy Miasto Kołobrzeg	2.A.0 – tytuł osi priorytetowej III OP Wsparcie Gospodarki Niskoemisyjnej	Dokonać zmiany tytułu poprzez dopisanie po słowie „Niskoemisyjnej” kolejnych słów: „(...) oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń do środowiska”.	Dopisek ten pozwoli rozszerzyć katalog priorytetów inwestycyjnych o zadania dotyczące modernizacji przedsiębiorstw ciepłowniczych na obecnie funkcjonujących zasobach.	Uwaga nieuwzględniona. Wparcie w proponowanym zakresie, w przypadku dużych przedsiębiorstw, jest możliwe z poziomu krajowego - PI 4.2.
			III OP, priorytety inwestycyjne	Dopisać kolejny (4.8.) priorytet inwestycyjny pod nazwą: „III OP, PI 4.8: wsparcie inwestycji ograniczających zużycie energii oraz emisji zanieczyszczeń w systemach scentralizowanych”.	Rozszerzenie j.w. W ramach tego priorytetu można byłoby realizować przedsięwzięcia inwestycyjne pozwalające przedsiębiorstwom ciepłowniczym na: redukcję zużycia energii elektrycznej, poprawę efektywności wykorzystania energii pierwotnej, ograniczenie strat energii (ciepła) na przesyłach oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń.	Uwaga nieuwzględniona. Priorytety inwestycyjne są określone na poziomie rozporządzeń wspólnotowych oraz Umowy Partnerstwa. Wparcie w proponowanym zakresie, w przypadku dużych przedsiębiorstw, jest możliwe z poziomu krajowego - PI 4.2.
28	STOWARZYSZENIE AZBEST STOP	Organizacja pożytku publicznego/osoba prawna	CT 6 Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów 6.5 działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	Proponujemy dopisać, w tym usuwanie azbestu z terenów miejskich zwłaszcza powojaskowych oraz termomodernizacja budynków po usunięciu azbestu	Problem występowania azbestu na terenie miasta Kołobrzegu stanowi duże zagrożenie dla zdrowia mieszkańców oraz obniża konkurencyjność tego dużego kurortu. Urząd Miasta przyjął uchwałę- UCHWAŁA NR XXXVI/477/13 RADY MIASTA KOŁOBRZEG z dnia 22 lipca 2013 r. w sprawie Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Kołobrzeg (aktualizacja). Starostwo Powiatowe posiada Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie powiatu kołobrzesckiego na lata 2007 – 2013. Wszystkie te akty prawne i opracowania związane są z Dyrektywą Unijną nakazującą usunięcie azbestu do 2032 roku. Koszty usunięcia azbestu i wiąże się z koniecznością kolejnej inwestycji, czyli termomodernizacji. Koszty całej inwestycji są na tyle wysokie, że wspólnoty mieszkaniowe nie są w stanie podźwignąć tej inwestycji we własnym zakresie, a pokryte azbestem są budynki mieszkalne modernizowane na terenach powojaskowych, czyli dotyczy to dużych skupisk ludzkich. To głównie jest przyczyną tego, że proces usuwania azbestu z terenu Kołobrzegu nie przybrał jeszcze dynamicznej formy. Włączenie do RPO priorytetów inwestycyjnych związanych z połączeniem dwóch istotnych elementów inwestycji: usuwania azbestu i termomodernizacji dałoby szansę na definitywne załatwienie tematu. Jako organizacja pozarządowa staramy się prowadzić konsultacje społeczne na temat konieczności usuwania azbestu, czego dowodem są listy intencyjne i zebrane listy poparcia oraz zbudowana inżynieria finansowa obejmująca pełną inwestycję dla budynków powojaskowych przy ulicy Wschodniej 5-17 i 19-27. Z przeprowadzonej na terenie miasta Kołobrzeg inwentaryzacji obiektów i instalacji zawierających azbest wynika, iż łączna ilość prognozowanych tu do wytworzenia odpadów azbestowych wynosi: 1382,0 Mg. Płyty azbestowo-cementowe na terenie miasta Kołobrzeg stanowią głównie eternit falisty pokrywający dachy budynków mieszkalnych i gospodarczych. Łącznie płyty azbestowo - cementowe stanowią: 1112,9 Mg; rury azbestowo – cementowe stanowią łącznie: 269,1 Mg. Ponad 41% wyrobów zawierających azbest występujących na terenie Miasta Kołobrzeg zakwalifikowano do I stopnia pilności (> 65 punktów), tj. łącznie 569,5 Mg - dla których zgodnie z przepisami wymiana lub naprawa wymagana jest bezzwłocznie. Należy tu podkreślić, że władze JST są zainteresowane współpracą w zakresie usuwania azbestu z miasta Kołobrzeg, jednak budżet tych jednostek nie pozwala na sfinansowanie tych inwestycji. Jedyną szansą na definitywne pozbycie się azbestu z terenu Kołobrzegu jest możliwość pozyskania finansowania w ramach RPO na cały obszar Kołobrzegu i okolic, jest to kwota ok. 28 milionów złotych.	Uwaga nieuwzględniona. Typ projektu nie wyklucza usuwania azbestu w ramach prac rekultywacyjnych szerszego projektu. Jednocześnie działania związane z usuwaniem azbestu zostały zaplanowane w PI 6.1.
29	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	Spółka z o.o.	str. 4 Sekcja 1. pkt. II.b	Nie uwzględniono w projekcie modernizacji instalacji odpylania kotłów i rozbudowy sieci i węzłów ciepłowniczych pozwalającej na poprawę niezawodności dostawy ciepła do jego odbiorców;	W projekcie Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 przewiduje się możliwości dofinansowania w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 wspieranie efektywności energetycznej i 4.5 inwestycji wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej. Są to przedsięwzięcia prowadzące do obniżenia emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzącej z produkcji energii oraz zmniejszenie tzw. niskiej emisji.	Uwaga nieuwzględniona. Proponowane zapisy mają zbyt szczegółowy charakter. Opis i wskazanie konkretnych działań nastąpi na późniejszym etapie prac (Uszczegółowienie RPO WZ, Dokumentacja konkursowa).
			str. 72 pkt. 2A21 PI 4.5. typy projektów	Brak jest podanych typów projektów odnoszących się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, w tym CO2 dla innych działalności niż transport. Proponujemy dopisać: a) rozbudowa lub modernizacja sieci ciepłowniczych b) budowa nowych sieci ciepłowniczych c) budowa/modernizacja przepompowni/wymiennikowni sieciowych d) modernizacja instalacji odpylania kotłów typu WR	W projekcie nie zostały uwzględnione typy projektów ciepłowniczych mające istotny wpływ na redukcję emisji gazów i pyłów do powietrza ze źródeł spalania paliw zlokalizowanych na terenach miejskich. Ich modernizacja prowadzi do istotnego zmniejszenia emisji, w tym również CO2	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z linią demarkacyjną nie ma możliwości wspierania sieci ciepłowniczych z poziomu regionu.

30	Fundacja Partnerstwo dla rozwoju	organizacja pozarządowa	<p>Sekcja 2: Opis układu osi priorytetowych V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego 2.A.1 Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu 2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych</p>	<p>Brak założenia wsparcia dla tworzenia lub/i rozbudowy infrastruktury oraz instrumentów promujących lokalne dziedzictwo kulturowe oraz naturalne o znaczącym potencjale dla samego faktu przyciągnięcia turystów do regionu (m.in. tradycja, kultura, ginące zawody, gwara, lasy, jeziora, i inne typowe lokalne/regionalne atrakcje), w tym m.in. poprzez zapoznanie się z kompleksową ofertą kulturalną w regionie.</p>	<p>W obecnych uwarunkowaniach (bazujących głównie na indywidualnych preferencjach turystów) turyści w coraz większym stopniu oczekują niekonwencjonalnych rozwiązań w zakresie dostępu do dziedzictwa kulturowego i naturalnego, w tym również rzetelnej i kompleksowej informacji obejmującej lokalne/regionalne dziedzictwo kulturowe i naturalne. W tym celu zasadna byłaby budowa/rozbudowa infrastruktury i instrumentów bazujących na lokalnym dziedzictwie kulturowym i naturalnym, które wykorzystywałyby te walory oraz swoje naturalne położenie m.in. na tzw. trasach przelotowych (ze szczególnym uwzględnieniem ruchu w sezonie wakacyjnym, jak również po jego zakończeniu) jako doskonałego punktu informującego o dostępnych atrakcjach o zasięgu lokalnym i regionalnym, gdyż bez powszechnego dostępu (w przystępnej formie, np. bazującego na walorach, zasobach tradycji, kultury i środowiska naturalnego) nie będzie można mówić o efektywnym systemie przyciągania turystów do regionu (tym bardziej, że nie wszyscy turyści oczekują wystawnych form i nowoczesnej infrastruktury, z której korzystają zresztą incydentalnie) w sposób zorganizowany, trwały i efektywny, przynoszący korzyści dla regionu (w tym również sektor usług towarzyszących, tworząc tym samym dodatkowe miejsca pracy). Z obserwacji, analiz i prowadzonych konsultacji (w tym również pośród grup turystów) wynika, że sama budowa i rozbudowa infrastruktury instytucji kultury, nie oznacza zwiększenia zainteresowania ofertą kulturalną. Należy jeszcze dotrzeć z ofertą do jak największej liczby potencjalnych turystów, co proponowane przez Fundację Partnerstwo dla rozwoju rozwiązanie niewątpliwie przyczyniłoby się do osiągnięcia takiego stanu.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Typ projektu nie wyklucza przedstawionych propozycji. Opis i wskazanie konkretnych działań nastąpi na późniejszym etapie prac (Uszczegółowienie RPO WZ, Dokumentacja konkursowa).</p>
			<p>Sekcja 2: Opis układu osi priorytetowych VII OP PI 8.5: zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników 2.A.1 Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu 2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych</p>	<p>Brak uwzględnienia w typach projektu realizacji lokalnych inicjatyw, wraz z opisem czego by ewentualnie dotyczyły (czy wszystkich rodzajów typów lub/i jakiś konkretnych z pośród 1-3) oraz maksymalnej wysokości wsparcia przewidzianego na pojedynczą inicjatywę.</p>	<p>Aby to nie były tylko i wyłącznie oddolne inicjatywy edukacyjne, tylko np. kompleksowe rozwiązania uwzględniające wszystkie typy obecnie wymienione (1-3) realizowane przez lokalne podmioty na rzecz lokalnych środowisk oraz uproszczona procedura przyznawania środków, gdyż bardzo często podmioty o zasięgu lokalnym bardzo dobrze znają potrzeby lokalne, jednakże nie są w stanie konkurować z firmami, które profesjonalnie zajmują się opracowywaniem („pisanie”) projektów, przez co od razu skazane są na niepowodzenie. Na lokalne inicjatywy nie powinno być limitów uwzględniających przychody wnioskodawcy, ponieważ wiele z tych podmiotów realizuje bardzo dużo drobnych przedsięwzięć, nie osiągając wystarczających przychodów / obrotów, przez co nie mogą przystępować do konkursów, a posiadają najlepsze rozeznanie lokalnego rynku (pracy, usług społecznych, w tym wsparcia społecznego) oraz wystarczające zasoby techniczne i intelektualne do ich realizacji.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Opis i wskazanie konkretnych działań, w tym szczegółowe określenie poziomu intensywności pomocy, nastąpi na późniejszym etapie prac (Uszczegółowienie RPO WZ, Dokumentacja konkursowa).</p>
			<p>2.A.2.2 Opis kierunkowych zasad wyboru projektów dot. wszystkich osi priorytetowych / celów tematycznych / priorytetów inwestycyjnych</p>	<p>Brak doprecyzowania faktycznego stopnia dofinansowania w przypadku trybów konkursowych, w tym bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw oraz w przypadku kontraktów samorządowych.</p>	<p>W niektórych opracowaniach pojawiały się informacje o stosowaniu swego rodzaju zachęty dla JST do tworzenia partnerstwa / porozumień w postaci 85% dofinansowania w przypadku kontraktów samorządowych, przy jednoczesnym stosowaniu wskaźnika dofinansowania na poziomie 50% dla trybu konkursowego (z wyjątkiem bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw – inwestycje, doradztwo). Wprowadzenie takich zasad, które traktowałyby w sposób uprzywilejowany jeden rodzaj podmiotów budzi wątpliwości co do równego traktowania wszystkich potencjalnych Wnioskodawców (bez względu na to czy jest to konkurs, czy kontrakt samorządowy oraz rodzaj podmiotu wnioskującego o wsparcie). Dodatkowo w ramach jednego rodzaju podmiotów – JST – różnicowanie ich pod tym kątem również nie byłoby równym traktowaniem tego sektora, tym bardziej, że nie wszystkie JST (ze względu na różne uwarunkowania – położenie, wielkość, dochód/zadłużenie) będą w stanie przystąpić faktycznie do takich kontraktów, a będą posiadały uzasadnioną potrzebę realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć wpisujących się w założenia RPO WZ 2014-2020. Należy dokładnie określić stopień dofinansowania dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych oraz rodzajów podmiotów.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Opis i wskazanie konkretnych działań, w tym szczegółowe określenie poziomu intensywności pomocy, nastąpi na późniejszym etapie prac (Uszczegółowienie RPO WZ, Dokumentacja konkursowa).</p>

	<p>2.A.2.2 Opis kierunkowych zasad wyboru projektów dot. wszystkich osi priorytetowych / celów tematycznych / priorytetów inwestycyjnych</p>	<p>Wprowadzenie wieloetapowego systemu wyboru projektów w trybie konkursowym</p>	<p>Dzięki wprowadzeniu wieloetapowego systemu wyboru projektów w trybie konkursowym dot. wszystkich osi priorytetowych / priorytetów inwestycyjnych za wyjątkiem bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw, zawierającego się w schemacie: 1. Pomysł, 2. Opracowanie wstępnych założeń projektu wraz ze szczegółowym przedstawieniem diagnozy/uzasadnienia sytuacji problemowej, 3. Wstępny wybór potencjalnych przedsięwzięć, 4. Konsultacje połączone wraz z elementami szkoleń mające na celu dostosowanie / urealnienie do wymogów, zasad Programu oraz potrzeb regionu / potrzeb lokalnych (wskazujących na znajomość problematyki w zakresie planowanego wsparcia) oraz co najważniejsze wykazanie efektywności planowanego przedsięwzięcia – jakie będą korzyści dla regionu / lokalnych społeczności, 5. Przygotowanie przez potencjalnych Wnioskodawców, którzy przeszli wszystkie w/w etapy, Wniosku o dofinansowanie (spełniającego wszelkie wymogi Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego), 6. Wybór projektów do realizacji i otrzymanie dofinansowania.</p> <p>W obecnym kształcie procedury wyboru (zawężenie jej do w/w punktów: 2 i 6) mamy do czynienia bardzo często z przygotowaniem Wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć, które są opracowywane ad hoc, na podstawie nieprzemyślanych decyzji (w ujęciu strategicznym i funkcjonalnym), a w rzeczywistości nie odpowiadają na potrzeby regionu. Głównie taka sytuacja dotyczy poziomu powiatowego i gminnego, gdzie po prostu „pisze” się wnioski na większość ogłoszonych konkursów bez faktycznej analizy problemowej.</p> <p>Szczególnie jest to widoczne w zakresie wsparcia przedsięwzięć społecznych (RPO WZ 2014-2020 priorytety obejmujące rynek pracy, rozwój społeczny, infrastrukturę publiczną, które są odpowiednikami POKL 2007-2013 dla komponentu regionalnego), gdzie lokalne podmioty (instytucje rynku pracy, instytucje szkoleniowe) są wypierane przez zewnętrzne podmioty / instytucje (które bardzo często zajmują się tylko i wyłącznie profesjonalnym opracowaniem projektów, zwyczajowo, ale trafnie nazywane jest to „pisanie projektów”), które opracowują Wnioski o dofinansowanie w sposób teoretycznie lepszy (uzyskują większą liczbę punktów na etapie prac KOP) niż lokalnych Wnioskodawców (znają lokalne problemy, uwarunkowania, ale nie dysponują takimi umiejętnościami „pisarskimi”, jak firmy z zewnątrz), i uzyskują dofinansowanie przedsięwzięć, które później bardzo często okazują się przedsięwzięciami niemożliwymi do realizacji. Takie instytucje, które nie znają lokalnego rynku pracy, usług społecznych i infrastruktury publicznej, mają problemy podczas realizacji przedsięwzięć z m.in. z takimi elementami jak rekrutacja, utrzymanie uczestników / uczestniczek projektu, a tym samym osiągnięciem zakładanych rezultatów (konieczność wprowadzania zmian, modyfikacji projektu), co powoduje zbyt duże obciążenie operatorów takich środków – IP2/WUP i zagrożenie właściwego wykorzystania środków publicznych (efektywność). Bardzo często zewnętrzne podmioty mające w/w problemy zgłaszają się w efekcie końcowym do lokalnych instytucji rynku pracy i instytucji szkoleniowych, z wnioskami o udzielenie wsparcia w zakresie dotarcia do grupy potencjalnych beneficjentów pomocy, bo mają z tym największy problem, a lokalne instytucje wykonują te czynności nieodpłatnie. Taki stan rzeczy wskazuje na niewłaściwy dotychczasowy system/procedurę przyznawania dofinansowania przedsięwzięć w trybach konkursowych i należy to tak zmodyfikować, aby realizacja RPO WZ 2014-2020 była niezagrożona</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Opis i wskazanie konkretnych działań, w tym szczegółowe określenie trybu wyboru projektów, nastąpi na późniejszym etapie prac (Uszczegółowienie RPO WZ, Dokumentacja konkursowa).</p>
	<p>Sekcja 2: Opis układu osi priorytetowych IV OP PI 5.2: promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi 2.A.1 Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu 2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych</p>	<p>Brak założenia kompleksowych działań skierowanych na przeciwdziałanie poważnym zagrożeniom, a jedynie ukierunkowanych na zmiany klimatyczne - klęski żywiołowe</p>	<p>Na terenie woj. zachodniopomorskiego, pomimo wsparcia w ramach obecnego RPO WZ 2007-2013, istnieją obszary o wysokim ryzyku wystąpienia poważnych zagrożeń, co przy dodatkowo braku wystarczającej bazy sprzętu i wyposażenia (pod kątem technicznym, funkcjonalno – użytkowym) oraz braku zintegrowanego systemu koordynacji działań w zakresie zakupu sprzętu i wyposażenia na poziomie lokalnym (duża liczba podmiotów uczestniczących w systemach ratownictwa), które mogłyby być wykorzystywane przez szereg instytucji zaangażowanych w działania w zakresie szeroko rozumianego ratownictwa.</p> <p>Taka sytuacja doprowadzi do zwiększenia ryzyka wystąpienia poważnych zagrożeń, gdyż przy braku wystarczających środków własnych na doposażenie / stworzenie odpowiedniego zaplecza technicznego i systemowego (organizacja szerokiego partnerstwa trójsektorowego) nie będzie można mówić o skutecznym systemie (efektywnym) ratownictwa na poziomie lokalnym.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Uwaga ma charakter horyzontalny w odniesieniu do szeroko rozumianego ratownictwa. Zgodnie z celem tematycznym 5, PI 5.2 wsparcie z poziomu regionalnego możliwe tylko dla Ochotniczej Straży Pożarnej w zakresie nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych.</p>

31	Gmina Mielno	Jednostka samorządu terytorialnego	<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209</p>	<p>Wnioskuje się o wpisanie Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT.</p>	<p>Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz powinny zostać szczegółowo wskazane gminy objęte tym obszarem. Konkretnie zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorządy w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT.</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnym i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020. Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i szytwe narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięciu celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.</p>
			<p>Sekcja 4 Punkt 4.2 Str. 209</p>	<p>Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym.</p>	<p>Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięcia uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że szytwe narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.</p>
			<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięcia uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że szytwe narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.</p>

32	Gmina Biesiekierz	Jednostka samorządu terytorialnego	<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209</p>	<p>Wnioskuje się o wpisanie Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT.</p>	<p>Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowego powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem. Konkretne zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorzady w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT. Dzięki utworzenie ZIT-u Gmina Biesiekierz będzie miała możliwości realizacji kompleksowych inwestycji, spójnych obszarowo pomiędzy sąsiadującymi Gminami. Powstanie nowych szlaków turystycznych, infrastruktury ścieżek rowerowych połączonych ze sobą w jedną całość znacznie poprawi atrakcyjność gminy. Wszystkie inwestycje wymagają jednak współpracy z sąsiadującymi Gminami czy miejskimi aglomeracjami. Dzięki współpracy będzie możliwa realizacja wielu inwestycji mających rozległy terytorialnie zasięg czyli zintegrowanych inwestycji.</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnym i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020. Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięciu celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.</p>
			<p>Sekcja 4 Punkt 4.2 Str. 209</p>	<p>Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym.</p>	<p>Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.</p>
			<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.</p>

	Spółka prawa handlowego / Zarządca infrastruktury	<p>III OP, PI 4.5: promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących.</p> <p>Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa świadczące usługi publicznego transport zbiorowego, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, organizacje pozarządowe</p>	<p>W wykazie beneficjentów nie uwzględniono zarządcy infrastruktury kolejowej.</p> <p>Należy rozszerzyć katalog beneficjentów o: zarządców infrastruktury kolejowej.</p>	<p>W ramach działania w opisie „Typy projektów” w pkt. 2 Budowa, przebudowa obiektów/systemu uzupełniającego do infrastruktury zintegrowanego systemu transportu publicznego w celu ograniczenia ruchu drogowego w centrach miast w wymienionej liście projektów występują np.:</p> <p>a. Budowa systemów P&R,</p> <p>b. Budowa centrów przesiadkowych.</p> <p>Pominięcie zarządcy infrastruktury kolejowej uniemożliwi jego partycypację w realizacji projektów na styku transportu kolejowego z innymi gałęziami transportu. Należy też wziąć pod uwagę, że infrastruktura kolejowa (głównie w centrach miast) umożliwia tworzenie centrów przesiadkowych w najbardziej neralgicznych obszarach miast i na styku głównych gałęzi transportu.</p>	Uwaga uwzględniona.
		<p>III OP, PI 4.3: wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.</p>	<p>Należy rozszerzyć obszar działań o: tereny komunikacyjne i transportowe w zakresie działań mających na celu wprowadzanie rozwiązań energooszczędnych</p> <p>W wykazie beneficjentów nie uwzględniono zarządcy infrastruktury kolejowej, należy go dopisać.</p>	<p>Obiekty transportowe obsługi podróżnych (perony, przystanki osobowe i dworce kolejowe) stanowią obiekty użyteczności publicznej o wysokim stopniu zużycia energii cieplnej i elektrycznej. Umożliwienie finansowania działań związanych z wdrażaniem rozwiązań opartych na nowoczesnych technologiach charakteryzujących się niskim zużyciem energii elektrycznej i cieplnej może znacząco w płynąć na obniżenie emisji CO2 w regionie, a jednocześnie stać się obszarem najlepszych praktyk w zakresie wdrażania rozwiązań ekologicznych w obiektach obsługi podróżnych w transporcie kolejowym.</p>	Uwaga nie została uwzględniona. Rewitalizacja dworców i peronów jest możliwa w ramach OT 7 i może być realizowana w ramach kompleksowych projektów służących rewitalizacji linii kolejowych. W ramach linii demarkacyjnej jest wskazówka, że projekty dotyczące budynków publicznych realizowane na poziomie regionalnym dotyczą projektów realizowanych przez JST oraz ich związki.
		<p>V OP PI 6.1: zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego</p> <p>Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie udziału odpadów przekazywanych na składowiska w masie odpadów wytworzonych.</p>	<p>Należy rozszerzyć katalog beneficjentów o zarządców infrastruktury - w tym zarządców infrastruktury kolejowej.</p> <p>Należy rozszerzyć katalog proponowanych projektów o działania polegające na eliminowaniu elementów wykonanych z azbestu w obiektach infrastrukturalnych.</p>	<p>W celu poprawy systemu gospodarowania odpadami na terenie województwa ważnym działaniem wydaje się być rozwój systemu segregacji odpadów w punktach dużego ruchu pasażerskiego (punkty obsługi podróżnych zarówno w miastach jak i poza ich obszarem).</p> <p>Ogólnodostępne kosze na śmieci (występujące na ulicach i w punktach obsługi podróżnych) nie umożliwiają prowadzenie segregacji odpadów. Wprowadzenie koszy umożliwiających segregację lub wstępną segregację odpadów.</p> <p>Rozszerzenie katalogu projektów o działania polegające na eliminowaniu elementów wykonanych z azbestu w obiektach infrastrukturalnych, umożliwiłyby potencjalnym beneficjentom na podjęcie działań mających na celu ich eliminację z użycia. W chwili obecnej koszty utylizacji materiałów niebezpiecznych mogą stanowić przeszkodę dla zarządców infrastruktury do podejmowania działań modernizacyjnych mających na celu eliminowanie azbestowych elementów konstrukcyjnych.</p>	Uwaga nie została uwzględniona. PI 6.1 jest ukierunkowana na zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego. Warunkiem wsparcia inwestycji będzie ich uwzględnienie w planach gospodarki odpadami komunalnymi zatwierdzonych przez Ministra środowiska. WPGO zachodniopomorskiego nie zawiera odniesienia do gospodarki odpadami przez PKP. Wydaje się mało prawdopodobne aby zostało to uwzględnione w ramach nowych planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Być może zasadnym jest poszukiwanie wsparcia na poziomie krajowym (być może w ramach typu projektu określonego w linii demarkacyjnej: racjonalizacja gospodarki odpadami oraz wykorzystania zasobów w procesach produkcji przez przedsiębiorstwa).

<p>Andrzej Piechocki PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Centrum Realizacji Inwestycji Oddział w Szczecinie</p>	<p>V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego 2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych Typy beneficjentów</p>	<p>Należy rozszerzyć katalog beneficjentów o zarządców infrastruktury - w tym zarządców infrastruktury kolejowej.</p>	<p>Wiele obiektów infrastruktury kolejowej występujących na liniach kolejowych w województwie charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością historyczną. Wiele obiektów określanych jest jako „perły architektoniczne inżynierii budownictwa lądowego”, a ich konserwacja stanowi nie tylko istotny element zapewnienia bezpieczeństwa prowadzenia ruchu kolejowego, ale jest również ważnym elementem dziedzictwa regionu i atrakcją turystyczną nie tylko miłośników komunikacji ale również miłośników architektury.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
	<p>VI OP, PI 7.2: zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T Typy projektów Typy beneficjentów</p>	<p>Należy rozszerzyć wykaz typów projektów o: modernizację elementy infrastruktury na styku transportu samochodowego i kolejowego w tym: modernizację nowoczesnych systemów przejazdowych i obiektów inżynierskich.</p>	<p>Spełnienie celów przypisanych do działania 7.2. wśród których wymienia się m.in.: zwiększenie bezpieczeństwa, zmniejszenie presji środowiskowej transportu samochodowego, poprzez eliminację wąskich gardeł systemu transportowego itp. W znacznym stopniu zależne jest od zniwelowania zagrożeń powstających na styku transportu kolejowego i samochodowego. W związku z powyższym w ramach działania zasadnym jest rozszerzenie wykazu typów projektów o działania mające na celu poprawę warunków bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych w ramach linii kolejowych przewidzianych do modernizacji w okresie 2014-2020. Rozszerzenie katalogu projektów jest również istotne, ze względu na znacząco niższy budżet przeznaczony na inwestycje związane z modernizacją infrastruktury kolejowej w obszarze województwa, a zapewnienie bezpieczeństwa użytkowników dróg nie powinno leżeć wyłącznie w gestii zarządcy infrastruktury kolejowej.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano typ projektu związany z poprawa bezpieczeństwa ruchu.</p>
	<p>SEKCJA 1: WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ 1.1 Wkład programu w realizację strategii Europa 2020 oraz w osiągnięcie spójności gospodarczo- społecznej i terytorialnej Priorytet II c) rozwój, przyjaznej dla środowiska, infrastruktury transportowej na poziomie regionu</p>	<p>Wśród założeń realizacyjnych zabrakło odniesienia do infrastruktury transportu kolejowego. Należy rozszerzyć katalog działań o o: modernizację infrastruktury kolejowej.</p>	<p>W katalogu działań związanych z rozwojem przyjaznej dla środowiska infrastruktury transportowej nie może zabraknąć odniesienia do transportu kolejowego, który zgodnie ze wskazaniami Komisji Europejskiej wymieniany jest jako ekologiczna gałąź transportu, a wzrost jego udziału obsłudze pasażerów i ładunków jest ściśle powiązany z jakością użytkowanej infrastruktury.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Rozszerzono istniejący zapis:... budowa i rozbudowa węzłów logistycznych, modernizacja lokalnych dróg kolejowych.</p>

		<p>1.2 Rozkład środków finansowych Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu</p>	<p>Zwiększenie alokacji środków w ramach działania 7.4: rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego, do kwoty umożliwiającej realizację zadań wyszczególnionych w Programie strategicznym „Dostępność i bezpieczeństwo”</p>	<p>Biorąc pod uwagę, że głównym celem działania 7.4. jest zwiększenie udziału pasażerskiego transportu kolejowego w transporcie ogółem, który jest jednocześnie jednym z głównych celów postawionych do realizacji krajom członkowskim, wyrażonym w Białej Księdze Transportu Komisji Europejskiej z 2011 r. oraz wskazanych założeniach, w których RPO WZ na lata 2014-2020 ma przyczynić się do realizacji Strategii Europa 2020, należy z niepokojem przyjąć znacznie niższą alokację środków na działania związane z modernizacją infrastruktury transportu kolejowego w Województwie Zachodniopomorskim.</p> <p>Należy brać pod uwagę, że modernizacja regionalnej infrastruktury transportu kolejowego staną się odpowiedzią na tempo zmian społeczno – gospodarczych Pomorza Zachodniego, w tym m.in.: rosnący poziom mobilności zawodowej i przestrzennej społeczności lokalnej, starzenie się społeczeństwa i wzrost mobilności osób starszych oraz wzrost znaczenia ekologicznych gałęzi transportu poprzez redukcję emisji CO2 (głównie dzięki rozwojowi transportu zbiorowego).</p> <p>Realizacja projektu pozwoli na realizację celów określonych w polityce transportowej UE. Do głównych efektów zaliczyć można:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią poprzez wykorzystanie już istniejącej przestrzeni infrastruktury kolejowej, a poprzez jej modernizację i efektywne wykorzystanie – zmniejszenie nacisku na rozbudowę infrastruktury transportu drogowego. 2. Korzystnego oddziaływania na środowisko ponieważ realizacja inwestycji przyczyni się do redukcji ogólnego negatywnego oddziaływania transportu na środowisko, poprzez redukcję emisji hałasu i drgań powstających w transporcie lądowym –(głównie kolejowym), ale również redukcję emisji tlenków węgla poprzez przejęcie części podróży z transportu samochodowego na transport kolejowy, oraz możliwe zwiększenie udziału przewozów ładunków. Planowane rozwiązania organizacyjne i techniczne, podejmowane zarówno w fazie projektowania jak również i realizacji inwestycji, powodują, że po zakończeniu rewitalizacji linii prowadzony ruch kolejowy będzie w mniejszym stopniu niekorzystnie oddziaływać na środowisko. Cel nadrzędny tych działań to kompleksowa ochrona środowiska naturalnego na terenach położonych wzdłuż linii kolejowych oraz zaprogramowanie działań zapobiegających i łagodzących negatywny wpływ prowadzonego ruchu kolejowego na środowisko naturalne. 3. Poprawa dostępu do zatrudnienia – oddziaływanie pośrednie, wynikające z ułatwienia dostępu do gmin o większym potencjale w tworzeniu miejsc pracy. 4. Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie wyboru ekologicznych gałęzi transportu wynika z ogólnych działań promocyjnych prowadzonych w Polsce i Europie, 5. Niedyskryminacji, równości płci i integracji społecznej – przemieszczanie się samo w sobie jest jedną z podstawowych potrzeb ludzkich (a przez to społecznych) i jakiegokolwiek działania ułatwiającego przemieszczanie się ludzi wpływają dodatnio na poziom integracji społecznej i wzrost szeroko rozumianego dobrobytu społecznego. Ponadto przedmiotowa inwestycja jest zgodna z polityką równości społecznej poprzez niwelowanie wykluczenia społecznego (mieszkańców małych miejscowości w obrębie linii kolejowej) w dostępie do ośrodków służby zdrowia, urzędów i jednostek oświatowych zlokalizowanych w większych miejscowościach regionu. Równocześnie ułatwia dostęp do regionów atrakcyjnych turystycznie i ośrodków aktywnych kulturowo. Bardzo ważnym jest niwelowanie skutków wykluczenia społecznego osób o ograniczonej sprawności ruchowej, wzrokowej i/lub słuchowej poprzez usuwanie barier w dostępie do środków transportu zbiorowego (budowa pochyli, barierek, przystosowanie peronów do wysokości taboru co ułatwia wejście i wyjście z pociągu, stosowanie komunikatów informacyjnych w odpowiedniej formie (np. kolorystyka i wielkość czcionek na tablicach informacyjnych), stosowanie pasów bezpieczeństwa tj. powierzchni o zmienionej strukturze i kolorystyce itp.). 6. Ukierunkowania na innowacje – oddziaływanie pośrednie – poprzez integrację regionów i obszarów o różnym poziomie rozwoju (model polaryzacyjny – dyfuzyjny). Ważnym w tym zakresie jest aktywizacja zawodowa i dostęp do ośrodków akademickich i biznesowych, dzięki czemu może wzrosnąć produktywność czynników wytwórczych, co prowadzi do wzrostu poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i przewagi konkurencyjnej regionu. 7. Wykluczenia cyfrowego – oddziaływanie pośrednie – poprzez umożliwienie świadczenia usług transportowych w taborze umożliwiającym bezpłatny dostęp do Internetu. Dzięki dostępowi do Internetu w czasie podróży wzrasta użyteczność technologii cyfrowych i usług świadczonych za pośrednictwem Internetu (w tym docelowo usług związanych z możliwością planowania podróży multimodalnych), a to przekłada się na wzmacnianie cyfrowych kompetencji mieszkańców regionu. Ponadto w ramach inwestycji przewiduje się budowę nowoczesnych systemów sterowania ruchem kolejowym funkcjonujących w oparciu o sieci światłowodowe (również planowane do budowy w ramach inwestycji). 	<p>Uwaga uwzględniona częściowo. Zwiększono alokację, jednak z uwagi na ograniczone środki nie ma możliwości zrealizowania wszystkich przedsięwzięć zidentyfikowanych w ramach Programu Strategicznego „Dostępność i Bezpieczeństwo”.</p>
		<p>8.8: równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego</p>	<p>Wsparcie będzie polegać na tworzeniu warunków do godzenia ról rodzinnych i zawodowych, m.in. poprzez tworzenie i funkcjonowanie instytucji opieki nad małymi dziećmi, osobami niepełnosprawnymi, starszymi oraz wdrażanie systemów modernizacji środowiska pracy, m.in. w zakresie promocji elastycznych form zatrudnienia, tworzenia stanowisk telepracy, systemów wsparcia pracownika i jego rodziny. Przedsięwzięcia będą koncentrować się na wsparciu osób, które ze względu na konieczność opieki nad osobami zależnymi, mają utrudnioną możliwość wykonywania obowiązków zawodowych bądź znajdują się poza rynkiem pracy i nie mają możliwości korzystania z różnych form aktywizacji zawodowej. Działania będą obejmować wsparcie w postaci finansowania opieki żłobkowej, klubów dziecięcych, dziennych domów opieki, opiekunów dziennych, opiekunów oraz wolontariuszy zajmujących się osobami starszymi, niepełnosprawnymi.</p>		<p>Uwaga uwzględniona.</p>

	8.8 równouprawienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	W celu szczegółowym 3 po słowach „osobami starszymi” dopisać: „osobami chorującymi psychicznie i innymi osobami zależnymi” Typy projektów W typie 1 dopisać: środowiskowe domy samopomocy, placówki dziennego pobytu, placówki całodobowego okresowego pobytu. W typie 3 po słowach „nad osobami zależnymi dodanie”: „opuszczające placówki penitencjarne i karne” W grupa docelowa: dopisać: osoby opuszczające placówki penitencjarne i karne	Rozszerzenie przyczyni się do aktywizacji zawodowej grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym, realizacja zapisów dokumentu Europa 2020.	Uwaga uwzględniona - zapis zmieniono na "osobami zależnymi". Opis ten jest bardziej ogólny i bierze pod uwagę wszystkie osoby zależne. Uwaga nieuwzględniona - osoby przebywające i opuszczające zakład karny wspierane będą w ramach OP VIII Rozwój Społeczny oraz w ramach PO WER.
	8.10: aktywne i zdrowe starzenie się	Dodanie ROPS w typach beneficjentów. Typy beneficjentów: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), Województwo Zachodniopomorskie/Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego – Wydział Zdrowia, ROPS.	Uwaga wynika z zapisów Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu [KPPUiWS] (s. 73)	Uwaga nieuwzględniona. ROPS zamierzał realizować projekty w zakresie promocji pozytywnego wizerunku pracowników po 50 roku życia. Z uwagi na nieuwzględnienie tej formy wsparcia uwaga nie została uwzględniona.
	8.10 aktywne i zdrowe starzenie się	W celu szczegółowym 6. rozwinięcie zdania: „Jedną z istotniejszych (...)” o zapisy” oraz negatywne postrzeganie pracowników po 50 roku życia”, dopisać: „kreowanie pozytywnego wizerunku pracowników po 50 roku życia, podniesienie ich kompetencji”	Uwaga wynika z zapisów KPPUiWS. Realizacja zapisów dokumentu Europa 2020, gdzie osoby z wieku 50 + są wskazane jako szczególnie zagrożone wykluczeniem.	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie dotyczące aktywizacji zawodowej osób w wieku 50 lat i więcej będzie realizowane w ramach PI 8.5.
	8.10 aktywne i zdrowe starzenie się	Dodać typy projektów: 6. Promocja pozytywnego wizerunku pracownika w wieku 50 + poprzez: kampanie społeczne, promowanie dobrych praktyk Dopisać 7 typ projektu: Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji osób w wieku 50 + szkolenia, doradztwo, warsztaty, treningi	Uwaga wynika z zapisów KPPUiWS	Uwaga nieuwzględniona. Proponowane typy projektów wynikają z Lini demarkacyjnej, a z uwagi na ograniczoną alokację oraz zapisy projektu Umowy partnerstwa brak jest uzasadnienia dla dodatkowych typów projektów.
	PI 9.1 inwestycję w infrastrukturę zdrowotną i społeczną	W celu szczegółowym 1 przed akapitem o zmianach demograficznych dodać nowy akapit: „Województwo Zachodniopomorskie cechuje się najwyższymi w Polsce wskaźnikami: liczby rozwodów, liczby rodzin niepełnych, liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz nasilającymi się zjawiskami uzależnień, przemocy w rodzinie i niewydolności opiekuńczo- wychowawczej. Zjawiska te, w kontekście słabej sieci zaludnienia, wymagają kompleksowego, zintegrowanego i specjalistycznego systemu wsparcia rodziny. Celowe jest zatem stworzenie jednego regionalnego ośrodka, co zapewni dostęp do wysokiej jakości specjalistycznych usług społecznych. Dopisać w typie projektów 3 na końcu nowe zdanie: "Utworzony zostanie regionalny ośrodek wsparcia rodziny".	Ośrodek przyczyni się do realizacji zapisów Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015 oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. Zgodność ze Strategią na Rzecz Inteligentnego i Zrównoważonego Rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu.	Uwaga uwzględniona częściowo.
	PI 9.4: aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	W związku z powyższym istnieje potrzeba realizacji komplementarnych usług różnych służb publicznych, w szczególności publicznych służb zatrudnienia i ośrodków pomocy społecznej jednostek pomocy i integracji społecznej, a także organizacji obywatelskich na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. W typach projektów na końcu dodać: „i środowiskowej”. Dodać: w instrumentach aktywizacji zdrowotnej: po słowach „lub psychospołeczną” dopisać (indywidualną lub grupową) w instrumentach aktywizacji społecznej po słowach „pieczę zastępczą dopisać „zakłady penitencjarne” w instrumentach aktywizacji społecznej po słowach: „mieszkaniu chronionym” dopisać „i treningowym” uzupełnić instrument aktywizacji społecznej o vouchery na samodzielny zakup usług społecznych uzupełnić instrument aktywizacji społecznej o zapisy: zwikszenie dostępności specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w szczególności dla klientów z małych gmin i miast do 20 tys. mieszkańców (RPO 9.4?) Wprowadzić instrument: 5. instrumenty aktywizacji środowiskowej umożliwiający tworzenie i wdrażanie długofalowych programów edukacyjno-wspierających na poziomie regionalnym rozwijających potencjał społeczności lokalnych, w szczególności zagrożonych wykluczeniem i marginalizowanych Uzupełnić grupy docelowe (w pierwszym myślniku) o osoby opuszczające zakłady penitencjarne. Dodać trzeci myślnik w grupach docelowych: animatorzy, społeczności lokalnej. W typach beneficjentów dodać WZUMWZ (ROPS). Dopisać tryb systemowy wyboru projektów.	Proponowane zapisy wynikają wprost z dokumentu KPPUiWS. Terapia grupowa jest jedną z najskuteczniejszych, od lat stosowanych metod wsparcia. Zapisy wpisują się w projektowane zmiany do ustawy o pomocy społecznej. Rozszerzenie grupy docelowej i typów beneficjentów wynika z wprowadzonych zmian w instrumentach.	W związku z planowaną w ramach wdrożenia KPPUiWS reformą w obszarze instytucji pomocy społecznej oraz zmianami w zapisach ustawy o pomocy społecznej - rekomendacja dot. wykreślenia ośrodków pomocy społecznej i zastąpienia ich nazwą jednostki pomocy i integracji społecznej została uwzględniona. Rozszerzono w PI 9.4 typy projektów o działania o charakterze środowiskowym. Rekomendacje związane z uzupełnieniem zapisów dot. aktywizacji zdrowotnej (rozszerzenie o zapis dotyczący terapii indywidualnej lub grupowej) uwzględnione zostaną na poziomie Uszczegółowienia programu. W związku z najnowszym podziałem kraj/region osoby opuszczające zakłady penitencjarne będą wspierane z poziomu krajowego i nie będzie można na poziomie regionalnym (z PI 9.4) uzyskać wsparcia dla ww. grup docelowych. Dodano natomiast zapis dot. mieszkań treningowych. Zgodnie z zapisami KPPUiWS Pakiet usług społecznych zawiera następujące usługi: Asystent rodziny, Poradnictwo i doradztwo zawodowe, Doradztwo edukacyjne, Pośrednictwo pracy, Udostępnianie ofert pracy, Pośrednictwo pracy zagraniczne, Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy/Klub pracy, Pomoc w dotarciu do pracodawców, Informacja zawodowa, Organizacja szkoleń, Informacja o szkoleniach i projektach na rzecz poszukujących zatrudnienia, Kształcenie ogólne i zdobycie kwalifikacji zawodowych. Instrument w postaci voucherów na samodzielny zakup usług społecznych uwzględniony zostanie na etapie Uszczegółowienia programu. Proponowany zapis odnoszący się do zwiększenia dostępności specjalistycznego poradnictwa rodzinnego możliwy do uwzględnienia w ramach działań planowanych dla 9.7 na etapie Uszczegółowienia programu. Uzupełniono narzędzia realizacji o tryb systemowy oraz typ beneficjentów o JST.

<p>34 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej UMWZ</p>	<p>9.7: ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym</p>	<p>Do celu szczegółowego 2 po słowach: „dzieci objęte systemem pieczy zastępczej” dopisać: „osób chorujących psychicznie, osób opuszczających zakłady penitencjarne” Uzupełnić o zapisy: „Jednym z kluczowych i zdiagnozowanych problemów regionu jest, najwyższy w Polsce odsetek rozwodów i rosnąca liczba rodzin niepełnych”. Po słowach „po 50 roku życia” dopisać „osób chorujących psychicznie, osób opuszczających sanatoria”. Dopisać w przykładach działań planowanych do wsparcia 9. wsparcie rodzin w zakresie świadomego rodzicielstwa – obejmujące działania doradcze, edukacyjne i opiekuńcze oraz kampanie społeczne, 10. wsparcie rodzin w zakresie profilaktyki rozpadu rodziny, 11. szkolenie i działania o charakterze edukacyjnym w zakresie samodzielności ekonomicznej rodziny 12. rozwój pozafinansowego systemu wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi – dostęp do usług edukacyjnych, rehabilitacyjnych i wspierających oraz kompensowanie dysfunkcji 13. zapewnienie dostępności do bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego 14. Wspieranie rozwoju usług użyteczności publicznej poprzez ekonomię społeczną d) organizowanie regionalnych działań edukacyjnych na rzecz zmiany sposobu realizacji zadań użyteczności publicznej poprzez włączenie sektora ekonomii społecznej; Typy beneficjentów: dopisać Województwo Zachodniopomorskie/Urząd Marszałkowski WZ</p>	<p>Proponowane zmiany wynikają z zapisów KPPUiWS. Poradnictwo prawne i obywatelskie pełni ważną rolę społeczną, pomagając obywatelom w wychodzeniu z trudnych sytuacji życiowych.</p>	<p>Uwaga dotycząca uzupełnienia zapisów celu szczegółowego nr 2: osób chorujących psychicznie uwzględniona. Brak uzasadnienia w danych statystycznych w diagnozie programu w odniesieniu do 9.7 dla uzupełnienia zapisów o wskazanie, iż "Jednym z kluczowych i zdiagnozowanych problemów regionu jest, najwyższy w Polsce odsetek rozwodów i rosnąca liczba rodzin niepełnych". Zapis dotyczący osób chorych psychicznie możliwy do przyjęcia, ze względu na zakres planowanych w ramach 9.7. działań (na etapie Uszczegółowienia programu). Jednocześnie, brak uzasadnienia dla uwzględnienia w ramach planowanych w 9.7 grup docelowych osób opuszczających sanatoria - przedstawione uzasadnienia dla proponowanej zmiany nie odnosi się do ww. grupy. Biorąc pod uwagę zaplanowaną w ramach 9.7 grupę docelową, wskaźniki konieczne do osiągnięcia, a także podział interwencji kraj/region, możliwe do uwzględnienia przykłady proponowanych form wsparcia (na etapie Uszczegółowienia) w zakresie: 9. wsparcie rodzin w zakresie świadomego rodzicielstwa – obejmujące działania doradcze, edukacyjne i opiekuńcze oraz kampanie społeczne, 10. wsparcie rodzin w zakresie profilaktyki rozpadu rodziny, 11. szkolenie i działania o charakterze edukacyjnym w zakresie samodzielności ekonomicznej rodziny, 12. rozwój pozafinansowego systemu wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi – dostęp do usług edukacyjnych, rehabilitacyjnych i wspierających oraz kompensowanie dysfunkcji, 13. zapewnienie dostępności do bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego. Jednocześnie zapisy KPPUiWS oraz przedstawione przez ROPS uzasadnienie dla zmiany nie koreluje z działaniami oraz rodzajem wskaźników zaplanowanymi dla 9.7 w zakresie: 14. Wspieranie rozwoju usług użyteczności publicznej poprzez ekonomię społeczną d) organizowanie regionalnych działań edukacyjnych na rzecz zmiany sposobu realizacji zadań użyteczności publicznej poprzez włączenie sektora ekonomii społecznej.</p>
	<p>PI 9.8: wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych</p>	<p>W celu szczegółowym 3 w zdaniu pierwszym, po słowach „kapitału społecznego” dopisać „a także rozwoju lokalnego”. Typ projektu 1. Dopisać w przykładach działań: pobudzanie aktywności obywatelskiej poprzez działania animacyjne, umożliwiające tworzenie podmiotów obywatelskich, wsparcie dla ich rozwoju oraz rozwój partycypacji społecznej. Szkolenia i wsparcie lokalnych animatorów. Przykłady działań planowanych do wsparcia: Dopisać: Typ projektu: 4 Koordynacja rozwoju sektora ekonomii społecznej w tym monitoring, ewaluacja, promocja, edukacja Przykłady działań planowanych do wsparcia: 1. Stworzenie portalu internetowego dot. ekonomii społecznej w regionie. 2. Powołanie przy Marszałku Województwa Zachodniopomorskiego zespołu monitorującego rozwój ekonomii społecznej w regionie 3. Stymulowanie współpracy służb zatrudnienia i pomocy społecznej 4. Publikacja dobrych praktyk i wydarzeń związanych z ekonomią społeczną w mediach lokalnych i regionalnych 5. Prowadzenie kampanii społecznych na rzecz ekonomii społecznej, w tym na rzecz udziału osób niepełnosprawnych w sektorze PS 6. Stworzenie, realizacja i monitoring, we współpracy z kluczowymi interesariuszami, regionalnych programów rozwoju ekonomii społecznej, będących programami wojewódzkimi na lata 2014-2020, określającymi działania regionalnych władz publicznych zadania: 1) działania na rzecz systemu wsparcia (szkoleń, doradztwa, animacji itp.) adresowanego do członków Powiatowych i Wojewódzkich Rad Zatrudnienia, Gminnych, Powiatowych i Wojewódzkich Rad Działalności Pożytku Publicznego oraz komisji polityki społecznej i rozwoju gospodarczego w gminach, powiatach i województwach;</p>		

			<p>2) rozwój systemu wsparcia (szkoleń, doradztwa, animacji itp.) adresowanego do radnych samorządów gminnych, powiatowych i wojewódzkich, realizowanego we współpracy z organizacjami samorządowymi; członków organów jednostki pomocnicze gminy.</p> <p>3) wsparcie wdrażania i upowszechniania znaków jakości i innych programów promujących odpowiedzialne zachowania konsumentów oraz organizowanie kampanii i akcji promocyjno-edukacyjnych mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku przedsiębiorczości społecznej i korzyści wynikających z zakupu, w tym sektorze wśród konsumentów indywidualnych i biznesowych.</p> <p>4) wspieranie rozwoju franczyzy społecznej, bazującej na lokalnych powiązaniach kooperacyjnych z udziałem przedsiębiorców społecznych;</p> <p>5) wsparcie rozwoju grup producenckich działających w formie przedsiębiorstw społecznych lub podmiotów ekonomii społecznej; wsparcie form współpracy z istniejącymi klastrami i związkami (w tym branżowymi) przedsiębiorstw społecznych;</p> <p>6) wsparcie tworzenia i rozwoju spółdzielni socjalnych zakładanych przez osoby prawne oraz innych przedsiębiorstw społecznych, jako formy zatrudnienia przejściowego dla osób wychodzących z WTZ, CIS, KIS, placówek opiekuńczo-wychowawczych i innych tego typu placówek</p> <p>Typ beneficjentów WZ/UM (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej) Narzędzia realizacji: tryb pozakonkursowy – projekty systemowe</p>	<p>Realizacja wskazanych działań wynika z kompetencji instytucji nadanych ustawą z dnia 22 lutego 2013 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw w której mówi się iż to ROPS koordynuje działania na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie. Ponadto z Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, gdzie pisze się o Regionalnych Ośrodkach Polityki Społecznej jako jednostkach, które będą koordynować działania władzy publicznej w zakresie realizacji Regionalnego Programu, oraz merytorycznie określałyby kierunki, preferencje i procedury wsparcia ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.</p> <p>Z kolei w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 jest mowa o regionalnych działaniach na rzecz zmiany sposobu realizacji zadań użyteczności publicznej poprzez włączenie sektora ekonomii społecznej oraz na rzecz wdrożenia w gminach, powiatach i województwach klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.</p> <p>Również działania regionalne pretendują ROPS do roli instytucji koordynującej W roku 2011 z inicjatywy ROPS Zarządzeniem Marszałka został powołany Zespół ds. Planu działań na rzecz rozwoju, promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej w regionie. Opracowano Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie zachodniopomorskim na lata 2012 – 2020 stanowiący jak dotychczas najważniejszy i jedyny regionalny dokument dotyczący zagadnienia ekonomii społecznej. W powyższym dokumencie znajdują się zapisy nadające szczególną rolę ROPS jako instytucji koordynującej rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie zachodniopomorskim.</p>	<p>Uwaga dotycząca konieczności uzupełnienia zapisów celu szczegółowego nr 3 uwzględniona.</p> <p>Uzupełnienie działań o pobudzenie aktywności obywatelskiej poprzez działania animacyjne, umożliwiające tworzenie podmiotów obywatelskich, wsparcie dla ich rozwoju oraz rozwój partycypacji społecznej, szkolenia i wsparcie lokalnych animatorów na poziomie Uszczegółowienia RPO WZ.</p> <p>Uwzględniono potrzebę realizacji 4 typu projektu: Koordynacja rozwoju sektora ekonomii społecznej.</p> <p>Jednocześnie zaproponowane przykłady działań nie korelują ze wskaźnikami określonymi w ramach programu, a także naruszają podział interwencji kraj/region w zakresie koordynacji działań. Typy działań zostaną opracowane na późniejszym etapie programowania.</p>
		<p>10.1 ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki</p>	<p>W celu szczegółowym 2, w typie projektów 2 jako pierwsze dopisać: „opracowanie i wdrożenie modelu szkoły środowiskowej, wykorzystującej metodykę pracy „projektowanej okazji edukacyjnej” Dopisać tryb wyboru projektów: negocjacje w ramach kontraktu terytorialnego.</p>	<p>Region charakteryzuje się najniższymi wynikami edukacyjnymi, na wszystkich poziomach kształcenia, w kraju. Dotychczasowe narzędzia nie wpłynęły na poprawę wskaźników w obszarze edukacji. Proponowany model charakteryzuje się wysoką skutecznością, zwłaszcza w obszarze pracy z dziećmi z zagrożonych środowisk.</p> <p>Realizacja zapisów Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015 (cel 6.6) oraz zapisów KPPUiWS.</p> <p>Dodatkowo realizacja Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego</p> <p>- podniesienie poziomu kompetencji sprzyjających rozwojowi kapitału społecznego,</p> <p>- wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno – gospodarczym (kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji).</p> <p>Europa 2020 Priorytet 1 rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach oraz Priorytet 3 rozwój sprzyjających wyłączeniu społecznemu.</p> <p>Dodatkowo zmiana wynika z Drugiego Projektu Przewodnego UE: [2.] Młodzież w drodze – projekt na rzecz poprawy wyników kształcenia oraz ułatwiający młodzieży wejście na rynek pracy.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Zasady i tryb wdrażania modelu szkoły środowiskowej zostaną określone na poziomie Uszczegółowienia RPO WZ oraz Dokumentacji konkursowej.</p>
35	Robert Rejer Szczecińska Energetyka Ciepła	Sp. z o.o	<p>str. 49 II OP Rozwój Społeczeństwa Informatycznego PI 2.2 Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK</p> <p>Typy beneficjentów</p>	<p>W projekcie RPO WZ zostali wskazani beneficjenci: przedsiębiorstwa. Proszę o rozszerzenie tego zapisu do postaci - przedsiębiorstwa i ich związki.</p> <p>Istnieją duże możliwości integracji systemów zarządzania przedsiębiorstwami w obrębie całych grup przedsiębiorstw działających np. w tej samej branży. Stąd też projekty informatyczne mogą być wdrażane przez grupy przedsiębiorstw, w celu np. obniżenia ceny jednostkowej wdrożeń informatycznych.</p> <p>Zwracam również uwagę, aby nie ograniczać wsparcia do grupy MŚP. W województwie istnieją przedsiębiorstwa mające status dużych przedsiębiorstw, w których jest zatrudnionych 15 – 20 osób – czyli posiadających relatywnie niewielkie możliwości rozwoju w stosunku do przedsiębiorstw dysponujących kadrami na poziomie nie niższym niż 250 osób. W przypadku tychże podmiotów, działających często w małych miastach zlokalizowanych na terenie województwa, wsparcie wdrożenia systemów informatycznych ma istotne znaczenie dla ich dalszego rozwoju.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Zapis nie wyklucza możliwości realizacji jednego projektu przez kilka przedsiębiorstw. Zapis mówi o szczególnej preferencji MŚP jako podmiotów o słabszej pozycji na rynku. Nie eliminuje jednakże wsparcia dla przedsiębiorstw dużych czy grup przedsiębiorstw.</p>
			Brak słowniczka skrótów	W dokumencie jest stosowanych wiele skrótów ,bez słowniczka korzystanie jest bardzo utrudnione	Uwaga uwzględniona, dodano słownik skrótów.
			<p>Sekcja 1: 1.2. matryca logiczna OP 9 infrastruktura publiczna</p> <p>IX OP, PI 9.2.wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich</p>	<p>Włączenie rewitalizacji fizycznej w CT 9 w oś priorytetową Infrastruktura publiczna ogranicza zakres projektów wyłącznie do obszarów publicznych . Proponuje się jako odrębną oś priorytetową przyjąć Rewitalizację obszarów problemowych (miejskich i wiejskich) , ,rozszerzenie zakresu wsparcia o budownictwo mieszkaniowe w obszarze rewitalizacji, konieczne przyznanie dotacji w przypadku budownictwa mieszkaniowego – a nie instrumentów zwrotnych . Pomoc publiczna w przypadku np. TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność.</p> <p>Potrzeby Miast w zakresie rewitalizacji obszarów miejskich są ogromne . Występujące w kwartałach problemowych miasta różne formy własności budynków w szczególności mieszkalnych (Wspólnoty Mieszkaniowe, TBS-y , Spółdzielnie mieszkaniowe), które nie są w stanie sfinansować ze środków własnych prac rewitalizacyjnych uniemożliwiają lub utrudniają przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji takich obszarów. Konieczne jest wsparcie remontów i modernizacji części wspólnych budynków mieszkalnych (różni beneficjenci (jak w RPO WZ na lata 2007 – 2013), utworzenia infrastruktury (technicznej , usługowej w tym usług społecznych) pozwalających przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu a także poprawiać jakość życia mieszkańców w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych. Wspieranie budownictwa mieszkaniowego (tworzenia lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem za czynsz regulowany dla osób zagrożonych wykluczeniem, mieszkań chronionych.</p> <p>W przypadku budownictwa mieszkaniowego – Wspólnoty Mieszkaniowe a także budynki mieszkalne przebudowywane w ramach rewitalizacji obszarów problemowych z mieszkaniami na wynajem z czynszem regulowanym nie są w stanie wygenerować zwrotu dlatego też konieczne jest dofinansowanie bezwrotne do tych działań.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Należy zauważyć, iż nazwa infrastruktura publiczna nie wskazuje, że projekty w ramach PI 9.2 nie będą mogły być realizowane przez np.. TBS (wymienione w projekcie dokumentu). Nie zostały również wykluczone działania z zakresu rewitalizacja tkanki mieszkaniowej - jedynie w wąskim zakresie (części wspólne wielorodzinnych budynków mieszkalnych).Należy jednak pamiętać, że wszystkie projekty inwestycyjne muszą być realizowane wspólnie z działaniami z EFS, inaczej niż w obecnej perspektywie.</p>

<p>III OP, PI 4.3. 2.A.1 Typy Beneficjentów</p>	<p>Dodać Towarzystwa Budownictwa Społecznego, które mają wniesione, w formie aportów, stare zasoby mieszkaniowe i jak spółdzielnie mieszkaniowe (które znalazły się wśród beneficjentów) winny być taktowane jako podmioty działające non-profit. TBS'y mają ustawowo ograniczony poziom czynszu (bez względu na to czy korzystają a z pomocy publicznej na inwestycje i remonty) oraz ograniczony poziom zamożności najemców. Rezygnacja z wymogu osiągnięcia klasy energetycznej w wyniku termomodernizacji- urealnienie wymogów do stanu budynków wymagających wsparcia,</p>	<p>TBS-y są właścicielami dużych powierzchni budynków mieszkalnych wymagających termomodernizacji. Obecnie nie ma ustalonych klas energetycznych budynków mieszkalnych W przypadku budynków które stanowią w zasadzie ok.80 % budynków mieszkalnych w Centrum miasta dostosowanie budynków do klas energetycznych może okazać się bardzo kosztowne lub wręcz nieosiągalne .Najwyższa emisja CO2 pochodzi z tych budynków - lokali ogrzewanych piecowo. Likwidacja tego ogrzewania wraz z termomodernizacją zmniejszy znacząco emisję . Należy urealnić wymagania do rzeczywistych możliwości. Konieczna jest tu forma znaczącego udziału dotacji bezzwrotnej w celu osiągnięcia efektu skali. Konieczne jest wsparcie na wykonanie audytów wskazujących na konieczne działania termomodernizacyjne nawet jeżeli budynek po modernizacji nie osiągnie wymaganej klasy energetycznej. Konieczne jest umożliwienie w przypadku rewitalizacji obszaru korzystanie również oprócz środków na modernizację części wspólnych także na termomodernizację .</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.</p>
<p>III OP. PI 4.3: 2.A.2.1 Typy projektów</p>	<p>Wnosimy, aby przy kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych uznać za spełniony warunek „wymiana źródła ciepła na OZE” - podłączenie budynku mieszkalnego do sieci ciepłej, z której część energii ciepłej pochodzi z odnawialnych źródeł energii (OZE).</p>	<p>Wspólnoty Mieszkaniowe zlokalizowane w starym budownictwie często używają do ogrzewania mieszkań i podgrzania wody ogrzewania etażowego (węglowego, gazowego). Jako pojedyncze podmioty nie mają możliwości jego wymiany na OZE. W przypadku uwzględnienia proponowanych zmian w typach projektów pojedyncze WM lub grupy WM uzyskują możliwość wymiany przestarzałych systemów grzewczych na centralne źródła ciepła, które będą pochodziły z OZE.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. PI ukierunkowany jest na wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.</p>
<p>III OP. PI 4.3: 2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych</p>	<p>Uwzględnienie formy pomocy – dotacja a nie instrumenty zwrotne w mieszkalnictwie (Wspólnoty Mieszkaniowe i lokale na wynajem o czynszu regulowanym). Pomoc publiczna w przypadku TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność .</p>	<p>Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Z uwagi na ograniczone środki dostępne w ramach PI część przewidzianych działań będzie wsparta poprzez instrumenty zwrotne. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.</p>
<p>IX OP.</p>	<p>Uważamy, że nastał czas, aby nadać w RPO 2014-2020 odpowiednią, czyli priorytetową rangę rewitalizacji budynków mieszkalnych, z równoczesnym działaniem na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców zrewitalizowanych budynków. Zwracamy uwagę na fakt, że nie powinna być warunkiem koniecznym -rewitalizacja gospodarcza danego terenu. Nie zawsze na zdegradowanym obszarze musi/powinien powstać sklep i/lub zakład usługowy i/lub produkcyjny. Są takie obszary na których nie rozwinię się działalność gospodarcza, gdyż podmioty gospodarcze działają już, tuż obok obszarów rewitalizowanych. Są też takie obszary, które powinny spełniać tylko funkcję mieszkalną. Jeżeli w omawianym priorytecie inwestycyjnym pozostawiony zostanie warunek rozwoju gospodarczego, obszary jak ww. będą na straconej pozycji i nigdy mogą nie otrzymać wsparcia, chociaż tak bardzo będą tego potrzebowały. Popieramy zintegrowane podejście do rewitalizacji, a więc stawiamy też na edukację społeczną, z przygotowaniem mieszkańców tych terenów do aktywizacji, w tym gospodarczej. Pozytywne działania na tym polu zapoczątkują pozyskaniem pracy przez mieszkańców rewitalizowanych budynków w innym obszarze miasta. W związku z tym rekomendujemy w tym priorytecie inwestycyjnym PI działania wspierające rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem powyższej uwagi.</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona. Rewitalizacja gospodarcza może również odbywać się poprzez działania miękkie, aktywizujące daną społeczność.</p>
<p>IX OP. PI 9.2: 2.A.2.1 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych</p>	<p>Proponujemy, aby przyjąć, że instrumentem finansowym będzie dotacja, a jako dodatkowe/uzupełniające wsparcie zwrotne w formie preferencyjnej pożyczki.</p>	<p>Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach. Pożyczka powinna być narzędziem finansowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, ale tylko wówczas, gdy na obszarze rewitalizowanym pojawi się możliwość przychodów pokrywających nie tylko koszty eksploatacji i utrzymania w stanie niepogorszonym ale też zysku np. gdy projekt zawiera jako dodatkowe zadanie - część gospodarczą.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.</p>
<p>IX OP. PI 9.1: 2.A.2.1 Typ projektu nr 3</p>	<p>Uwzględnić jako beneficjentów TBS-y</p>	<p>TBS-y przygotowują mieszkania dla usamodzielniających się wychowanków domów dziecka do dyspozycji j.s.t np. w ramach rewitalizacji obszarów miejskich</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Inwestycje w infrastrukturę publiczną wedle założeń programowych Komisji Europejskiej mają być realizowane wyłącznie jako działanie komplementarne i połączone z interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki na realizację PI 9.1 w ramach RPO WZ 2014-2020 są bardzo ograniczone. Jednocześnie przewidziane typy projektów nie odpowiadają zakresowi działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego. Z tego względu nie przewiduje się poszerzenia katalogu beneficjentów PI 9.1.</p>

37	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie	Państwowa Jednostka Budżetowa	II OP, PI 2.3, 2.A.2.2. Narzędzia realizacji: Str. 53	Dodanie trybu konkursowego do narzędzi realizacji	Umożliwienie dostępu do środków w ramach niniejszego priorytetu jednostkom budżetowym –samorządowym i rządowym, które nie będą mogły zostać ujęte w Projekty systemowe lub tryb negocjacyjny w ramach kontraktu samorządowego	Uwaga uwzględniona.
			IV OP PI 5.2, Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego str. 81	Dodanie wskaźnika rezultatu: liczba mieszkańców województwa Źródło danych: GUS	Wskaźnik ten będzie uwzględniał cel realizacji przedsięwzięć – poprawę bezpieczeństwa ludności.	Uwaga nieuwzględniona. Wskaźnik zbyt ogólny. Istnieje możliwość wielokrotnego powielenia (jedna osoba objęta kilkoma systemami wykazywana będzie kilkakrotnie).
37	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie	Państwowa Jednostka Budżetowa	1.1 Wkład programu w realizację strategii Europa 2020 oraz w osiągnięcie spójności gospodarczo- społecznej i terytorialnej II.a – rozwój przedsięwzięć str. 3	Nie wystarczające jest zapis o internacjonalizacji przedsiębiorstw, skierowana tylko do landów niemieckich, Berlinem i krajami skandynawskimi	Praktyka i doświadczenie wskazuje, że przedsiębiorcy obecnie nie kierują się na ww. kierunki. Dlatego też aby wykorzystać w pełni środki należy znaleźć alternatywne kierunki: np. W. Brytania, Francja, Irlandia, także nowe kraje wspólnotowe.	Istniejące zapisy (formuła "w szczególności") nie wykluczają internacjonalizacji przedsiębiorstw w odniesieniu do zaproponowanych państw i regionów. Natomiast wskazane kierunki są zgodne z priorytetami współpracy międzynarodowej Województwa Zachodniopomorskiego.
			III. Realizacja priorytetu „rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej, a) poprawa sytuacji na rynku pracy, str. 4	Nie należy stosować ogólnych zapisów dot. „osób starszych”. Wskazane będzie szczegółowy opis różnych osób np. 34- 45, 50 – 60, 70+	Ogólne zapisy powodują nieczytelny podział grup społecznych. Nie wiadomo której grupy dotyczą. Wydłużający się wiek emerytalny powoduje, że osoby pracujące np. do 65 roku życia (obowiązkowo czynne zawodowe) nie można nazywać osobami starszymi, gdyż kojarzą się raczej z osobami na emeryturze.	Uwaga nieuwzględniona.Grupy docelowe zostaną opisane w uszczegółowieniu programu.
			I OP Gospodarka – Innowacje – Technologie	Należy dokładnie określić nazwę: „projekty wysoce innowacyjne”	Z uwagi na zapis, że tylko projekty wysoce innowacyjne będą miały szansę na finansowanie w ramach dotacji - należy uszczegółowić ten zapis aby był czytelny dla wszystkich potencjalnych wnioskodawców. Proces przygotowawczy inwestycji jest bardzo długi i wiąże się z podjęciem decyzji o wykorzystaniu finansowania zwrotnego czy możliwości dotacji	Uwaga nieuwzględniona.Szczegółowe definicje zostaną określone w Słowniku, który będzie uzupełniony w Uszczegółowieniu RPO WZ lub Dokumentacji konkursowej.
			I OP, PI 1.1: wzmocnienie infrastruktury B+R (...) i możliwości rozwoju sektora B+I oraz promowanie centrów kompetencji, w szczególności tych o znaczeniu europejskim	1.Należy doprecyzować czy wsparcie dot. staży pracowników naukowych w przedsiębiorstwach i pracowników przedsiębiorstw w jednostkach badawczych będzie pomocą bezpośrednią tylko dla pracowników czy też także dla zatrudniających przedsiębiorców oraz jednostek badawczych 2.Typy beneficjentów – brak instytucji o toczenia biznesu czy parków naukowo-technologicznych	1.Doprecyzowanie ułatwi zaplanowanie finansowania dla podmiotów zatrudniających. Brak jest informacji czy będą finansowane tzw. koszty pośrednie czy też koszt personelu zajmującego się organizacją staży u pracodawcy 2. Zawężenie beneficjentów tylko do: przedsiębiorców, uczelni wyższych, jednostek naukowych, partnerstw wymienionych podmiotów, z uwagi na niewpracowany do tej pory system współpracy między nauką wyższą a biznesem może spowodować brak oczekiwanych efektów i rezultatów. Dlatego także należy uwzględnić instytucje otoczenia biznesu i parki naukowo-technologiczne jako czynnik synergii.	Uwaga nieuwzględniona. 1.W celu tematycznym 1 przewiduje się finansowanie indywidualnych staży pracowników naukowych i pracowników przedsiębiorstw jako uzupełnienie poszczególnych projektów badawczych, w ramach finansowania krzyżowego. Nie ma możliwości finansowania tutaj działań instytucji organizujących staże. 2. W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.1 będą wspierane projekty realizowane przez jednostki naukowe lub jednostki naukowe w partnerstwie z przedsiębiorstwami (typ projektu: projekty badawcze, w tym wspólne projekty badawcze sektora B+R i przedsiębiorstw). Natomiast kompleksowe wsparcie na rzecz rozwoju usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu będzie realizowane w ramach priorytetu inwestycyjnego 3.4 (cel szczegółowy 6: Profesjonalizacja usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu), w ramach którego będą realizowane m.in. projekty mające na celu wsparcie powiązań kooperacyjnych sektora przedsiębiorstw, edukacji i nauki, badań i rozwoju;
			I OP, PI 3.1: promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm	W ogólnych zapisach brak jest informacji o pomocy na promowanie utworzonych już stref inwestycyjnych.	Z uwagi na fakt braku wysokiego zainteresowania strefami inwestycyjnymi w woj. zach. a zwłaszcza terenami powojskowymi, popegeerowskimi itd. należy już teraz zastanowić się nad pomocą finansową na promocję terenów w kraju i za granicą.	Uwaga niezasadna.Działania zostały przewidziane do realizacji w ramach PI 3.2 - typ projektu: Promocja gospodarcza i turystyczna regionu (w wymiarze zarówno krajowym, jak i międzynarodowym).

I OP, PI 3.3: wspieranie tworzenia i rozszerzenia zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	1.Brak dokładnego zapisu dot. finansowania na tworzenie nowych miejsc pracy 2.Należy doprecyzować zapis „Preferencyjnie oceniane będą projekty, które zakładają wprowadzenie nowego produktu lub usługi, które poprzedzone zostało usługą badawczo-rozwojową realizowaną przy współpracy z jednostką badawczo-rozwojową”.	1. Z zapisów wnioskuję się, że pomoc będzie realizowana przez finansowanie zwrotne, jednakże należałoby przeanalizować czy nakłady przedsiębiorców na tworzenie nowych miejsc pracy nie powiązać z systemem dotacji 2. Doprecyzowanie zapisu pozwoli na zaplanowanie finansowania usługi badawczo-rozwojowej. Jednakże z uwagi na małą ilość jednostek badawczo-rozwojowych w woj.zach. trudno będzie beneficjentowi wykazać się wykorzystaniem „poprzedzonej usługi badawczo-rozwojowej”.	Uwaga nieuwzględniona. 1. Wyniki badania ewaluacyjnego „Ocena bezpośredniego i pośredniego wsparcia sektora MŚP w ramach RPO WZ oraz uzyskanie rekomendacji z zakresu wsparcia MŚP na przyszłą perspektywę finansową na lata 2014-2020” wskazują na 1,7 razy mniejszy średni wkład środków publicznych na wygenerowanie jednego miejsca pracy u kozystających z pożyczek i poręczeń Inicjatywy Jeremie w porównaniu do beneficjentów dotacji. W założeniach opisujących wsparcie w ramach PI 3.3 wskazano na preferencje dla projektów zakładających stworzenie nowych miejsc pracy. 2. Możliwość finansowania zakupu usługi badawczo-rozwojowej opisana jest w ramach PI. 1.2. Mała ilość jednostek badawczo-rozwojowych na terenie województwa nie jest barierą do prac nad nad nowym produktem lub usługą.
I OP, PI 3.1: promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwanie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm	Należy rozszerzyć zakres wsparcia dla IOB. Zapis mówiący, że „wsparcie będzie mogło być także przeznaczone na niezbędną infrastrukturę w związku z realizacją strategii inteligentnych specjalizacji (np. wzorcownie, laboratoria, pracownie) – jednakże w minimalnym zakresie” jest nie wystarczający	Wąski a tym samym nie pełny zakres wsparcia na infrastrukturę dla IOB jest nie wystarczający a może nawet sugerować konkretne (a nie wszystkie) regionalne specjalizacje.	Uwaga nieuwzględniona. Podany zakres ma charakter przykładowy, natomiast kluczowe znaczenie ma wsparcie na niezbędną infrastrukturę w związku z realizacją strategii inteligentnych specjalizacji.
I OP, PI 3.1: promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwanie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm	Należy uwzględnić także oprócz dofinansowania zwrotnego także formę dotacji zwłaszcza dla IOB i klastrów działających w formie NGO	IOB i klastry działające w formie NGO mają nikłą szansę na uzyskanie kredytów lub poręczeń, dlatego też powinno się uwzględnić także dotacje.	Uwaga nieuwzględniona. W priorytecie inwestycyjnym 3.1, z uwagi na charakterystyczne typy projektów, nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
II OP, PI 2.3: wzmocnienie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	1. Typy beneficjentów – należy także rozszerzyć o spółki z o.o., których właścicielem jest jst 2. Narzędzia realizacji – należy też wprowadzić tryb konkursowy	1. Przedstawiona została zbyt wąska grupa beneficjentów, co może w przyszłości ograniczać możliwość udziału w aplikacji. 2. Tryb konkursowy umożliwi większą transparentność wniosków aplikacyjnych i wybór najlepszych.	Uwaga 1 nieuwzględniona. PI skierowany jest do podmiotów administracji i budowy relacji administracja - obywatel. Spółki mogą ubiegać się o środki w ramach PI 2.2. Uwaga 2 uwzględniona.
VII OP, PI 8.5: zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	1.Należy zmienić zapis dot. „osób młodych (do 30. roku życia), które nie posiadają doświadczeń zawodowych oraz kwalifikacji koniecznych do znalezienia zatrudnienia”. Należy zamienić „osób młodych (do 30. roku życia), które nie posiadają doświadczeń zawodowych oraz / lub kwalifikacji koniecznych do znalezienia zatrudnienia”. 2.Należy osunąć zapis osób „starszych” (po 50. roku życia), mających trudności z dostosowaniem się do wymogów modernizującej się gospodarki 3.Typy projektów: należy rozszerzyć o rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób po 50 roku życia	1. Zmiana zapisu pozwoli na faktyczną pomoc dla osób młodych, które mogą mieć doświadczenia zawodowe (nie odzwierciedlające obecnego popytu na rynku pracy) a nie mogą znaleźć zatrudnienia 2. Zapis „starszych” po 50 roku życia jest nieaktualny do obecnych standardów zawodowych i emerytalnych i może kojarzyć się z wykluczeniem społecznym 3. Bardzo często osoby po 50 roku życia nie mające szans na rynku pracy chcą rozpocząć działalność gospodarczą.	Uwaga 1, 2 uwzględniona. Uwaga 3 nieuwzględniona. Wsparcie do wymienionej kategorii osób będzie kierowane w ramach PI 8.7.
OP VII, PI 8.7: samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy	Należy przeanalizować i uszczegółowić zasady przekazywania instrumentów zwrotnych dla osób bezrobotnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Bardzo często osoby bezrobotne nie posiadają historii czy też zdolności kredytowej. Ważne jest przedstawienie transparentnych i czytelnych zasad udzielania pomocy poprzez instrumenty zwrotne.	Szczegóły wsparcia będą ustalone na dalszym etapie prac. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
OP VII,PI 8.9: adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Należy dokładnie sprecyzować, co oznacza „Wsparcie zakładające wzrost kompetencji pracowników przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej przyczyni się do wzrostu nakładów B+R przedsiębiorstw oraz zatrudnienia w sektorze B+R poprzez wzrost kompetencji i wiedzy praktycznej pracowników, a jednocześnie potencjału badawczo-wdrożeniowego przedsiębiorstw”.	Taki zapis sugeruje, że wsparciem będą objęte tylko przedsiębiorstwa i pracownicy, którzy prowadzić będą działalność badawczo-rozwojową. Nie we wszystkich firmach aby mogły być przeprowadzone zmiany muszą być prowadzone działania B+R.	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie będzie kierowane do wszystkich przedsiębiorstw i nie jest ograniczone do prowadzących działalność badawczo-rozwojową. Jednak PI 8.9 zakłada komplementarność z PI 1.2 w zakresie wsparcia właśnie tych przedsiębiorstw.
OP VIII, PI 9.4: aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	Do instrumentów aktywizacji zdrowotnej należy także dodać terapię psychiatryczną	Wskazane instrumenty: np. terapia psychologiczna jest nie wystarczająca dla opisywanej grupy społecznej	Uwaga przyjęta. Charakter dokumentu (RPO WZ) nie pozwala na wprowadzenie treści zbyt szczegółowych. Doprecyzowanie nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.

		<p>OP X, PI 10.1: ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego</p> <p>Typy projektów: 2. wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym i ponadpodstawowym.</p>	<p>Należy rozszerzyć beneficjentów o: jednostka organizacyjna jst, spółka z o.o., której właścicielem jest jst</p>	<p>Wskazany typ beneficjentów został zbyt zawężony, eliminuje innych wnioskodawców.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie skierowane do szkół prowadzących kształcenie ogólne zawiera zamknięty wachlarz działań im dedykowanych i ograniczony zakres - z ukierunkowaniem na podniesienie jakości oświaty. Potrzeby placówek oświatowych powinny być zdiagnozowane przez organy bezpośrednio prowadzące szkoły bądź organizacje, które na rzecz takich szkół działają.</p>
		<p>OP X, PI 10.3: poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia</p>	<p>Należy rozszerzyć grupy docelowe o Instytucje Otoczenia Biznesu</p>	<p>IOB są swoistym łącznikiem pomiędzy edukacją a przedsiębiorstwami, mają wypracowane metody współpracy i doświadczenie.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Grupą docelową mogą być osoby fizyczne, które zamierzają podnieść swoje kwalifikacje czy umiejętności. IOB mogą być jedynie beneficjentami i obecne zapisy nie wykluczają tego typu beneficjentów. Obecnie zapis ten wskazuje, iż są to wszystkie podmioty, z wyłączeniem osób fizycznych.</p>
<p>Tomasz Loga Pełnomocnik Prezydenta ds. Rozwoju Systemu Komunikacji Rowerowej Urząd Miasta Szczecin</p>	<p>Urząd Miasta Szczecin</p>	<p>Sekcja 1, str. 4</p>	<p>Zmienić brzmienie punktu II c), tj. z „-rozwój infrastruktury zrównoważonego transportu miejskiego, np. system P&R, integracja opłat i środków transportu, węzły przesiadkowe, ścieżki rowerowe” na „-rozwój infrastruktury zrównoważonego transportu miejskiego, np. system P&R oraz parkingów rowerowych (w tym B&R) integracja opłat i środków transportu, węzły przesiadkowe, trasy rowerowe”</p>	<p>Określenie „ścieżki rowerowe” jest niewystarczające do określenia wszystkich potrzeb związanych z rozwojem komunikacji rowerowej. Gmina Miasto Szczecin wprowadziła w 2012 roku dokument o nazwie „Standardy Projektowe i Wykonawcze Systemu Rowerowego Miasta Szczecin”, który wprowadza m.in. pojęcie trasy rowerowej. Trasa rowerowa to „spójny ciąg różnych rozwiązań technicznych, który obejmuje w szczególności drogi dla rowerów, pasy ruchu dla rowerów, kontrapasy rowerowe, ulice o ruchu uspokojonym, strefy zamieszkania, łączniki rowerowe, drogi niepubliczne o małym natężeniu ruchu. Trasa rowerowa nie musi być drogą dla rowerów w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r Prawo o ruchu drogowym, może natomiast obejmować odcinki takich dróg.” Obecnie trwają przymiarki, aby podobne zapisy wprowadzone zostały na terenie całego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego w celu ujednoczenia kwestii związanej z realizacją tras rowerowych. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż samo określenie „ścieżki” może utrudnić realizację spójnego układu komunikacyjnego związanego z ruchem rowerowym, m.in. z uwagi na to, iż budowa dedykowanych dróg dla rowerów poza jezdnią nie zawsze jest możliwa (np. w związku z uwarunkowaniami terenowymi) lub nie zawsze konieczna (np. nie ma sensu budować oddzielnych dróg dla rowerów w strefach ruchu uspokojonego, strefach zamieszkania itp). Istotne jest jednak, aby spójność różnych rozwiązań technicznych umożliwiła bezpieczny i wygodny przejazd rowerem pomiędzy poszczególnymi osiedlami, czy gminami. Proponuje się wprowadzenie powyższej definicji trasy rowerowej do projektu RPO 2014-2020, tak, aby pomóc w ustaleniu kryteriów, jakie powinna spełniać infrastruktura rowerowa. Proponuje się ponadto uwzględnienie prócz parkingów typu P&R, również parkingi rowerowe (w tym Bike&Ride, które również wspomagają system transportowy i wzmacniają rolę komunikacji publicznej). W celu promocji alternatywnych środków komunikacji, niezbędne byłoby również uzyskanie wsparcia dla budowy parkingów rowerowych nie będących elementami systemu B&R.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p>
		<p>Sekcja 2, str. 73 (oś III), PI 4.5.</p>	<p>W typach projektów, zmienić brzmienie punktu 2 „a. Budowa systemów P&R” na „a. Budowa systemów P&R oraz parkingów rowerowych (w tym B&R)”. Zmienić również brzmienie punktu „e. Budowa zintegrowanego systemu ścieżek rowerowych odciążających ruch drogowy w centrach miast” na „e. Budowa zintegrowanego systemu tras rowerowych odciążających ruch drogowy w centrach miast</p>	<p>Uzasadnienie jak wyżej.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p>

			Sekcja 2, str. 74-75 (oś III), PI 4.5.	W tabeli 5 zmienić nazwę wskaźnika „długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów” na „długość wybudowanych lub przebudowanych tras rowerowych”	Uzasadnienie jak wyżej. Uwaga! W skład jednej trasy rowerowej mogą wchodzić np. drogi dla rowerów po obu stronach jezdni lub tylko po jednej stronie, wobec czego wskaźnik dotyczący jedynie długości wybudowanych tras rowerowych, mimo, że fizycznie powstały drogi dla rowerów po obu stronach, może zaniżyć ogólną wartość przyrostu infrastruktury rowerowej. W związku z powyższym sugeruje się dodanie dodatkowego wskaźnika, który będzie określał łączną długość wybudowanych dróg dla rowerów, pasów ruchu dla rowerów, czy ulic ruchu uspokojonego w ramach danej trasy rowerowej.	Uwaga nieuwzględniona. Nazwy wskaźników pochodzą ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, która określa spójne dla wszystkich programów operacyjnych wskaźniki produktu (output) i rezultatu bezpośredniego (output+) dla EFRR/FS oraz EFS. Stworzona Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych powinna być w maksymalnym stopniu spójna i komplementarna ze wskaźnikami strategicznymi, przyjętymi na poziomie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych, które pozyskiwane będą ze statystyki publicznej i/lub badań ewaluacyjnych.
40	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Zachodniopomorskiego	Stowarzyszenie	Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.1. Cel szczegółowy 2 Tabela nr 3	Zmienić w l.p. nr 2, kolumna nr 3 „...reagowania jednostek SRG...” na „...reagowania jednostek ratowniczych...”	W pojęciu jednostka ratownicza zawierają się również jednostki ratownictwa wodnego.	Uwaga nieuwzględniona. Z poziomu regionalnego możliwe wsparcie tylko dla OSP.
			Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.2. 2.A.2.1.	Dopisać w „Typy beneficjentów”: jednostki samorządu terytorialnego, podmioty ratownictwa wodnego, ich związki.....		Uwaga nieuwzględniona. Z poziomu regionalnego możliwe wsparcie tylko dla OSP.
			Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.1. Cel szczegółowy 2	Dopisać: Od kilku lat problematyka ta jest uzupełniana o zagadnienia związane m.in. z dostosowaniem do zmian klimatu i podejmowaniu działań zapobiegawczych mających na celu łagodzenie skutków występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz przygotowania społeczeństwa do sprawnego radzenia sobie podczas klęsk.		Uwaga nieuwzględniona. Działania informacyjno - edukacyjne możliwe do wsparcia tylko z poziomu krajowego.
			Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.1. Cel szczegółowy 2	Dopisać: Integralnym dla podejmowanych działań będzie usprawnienie organizacji systemów wczesnego reagowania, ratownictwa oraz działań profilaktycznych		Uwaga nieuwzględniona. Brak uzasadnienia dla "działań profilaktycznych".
			Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.1. Cel szczegółowy 2	Efektom działań będzie przywrócenie dobrego stanu infrastruktury retencjonującej wodę oraz usprawnienie organizacji systemów wczesnego reagowania, ratownictwa oraz działań profilaktycznych		Uwaga nieuwzględniona. Brak uzasadnienia dla "działań profilaktycznych".
			Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.1. Cel szczegółowy 2 Tabela nr 3	Zmienić w l.p. nr 2, kolumna nr 3 z „...reagowania jednostek SRG...” na „...reagowania jednostek ratowniczych...”	W pojęciu jednostka ratownicza zawierają się również jednostki ratownictwa wodnego.	Uwaga nieuwzględniona. Z poziomu regionalnego możliwe wsparcie tylko dla OSP.
			Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.1. Cel szczegółowy 2 Tabela nr 3	Dodać l.p. nr 3, Wskaźnik rezultatu strategicznego: liczba osób objętych szkoleniem z zakresu obszarów zagrożonych		Uwaga nieuwzględniona. Działania informacyjno - edukacyjne możliwe do wsparcia tylko z poziomu krajowego.
			Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.2. 2.A.2.1.	Dopisać pkt. nr 5 „Działania szkoleniowe dla członków jednostek ratowniczych” Założeniem przedsięwzięcia jest prowadzenie szkoleń przeciwpowodziowych dla ratownictwa wodnego przy współpracy innych jednostek ratowniczych.	Prowadzenie szkoleń przeciwpowodziowych spowoduje lepsze przygotowanie służby ratownictwa wodnego do współpracy z innymi jednostkami w razie wystąpienia klęsk żywiołowych.	Uwaga nieuwzględniona. Działania informacyjno - edukacyjne możliwe do wsparcia tylko z poziomu krajowego.
			Sekcja 2.A.0. IV OP PI 5.2 2.A.2. 2.A.2.5.	Tabela nr 5, dopisać l.p. 6 Liczba osób objętych działaniem edukacyjnym, Jednostka pomiaru: szt.		Uwaga nieuwzględniona. Działania informacyjno - edukacyjne możliwe do wsparcia tylko z poziomu krajowego.

41	Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński” w imieniu Zachodniopomorskiej Sieci Lokalnych Grup Rybackich	Stowarzyszenie rejestrowe	Sekcja 2 : Opis układu osi priorytetowych	Wprowadzenie w RPO oddzielnej (XIII) osi priorytetowej umożliwiającej Lokalnym Grupom Działania realizację wielofunduszowych Lokalnych Strategii Rozwoju z pełnym zastosowaniem instrumentu RLKS (Rozwój Kierowany przez Lokalną Społeczność).	<p>Dokumenty programowe Komisji Europejskiej na lata 2014 – 2020 zawierają szereg zapisów dotyczących rozwoju lokalnego w polityce regionalnej, a celem RLKS ma być przede wszystkim „ (...) zwiększenie udziału społeczności lokalnej w programowaniu i zarządzaniu rozwojem danego obszaru. W ten sposób współpraca i wspólne definiowanie potrzeb i problemów oraz propozycji ich rozwiązań prowadzi do spójnego i zrównoważonego rozwoju danego obszaru i powoduje wzrost aktywności lokalnej społeczności oraz przyczyni się do budowania kapitału społecznego.”</p> <p>Naszym zdaniem, wielką szansą umożliwiającą dalszy rozwój i umacnianie podstawy społecznego kapitału województwa są już istniejące trójsektorowe partnerstwa – lokalne grupy działania i lokalne grupy rybackie.</p> <p>Programy krajowe i regionalne nie zawsze odpowiadają specyfice i problemom lokalnych społeczności. Zastosowanie RLKS pozwoli na lepsze wykorzystanie zasobów i koordynację działań z różnych funduszy oraz wyrównanie szans wewnątrz regionu.</p> <p>Najistotniejszą przesłanką dla realizacji RLKS opartej na wszystkich czterech funduszach tj. EFFROW, EFMR, EFRR i FS oraz stworzenia osobnej osi priorytetowej, są wymierne korzyści dla regionu, takie jak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zgodnie z art. 110 pkt 5 Wspólnych Ram Strategicznych " (...) maksymalna stopa współfinansowania zostaje powiększona o 10% w przypadku gdy całość osi priorytetowej jest realizowana przez RLKS " - oznacza to, że Oś Priorytetowa RLKS i realizowane w ramach niej działania/projekty w 95% finansowane będą ze środków unijnych a jedynie w 5% ze środków krajowych. 2. Osobna Oś Priorytetowa RLKS umożliwi Instytucji Wdrażającej łatwiejsze i bardziej uporządkowane zarządzanie środkami dedykowanymi temu instrumentowi, wykorzystując potencjał, wiedzę i zaangażowanie lokalnych społeczności, dotychczasowe doświadczenia LGD i LGR oraz zaufanie społeczeństwa lokalnego do tych organizacji. 3. Wspólne oddolne działania pozwolą na umacnianie, zbudowanego z wielkim trudem kapitału społecznego na poziomie lokalnym (jest to instrument umożliwiający, wg Czaplińskiego, podniesienie zatrważająco niskiego poziomu kapitału społecznego w Polsce). 4. Zastosowanie instrumentu RLKS w pełnym, czterofunduszowym zakresie umożliwi Lokalnym Grupom Działania włączenie do swoich strategii obszarów większych miast, co pozwoli na realizację spójnych i kompleksowych przedsięwzięć na poziomie lokalnym. 	Uwaga nieuwzględniona. Zakłada się, że w ramach instrumentu RLKS wsparcie będzie udzielane w zakresie komplementarnym do pomocy udzielanej w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich, horyzontalnie w wybranych priorytetach inwestycyjnych.
			PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ 1.1 WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ TABELA 1; UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH CEL TEMATYCZNY: CT 5 PROMOWANIE DOSTOSOWANIA DO ZMIAN KLIMATU, ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	Pominięcie zagrożenia powodziowego od rzek dużych.	Wątpliwości budzi skupienie się programu wyłącznie na zagrożeniu powodziowym występującym w dolinach małych rzek i w konsekwencji skupieniu się na małej retencji jako środka ochrony przeciwpowodziowej. Pominięcie zagrożenia od rzek dużych np. Odry oraz obszarów morskich – także niosących duże zagrożenie powodzią, zawęża niepokojąco możliwości ubiegania się o środki na działania przeciwpowodziowe związane z tymi obszarami.	Projekt RPO WZ przewiduje wsparcie działań przeciwpowodziowych obciążonych średnim ryzykiem wystąpienia powodzi. Ryzyko większe niż średnie, zgodnie z mapami ryzyka powodziowego, będzie wspierane z poziomu krajowego.
			SEKACJA 10: REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH Z PUNKTU WIDZENIA BENEFICJENTA GŁÓWNE DZIAŁANIA IZ W ZAKRESIE REDUKCJI OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH	Brak procedur dla Beneficjenta typu: Państwowa Jednostka Budżetowa.	Nie wskazano ułatwień proceduralnych, prawnych i informacyjnych dla państwowych jednostek budżetowych. Należy przedstawić całą ścieżkę życia projektu składanego przez tego typu Beneficjentów. Od składania przez realizację, finansowanie po jego zakończeniu. Ważne jest aby w Instytucji Zarządzającej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 znalazły się osoby, które wspomogą pjb w realizacji przedsięwzięcia na każdym etapie. W programowaniu 2007-2013 były olbrzymie trudności.	Doprecyzowanie zapisów w oparciu o charakterystykę beneficjentów m.in. państwowe jednostki budżetowe oraz specyfikę projektów przez nich realizowanych nastąpi na poziomie uszczegółowienia programu oraz innych dokumentów stanowiących system realizacji RPO. Zgodnie z zapisami RPO WZ redukcja obciążeń administracyjnych zakłada organizację punktów konsultacyjnych w sposób umożliwiający korzystanie ze wsparcia pracowników merytorycznych, jak również opracowanie prostych instrukcji i wytycznych wspomagających Wnioskodawców podczas aplikowania o środki, realizacji projektów i ich rozliczania.

<p>TABELA 1 UZASADNIENIE DO WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH - CT 6 OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I WSPIERANIE EFEKTYWNOŚCI WYKORZYSTANIA ZASOBÓW PRIORYTET 6.2. ZASPOKOJENIE ZNACZĄCYCH POTRZEB W ZAKRESIE INWESTYCJI W SEKTORZE GOSPODARKI WODNEJ, TAK ABY WYPEŁNIĆ ZOBOWIĄZANIA WYNIKAJĄCE Z PRAWA UNIJNEGO</p>	<p>Zapisy uzasadnienia priorytetu odnoszą się głównie do inwestycji związanych z budową sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. Biorąc pod uwagę zobowiązania wynikające z prawa unijnego zapisy wymagają uzupełnienia w zakresie niezbędnych inwestycji wodnych wynikających z wypełnienia Ramowej Dyrektywy Wodnej tak aby osiągnąć oraz utrzymać dobry stan wód np. konieczności zaopatrzenia w wodę Świnoujścia z alternatywnych ujęć położonych poza obszarem Wyspy Uznam.</p>	<p>Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, który został zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 22 lutego 2011 r. (Monitor Polski Nr 40, poz. 451), wyspa Uznam położona w Jednolitej części wód podziemnych nr 1- wschodnia część wyspy Uznam znajduje się pod mocnym oddziaływaniem poborów wód podziemnych do zaopatrzenia w wodę do spożycia miasta Świnoujście. Nadmierny pobór wiąże się z występowaniem na tym obszarze ascenzji (zasolenie wód podziemnych). Dla części tej określono słaby stan (ilościowy i chemiczny) i część ta uznana została za zagrożoną ze względu na niespełnienie dobrego stanu (ilościowego i chemicznego) wód podziemnych. Ze względu na nadmierny pobór wód z ujęć wód podziemnych przy ograniczonych dostępnych zasobach wód podziemnych oraz ascenzji wód słonych w ww. planie gospodarowania wodami uznano, że osiągnięcie dobrego stanu (ilościowego i chemicznego) wód podziemnych przez jednolitą część wód podziemnych nr 1- wschodnia część wyspy Uznam nie będzie możliwe do końca obecnego cyklu planistycznego tj. do 2015 roku. Wobec powyższego przedłużono termin osiągnięcia dobrego stanu dla tej części do 2021 r. Dla przedmiotowej części wód podziemnych nr 1 wskazano, między innymi, racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia, poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia na lądzie, w odległości do 100 km od Świnoujścia. Takie zapisy wskazują na wykonanie niezbędnych nowych inwestycji w zakresie zaopatrzenia w wodę.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z diagnozą, w priorytecie zaplanowano realizację działań mających na celu efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wodnych. Budowa alternatywnych ujęć dla miasta Świnoujście nie wpisuje się w cele priorytetu inwestycyjnego.</p>
<p>PKT 1.2 ROZKŁAD ŚRODKÓW FINANSOWYCH – TABELA – OŚ PRIORYTETOWA - ROZWÓJ NATURALNEGO ŚRODOWISKA CZŁOWIEKA PRIORYTETY INWESTYCYJNE 6.2: ZASPOKOJENIE ZNACZĄCYCH POTRZEB W ZAKRESIE INWESTYCJI W SEKTORZE GOSPODARKI WODNEJ CELE SZCZEGÓLWE</p>	<p>Zapisy w kolumnie Priorytety inwestycyjne pkt 6.2 „zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego, ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury” - należy uzupełnić o zapis „ochrona i poprawa stanu wód”.</p>	<p>Biorąc pod uwagę ustalenia Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry i wskazanie np. wód podziemnych o słabym stanie wynikającym z nadmiernego poboru wód podziemnych na wyspie Uznam, przez ujęcia do zaopatrzenia ludności w Świnoujściu, zasadne jest dodanie celu szczegółowego: zapobieganie pogorszeniu i poprawa stanu wód oraz zabezpieczenie zapotrzebowania na wodę pasa nadmorskiego województwa.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Priorytety inwestycyjne są określone na poziomie rozporządzeń wspólnotowych oraz Umowy Partnerstwa.</p>
<p>SEKCJA 2 OPIS UKŁADU OSI PRIORYTETOWYCH- V OP, PI 6.2: ZASPOKOJENIE ZNACZĄCYCH POTRZEB W ZAKRESIE INWESTYCJI W SEKTORZE GOSPODARKI WODNEJ, TAK ABY WYPEŁNIĆ ZOBOWIĄZANIA WYNIKAJĄCE Z PRAWA UNIJNEGO</p>	<p>Należy uzupełnić o cel szczegółowy wynikający z RDW i Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry tj. osiągnięcie i utrzymania dobrego stanu wód oraz o typy projektów w zakresie inwestycji np. konieczność zaopatrzenia w wodę Świnoujścia z alternatywnych ujęć położonych poza obszarem Wyspy Uznam.</p>	<p>Działania w celu utrzymania i poprawy stanu wód określone zostały w Programie wodno-środowiskowym kraju opracowanym zgodnie z art. 113 b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne. Program ten został opracowany, zgodnie z art. 90 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej i jest dostępny na stronie internetowej Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej http://www.kzgw.gov.pl/pl/Program-wodno-srodowiskowy-kraju.html. Dla części wód podziemnych nr 1 obejmującej Wyspę Uznam wskazano, między innymi, racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia, poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia na lądzie, w odległości do 100 km od Świnoujścia.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z diagnozą, w priorytecie zaplanowano realizację działań mających na celu efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wodnych. Budowa alternatywnych ujęć dla miasta Świnoujście nie wpisuje się w cele priorytetu inwestycyjnego.</p>
<p>VI OP, PI 7.3: ROZWÓJ PRZYJAZNYCH DLA ŚRODOWISKA I NISKOEMISYJNYCH SYSTEMÓW TRANSPORTU, WŁĄCZAJĄC TRANSPORT ŚRÓDLĄDOWY, MORSKI, PORTY I POŁĄCZENIA MULTIMODALNE TYPY PROJEKTÓW, STR.111</p>	<p>Należy dopisać oznakowanie nawigacyjne.</p>	<p>Przy założeniu, że RZGW Szczecin jest wpisany w typy beneficjentów tego priorytetu oraz to, że w opisie celu znajduje zapis „w ramach priorytetu inwestycyjnego wsparty zostanie rozwój małych (znajdujących się poza siecią TEN-T) portów morskich i rzecznych, a także infrastruktury szlaków żeglownych, zwiększającej bezpieczeństwo i atrakcyjność tego sektora transportu” wnioskujemy o wpisanie do typów projektów 5. Oznakowanie nawigacyjne Odrzańskiej Drogi Wodnej w województwie Zachodniopomorskim.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>

			VI OP, PI 7.3: ROZWÓJ PRZYJAZNYCH DLA ŚRODOWISKA I NISKOEMISYJNYCH SYSTEMÓW TRANSPORTU, WŁĄCZAJĄC TRANSPORT ŚRÓDLĄDOWY, MORSKI, PORTY I POŁĄCZENIA MULTIMODALNE INSTRUMENTY FINANSOWE, STR.112	Należy dopisać do planowanego wykorzystania instrumentów finansowych formę wsparcia typu dotacja.	RZGW Szczecin jest państwową jednostką budżetową. Finansowana jest z budżetu państwa. Jeżeli w przedmiotowym priorytecie jako typ beneficjenta podali Państwa RZGW, to nie może zabraknąć instrumentu finansowego typu dotacja. Z innego wsparcia nasza jednostka nie skorzysta.	Uwaga niezasadna. Pkt 2.A.2.3 nie dotyczy dotacji. Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex-ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
43	Gmina Świeszyno	Jednostka samorządu terytorialnego	Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209	Wnioskuje się o wpisanie Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT.	Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowego powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem. Konkretne zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorzady w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT. Korzyści dla Gminy Świeszyno wynikające z realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych: - możliwość realizacji wspólnych inwestycji przekraczających wartość inwestycji określoną w programach rozwoju obszarów wiejskich, - możliwość wspólnej realizacji inwestycji z miastem Koszalin, dotyczących większego obszaru niż gmina i miasto Koszalin a mających znaczenie dla mieszkańców zamieszkujących objęty obszar, w zakresie infrastruktury np. komunikacyjnej, podjęcia dalszych skutecznych działań dotyczących uruchomienia lotniska, gospodarki odpadami, zaopatrzenia w wodę.	Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnym i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020. Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii programu rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięcie celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.
			Sekcja 4 Punkt 4.2 Str. 209	Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym.	Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.	Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.

			<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.</p>
44	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	<p>Sekcja 3, Tabela 18C, IV OP, CT 5, „Dostosowanie do zmian klimatu” (strona 204)</p>	<p>Wartość 25 mln EUR z EFRR (29,4 mln EUR ogółem) jest zbyt niska. Propozycja zwiększenia kwoty z EFRR o min.15 mln EUR.</p>	<p>Bardzo ważna i kosztochłonna część strategii UE, która została potraktowana zbyt marginalnie w projekcie RPO pod kątem alokacji środków. Długa lista beneficjentów oraz duża skala przedsięwzięć CT 5 powoduje że środki prawdopodobnie zostaną wyczerpane przez potencjalnych beneficjentów w ciągu 1-2 naborów. Uwaga dotyczy wszystkich pozycji w PRO w przedmiotowej sprawie</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
			<p>III OP, PI 4.3 „Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania OZE w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym”. (strona 68)</p>	<p>Propozycja dopisania jednostek organizacyjnych PGL LP i jego jednostek organizacyjnych do grona beneficjentów.</p>	<p>Potrzeby przejścia na energetykę opartą na OZE (w szczególności z wykorzystaniem energii słonecznej oraz pomp ciepła) zgłaszają również jednostki organizacyjne LP. Dotyczy to budynków użyteczności publicznej, tj. siedzib nadleśnictw oraz budynków mieszkalnych będących w zarządzie LP.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.</p>
			<p>V OP, PI 6.1 „Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego”. (strona 86)</p>	<p>Propozycja dopisania jednostek organizacyjnych PGL LP i jego jednostek organizacyjnych do grona beneficjentów.</p>	<p>W zasobach LP nadal istnieją budynki pokryte eternitem, zawierającym azbest. Zatem, w przypadku umożliwienia oczyszczania terenu z odpadów zawierających azbest wraz z zapewnieniem ich bezpiecznego unieszkodliwienia jesteśmy zainteresowani udziałem w powyższym przedsięwzięciu.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.</p>
			<p>V OP, PI 6.2 „Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego”. (strona 89)</p>	<p>Propozycja dopisania jednostek organizacyjnych PGL LP i jego jednostek organizacyjnych do grona beneficjentów.</p>	<p>W zasobach LP znajdują się budynki zlokalizowane w zdiagnozowanych w RPO tzw. białych plamach, których skanalizowanie jest minimalne lub brak go. Budynki te często znajdują się w enklawach leśnych zatem realizacja projektu, zgodnie z przyjętym założeniem przyczyni się do ochrony środowiska.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.</p>
			<p>V OP, PI 6.3 „Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego”. (strona 94)</p>	<p>Propozycja dopisania jednostek organizacyjnych PGL LP i jego jednostek organizacyjnych do grona beneficjentów.</p>	<p>W zasobach LP znajduje się szereg obiektów objętych ochroną konserwatorską, które po wykonaniu prac konserwatorskich mogłyby być udostępnione turystą, zwiększając tym samym potencjał turystyczny o kolejne ciekawe i cenne kulturowo obiekty.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.</p>
			<p>PI 4.5</p> <p>W typach projektów przewidziano budowę i przebudowę systemu transportu publicznego.</p> <p>Proponuje się wprowadzenie następującej zmiany: Budowa, przebudowa i modernizacja obiektów/systemu uzupełniającego do infrastruktury zintegrowanego systemu transportu publicznego oraz zeroemisyjnego w celu ograniczenia zmniejszenia ruchu drogowego w centrach miast np.</p> <p>W ramach tego PI należy również wprost założyć (wskazane w projekcie Umowy partnerstwa) wsparcie dla transportu zeroemisyjnego - rowerowego i pieszego oraz uspokojanie ruchu samochodów w centrach miast.</p>	<p>Należy również zauważyć że transport rowerowy jako taki nie stanowi transportu publicznego, a udogodnienia dla ruchu rowerowego nie muszą się wiązać ze wsparciem transportu publicznego. Natomiast samo usprawnianie komunikacji publicznej nie spowoduje wystarczającego wzrostu udziału transportu niskoemisyjnego w transporcie miejskim. Konieczne jest również wsparcie dla ruchu pieszego, szczególnie że ta forma przemieszczania się musi być wygodna ze względu na specyfikę komunikacji miejskiej. Bez udogodnień dla ruchu pieszego komunikacja miejska nie będzie wystarczająco efektywna. Konieczne jest również uspokojenie ruchu samochodów. Dzięki uspokojeniu ruchu udostępnia się ulice dla ruchu rowerowego bez konieczności budowania wydzielonej infrastruktury. Używanie sformułowania „ograniczenie” może spowodować brak akceptacji społecznej dla tego typu działań. Użycie sformułowania systemu uzupełniającego do infrastruktury zintegrowanego systemu transportu publicznego oznacza, że nie może zostać wsparty sam system transportu publicznego ale tylko system do niego uzupełniający.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Obecne zapisy nie wykluczają proponowanych przedsięwzięć. Ponadto PI 4.5 ma w głównej mierze wspierać zintegrowany system transportu, nie jego uzupełnienie. Uzupełnienie systemu ma być dodatkowym elementem. Jednocześnie założono wsparcie na transport zeroemisyjny tj. rowerowy.</p>	

PI 4.5	Przewidziano budowę systemu P+R ale niezbędny jest jeszcze system Bike&Ride.	Dojazd do centrów przesiadkowych niekoniecznie musi odbywać się samochodem, a ze względu na cele Europa 2020 nawet bardziej wskazane byłoby gdyby odbywał się rowerem. W tym celu należy tworzyć parkingi P+R poszerzone o parkingi rowerowe oraz parkingi B+R (tworzenie takich parkingów zakłada również założenia do umowy partnerstwa).	Uwaga uwzględniona
PI 4.5	Przy zaplanowanej alokacji niezasadne jest tworzenie systemów ITS.	Inwestycje w Inteligentne Systemy Transportowe są kosztowne, przy tak niewielkiej alokacji należy ograniczyć formy wsparcia do najbardziej priorytetowych. Ponadto praktyka w Polsce wskazuje, że tworzone ITS służą głównie, a nawet wyłącznie płynności transportu samochodowego, a nie komunikacji publicznej. Wdrażanie ich w taki sposób nie realizuje celów PI. Wsparcie powinno zostać skoncentrowane na tworzeniu systemów transportu publicznego i systemu tras rowerowych a także na udogodnieniach dla ruchu pieszych.	Uwaga nieuwzględniona. Tworzenie Inteligentnych Systemów Transportowych jest jednym z proponowanych typów projektów. Jednocześnie alokacja w ramach PI 4.5 została zwiększona.
PI 4.5, typ projektu 2.e	Należy budować zintegrowany system tras, a nie ścieżek rowerowych. Proponuje się zmianę na następujący ty projektów: Tworzenie systemu tras rowerowych poprzez budowę dróg dla rowerów i wyznaczanie pasów ruchu dla rowerów w jezdniach.	Drogi dla rowerów (ścieżki rowerowe) to tylko jeden z typów infrastruktury rowerowej. Nie jest więc możliwe zbudowanie "sytemu ścieżek rowerowych". System musi składać się z różnych typów infrastruktury - dróg dla rowerów, ciągów pieszo-rowerowych, pasów, kontrapasów, ulic z ruchem uspokojonym (w tym stref zamieszkania). Nie na każdej ulicy można (w miastach występują ograniczenia przestrzenne) i nie na każdej trzeba budować drogi dla rowerów. Jednak niezwykle istotne jest by powstawały nie tylko drogi dla rowerów ale cały system tras rowerowych. Można przyjąć następującą definicję trasy rowerowej: spójny ciąg różnych rozwiązań technicznych, który obejmuje w szczególności drogi dla rowerów, pasy ruchu dla rowerów, kontrapasy rowerowe, ulice o ruchu uspokojonym, strefy zamieszkania, łączniki rowerowe, drogi niepubliczne o małym natężeniu ruchu. Trasa rowerowa nie musi być drogą dla rowerów w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r Prawo o ruchu drogowym, może natomiast obejmować odcinki takich dróg. Ponadto w PORD nie występuje sformułowanie „ścieżki rowerowe” oraz wraz z nowelizacjami kolejnych przepisów (planowanymi na 2014 r.) sformułowanie to ma być zastąpione na „drogi dla rowerów”. Priorytet powinna mieć liniowa infrastruktura rowerowa o charakterze międzydzielnicowym, określona w dokumentach planistycznych i strategicznych miast, w tym zwłaszcza kluczowe inwestycje skracające drogę i czas przejazdu rowerem między dzielnicami oraz poprawiające bezpieczeństwo i wygodę jazdy rowerem.	Uwaga uwzględniona częściowo. Zmieniono "ścieżki" na "trasy"
PI 4.5 wskaźnik nr 6	1. Zgodnie z powyższą uwagą wskaźnik należy określić jako "długość wybudowanych odcinków tras rowerowych". 2. Można również dodać wskaźnik „stosunek długości liniowej infrastruktury rowerowej do długości sieci ogólnodostępnych dróg publicznych w mieście."	1. J.w. 2. Stosunek długości liniowej infrastruktury rowerowej do długości dróg publicznych obrazuje dostępność miasta rowerem. Sama długość dróg dla rowerów czy tras rowerowych o niczym nie świadczy gdy nie jest zestawiona z długością dróg ogółem.	Uwaga nieuwzględniona. Nazwy wskaźników pochodzą ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, która określa spójne dla wszystkich programów operacyjnych wskaźniki produktu (output) i rezultatu bezpośredniego (output+) dla EFRR/FS oraz EFS. Stworzona Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych powinna być w maksymalnym stopniu spójna i komplementarna ze wskaźnikami strategicznymi, przyjętymi na poziomie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych, które pozyskiwane będą ze statystyki publicznej i/lub badań ewaluacyjnych.
PI 4.5	Należy dodać wskaźniki dot. uspokajania ruchu w mieście np. "Długość ulic z ruchem uspokojonym", "% ulic objętych strefą ruchu uspokojonego".	Zgodnie z formami wsparcia jakie powinny być realizowane w celu osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 i białej księgi transportu.	Uwaga nieuwzględniona. Nazwy wskaźników pochodzą ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, która określa spójne dla wszystkich programów operacyjnych wskaźniki produktu (output) i rezultatu bezpośredniego (output+) dla EFRR/FS oraz EFS. Stworzona Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych powinna być w maksymalnym stopniu spójna i komplementarna ze wskaźnikami strategicznymi, przyjętymi na poziomie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych, które pozyskiwane będą ze statystyki publicznej i/lub badań ewaluacyjnych.
PI 4.5	Jeżeli utrzymane zostanie wsparcie dla ITS należy określić dla niego wskaźnik rezultatu.	Samo wprowadzenie ITS nie musi się przekładać na priorytetyzację dla transportu publicznego czy na ograniczenie ruchu samochodów w centrum, a takie powinny być cele ITS w PI 4.5.	Uwaga nieuwzględniona. Nazwy wskaźników pochodzą ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, która określa spójne dla wszystkich programów operacyjnych wskaźniki produktu (output) i rezultatu bezpośredniego (output+) dla EFRR/FS oraz EFS. Stworzona Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych powinna być w maksymalnym stopniu spójna i komplementarna ze wskaźnikami strategicznymi, przyjętymi na poziomie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych, które pozyskiwane będą ze statystyki publicznej i/lub badań ewaluacyjnych.

PI 4.5 oraz oś 6 alokacja	Uwagi ogólne co do kwestii transportowych w projekcie RPO.	Zapisy RPO muszą być zgodne z dokumentami europejskimi (Europa 2020 i Białą księgą transportu) i nie mogą stawiać w centrum uwagi infrastruktury indywidualnego transportu samochodowego. Obecnie potrzeby innych grup są często pomijane lub realizowane „przy okazji”. Skutkuje to ciągłym podnoszeniem atrakcyjności indywidualnego transportu samochodowego przy jednoczesnym braku wzrostu atrakcyjności innych form podróżowania. Jest to sprzeczne z ideą zrównoważonego transportu, który powinien umożliwiać rozwój różnych form mobilności. Współczynnik motoryzacji indywidualnej osiągnął w Polsce alarmujący poziom, wyższy nawet niż w bogatszych krajach Europy Zachodniej o lepszej infrastrukturze. Wymaga to podjęcia realnych działań i położenia dużo większego nacisku w RPO nie tylko na rzecz zwiększania atrakcyjności innych form podróżowania, ale przede wszystkim zniechęcania do indywidualnego transportu samochodowego. Wspierając transport należy nie tylko budować infrastrukturę ale przede wszystkim wprowadzać zarządzania popytem na poszczególne rodzaje transportu – w miejsce jedynie zaspokajania popytu, co prowadzi w pierwszej kolejności do nadmiernej rozbudowy infrastruktury samochodowej. Niedopuszczalne jest aby alokacja na PI 7.2 (drogi), którego realizacja wpłynie na wzrost CO2 była dwa razy większa niż alokacja na PI 7.4 (kolej). Ponadto na transport niskoemisyjny w miastach zaplanowano jedynie przeznaczenie mniej niż 20% tego, co zaplanowano na PI 7.2. Należy pamiętać że transport jest jednym z głównych źródeł CO2 i z tak zaplanowaną interwencją cele Europy 2020 nie zostaną osiągnięte. Tylko w zakresie transportu rowerowego Gmina Miasto Szczecin określa potrzeby na 100 mln zł, a transport publiczny jest jeszcze droższy.	W wyniku uwag zgłoszonych w konsultacjach społecznych ilość środków na PI 4.5 wzrosła prawie dwukrotnie. Jednocześnie należy pamiętać iż PI 7.2 nakierowany jest głównie na włączanie obszarów źle skomunikowanych do sieci TEN-T. Sieć drogowa regionu, gdzie główne osie transportowe znajdują się na jego obrzeżach (DK 10, DK 11, DK 6 i S3) powoduje, że województwo musi uzupełniać tę sieć drogami regionalnymi, szczególnie w obszarze o największych deficytach czyli centrum regionu.
Oś III PI 4.5, Oś 6	Należy rozważyć zmianę struktury RPO WZ poprzez przeniesienie działań transportowych z PI 4.5 do Osi 6.	Połączenie wszystkich działań transportowych w jedną oś ułatwi wdrażanie RPO. Dzięki temu osie priorytetowe będą logicznie ułożone zgodnie z obszarami wsparcia. W przypadku problemów z wdrażaniem któregoś z PI w osi 6 możliwe będzie bardziej elastyczne przesuwanie środków. Ponadto w miarę przechodzenia na transport niskoemisyjny i dostosowywania się polityki samorządów do polityki UE, możliwa będzie zmiana priorytetów inwestycyjnych i przełożenie większego nacisku na transport niskoemisyjny. Rozwiązanie takie zastosowało województwo pomorskie	Uwaga nieuwzględniona. RPO WZ, zgodnie ze wskazaniami KE i MRR, został opracowany zgodnie z założeniem - jeden cel tematyczny - jedna oś - jeden fundusz. (jedyny wyjątek - 1OP).
PI 7.2	Należy finansować tylko budowę takich dróg, które nie stanowią konkurencji dla kolei oraz nie będą prowadziły do wzrostu ruchu samochodowego w miastach.	W miejscach gdzie transport kolejowy nie ma konkurencji w postaci bardzo atrakcyjnej sieci drogowej, ruch samochodów jest mniejszy co jest warunkiem niskiej emisji CO2. Budowane obwodnice muszą być obwodnicami miast, a nie ich centrów tak by nie ułatwiały poruszania się samochodem po mieście. Budowa obwodnic umiejscowionych w miastach powinna być zakazana, gdyż nie prowadzi do ograniczenia ruchu samochodowego w miastach, a wręcz przeciwnie – prowadzi do jego wzrostu.	Uwaga nieuwzględniona. Celem PI 7.2 jest poprawa dostępności transportowej, a nie zmniejszenie emisji. W ramach PI 4.5 będą podejmowane działania w kierunku uspokajania ruchu.
PI 7.4	Należy poszerzać zasięg kolei poprzez budowę parkingów rowerowych przy dworcach.	Parking Bike&Ride znacznie poprawia zasięgu kolei i wpłynie na zwiększenie się liczby pasażerów. Koszt budowy jednego parkingu (wiata rowerowa) wynosi ok. 10 000 zł	Uwaga uwzględniona.
PI 7.2	W linii demarkacyjnej wskazano przebudowę dróg na rzecz poprawy BRD, a działań takich nie zaplanowano w RPO WZ. Budowa infrastruktury drogowej musi być prowadzona jednocześnie z budową towarzyszącej infrastruktury rowerowej.	Zgodnie dokumentami strategicznymi i projektem Umowy partnerstwa obszarem jaki należy wspierać jest BRD. Poprawę BRD można realizować jako budowę dróg dla rowerów (względnie ciągów pieszo-rowerowych) wzdłuż tych dróg, gdzie występuje ruch rowerowy lub gdzie są wypadki z udziałem pieszych. W przypadku przebudowy/remontu drogi zwiększanie parametrów wpływa negatywnie na BRD niechronionych uczestników ruchu - pieszych i rowerzystów. Pominięcie budowy dróg rowerowych jest niezgodne z ideą transportu zrównoważonego. Należy tak budować drogi aby były dostępne i bezpieczne dla wszystkich ich użytkowników, nie tylko samochodów. Nieuwzględnienie potrzeb niechronionych uczestników ruchu drogowego jest dyskryminacją.	Uwaga uwzględniona. Dodano typ projektu zwiększający bezpieczeństwo ruchu.
Tryb wyboru projektów	Należy rozważyć, w szczególności w przypadku projektów realizowanych na obszarach miejskich, wprowadzenie partycypacyjnych metod wyboru projektów.	Wybór partycypacyjny polegałby na włączeniu mieszkańców stanowiących grupę docelową danego działania w wybór projektów. Zasady mogłyby być podobne jak w przypadku budżetów partycypacyjnych coraz bardziej popularnych w miastach. Dzięki wdrożeniu takiej metody mieszkańcy bardziej usamowólniliby się z realizowanymi inwestycjami, wartością dodaną byłoby budowanie społeczeństwa obywatelskiego, wsparcie procesu decentralizacji władzy, brania przez mieszkańców odpowiedzialności za funkcjonowanie miasta, budowanie zaufania pomiędzy mieszkańcami a władzami samorządowymi, demokratyzacja procesu decyzyjnego, zwiększenie przejrzystości gospodarowania środkami europejskimi oraz promocja funduszy europejskich. Projekty mogłyby być oceniane formalnie i merytorycznie przez ekspertów a następnie byłyby poddawane głosowaniu mieszkańców.	Uwaga zostanie przeanalizowana na dalszym etapie prac (Uszczegółowienie RPO WZ, Dokumentacja konkursowa).

	SEKCJA 1:WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZW OSIĄGNIĘCIE SPOJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ, Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/ sektorów objętych programem; I (str. 3)	W opisie priorytetu I: „rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji”, powinno być: „rozwój inteligentny – zrównoważony rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji”.	Zwracam uwagę na brakującą, istotną wartość jaką jest zrównoważony rozwój wyraźnie sygnalizowaną w Strategii Europa 2020.	Uwaga nieuwzględniona. Nazwy priorytetów zostały zacytowane wprost ze Strategii Europa 2020 i nie może to podlegać żadnej zmianie.
	II. Grupa potrzeb dotyczących priorytetu „rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów”, str. 3.	W podpunkcie a., drugi myślnik powinien mieć brzmienie: - jakościowy rozwój przedsiębiorczości, prowadzący do powstawania firm zdolnych do zatrudniania pracowników, prowadzenia współpracy międzynarodowej, śledzenia i adaptowania rozwiązań technologicznych, rozumiejących i potrafiących wdrożyć rozwiązania odpowiadające na współczesne wyzwania środowiskowe, reagowania na zmiany gospodarcze itp.,	Wiele inwestycji jest opóźnionych już na samym starcie (brak możliwości rozpoczęcia budowy) z powodu nie zrozumienia potrzeb środowiskowych, nieznamomości norm prawnych obowiązujących w tym zakresie, a co za tym idzie niewystarczającego przygotowania inwestycji pod względem zabezpieczenia środowiska naturalnego. Inwestycje takie zostają zablokowane przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska. Inwestor musi raz jeszcze podjąć działania na rzecz właściwego formalnego przygotowania inwestycji pod względem środowiskowym, najczęściej po raz drugi ponosi koszty z tym związane, a harmonogram przebiegu inwestycji zostaje obalony. Rozumienie zagadnień środowiskowych, świadomość koniecznych przygotowań oraz wypełnienia procedur formalnych pozwoli na zaoszczędzenie środków, nerwów i stworzenie realistycznych harmonogramów przebiegu inwestycji.	Uwaga zasadna. Świadomość środowiskowa przedsiębiorców faktycznie przyczynia się do jakościowego rozwoju przedsiębiorczości.
	b) rozwojem i promocją form gospodarowania minimalizujących obciążenia dla środowiska oraz jednocześnie wykorzystujących warunki naturalne regionu, takich jak:., str. 4	Przywrócenie walorów środowiska przyrodniczego i miejskiego, w tym zmniejszenie skutków antropopresji (także pochodzącej od wzrastającego ruchu turystycznego), ochrona i przywrócenie siedlisk i gatunków (także w formie ogrodów botanicznych, banków genowych), ochrona tradycyjnych form krajobrazu przyrodniczego charakterystycznego dla Pomorza Zachodniego, rekultywacja terenów powojсковych i przemysłowych (w tym postoczniovych), redukcja punktowych emisji zanieczyszczeń gazowych,	Z uwagi na silny rozwój funkcji turystycznych istotna jest ochrona form krajobrazów tradycyjnie związanych z zachodniopomorskim.	Uwaga jest niejednoznaczna, przez co nie może zostać uwzględniona. W treści uwagi nie wskazano żadnych nieprawidłowości ani też nie podano propozycji zmian w odniesieniu do wskazanej części dokumentu . Ponadto, wszystkie kwestie wskazane w treści uwagi zostały uwzględnione w innych częściach dokumentu.
	Tabela 1: Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych, CT 3, część: uzasadnienie	Punkt ten powinien brzmieć: Istotnym z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Pomorza Zachodniego jest wzmocnienie infrastruktury na rzecz zrównoważonego rozwoju gospodarczego, szczególnie na terenach peryferyjnych (powojсковych, poprzemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich). Zasadnym jest więc uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, sprzyjających powstawaniu miejsc pracy i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu.	Należy w każdym miejscu podkreślać potrzebę rozwoju zrównoważonego.	Uwaga niezasadna. Podkreślanie w tym miejscu, że rozwój ma być zrównoważony jest niezgodne z kontekstem wypowiedzi.
	Tabela 1: Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych., CT 5, 5.2, Uzasadnienie, str. 10.	Drugi akapit powinien brzmieć: Uwzględniając zachodzące zjawiska pogodowe w skali regionu należy skupić działania na rozwijaniu działań interdyscyplinarnych (planowanie przestrzenne, systemy ubezpieczeń, edukację, systemy alarmowe, Organizację sprawną ewakuację, budownictwo hydrotechniczne, oraz przywrócenie naturalnych obszarów retencyjnych zniszczonych przez meliorację, obwałowania i regulację rzek.Z działań technicznych należy skupić działania na zwiększaniu rozstawu istniejących wałów, budowie polderów we wszystkich miejscach, gdzie wały „chronią” obszary nie zabudowane, lub ekstensywnie wykorzystywane np. łąki, budowy suchych zbiorników retencyjnych, ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych w miastach. Działania ratunkowe powinny skupiać się na szkoleniu służb wodnych (m.in. gry decyzyjne ze wspomaganiami komputerowymi), urzędników odpowiadających za zagospodarowanie przestrzenne obywateli (zachowanie w czasie powodzi, konieczność ubezpieczenia się). Pozwoli to na optymalizację gospodarowania wodami powierzchniowymi.	W brzmieniu zaproponowanym przez UM dokument jest niezgodny z „Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 października 2007 r. ws. Oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim” (zwana potocznie Dyrektywą powodziową), która nakazuje zarządzanie ryzykiem powodzi, a nie ochronę przed powodzią. W tym ujęciu każde inwestycja hydrotechniczna powinna być jednym z działań zarządzających. Jednocześnie retencjonowanie wody negatywnie wpływa na istotną w zachodniopomorskim gospodarce rybami łososiowymi. Ryby te są elementem gospodarki (turystyka łososiowa promowana przez część gmin oraz gospodarka połowowa). Retencjonowanie wód uniemożliwia rozmnażanie ryb łososiowych, które nie mogą dotrzeć bądź wrócić z tarła. Mając na uwadze tą gałąź gospodarki i jej atrakcyjność dla regionu (tarła ryb łososiowych odbywają się tylko w zachodniopomorskim i pomorskim) należy wspierać przyjazne środowisku sposoby zarządzania zagrożeniem powodzią. Nie ingerują one w biologię ryb, a pozwalają na ochronę dóbr ludzi i zrównoważony rozwój gospodarczy sektora turystycznego oraz połowowego. Tylko realizacja RPO zgodnie z zaproponowanymi zmianami wypełnia wymogi wspomnianej na początku Dyrektywy UE.	Uwaga częściowo uwzględniona, wprowadzono zapisy zgodne z dyrektywą unijną. Na poziomie regionu, po opracowaniu map średniookresowego ryzyka powodziowego, możliwe będzie realizowanie kompleksowych inwestycji związanych z oceną ryzyka wystąpienia powodzi i zarządzanie tym ryzykiem, jednakże realizacja dużych inwestycji tego typu, z uwagi na wielkość budżetu, możliwa będzie wyłącznie z poziomu krajowego. Realizując inwestycje związane z retencjonowaniem rzek, uwzględnia się ochronę tarła ryb łososiowatych, projektując i budując przełaski.

Tabela 1: Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych., 6.3. ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, str. 11	Uzasadnienie. Należy dodać następujące (dalej, po tekście z dokumentu): Ochroną należy objąć również tradycyjne formy krajobrazu charakterystyczne dla Pomorza Zachodniego. Stanowią one część dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu. Prowadzenie kampanii i imprezy promujących dziedzictwo kulturalne, naturalne, mające na celu zapoznanie i skłonienie do odwiedzania wyjątkowych miejsc w regionie – jego mieszkańców oraz turystów. Na wsparcie mogą liczyć również obiekty łączące walory dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego, gdyż w regionie o tak bogatym środowisku naturalnym są one wizytówką regionu.	Aby punkt 6.3. miał faktycznie pełne brzmienie musi zawierać odniesienia do działań związanych z dziedzictwem naturalnym. W obecnym brzmieniu brak odniesienia do działań ochronnych, promujących czy wspierających rozwój naturalny.	Dziedzictwo naturalne zgodnie z konwencją o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego to m.in.. pomniki przyrody czy też miejsca lub strefy o ściśle zaznaczonych granicach, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia nauki lub zachowania naturalnego piękna. Priorytet 6.3 ogranicza zawarte w nim działania do obszaru dziedzictwa kulturowego, uwzględniając ochronę zabytków, oraz rozwój zasobów kultury. Dziedzictwo naturalne jest wspierane w priorytecie 6.5, poprzez realizację celu szczegółowego "Ochrona i udostępnienie walorów naturalnych województwa".
Tabela 1: Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych., 6.4. ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury, str. 11	Do Uzasadnienia należy dodać: Biorąc pod uwagę powyższe na szczególne zainteresowanie Programu mogą liczyć inicjatywy czynnej ochrony przyrody, szczególnie zapobiegające spadkowi bioróżnorodności, ochrony i konserwacji cennych ekosystemów, eliminacji gatunków obcych, zabezpieczające miejsca cenne przyrodniczo przed antropopresją. Szczególnym zainteresowaniem programu cieszyły się będą projekty związane z ochroną gatunków, biotopów i ekosystemów związanych z usługami ekosystemowymi. Konieczne są również działania na rzecz zwiększenia zrozumienia obywateli istoty ochrony bioróżnorodności, potrzeby zrównoważonego rozwoju, a co za tym idzie akceptacji tych wartości. Ma to szczególne znaczenie przy potencjalnym rozszerzeniu obszarów Natura 2000 w zachodniopomorskim.	Uzasadnienie nie definiuje potrzeb, a wyłącznie w sposób lakoniczny opisuje stan środowiska przyrodniczego w zachodniopomorskim. W ten sposób nie wyznacza się kierunków interwencji ważnych z punktu widzenia rozwoju regionu. We wszystkich pozostałych celach szczegółowych kierunki te zostały wyznaczone, tu występował brak, który wymagał uzupełnienia.	Uwaga uwzględniona.
Tabela 1: Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych., 6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza, str. 12	Do uzasadnienia należy dodać: Na wsparcie liczyć będą mogły przedsięwzięcia zmierzające do poprawy jakości powietrza, głównie przez likwidację kotłowni węglowych i indywidualnych pieców węglowych, zastępując je źródłami ciepła pochodzącymi z OZE.	W dokumencie przygotowanym przez UM nie ma ani słowa o formach działań wspieranych przez RPO w ramach poprawy jakości powietrza. Zaproponowany zapis wypełnia tę lukę. Wdrożenie zadań realnie przyczyni się do poprawy jakości powietrza na terenach miejskich w sezonach grzewczych.	Uwaga nieuwzględniona. Zamiana źródeł ciepła na pochodzące z OZE możliwa będzie w ramach PI 4.1
Tabela 1: Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych., CT 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur, 7.2., 7.3.str. 13	W obu punktach Uzasadnienie powinno zostać uzupełnione o następujące: Wszelkie działania infrastrukturalne powinny być realizowane w sposób nie degradujący środowiska naturalnego.	Wiele inwestycji drogowych jest blokowanych bądź opóźnianych przez niewłaściwe przygotowanie inwestycji pod względem środowiskowym. Stąd istotne jest, aby już na tym etapie uwrażliwiać beneficjentów w zakresie właściwego pod względem środowiskowym planowania i prowadzenia inwestycji drogowych. Podobne spojrzenie należy przyjąć dla inwestycji portowych i morskich.	Uwaga nieuwzględniona. "Sposób degradujący środowisko" jest pojęciem potocznym i względnym a nie definicją; każda nowoprowadzona inwestycja jest ingerencją a co za tym idzie w pewnym sensie degradacją środowiska. Jednak żadna inwestycja komunikacyjna (w tym drogowa, kolejowa, portowa lub morska) nie może być rozpoczęta bez przeprowadzonej prognozy oddziaływania na środowisko, a w przypadku koniecznej znaczącej ingerencji w środowisko (np. gdy jest inwestycją celu publicznego) bez przeprowadzenia równoważnych kompensacji środowiskowych po zakończeniu inwestycji.
CT 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, 9.1., 9.2., str. 16	Do obu podpunktów należy dodać: W szczególności premiovane będą projekty zwracające uwagi na zrównoważony rozwój: zawierające bądź promujące promujących rozwiązania pro środowiskowe, ekoinnowacyjne, związanych z efektywnością energetyczną, w tym szczególnie wykorzystujące lub wdrażające OZE.	Wykorzystywanie najnowocześniejszych technologii przyjaznych środowisku właśnie na obszarach dotkniętych problemami społecznymi dodatkowo emancypuje te miejsca i środowiska, jest wzorcem, impulsem do głębszych przemian. Stąd istotne jest premiovanie rozwiązań przyjaznych środowisku w ramach RPO.	Uwaga nieuwzględniona. Zrównoważony rozwój jest elementem polityki horyzontalnej Unii Europejskiej. Dlatego każdy projekt, aby uzyskać dofinansowanie musi być z nią zgodny. Szczegółowy zakres kryteriów oceny zostanie opracowany na późniejszym etapie prac i będzie przyjmowany przez Komitet Monitorujący RPO WZ.
I OP, PI 3.3: wspieranie tworzenia i rozszerzenia zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług, 2a str.41	Ostatni akapit powinien mieć brzmienie: Preferencje w zakresie finansowania wdrażania innowacji posiadać będą projekty zgodne ze strategią regionalnych specjalizacji, tworzące nowe miejsca pracy, wdrażające ekoinnowacje, wdrażające efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych, w tym związanych z efektywnością energetyczną. Wyróżniane będą firmy wdrażające zasady społecznej odpowiedzialności biznesu. Jednocześnie żadne z dofinansowanych przedsięwzięć nie mogą negatywnie oddziaływać na środowisko.	W oryginalnym dokumencie nie postawiono przedsiębiorcom ani jednego kryterium związanego ze zrównoważonym rozwojem, chodź głównie w działaniach gospodarczych wartość ta powinna być przez UM mocno promowana i wdrażana. Nie będzie konstytucyjnego zrównoważonego rozwoju kraju, bez zrównoważonych działań przedsiębiorców. Ci, aby faktycznie podejmowali wysiłek ekoinnowacji, efektywnego wykorzystywania zasobów, itp. Potrzebują wyraźnego impulsu jakim może być RPO. Jednocześnie, aby wartości związane ze zrównoważonym rozwojem nie były wyłącznie „kwiatkiem do kożucha” muszą mieć odbicie we wskaźnikach produktu i rezultatu.	Uwaga nieuwzględniona. Zrównoważony rozwój jest elementem polityki horyzontalnej Unii Europejskiej dlatego każdy projekt aby uzyskać dofinansowanie musi być z nią zgodny. W projekcie RPO w głównych kryteriach wyboru projektów do dofinansowania oprócz kryterium zgodności z politykami horyzontalnymi ujęto zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów. Szczegółowy zakres kryteriów oceny zostanie opracowany na późniejszym etapie prac i będzie przyjmowany przez Komitet Monitorujący RPO WZ.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego, str. 41	BRAK WSKAŹNIKÓW!	Konsultowanie dokumentu, w którym brak zasadniczych dla oceny i życia projektu wskaźników jest kompletnie nieskuteczne, rozmią się z celem konsultacji.	Trawają prace nad wskaźnikami rezultatu strategicznego.
2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego, 2.A.2.1, Typy projektów: 1. Wdrażanie innowacji produktowych, procesowych i organizacyjnych w MŚP.	Pierwsze zdanie powinno brzmieć: Wsparcie zostanie ukierunkowane na zrównoważone procesy inwestycyjne w przedsiębiorstwach...	W części dokumentu dotyczącego przedsiębiorców potrzeba zrównoważonego rozwoju nie jest w ogóle sygnalizowana. Dotyczy to wszystkich tabel ze wskaźnikami.	Uwaga nieuwzględniona. Zrównoważony rozwój jest elementem polityki horyzontalnej Unii Europejskiej dlatego każdy projekt, aby uzyskać dofinansowanie musi być z nią zgodny. W projekcie RPO w głównych kryteriach wyboru projektów do dofinansowania oprócz kryterium zgodności z politykami horyzontalnymi ujęto zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów. Szczegółowy zakres kryteriów oceny zostanie opracowany na późniejszym etapie prac i będzie przyjmowany przez Komitet Monitorujący RPO WZ. Lista wskaźników określona dla każdego PI musi być sporządzona na podstawie przygotowanej przez MIR Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK), która aktualnie nie zawiera wskaźników odnoszących się do racjonalnego gospodarowania zasobami.
2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych, Typy beneficjentów., str.60	Proponuję zastąpienie kategorii „szkoły”, obszerniejszym „instytucje oświatowe i opiekuńcze”.	Zastosowanie obszerniejszej kategorii odbiorcy pozwoli na korzystanie z Programu zainteresowanym przedszkolom, internatom, domom dziecka, itp.	Uwaga uwzględniona.
2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych, Typy beneficjentów, str.	Proponuję dodać dodatkowego beneficjenta: organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą.	Bardzo często organizacje pozarządowe prowadzą działalność gospodarczą. Tym samym są przedsiębiorcami. Niemniej wpisanie ich na listę pozwoli uniknąć nieporozumień i wyjaśnień.	W treści uwagi nie wskazano numeru strony, stąd nie można zidentyfikować PI do którego uwaga się odnosi. Generalnie podmioty prowadzące działalność gospodarczą są w świetle przepisów o pomocy publicznej przedsiębiorstwami, jeśli więc wśród typów beneficjentów wymieniono przedsiębiorstwa, nie ma potrzeby dalszego uszczegóławiania podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.
2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu, Cel szczegółowy 1., str. 81	Zmiana celu szczegółowego 1: Podejmowanie zintegrowanych działań do zlewni jako całości.	Aby faktycznie podejmować skuteczne działania przeciw powodziom należy działać w sposób zintegrowany: planowanie przestrzenne, systemy ubezpieczeń, edukację, systemy alarmowe, sprawną ewakuację, budownictwo hydrotechniczne, oraz przywrócenie naturalnych obszarów retencyjnych zniszczonych przez melioracje, obwałowania i regulację rzek. Działania retencyjne są tylko jednym z szeregu czynności, które mogą ochronić nas przed skutkami powodzi. Takie podejście do ryzyka powodziowego w pełni realizuje „Dyrektywę 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 października 2007 r. ws. Oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim” (zwana potocznie Dyrektywą powodziową).	W ramach PI 5.2, dodano Cel 3. Ochrona obszarów objętych średnim ryzykiem powodziowym, zgodnie z zapisami Linii demarkacyjnej. W ramach celu planuje się realizację kompleksowych inwestycji związanych z oceną ryzyka wystąpienia powodzi i zarządzania tym ryzykiem, zgodnie z mapami średniego ryzyka powodziowego.
2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu, Cel szczegółowy 2, str. 81.	Dodanie celu szczegółowego 3: Podniesienie wiedzy władz różnych szczebli na temat zarządzania ryzykiem przeciwpowodziowym	Odpowiednie (nie wrażliwe na skutki zalania) zagospodarowanie terenu jest najskuteczniejszą strategią ograniczenia ryzyka powodzi. Strefowanie (podział obszaru na strefy o zróżnicowanym poziomie ryzyka) jest niezbędnym elementem planu ochrony przed powodzią. Aby faktycznie nie dochodziło do zabudowywania obszarów zalewowych urzędnicy różnych szczebli powinni zostać przeszkoleni. Osoby te powinny uczestniczyć później w procesach powstawania planów zagospodarowania przestrzennego, planach inwestycji melioracyjnych, innych ingerujących w stosunki wodne, itp. Realizacja tego celu będzie niedroga, ponieważ zakłada przeszkolenie stosunkowo niewielkiej grupy urzędników, a w efekcie uzyskamy uszczelnienie systemu zapobiegania powodziom i odpowiedzialne decyzje urzędników. Włączenie celu 3 do RPO będzie w pełni realizowało Dyrektywę Powodziową.	Uwaga nieuwzględniona. Szkolenia w zakresie m.in. działań w obszarze zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem powodziowym będą realizowane tylko na poziomie krajowym (zgodnie z zapisami Linii demarkacyjnej oraz aktualną wersją projektu PO liŚ).
2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych Typy projektów: 1. Budowa lub modernizacja urządzeń wodnych., str. 82	Do niniejszego punktu należy dodać: Zwiększanie rozstawu istniejących wałów, lub lepiej (bo wiem jest to skuteczniejsze), budowa polderów we wszystkich miejscach, gdzie wały „chronią” obszary nie zabudowane, lub ekstensywnie wykorzystywane n.p. łąki. Budowa suchych zbiorników retencyjnych.	Proponowane zmiany są zgodne z Dyrektywą powodziową, korzystne dla środowiska, powodują, że podejście do ograniczenia ryzyka powodziowego jest pełne. Budowa suchych zbiorników retencyjnych nie oznacza stałego zalania terenu i wyłączenia go z użytkowania. Powierzchnia suchego zbiornika powinna być zalewana średnio raz na 25 – 30 lat t. j. w przypadku groźnych powodzi. Powierzchnia ta może być użytkowana rolniczo lub zalesiona. Zbiornik suchy działa skuteczniej niż zbiornik o stałym piętrzeniu, ponieważ cała pojemność wykorzystywana jest dla ograniczenia ryzyka powodzi.	W ramach Celu 3. Ochrona obszarów objętych średnim ryzykiem powodziowym planuje się realizację kompleksowych inwestycji związanych z oceną ryzyka wystąpienia powodzi i zarządzania tym ryzykiem, zgodnie z mapami średniego ryzyka powodziowego.

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych Typy projektów:, str. 82	Należy dodać punkt: 5. Szkolenia urzędników odpowiadających za zarządzanie ryzykiem powodziowym.	Uzasadnienie jw.	Uwaga nieuwzględniona. Szkolenia w zakresie m.in. działań w obszarze zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem powodziowym będą realizowane tylko na poziomie krajowym (zgodnie z zapisami Linii demarkacyjnej oraz aktualną wersją projektu PO IiŚ).
Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie udziału odpadów przekazywanych na składowiska w masie odpadów wytworzonych. Typy beneficjentów:, str. 86	Do typów beneficjentów należy dodać: przedsiębiorcy, rolnicy. Proponujemy rozszerzenie zakresu planowanego dofinansowania, poprzez umożliwienie uzyskania dotacji (pomocy bezzwrotnej) na całość zadania polegającego na wymianie pokryć dachowych na bezazbestowe, następującym podmiotom: osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, jednostkom publicznym, w tym gminom, szkołom, przedszkolom itp.	Uwaga dotyczy przede wszystkim usuwania azbestu. Największe połacie eternitu zawierającego azbest zalegają na budynkach wykorzystywanych gospodarczo oraz na budynkach na terenach wiejskich. W woj. Zachodniopomorskim znajduje się ponad 42 000 gospodarstw domowych, w których użytkowane są wyroby azbestowe, nie licząc jednostek publicznych. Bezpośrednie zetknięcie z problemem usuwania azbestu, prowadzi do wniosku, że dotychczasowe zasady dofinansowania jego usuwania, tj. finansowanie jego demontażu, transportu i utylizacji, nie są wystarczające. Skuteczność usuwania azbestu byłaby znacznie wyższa, gdyby możliwym było uzyskanie dofinansowania (pomocy bezzwrotnej) na wymianę pokryć dachowych na bezazbestowe.	Uwaga uwzględniona częściowo. W przypadku typu beneficjenta - przedsiębiorstwa - był już on wskazany w projekcie RPO, natomiast odnośnie rolników - decyzja wstrzymana do czasu uzupełnienia Linii demarkacyjnej o poziom inwestycji realizowanych z PROW.
V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Cel szczegółowy 5:, str. 94	Cel powinien mieć brzmienie: Wsparcie dziedzictwa kulturowego i naturalnego dla przyciągnięcia turystów do regionu.	Tylko w ten sposób zrealizowany zostanie cel główny. W obecnym brzmieniu nie ma słowa o dziedzictwie naturalnym, choć cel główny zapowiada jego ochronę, promocję i rozwój.	Uwaga uwzględniona.
2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu, Str. 94, Zdanie zaczynające się w 7 linijce,	Zdanie powinno brzmieć: W związku z tym planowane są działania z zakresu prac konserwatorskich, restauratorskich oraz promocyjnych, które mają na celu zwiększenie atrakcyjności województwa poprzez udostępnienie obiektów zabytkowych oraz łączących walory zabytkowe z przyrodniczymi (naturalnymi) dla mieszkańców województwa oraz turystów.	Tylko takie brzmienie pozwala w pełni wypełnić cel główny.	Uwaga uwzględniona.
V OP, PI 6.4: ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury, cele szczegółowe, str.98	Należy dodać następujące cele szczegółowe: Cel szczegółowy 9: Czynna ochrona przyrody, zapobieganie spadkowi bioróżnorodności, ochrona i konserwacja cennych ekosystemów. Cel szczegółowy 10: Eliminacja gatunków obcych. Cel szczegółowy 11: Ochrona gatunków, biotopów i ekosystemów związanych z usługami ekosystemowymi. Cel 12: Kampanie podnoszące świadomość istotności środowiska naturalnego wśród obywateli	Brak wskazanych celów spowoduje brak realizacji celu głównego. Ad. 9. W RPO duże nakłady kieruje się na inwestycje pro gospodarcze. Aby je równoważyć należy inwestować również w ochronę bioróżnorodności, która katalizuje efekty uboczne rozwoju gospodarczego. Ad. 10: w zachodniopomorskim jednym z ważniejszych problemów środowiskowych jest inwazja gatunków obcych (głównie zwierząt), wypierających gatunki rodzime i zaburzających przez to działania całych ekosystemów. Problem wymaga pilnej interwencji. Ad. 11: Odnosi się do bardzo ważnych gatunków, na których opierają się różne gałęzie gospodarki (np. ryby łososiowe) oraz których istnienie warunkuje przetrwanie naszego gatunku (pszczoły i inne owady miododajne). Gatunki i ekosystemy w których funkcjonują przeżywają poważne problemy wymagają pilnego wsparcia. Pozwoli to na dalszy rozwój wybranych gałęzi przemysłu i turystyki w regionie. Ad. 12: Konieczne są również działania na rzecz zwiększenia zrozumienia obywateli istoty ochrony bioróżnorodności, potrzeby zrównoważonego rozwoju, a co za tym idzie akceptacji tych wartości. Ma to szczególne znaczenie przy potencjalnym rozszerzaniu obszarów Natura 2000 w zachodniopomorskim.	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie dla zaproponowanych celów szczegółowych jest możliwe na poziomie krajowym w PI 6.4 tj. 3) działania w zakresie ochrony bioróżnorodności, w tym zapewnienie funkcjonowania, ochrony i promocji sieci obszarów Natura 2000, udrażnianie korytarzy ekologicznych, zwiększenie powierzchni obszarów chronionych, renaturyzacja niekorzystnie przekształconych ekosystemów, ochrona gatunków o zagrożonych pulach genowych.
Typy projektów, str. 99	Należy dodać następujące typy projektów: 2. ochrona i konserwacja cennych ekosystemów. 3. Eliminacja gatunków obcych. 4. Ochrona gatunków związanych z usługami ekosystemowymi.	Uzasadnienie jak wyżej.	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie dla zaproponowanych celów szczegółowych jest możliwe na poziomie krajowym w PI 6.4 tj. 3) działania w zakresie ochrony bioróżnorodności, w tym zapewnienie funkcjonowania, ochrony i promocji sieci obszarów Natura 2000, udrażnianie korytarzy ekologicznych, zwiększenie powierzchni obszarów chronionych, renaturyzacja niekorzystnie przekształconych ekosystemów, ochrona gatunków o zagrożonych pulach genowych.
PI 7.4	Popieramy stworzenie PI 7.4: rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego. Wyrażamy kategorię sprzeciw ewentualnym pomysłom usunięcia tego priorytetu.	Rozwój transportu kolejowego jest bardzo potrzebny i ważny.	uwaga o charakterze komentarza
PI 7.4	Wnioskujemy o przeznaczenie kwoty na PI 7.4 co najmniej równej kwocie przeznaczonej na PI 7.2.	Jest to wymóg Komisji Europejskiej, która żąda, aby proporcja wydatków na kolej i drogi była jak 50:50, a nawet 60:40.	Uwaga nieuwzględniona. Proporcje proponowane przez KE dotyczą alokacji na cały kraj.

47	Centrum Zrównoważonego Transportu	jednostka stowarzyszenia Zielone Mazowsze	PI 7.4	<p>Wnioskujemy o przewidzenie następujących projektów w ramach PI 7.4 (w kolejności priorytetu):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rewitalizacja połączenia kolejowego Stargard Szczeciński – Pyrzyce – Myślibórz. 2. Rozbudowa linii kolejowej Sławno – Darłowo o przedłużenie do Darłówka (z wykorzystaniem bocznic wojaskowej, a następnie nowego przebiegu wzdłuż ul. Nadmorskiej i kanału wodnego w rejon ul. Wilków Morskich) 3. Rewitalizacja Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej – Etap II: odc. Pogorzelica - Trzebiatów 4. Rewitalizacja linii kolejowej Wysoka Kamieńska – Kamień Pomorski 5. Rewitalizacja Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej – Etap III: odc. Trzęsacz – Gryfice 6. Rewitalizacja linii kolejowej Złocieniec – Kalisz Pomorski – Choszczno 7. Zakup taboru niskopojemnego dla w/w linii 8. Rewitalizacja punktów obsługi podróżnych (przystanki, dworce) – program konkursowy dla samorządów gminnych i powiatowych (konieczność wniesienia wkładu własnego przez jst, przy zapewnieniu spełnienia standardów wojewódzkich zapewniających jednolitość architektury i systemu informacji wizualnej oraz systemów informacji pasażerskiej). W ramach tego programu należy przewidzieć budowę przystanków w nowych lokalizacjach, (nawet z likwidacją przystanków istniejących), zgodnie z aktualnym rozmieszczeniem zabudowy. Projekty do realizacji w miarę wolnych środków (do wyboru): 9. Rewitalizacja linii kolejowej Świdwin – Połczyn Zdrój – Grzmiąca 10. Odbudowa linii kolejowej Połczyn Zdrój – Złocieniec 	<p>Propozycje wg analizy własnej. Uwzględniono dobry stan większości obecnie eksploatowanych linii, w tym linii po rewitalizacjach lub remontach (np. Ulikowo – Wałcz, Kołobrzeg – Koszalin, Szczecin – Świnoujście, Stargard - Białogard) lub planowanych do modernizacji z POIiS (Szczecin – Poznań, Szczecin – Kostrzyn).</p> <p>Wobec tego na pierwszy plan wysuwają się rewitalizacje linii kolejowych w celu wznowienia przewozów, - tylko takie działania może zapewnić realizację postawionego celu (wzrost udziału kolei w przewozach) wobec braku możliwości taniego podniesienia prędkości na liniach obecnie obsługiwanych (z powodu ich satysfakcjonującego poziomu).</p> <p>Ważnym priorytetem staje się zapewnienie dojazdu do miejsc letniego wypoczynku, popularnych celów turystycznych, co poza wszystkim innym wpływa na ekonomikę przewozów, gdyż klient turystyczny podróżuje na bilecie jednorazowym zapewniającym najwyższy przychód. Jedną z propozycji jest przedłużenie linii do Darłówka co zapewni kompleksowy transport turysty koleją bez konieczności przesiadki na autobus. To samo dotyczy projektów Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej – przedłużenie do styków z koleją normalnotorową. W rezerwie projekty dotyczące zapewnienia dojazdu do Połczyna Zdroju.</p> <p>Jednocześnie uważamy, że projekty dotyczące Szybkiej Kolei Miejskiej dla aglomeracji szczecińskiej oraz taboru elektrycznego na linii główne powinny być finansowane z nowego POIiS, tak jak w dotychczasowej perspektywie (patrz zrealizowane koleje aglomeracyjne dla Warszawy, Trójmiasta, planowane na nową perspektywę dla Krakowa i Katowic, tabor elektryczny). Środki RPO należy przeznaczyć na działania których nie da się sfinansować z POIiS – czyli infrastruktura i tabor do przewozów regionalnych – lokalnych.</p>	<p>Program nie jest miejscem gdzie wskazane zostaną konkretne inwestycje. Wszystkie inwestycje muszą być poparte analizami popytu na przewozy na tych odcinkach. W pierwszej kolejności realizowane będą projekty na odcinkach którym grozi w krótkiej perspektywie wyłączenie z ruchu. Inwestycje w koleję aglomeracyjną (linie i tabor), zostały zgłoszone w ramach Kontraktu Terytorialnego do nowego POIiS.</p>
			PI 7.4	<p>Na str. 115 wśród typów projektów w tym PI przewidziano typ 2. Modernizacja lub instalacja systemów automatycznego sterowania ruchem kolejowym w celu podniesienia parametrów podróży, w szczególności bezpieczeństwa na styku z innymi środkami transportu. Naszym zdaniem kwoty przeznaczone na tego typu działania należy ograniczyć do zupełnego minimum.</p>	<p>Wbrew dalszemu opisowi typu tego typu działania z reguły nie mają żadnego wpływu na czas przejazdu pociągów, z punktu widzenia pasażera nie przynoszą żadnego rezultatu. Nawet w tak bogatym kraju jakim są Niemcy bardzo częstym widokiem na linii lokalnej są sygnalizatory kształtowe –dzisiaj archaiczne nawet w Polsce. A jednocześnie te linie mają nawierzchnię kolejową i obiekty inżynierskie w doskonałym stanie. Po prostu Niemcy wiedzą w co należy inwestować – w to co wpływa na czas jazdy. Nie możemy dopuścić, żeby w Polsce było odwrotnie – nowoczesne urządzenia sterowania i nawierzchnia torowa umożliwiające jazdę z prędkością powyżej 30-40 km/h. A niestety takie sytuacje często mają miejsce (np. linia Sucha Beskidzka – Żywiec, w ostatnich latach wydano kilkanaście mln zł na automatykę przejazdową bez przeznaczenia środków na nawierzchnię – efekt prędkość 30 km/h i wycofanie się przewoźników z obsługi linii). Nie można dopuścić do tego, żeby cała para poszła w gwizdek.</p>	<p>Uwaga zostanie uwzględniona na dalszych etapach prac. Wszystkie projekty finansowane ze środków RPO muszą przyczynić się do poprawy warunków podróży. Priorytetem będą prace na liniach kompleksowo rozwiązujące występujące w nich problemy.</p>
			PI 7.4	<p>W opisie typu 1 znalazło się zdanie: „W wielu przypadkach wystarczy modernizacja linii (np. wymiana podkładów) w innych konieczna będzie korekta łuków.” Jest to błąd językowy. Modernizacja to działanie o najszerszym zakresie, najgłębsze i najbardziej kosztowne.</p>	<p>Pisanie, że „w wielu wypadkach wystarczy tylko modernizacja” jest pomyłką. Raczej wystarczy tylko remont (mogący właśnie polegać na wymianie podkładów), albo naprawa główna. Inwestycja obejmująca korektę łuków to już jest na pewno właśnie modernizacja.</p>	<p>Uwzględniono.</p>
			<p>Sekcja 2: Opis układu osi priorytetowych Punkt V: OP Rozwój naturalnego środowiska człowieka Podpunkt 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego 2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych</p>	<p>Do typów beneficjentów należy dołączyć uczelnie wyższe</p>	<p>Wśród typów projektów w ramach działania wymienione są prace konserwatorskie, restauratorskie przy obiektach zabytkowych oraz promocja tych obiektów natomiast lista typów beneficjentów jest ograniczona do niższych podmiotów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz podmioty podległe jst, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i inne związki wyznaniowe, przedsiębiorcy.</p> <p>Warto nadmienić, że obiekty zabytkowe znajdują się w użytkowaniu nie tylko przez wyżej wymienione podmioty, ale również np. uczelnie wyższe takie jak Akademia Morska w Szczecinie. Nierzadko walory architektoniczne, turystyczne budynków uczelni są bardzo wysokie, tak jak ma to miejsce w przypadku budynku AM przy ul. Wały Chrobrego (lokalizacja w jednym z najbardziej reprezentacyjnych miejsc stolicy województwa gdzie odbywają się liczne imprezy kulturalne). Należy umożliwić uczelniom wyższym z regionu ubieganie się o środki w ramach priorytetu.</p>	<p>Uwaga uwzględniona częściowo. Dodano jednostki sektora finansów publicznych</p>

48	Akademia Morska w Szczecinie	uczelnia wyższa	<p>Sekcja 2: Opis układu osi priorytetowych Punkt I: OP Gospodarka – Innowacje – Technologie Podpunkt 3.1: promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm</p>	Nie uwzględniono przedsiębiorczości akademickiej	<p>W nowym okresie programowania kładziony jest duży nacisk na zacieśnienie współpracy pomiędzy nauką a gospodarką. Tymczasem wsparcia wymagają także inicjatywy gospodarcze wewnątrz instytucji naukowych. Komerccjalizacja wynalazków pracowników naukowych oraz studentów (I, II i III stopnia) i tworzenie firm na ich bazie jest sferą także wymagającą wsparcia. Kosztem największym jest ochrona własności intelektualnej. Uzasadnionym byłoby także dofinansowanie możliwości „osadzenia” firm powstałych na uczelniach w infrastrukturze uczelni (małe granty na adaptację powierzchni, wyposażenie pracowni, zakup specjalistycznego sprzętu ułatwiającego rozwój firm.</p>	<p>W PI 3.3 zakładane jest wsparcie w ramach wyodrębnionego typu projektów "Inwestycje w wysokoinnowacyjnych przedsiębiorstwach", który zakłada wsparcie w ramach którego dofinansowane będą przedsięwzięcia wysoce innowacyjne, nowatorskie, realizowane na styku świata nauki i biznesu (np. spin-off), które charakteryzują się wysokim poziomem ryzyka inwestycyjnego.</p>
			<p>Sekcja 2: Opis układu osi priorytetowych Punkt X: Edukacja Podpunkt 10.3: poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe Życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia</p>	Nie uwzględniono kształcenia zawodowego na poziomie szkoły wyższej	<p>Problemy w edukacji zostały już zidentyfikowane. Należy zatem poszukać nowych form kształcenia inżynierów, bo obecny system kształcenia nie nadąża za szybkim rozwojem. Należy skorzystać z zasad innowacyjnego kształcenia inżynierów na świecie takich jak metody inwentyczne (typu design thinking) stosowane na uczelni nr 2 na świecie Stanford University czy też system PBL (problem-based learning) bazujący na zajęciach projektowych i stawiający studentów przed aktualnymi, nierozwiązanymi problemami społeczeństwa i gospodarki, z którego korzysta m.in. Aalborg University w Danii. Wsparcia finansowego wymagają zatem działania umożliwiające przygotowanie uczelni zawodowych do tej formy kształcenia, w tym: kształcenie kadry akademickiej, doposażenie infrastruktury umożliwiającej pracę zespołową takie jak miejsca pracy kreatywnej (obecne sale wykładowe są do tego niedostosowane).</p>	<p>Działania wspierające kształcenie zawodowe na poziomie szkoły wyższej mogą być realizowane jedynie na poziomie krajowym (zgodnie z aktualną linią demarkacyjną). Działania w tym zakresie zaplanowane zostały w ramach POWER.</p>
49	Gmina Złocieniec	Jednostka samorządu terytorialnego	<p>V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego</p>	<p>Brak możliwości dofinansowania instytucji kultury w zakresie rozwoju technik multimedialnych, bibliotek multimedialnych, multicentrow. Gmina Złocieniec planuje inwestycję - Budowa i wyposażenie Centrum Multimedialnego - Biblioteki i Multicentrum</p>	<p>1. Potrzeba rozbudowy infrastruktury oświatowo-kulturalnej. 2. Brak nowoczesnych placówek oświatowo-kulturalnych w tej części województwa. 3. inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie. 4. Przedsięwzięcie zintegrowane z placówkami oświatowymi, ośrodkami kultury itp. 5. Jst ma kompetencję do realizacji inwestycji oraz posiada koncepcję technologiczno architektoniczną i ekonomiczną.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W ramach PI 6.3 wspierane będą jedynie instytucje kultury o zasięgu minimum regionalnym</p>
			<p>V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego</p>	<p>Brak możliwości dofinansowania przedsięwzięć polegających na rozwoju rozbudowie i budowie infrastruktury wędkarskiej. Gmina Złocieniec w partnerstwie z gminami Powiatu Drawskiego i Powiatem Drawskim planuje zrealizowanie inwestycji: Budowa infrastruktury wędkarskiej (kładki wędkarskie, stacje wędkarskie) na akwenach Powiatu Drawskiego</p>	<p>Akweny wodne (jeziora i rzeka Drawa) stanowią podstawę do rozwoju wędkarstwa amatorskiego oraz sportów wędkarskich. Odpowiednio zlokalizowana infrastruktura wpływa na ochronę środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania zasobów; Przedsięwzięcia uzupełniają się w zakresie turystyki wędkarskiej w związku z położeniem kilku gmin nad tym samym akwenem wodnym.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W ramach RPO nie ma możliwości finansowania turystyki.</p>
			<p>V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego</p>	<p>Brak możliwości dofinansowania kompleksowego projektu budowy i rozbudowy sieci ścieżek rowerowych w województwie. Sieć ścieżek rowerowych stanowić może doskonałą możliwość rozwoju turystyki rowerowej.</p>	<p>Bogactwo jezior, rzek i lasów stwarza doskonałe możliwości dla rozbudowy sieci ścieżek rowerowych w województwie. Istniejące trasy rowerowe (drogi leśne, gruntowe itp.) należałoby pokryć odpowiednią nawierzchnią (tam, gdzie jest to dozwolone), odpowiednio oznaczyć i wyposażać, trasy rowerowe z niezbędną infrastrukturą (miejsca postoju, „parkingi” dla rowerów, miejsca zakupu pamiątek z danego obszaru województwa, produktów tradycyjnych itp.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W ramach RPO możliwa jest budowa tras rowerowych w ramach 4.5 oraz w ramach 6.4z uwzględnieniem warunków dla tych priorytetów.</p>
			<p>VI OP, PI 7.4: rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego</p>	<p>Brak możliwości dofinansowania kosztów zakupu i modernizacji dworców kolejowych przez JST</p>	<p>Na trasie kolejowej Szczecinek – Runowo – Szczecin biegnącej przez Województwo Zachodniopomorskie pozostaje wiele dworców, które niszczej i powoli przestają spełniać standardy i funkcje, do których zostały przeznaczone. Istotne znaczenie ma tu możliwość przejęcia przez gminy od PKP budynków dworców. We wszystkich przypadkach są to dworce wiekowe, wymagające dużych nakładów finansowych, ale warunkiem ich remontu/przebudowy, jest posiadanie tytułu prawnego do nieruchomości. Stąd też tak ważne jest umożliwienie dofinansowania ich zakupu, tak aby ze środków RPO dofinansować także ich modernizację (zarówno infrastruktury towarzyszącej jak i trasy kolejowej). Może to odbywać się zarówno w sposób indywidualny lub przez związki jst.</p>	<p>W Prpgramie przewidziano przebudowę lub zmianę sposobu użytkowania dworców. JST znajdują się w typach beneficjentów. Rewitalizacja dworców możliwa będzie także w ramach innych priorytetów inwestycyjnych.</p>

			<p>Brak możliwości dofinansowania remontów /budowy/przebudowy sieci dróg w województwie.</p>	<p>Istotne znaczenie dla rozwoju województwa ma sieć dróg, zarówno gminnych, powiatowych, wojewódzkich jak i krajowych. Przez Gminę Złocieniec przebiega Droga Krajowa Nr 20. Sukcesywnie SA przeprowadzane jej remonty, ale wymaga ona kompleksowej przebudowy i dostosowania do wzmożonego natężenia ruchu na tej trasie. W związku z tym tak ważne jest także zwrócenie szczególnej uwagi na ten aspekt rozwoju województwa, jak nie przez pryzmat Programu Regionalnego, to przez programy krajowe. Dla Gminy Złocieniec bardzo ważny jest stan DK 20 jak i infrastruktury leżącej w pasie drogowym i w jej pobliżu. Umożliwia to bowiem łatwy dostęp do gminy, przyciąga inwestorów, turystów i poprawia jakość życia mieszkańców.</p>	<p>Drogi krajowe pozostają poza zasięgiem interwencji RPO (są domeną programów krajowych). Jednocześnie w ramach środków regionalnych możliwe będzie wsparcie sieci dróg wojewódzkich wspierających sieć dróg krajowych.</p>
<p>ZWIĄZEK MIAST I GMIN POJEZIERZA DRAWSKIEGO</p>	<p>JST</p>	<p>Sekcja 4 projektu RPO WZ: „Wsparcie RPO WZ 2014 – 2020 w układzie terytorialnym, uwzględniające Obszar Strategicznej Interwencji z punktu widzenia zarówno kraju, jak i regionu województwa, skoncentrowane będzie na następujących obszarach: 1. Szczeciński Obszar Metropolitalny (SOM). Zgodnie z typologią OSI państwa wskazaną w UP obszar ten stanowi OSI Miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne, 2. Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzki Obszar Funkcjonalny (KKBOF). Zgodnie z typologią OSI wskazaną w UP obszar ten stanowi OSI Inne obszary interferencji w układzie terytorialnym. OSI obejmuje swoim zakresem obszar funkcjonalny ośrodka regionalnego (wg. typologii KPZK), 3. Specjalna Strefa Włączenia (SSW). Zgodnie z typologią OSI wskazaną w UP obszar ten odpowiada OSI Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie mieszkańców do dobór i usług warunkujących możliwości rozwojowe. Ostateczna delimitacja przestrzenna OSI, zakres tematyczny przewidzianej na ich obszarze interwencji publicznej (w tym ze środków RPO WZ 2014 – 2020) oraz sposób wykorzystania narzędzi terytorializacji zostaną wskazane po uwzględnieniu wyników procesu konsultacji społecznych oraz w miarę postępu prac nad wypracowaniem na poziomie europejskim i krajowym zasad wdrażania funduszy objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi. Interwencja RPO WZ 2014 – 2020 w odniesieniu zarówno do powyższych OSI, jak również dla innych</p>	<p>W odniesieniu do cytowanego fragmentu dokumentu wskazuje się, iż Związek Miast i Gmin Pojezierza Drawskiego dokonał już analizy wewnętrznej i zewnętrznej potencjału obszaru objętego jego działaniem i wnioskuje o jego objęcie, jako odrębnego obszaru (obejmującego gminy z powiatu Łobeskiego oraz powiatu drawskiego) funkcjonalnego w ramach OSI/RPO WZ.</p>	<p>Przedstawiciele samorządów lokalnych zrzeszonych w Związku . przyjęli formalną deklarację służącą powołaniu obszaru funkcjonalnego Związku Miast i Gmin Pojezierza Drawskiego na potrzeby starania się o środki RPO WZ w ramach m.in. kontraktu samorządowego. Uzasadnieniem dla wyodrębnienia ww. obszaru na potrzeby m.in. RPO WZ jest: - potwierdzona spójność terytorialna i przestrzenna obszaru ZMiGPD, zgodna z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego WZ - potwierdzona wieloletnimi działaniami i danymi statystycznymi spójność gospodarcza i społeczno-ekonomiczna (w tym powiązania gospodarcze i społeczne) Partnerami strategicznymi Związku są starostwa powiatu Łobeskiego oraz powiatu drawskiego, które wspierają działania i dążenia Związku. Mając na uwadze powyższe -zostanie opracowana wspólna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 dla naszego regionu (powiat drawski, powiat Łobeski) , w której będą odzwierciedlone potrzeby, cele, możliwości, promocja oraz perspektywy zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Wskazanie w projekcie RPO WZ Obszarów Strategicznej Interwencji nie ogranicza zastosowania instrumentów zintegrowanego wsparcia wobec innych obszarów funkcjonalnych. Takim instrumentem wdrożonym zaproponowanym w projekcie RPO WZ jest Kontrakt Samorządowy (KS), który będzie stanowił umowę pomiędzy samorządem województwa a podmiotem (np. stowarzyszeniem, związkiem) zawiązanym przez grupę samorządów lokalnych (powiaty, gminy) reprezentujących funkcjonalnie powiązany obszar regionu (np. obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego), przy czym zasadniczą funkcją KS będzie określenie wspólnych celów rozwojowych danego terytorium oraz zaplanowanie realizacji odpowiadających im przedsięwzięć.</p>

50		<p>obszarów funkcjonalnych, na których zidentyfikowane zostaną partnerstwa dotyczące programowania i realizacji działań rozwojowych, odbywać się będzie z uwzględnieniem potrzeby zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego. Oznacza to, że realizacja interwencji RPO WZ w układzie terytorialnym odbywać się będzie na podstawie zdiagnozowanych barier i potencjałów oraz odpowiadających im różnego typu celów rozwojowych. Wymagać to będzie zaangażowania lokalnych uczestników procesów rozwojowych oraz zastosowania negocjacyjnego/partycypacyjnego podejścia do planowania strategicznego i realizacji wielosektorowych strategii terytorialnych. W celu urzeczywistnienia omówionej wizji planuje się</p>			
51	<p>Goleniowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.</p>	<p>Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością</p>	<p>Brak słowniczka skrótów</p>	<p>W dokumencie jest stosowanych wiele skrótów ,bez słowniczka korzystanie jest bardzo utrudnione</p>	<p>Uwaga uwzględniona, dodano słownik skrótów.</p>
		<p>Sekcja 1: 1.2. matryca logiczna OP 9 infrastruktura publiczna IX OP, PI 9.2.wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich</p>	<p>Włączenie rewitalizacji fizycznej ,... w CT 9 w oś priorytetową Infrastruktura publiczna ogranicza zakres projektów wyłącznie do obszarów publicznych. Proponuje się jako odrębną oś priorytetową przyjąć Rewitalizację obszarów problemowych (miejskich i wiejskich), ,rozszerzenie zakresu wsparcia o budownictwo mieszkaniowe w obszarze rewitalizacji, konieczne przyznanie dotacji w przypadku budownictwa mieszkaniowego – a nie instrumentów zwrotnych Pomoc publiczna w przypadku np. TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność.</p>	<p>Potrzeby Miast w zakresie rewitalizacji obszarów miejskich są ogromne . Występujące w kwartałach problemowych miasta różne formy własności budynków w szczególności mieszkalnych (Wspólnoty Mieszkaniowe , TBS-y , Spółdzielnie mieszkaniowe), które nie są w stanie sfinansować ze środków własnych prac rewitalizacyjnych uniemożliwiają lub utrudniają przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji takich obszarów. Konieczne jest wsparcie remontów i modernizacji części wspólnych budynków mieszkalnych (różni beneficjenci (jak w RPO WZ na lata 2007 – 2013) , utworzenia infrastruktury (technicznej , usługowej w tym usług społecznych) pozwalających przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu a także poprawiać jakość życia mieszkańców w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych. Wspieranie budownictwa mieszkaniowego (tworzenia lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem za czynsz regulowany dla osób zagrożonych wykluczeniem , mieszkań chronionych. W przypadku budownictwa mieszkaniowego –Wspólnoty Mieszkaniowe a także budynki mieszkalne przebudowywane w ramach rewitalizacji obszarów problemowych z mieszkaniem na wynajem z czynszem regulowanym nie są w stanie wygenerować zwrotu dlatego też konieczne jest dofinansowanie bezzwrotne do tych działań.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Należy zauważyć, iż nazwa infrastruktura publiczna nie wskazuje, że projekty w ramach PI 9.2 nie będą mogły być realizowane przez np.. TBS (wymienione w projekcie dokumentu). Nie zostały również wykluczone działania z zakresu rewitalizacja tkanki mieszkaniowej - jedynie w wąskim zakresie (części wspólne wielorodzinnych budynków mieszkalnych).Należy jednak pamiętać, że wszystkie projekty inwestycyjne muszą być realizowane wspólnie z działaniami z EFS, inaczej niż w obecnej perspektywie.</p>
		<p>III OP, PI 4.3. 2.A.1 Typy Beneficjentów</p>	<p>Dodać Towarzystwa Budownictwa Społecznego, które mają wniesione, w formie aportów, stare zasoby mieszkaniowe i jak spółdzielnie mieszkaniowe (które znalazły się wśród beneficjentów) winny być taktowane jako podmioty działające non-profit. TBS'y mają ustawowo ograniczony poziom czynszu (bez względu na to czy korzystają z pomocy publicznej na inwestycje i remonty) oraz ograniczony poziom zamożności najemców. Rezygnacja z wymogu osiągnięcia klasy energetycznej w wyniku termomodernizacji- urealnienie wymogów do stanu budynków wymagających wsparcia,</p>	<p>TBS-y są właścicielami dużych powierzchni budynków mieszkalnych wymagających termomodernizacji. Obecnie nie ma ustalonych klas energetycznych budynków mieszkalnych W przypadku budynków które stanowią w zasadzie ok.80 % budynków mieszkalnych w Centrum miasta dostosowanie budynków do klas energetycznych może okazać się bardzo kosztowne lub wręcz nieosiągalne .Najwyższa emisja CO2 pochodzi z tych budynków - lokali ogrzewanych piecowo. Likwidacja tego ogrzewania wraz z termomodernizacją zmniejszy znacząco emisję . Należy urealnić wymagania do rzeczywistych możliwości. Konieczna jest tu forma znaczącego udziału dotacji bezzwrotnej w celu osiągnięcia efektu skali. Konieczne jest wsparcie na wykonanie audytów wskazujących na konieczne działania termomodernizacyjne nawet jeżeli budynek po modernizacji nie osiągnie wymaganej klasy energetycznej. Konieczne jest umożliwienie w przypadku rewitalizacji obszaru korzystanie również oprócz środków na modernizację części wspólnych także na termomodernizację .</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.</p>
		<p>III OP. PI 4.3: 2.A.2.1 Typy projektów</p>	<p>Wnosimy, aby przy kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych uznać za spełniony warunek „wymiana źródła ciepła na OZE” - podłączenie budynku mieszkalnego do sieci ciepłej, z której część energii ciepłej pochodzi z odnawialnych źródeł energii (OZE).</p>	<p>Wspólnoty Mieszkaniowe zlokalizowane w starym budownictwie często używają do ogrzewania mieszkań i podgrzania wody ogrzewania etażowego (węglowego, gazowego). Jako pojedyncze podmioty nie mają możliwości jego wymiany na OZE. W przypadku uwzględnienia proponowanych zmian w typach projektów pojedyncze WM lub grupy WM uzyskują możliwość wymiany przestarzałych systemów grzewczych na centralne źródła ciepła, które będą pochodziły z OZE.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. PI ukierunkowany jest na wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.</p>
		<p>III OP. PI 4.3: 2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych</p>	<p>Uwzględnienie formy pomocy – dotacja a nie instrumenty zwrotne w mieszkalnictwie (Wspólnoty Mieszkaniowe i lokale na wynajem o czynszu regulowanym) . Pomoc publiczna w przypadku TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność .</p>	<p>Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Z uwagi na ograniczone środki dostępne w ramach PI część przewidzianych działań będzie wsparta poprzez instrumenty zwrotne. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.</p>

		IX OP.	Uważamy, że nastał czas, aby nadać w RPO 2014-2020 odpowiednią, czyli priorytetową rangę rewitalizacji budynków mieszkalnych, z równoczesnym działaniem na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców zrewitalizowanych budynków.		uwaga nieuwzględniona. Rewitalizacja gospodarcza może również odbywać się poprzez działania miękkie, aktywizujące daną społeczność.
		IX OP. PI 9.2: 2.A.2.1 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych	Proponujemy, aby przyjąć, że instrumentem finansowym będzie dotacja, a jako dodatkowe/uzupełniające wsparcie zwrotne w formie preferencyjnej pożyczki.	Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach. Pożyczka powinna być narzędziem finansowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, ale tylko wówczas, gdy na obszarze rewitalizowanym pojawi się możliwość przychodów pokrywających nie tylko koszty eksploatacji i utrzymania w stanie niepogorszonym ale też zysku np. gdy projekt zawiera jako dodatkowe zadanie - część gospodarczą.	Uwaga nieuwzględniona. Podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
		IX OP. PI 9.1: 2.A.2.1 Typ projektu nr 3	Uwzględnić jako beneficjentów TBS-y	TBS-y przygotowują mieszkania dla usamodzielniających się wychowanków domów dziecka do dyspozycji j.s.t np. w ramach rewitalizacji obszarów miejskich	Uwaga nieuwzględniona. Inwestycje w infrastrukturę publiczną wedle założeń programowych Komisji Europejskiej mają być realizowane wyłącznie jako działanie komplementarne i połączone z interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki na realizację PI 9.1 w ramach RPO WZ 2014-2020 są bardzo ograniczone. Jednocześnie przewidziane typy projektów nie odpowiadają zakresowi działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego. Z tego względu nie przewiduje się poszerzenia katalogu beneficjentów PI 9.1.
		Spis treści s. 1	W spisie treści powinny zostać wymienione również podsekcje czy podrozdziały.	Wymienienie w spisie treści podsekcji i podrozdziałów wraz z odniesieniem do numerów stron, na których się znajdują, znacznie ułatwiłoby pracę z dokumentem.	Kolejna wersja dokumentu zawierac będzie interaktywny spis treści oraz nagłówki nad każdą stroną wskazujące którego priorytetu inwestycyjnego dany opis dotyczy.
		Cały dokument	W dokumencie brak określenia kwot alokacji na dane działanie, brak wskaźników produktu i rezultatu, brak określenia poziomu dofinansowania	Z powodu braku wszystkich danych dokument nie może być prawidłowo poddany ocenie (konsultacjom społecznym)	W tabelach dot. wskaźników w zakresie EFS zostały uwzględnione wszystkie wskaźniki produktu i rezultatu (bezpośredniego i długoterminowego) wskazane we Wspólnej Liście Wskaźników Kluczowych (WLWK). Wartości docelowe nie zostały podane, gdyż są w trakcie oszacowywania.
		Sekcja 1 Podrozdział 1.1. Punkt iii s. 2	W dokumencie przywołany został błędny dokument z zakresu zagospodarowania przestrzennego „Krajowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego”.	Obecnie obowiązującym dokumentem z zakresu zagospodarowania przestrzennego kraju jest „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju”.	Uwaga uwzględniona. Postulowaną zmianę wprowadzono.
		SEKCJA 1, rozdział 1.1, tabela 1 „Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych” str. 11	Priorytet 6.3 winien brzmieć: „ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i naturalnego, rozwój kultury”.	Problematyka i zakres „dziedzictwa kulturowego” oraz „rozwoju kultury” nie są tożsame i nie muszą się pokrywać. W uzasadnieniu warto by się odnieść nie tylko do „zabytków o międzynarodowej sławie”, ale również do tych o znaczeniu regionalnym, unikatowych dla regionu, reprezentatywnych – a może mało znanych (stąd ważna ich PROMOCJA).	Uwaga nieuwzględniona. Zapis priorytetu inwestycyjnego wynika z Umowy Partnerstwa i został określony na poziomie Komisji Europejskiej w rozporządzeniach funduszowych dla rozporządzenia głównego, nie jest możliwa zmiana zapisu ani na poziomie centralnym ani tym bardziej na poziomie regionalnym.
		Sekcja 1 pkt. II.b str. 4	Nie uwzględniono w projekcie modernizacji i rozbudowy sieci i węzłów ciepłowniczych pozwalającej na poprawę niezawodności dostawy ciepła do jego odbiorców Proszę o wstawienie treści - „modernizacja i rozbudowa sieci i węzłów ciepłowniczych pozwalająca na poprawę niezawodności ciepła do jego odbiorców”.	W projekcie Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 przewiduje się możliwości dofinansowania w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 wspieranie efektywności energetycznej i 4.5 inwestycji wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej np. budowa/rozbudowa sieci ciepłowniczej i chłodniczej, wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem, wymianę źródeł ciepła. Są to przedsięwzięcia prowadzące do obniżenia emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzącej z produkcji energii oraz zmniejszenie tzw. niskiej emisji, a także kompleksowe inwestycje podnoszące efektywność energetyczną.	Uwaga nieuwzględniona. Proponowane zmiany - przy ograniczonej licznie znaków w tym dokumencie - są zbyt szczegółowe w tym miejscu.
		Sekcja 1 tab.1 CT4 PI 4.5 str.9	W uzasadnieniu do wyboru priorytetu inwestycyjnego 4.5 tj. „promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów.....” dopisać: celem ograniczenia emisji CO2 wskazany jest rozwój/modernizacja systemów ciepłowniczych dające w efekcie zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (zwiększenie zasięgu systemów ciepłowniczych, wzrost stopnia wykorzystania systemowych źródeł ciepła, poprawa efektywności i niezawodności pracy systemów ciepłowniczych, obniżenie emisji zanieczyszczeń generowanych przez systemy ciepłownicze, wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem)	Na stronie 4 w pkt. II.b zdiagnozowano, że na obszarze województwa zachodniopomorskiego jest potrzeba: - modernizacji i rozbudowy energetycznych sieci dystrybucyjnych pozwalających na poprawę niezawodności zasilania, - przywrócenia walorów środowiska przyrodniczego i miejskiego w tym redukcja punktowych emisji zanieczyszczeń gazowych, poprzez modernizację systemów grzewczych (sieci, węzłów, instalacji wewnętrznych i źródeł ciepła, systemów wentylacji).	Uwaga uwzględniona.
		tab.,1 CT6 PI 6.5 str. 12	Opis dotyczy redukcji zanieczyszczenia gleb, a brak jest wzmianki o redukcji zanieczyszczeń powietrza. Nie uwzględniono w projekcie RPO WZ pomocy dla projektów w zakresie przystosowania źródeł ciepła do standardów emisyjnych obowiązujących od 01.01.2013	Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza na obszarze miejskim w WZ jest niska emisja pochodząca z indywidualnych źródeł ciepła. Realizacja projektów inwestycyjnych polegająca na likwidacji tych źródeł i podłączenie obiektów do miejskiego systemu ciepłowniczego pozwoli na jej ograniczenie, co jest wskazane w programie ochrony powietrza dla WZ w tym m. Koszalin. Celem gospodarki niskoemisyjnej jest wywiązanie się Polski z realizacji celów Pakietu Klimatyczno-Energetycznego do roku 2020 (3x20) tj. zmniejszenie emisji CO2, zwiększenie efektywności energetycznej i zużycie energii odnawialnej oraz poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji pyłów, dwutlenku siarki, tlenków azotu. Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej zapewni realizację zadań nałożonych na gminy.	Priorytet 6.5 nie obejmuje działań związanych z ograniczeniem niskiej emisji, uwaga ta więc jest niezasadna w tym priorytecie. Działania dedykowane temu obszarowi zawierają się w Osi III obejmującej Priorytet Inwestycyjny 4.3 w którym zapisano działania przebudowy systemów grzewczych, ale tylko w powiązaniu z kompleksową termomodernizacją budynków.

matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu kol. o nazwie „wskaźniki rezultatu odpowiadające poszczególnym celom szczegółowym” str. 20 Układ wskaźników produktu: str. 70 dla PI4.3, str. 74 dla PI 4.5, str. 104 dla PI 6.5.	We wskaźnikach produktu należy uwzględnić wskaźnik: ilość wybudowanej/zmodernizowanej sieci ciepłowniczej - km, ilość wybudowanych/zmodernizowanych węzłów ciepłych – szt., natomiast we wskaźnikach rezultatu: zmniejszenie emisji CO2 ilość zaoszczędzonej energii cieplnej w wyniku realizacji projektów GJ/rok.	Przywołane wskaźniki produktu i rezultatu najbardziej odzwierciedlają efekty projektów zaproponowanych w ramach priorytetu 4.3, 4.5. oraz 6.5.	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z linią demarkacyjną nie ma możliwości wspierania sieci ciepłowniczych z poziomu regionu.
Sekcja 2: Opis układu Osi priorytetowych	Uporządkowania wymaga numeracja rozdziałów i podrozdziałów w tej sekcji.	W tej części dokumentu wszystkie rozdziały i podrozdziały posiadają numerację 2.A.1 itp.	Uwaga nieuwzględniona. Rozdziały zostały przygotowane, włącznie z numeracją, Szablonem Programu Operacyjnego 2014 -2020.
Sekcja 2: Opis układu Osi priorytetowych	Należy uporządkować numerację tabel w tej sekcji.	W treści dokumentu występuje różna kolejność tabel.	Uwaga uwzględniona.
Sekcja 2: Opis układu Osi priorytetowych	Proponuje się uzupełnić, jeszcze w trakcie trwających konsultacji, brakujące elementy – tam gdzie wskazuje się, że dany element zostanie uzupełniony później bądź, że jest w trakcie analiz czy ustalania (np. w tabelach).	W treści dokumentu w opisach niektórych osi brakuje ważnych elementów, takich jak np. wskaźniki (brak danych w 49 tabelach) czy opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych (brak opisu dla dwóch Priorytetów inwestycyjnych), które stanowią ważny aspekt RPO WZ i powinny również zostać poddane konsultacjom.	Zapisy zostaną uzupełnione na dalszym etapie prac.
Sekcja od 1 do 3 łącznie	Należy rozwinąć skróty używane w tej części dokumentu.	We wskazanych częściach dokumentu występują skróty, które wyjaśniane są dopiero w dalszych częściach dokumentu lub w ogóle nie są wyjaśnione.	Uwaga uwzględniona. Słownik zostanie uzupełniony na późniejszym etapie prac.
Sekcja od 1 do 4 łącznie	Proponuje się rozważyć zmianę kolejności sekcji w projekcie RPO WZ.	W tej części dokumentu, a w szczególności w sekcji 2. przywoływane są zagadnienia (projekt strategiczny, kontrakt samorządowy czy zintegrowane inwestycje terytorialne), których znaczenie wyjaśnione jest dopiero w sekcji 4. dokumentu. Powoduje to trudności w korzystaniu i analizie tego dokumentu. Dlatego zmiana kolejności sekcji w RPO WZ usystematyzowałaby dokument.	Uwaga nieuwzględniona. Układ dokumentu, w tym kolejność i zawartość sekcji, został narzucony przez Komisję Europejską. Do wskazanych zagadnień przygotowano przypisy odnoszące do szerszych opisów.
Sekcja 2: Opis układu Osi priorytetowych	Należy określić w dokumencie czy typy projektów wskazane w ramach danych osi priorytetowych są tylko przykładami czy stanowią katalog zamknięty.	W ramach każdego Priorytetu inwestycyjnego (PI) wskazany został zarówno cel szczegółowy jak również typy projektów. Jednakże wskazane typy projektów są bardzo ograniczone (średnio dwa w ramach PI) i nie wyczerpują przywołanego celu szczegółowego. W sytuacji gdy wskazane typy projektów stanowią zamknięty katalog – powinien on zostać rozwinęty. Natomiast jeśli są to tylko przykładowe typy projektów należy w tekście dokumentu to wyraźnie zaznaczyć.	Uwaga nieuwzględniona. Typy projektów są zamknięte, mają one ogólny charakter, a ich uszczegółowienie zawarte zostało w opisie przedstawionym pod typami projektów.
Sekcja 2 I OP Gospodarka – Innowacja - Technologie	Zaproponowane w ramach tej Osi Priorytety inwestycyjne należy uzupełnić o priorytet związany bezpośrednio z realizacją celu tematycznego nr 3 Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury tak aby możliwa była realizacja projektów wynikająca z wykorzystania potencjału podregionu koszalińskiego województwa zachodniopomorskiego, w gospodarce którego duży wolumen stanowi produkcja rolna.	W zaproponowanym obecnie kształcie żaden z Priorytetów inwestycyjnych nie oferuje możliwości rozwoju sektora rolnego w perspektywie finansowej UE 2014-2020. Biorąc pod uwagę cele zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (np. cel strategiczny nr 1, cel kierunkowy nr 1.6) restrukturyzacja i rozwój produkcji rolnej i rybactwa jest ważnym elementem rozwoju gospodarczego województwa. Zdaniem Miasta Koszalina w ramach RPO WZ 2014-2020 powinien znaleźć się Priorytet inwestycyjny umożliwiający realizację projektu typu Regionalna Giełda Rolna, polegającego na utworzeniu centrum hurtowego handlu produktami rolnymi i ogrodniczymi dla całego regionu – projekt ten został zgłoszony do Kontraktu terytorialnego.	W ramach osi I uwzględniono wszystkie możliwe priorytety inwestycyjne przypisane celom tematycznym 1 i 3 przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Żaden z priorytetów inwestycyjnych pierwszej osi priorytetowej nie jest dedykowany wyłącznie dla sektora rolnego, co nie znaczy, że sektor ten nie będzie mógł korzystać ze wsparcia w ramach RPO WZ 2014 – 2020. W zakresie w jakim pozwalać będą na to przepisy o pomocy publicznej, przetwórstwo rolno – spożywcze może liczyć na wsparcie praktycznie w większości priorytetów inwestycyjnych pierwszej, a także drugiej osi priorytetowej (choćby PI 2.2, 3.2, 3.3, 3.4). Podkreślić należy także, że jedną z regionalnych specjalizacji Województwa Zachodniopomorskiego jest biogospodarka – głęboko powiązana z produkcją rolną i rybactwem. Stąd też wsparcie z RPO WZ 2014 – 2020 na rozwój tej specjalizacji będzie służyło także rozwojowi sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w szczególności poprzez interwencję zaplanowaną w ramach PI 1.1, 1.2).
Sekcja 2 II OP Rozwój społeczeństwa informatycznego str. 53	Prosimy o dodanie trybu projektów indywidualnych lub trybu konkursowego	Koszalin jest drugim co do wielkości miastem w województwie zachodniopomorskim, ma szereg podległych jednostek, które wymagają skomunikowania z centralą. W tym przypadku prosimy umożliwienie realizacji potencjalnych projektów w trybie konkursowym (w uzasadnionych przypadkach)	Uwaga uwzględniona
str. 68 pkt. 2 A.2.3 p.pkt.2 PI4.3 str. 74 pkt. 2.A.2.3. PI 4.5 str. 103 pkt. 2A2.3 PI 6.5	Błędem jest ograniczenie pomocy tylko do wsparcia zwrotnego dla działań w zakresie efektywności energetycznej i niskiej emisji. Proszę o uwzględnienie w wymienionych punktach instrumentów bezzwrotnych.	Wymagania w zakresie zabezpieczeń i spłaty pożyczek są w chwili obecnej tak wygórowane, że większość beneficjentów nie spełnia tego warunku. Inne regiony Polski w ramach PI 4.3 i 4.5 jako formę wsparcia z funduszy EFRR wskazują również dotacje udzielane w trybie konkurencyjnym i negocjacyjnym. Termomodernizacje możliwe do przeprowadzenia w ramach PI 4.3. będą dotyczyły również (a może i przede wszystkim) budynków komunalnych, zlokalizowanych w centrach miast, zasiedlonych przez społeczeństwo o niskim poziomie dochodów, które nie jest zdolne unieść ciężaru zwrotnych form finansowania inwestycji. W tym przypadku występuje duże prawdopodobieństwo odstąpienia od inwestycji termomodernizacyjnych przez potencjalnych inwestorów z uwagi na znaczny wzrost płatności czynszowych po zakończeniu inwestycji.	Uwaga nieuwzględniona. W ramach PI 4.3 i 4.5 i 6.4, podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Przytoczony rozdział 2.A.2.3. <i>Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych</i> dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

str. 68 pkt. 2 A.2.1 pkt. 1 i 2 PI 4.3 Typy projektów	W punkcie tym należy zmienić zapis w nawiasie następująco: „... (modernizacja sieci i węzłów cieplnych, instalacji wewnętrznych, podłączenie do źródła ciepła)”.	Zapis wymagający doszczegółowienia.	Uwaga nieuwzględniona. Zapis o "przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji" jest przeniesiony wprost z Linii demarkacyjnej. Zmiana na zapis proponowany w uwadze mogłaby prowadzić do niezgodności z Linia demarkacyjną. Ponadto, Priorytet inwestycyjny 4.3 zakłada realizację wyłącznie kompleksową termomodernizację budynków. W ramach tego typu przedsięwzięć możliwe będzie wykonanie modernizacji lub zmiany podłączenia źródła ciepła, ale jako element w ramach kompleksowej termomodernizacji konkretnego obiektu.
str. 68 pkt. 2 A.2. PI 4.3 Typy beneficjentów	W typie beneficjentów należy dopisać: przedsiębiorstwa i ich związki.	Racjonalizacja zużycia energii dotyczy także przedsiębiorców. Wspólna realizacja właściciela budynku i infrastruktury towarzyszącej zwiększy efektywność przedsięwzięć oraz rozwiąże podejmowany problem w sposób kompleksowy (całościowy).	Uwaga nieuwzględniona. PI 4.3 jest ukierunkowany na wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym. Natomiast, racjonalizacja zużycia energii w przedsiębiorstwach (MŚP) możliwa do wsparcia jest w PI 4.2
SEKCJA 2: Opis układu osi priorytetowych III OP wsparcie gospodarki niskoemisyjnej III OP, PI 4.1: promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	Należy rozszerzyć wyszczególnienie odnawialnych źródeł energii w „Celu szczegółowym 2”, opisie typów projektów 1 i 2 oraz konsekwentnie w pozostałej treści dokumentu o energię z wiatru, wody i geotermalną.	Nie ma uzasadnienia wykluczenie z możliwości rozwoju energetyki wiatrowej, wodnej i geotermalnej. Energia z wiatru oraz z wody jest dostępna w regionie. Wsparcie energetyki wiatrowej i wodnej i geotermalnej jest zgodne z polityką wspólnotową. W perspektywie do roku 2020 potencjalnie może okazać ekonomicznie opłacalne korzystanie z energii geotermalnej.	Uwaga nieuwzględniona. Zaproponowane wsparcie w PI wynika z przeprowadzonej diagnozy dla dokumentu oraz ze względu na limity dofinansowania wyznaczone przez demarkację z poziomem krajowym.
SEKCJA 2: Opis układu osi priorytetowych III OP wsparcie gospodarki niskoemisyjnej III OP, PI 4.1: promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	Opis tego priorytetu należy uzupełnić o informację o granicznych wartościach wielkości instalacji (moce zainstalowane), do których możliwe jest wsparcie w ramach RPO (zgodnie z linią demarkacyjną).	Czytelna informacja dla beneficjentów o kwalifikowalności projektów do wsparcia.	Uwaga nieuwzględniona. Linia demarkacyjna nie została ostatecznie zatwierdzona przez MRR. Jest to dokument który może się zmieniać i Program nie może zawierać tego typu treści.
Sekcja 2 III OP Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej str. 72	Proponujemy aby głównym wskaźnikiem rezultatu był spadek emisji gazów.	Uzyskanie rezultatu w postaci wzrostu ilości osób korzystających z transportu publicznego przy wymianie taboru na niskoemisyjny jest bardzo trudne i determinowane jeszcze innymi czynnikami, takimi jak koszt i czas przejazdu itp.	Dostępność danych na poziomie regionalnym w zakresie emisji gazów jest ograniczona. Problem doboru wskaźników strategicznych w RPO jest rozwiązywany na poziomie krajowym z udziałem MRR i GUS.
Sekcja 2 III OP Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej str. 73	W typach projektów w pkt 2f znalazł się zapis umożliwiający zakup taboru do transportu miejskiego z jednoczesnym uwarunkowaniem go, jeśli jest uzupełnieniem systemu.	Prosimy o skorygowanie zapisu do sformułowania „Zakup taboru do transportu miejskiego”?	Uwaga nieuwzględniona. Zakup taboru nie jest celem zrównoważonego transportu. Musi być on elementem całego projektu przyczyniającego się do redukcji emisji generowanej przez transport.
pkt. 2A21 PI 4.5. typy projektów str. 73	Brak jest podanych typów projektów odnoszących się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, w tym CO2 dla innych działalności niż transport. Proponujemy dopisać: a) modernizacja systemowych źródeł ciepła b) budowa nowych źródeł ciepła c) rozbudowa lub modernizacja sieci ciepłowniczych d) budowa nowych sieci ciepłowniczych i chłodniczych e) budowa/modernizacja przepompowni/wymiennikowni sieciowych f) wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem wraz z infrastrukturą wspomagającą, w tym rozwój i budowa systemów monitoringu i sterowania infrastrukturą ciepłowniczą.	j.w. Gospodarka niskoemisyjna jest również możliwa poprzez realizację inwestycji ciepłowniczych. W projekcie nie zostały uwzględnione typy projektów ciepłowniczych mające istotny wpływ na redukcję emisji gazów i pyłów do powietrza ze źródeł spalania paliw zlokalizowanych na terenach miejskich. Ich modernizacja prowadzi do istotnego zmniejszenia emisji, w tym również CO2, ograniczenia zużycia paliw kopalnych, a w przypadku połączenia z rozbudową systemów sieciowych do eliminacji uciążliwych dla miast „niskich emisji”. Nie ujęcie proponowanych zapisów w projekcie, będzie miało negatywny wpływ na działania modernizacyjne dotyczące źródeł ciepła, w szczególności może to dotknąć przedsiębiorców i jednostki samorządowe działające w małych miastach na terenie województwa. Zaznaczyć w tym miejscu należy, że w większości źródeł ciepła, o których tu mowa były budowane w latach 70-tych i 80-tych zeszłego wieku, aktualnie są mocno wyeksploatowane, a polityka inwestycyjna gmin w zakresie ciepłownictwa ogranicza się wyłącznie do utrzymywania źródeł ciepła i systemów ciepłowniczych w gotowości technicznej. Przy braku nakładów inwestycyjnych w nowsze technologie powoduje to, że funkcjonujące systemy ciepłownicze i ciepłownie lokalne są przestarzałe technologicznie, nieefektywne energetycznie i bardzo awaryjne. Majątek ten wymaga kompleksowych modernizacji i przejścia na nowe technologie produkcji ciepła.	Uwaga nieuwzględniona. Przedmiotowe typy projektów nie mogą być wspierane na poziomie regionu. Wsparcie promowania strategii niskoemisyjnych jest możliwe z poziomu krajowego. Budowa nowych źródeł ciepła jest możliwa w zakresie wskazanym w innych priorytetach inwestycyjnych w ramach III osi priorytetowej.
Sekcja 2 III OP Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej str. 74	W pkt 2A.2.3. zostało przewidziane wsparcie finansowe w formie zwrotnej preferencyjnej pożyczki lub instrumentów mieszanych.	Prosimy o zastosowanie dotychczasowych form wsparcia (dofinansowanie)	Uwaga nieuwzględniona. W ramach PI 4.3, podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Przytoczony rozdział 2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

SEKCJA 2: Opis układu osi priorytetowych III OP wsparcie gospodarki niskoemisyjnej III OP, PI 4.7: promowanie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji.	Opis tego priorytetu należy rozszerzyć o informację o granicznych wartościach wielkości instalacji (moce zainstalowane), do których możliwe jest wsparcie w ramach RPO (zgodnie z linią demarkacyjną).	Czytelna informacja dla beneficjentów o kwalifikowalności projektów do wsparcia.	Uwaga nieuwzględniona. Linia demarkacyjna nie została ostatecznie zatwierdzona przez MRR. Jest to dokument który może się zmieniać i Program nie może zawierać tego typu treści.
Sekcja 2 V OP Rozwój naturalnego środowiska człowieka s. 85 - 105	Do narzędzi realizacji należy dodać tryb pozakonkursowy- mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych ZIT.	Zgodnie z dokumentem MRR „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” jednym z kierunków interwencji w ramach ZIT jest „Poprawa stanu środowiska naturalnego na obszarze funkcjonalnym miast”. Wskazany kierunek interwencji ZIT pokrywa się ze wszystkimi Priorytetami inwestycyjnymi w ramach V. Osi priorytetowej dlatego we wszystkich Priorytetach inwestycyjnych tej Osi jako narzędzie realizacji powinny zostać wskazane również Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.	Uwaga nieuwzględniona. ZIT wskazano jako narzędzie realizacji RPO w tych PI, które są wskazywane przez związki ZIT.
Sekcja 2 V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego Typy projektów Str. 95	Do pierwszego typu projektów proponujemy dodać zapis „... oraz rekonstrukcje obiektów zabytkowych”	Wprowadzenie takiego zapisu umożliwiłoby dokonanie rekonstrukcji zniszczonego zabytku na podstawie zachowanych planów, projektów, fotografii lub szkiców.	Uwaga nieuwzględniona. Nie planuje się rekonstrukcji zabytków, z uwagi na niewielką alokację w ramach PI 6.3.
SEKCJA 2: OPIS UKŁADU OSI PRIORYTETOWYCH V OP, PI 6.5: działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	W dokumencie brakuje celów związanych z: 1) wsparciem inwestycji dotyczących poprawy jakości powietrza dla sektora MŚP, w tym instalacje i urządzenia (np. filtry) do redukcji zanieczyszczeń powietrza (pyłowe, gazowe), systemy monitoringu powietrza 2) inwestycjami dot. hałasu (monitoring) 3) systemem pomiaru zanieczyszczeń w miastach oraz systemami informowania mieszkańców o poziomach zanieczyszczeń	Zgodnie z projektami rozporządzeń unijnych dot. FS oraz EFRR priorytet inwestycyjny 6.5 obejmuje również cele związane z obniżeniem zanieczyszczenia powietrza. Nie ma uzasadnienia nie uwzględniania tych celów w RPO. W województwie w tym zakresie są duże potrzeby.	Uwaga uwzględniona częściowo. Dodano typ projektu z zakresu pomiaru zanieczyszczeń.
Sekcja 2 VI OP Zrównoważony transport str. 106 – 117	Oś priorytetową nr VI Zrównoważony transport należy uzupełnić o Priorytet inwestycyjny dotyczący możliwości realizacji projektów z zakresu infrastruktury lotniskowej.	Konieczność budowy i rozbudowy infrastruktury lotniskowej w województwie, w tym również budowy lotniska cywilnego w Zegrzu Pomorskim k. Koszalina wynika z krajowych, wojewódzkich i lokalnych dokumentów strategicznych – przede wszystkim ze Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego czy Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Opisując niedostateczne skomunikowanie województwa zachodniopomorskiego z resztą kraju, powinno się wymienić potrzebę i umożliwić poprawę komunikacji lotniczej. Zagadnienie to jest niezmiernie istotne w szczególności dla centralnej i wschodniej części województwa, w których występuje potrzeba rozbudowy infrastruktury lotniczej (rozwiązywanej przez planowaną rozbudowę Lotniska w Zegrzu Pomorskim).	Nieuwzględniono, nie ma możliwości budowy infrastruktury lotniskowej w nowej perspektywie zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym. Jedyne możliwe działania to wsparcie bezpieczeństwa ruchu lotniczego.
Sekcja 2 VI OP Zrównoważony transport Narzędzia realizacji	Prośba o dodanie trybu projektów indywidualnych lub konkursowego	Bez umożliwienia złożenia wniosku samodzielnie (bez partnerstwa) nie będzie możliwości realizacji wszystkich potrzeb miasta w zakresie przebudowy dróg.	Uwaga nieuwzględniona. Koszalin będzie mógł realizować projekty drogowe przyczyniające się do rozwoju obszaru w ramach ZIT lub innego trybu pozakonkursowego.
		Wsparcia społecznej gospodarki mieszkaniowej z osi priorytetowej „Rozwój społeczny” w celu budowy mieszkań społecznych na wynajem wg projektu Stowarzyszenia Zachodniopomorskich Tebeesów pod przewodnictwem Pana Piotra Mlynca. Projekt załączono poniżej: Program Społecznych Mieszkań Czyszowych. Program dopłatowy, finansowany z budżetu państwa, obsługiwany przez Fundusz Dopłat istniejący już w Banku Gospodarstwa Krajowego (lub wsparcie z RPO w tym zakresie zgodnie z powyższym wnioskiem). Przeprowadzone analizy potwierdziły możliwość funkcjonowania programu przy następującym montażu finansowym: • 30% udział własny, • 35% dopłata z Funduszu Dopłat (lub wsparcie z RPO) • 35% kredyt komercyjny na 30 lat Maksymalny czynsz - 4% wartości odtworzeniowej w skali roku. Założone finansowanie umożliwia realizację mieszkań o czynszach nieprzekraczających wymienionego poziomu, przy	

<p>Sekcja 2 VIII OP Rozwój społeczny str. 144</p>	<p>Wnosimy o rozpatrzenie możliwości wsparcia społecznej gospodarki mieszkaniowej z osi priorytetowej „Rozwój społeczny” w celu budowy mieszkań społecznych na wynajem</p>	<p>czym taki poziom górnego limitu czynszu należy zastosować z uwagi na faktyczne możliwości finansowe większości rodzin. Już dziś niemal wszystkie towarzystwa budownictwa społecznego (także prywatne) nie wykorzystują - z tego właśnie powodu – dopuszczonego przepisami limitu wysokości czynszu. Program powinien zawierać kryteria dostępności (limit dochodów gospodarstwa domowego najemcy) i możliwość wypowiedzenia umowy w wypadku długotrwałego osiągnięcia dochodów wyższych. Jednocześnie projekt zakłada dopłaty dla wszystkich inwestorów: • spółdzielni mieszkaniowych, • towarzystw budownictwa społecznego, • deweloperów, o ile następnie mieszkania będą udostępniane na obowiązujących w programie warunkach (limit dochodów i ograniczony poziom czynszu). Finansowanie nowego programu stanowić powinna część środków oszczędzonych na likwidacji zwrotu VAT osobom fizycznym realizujących własnym sumptem inwestycje mieszkaniowe. Przyjąć należy wieloletni program budowy mieszkań nawy najem w latach 2014-2020, zakładający realizację średniorocznie minimum 10.000 społecznych mieszkań czynszowych przy poziomie wsparcia ok. 700 mln zł rocznie.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona, nie ma możliwości realizacji działań infrastrukturalnych w ramach EFS.</p>
<p>IX OP, PI 9.2 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich</p>	<p>pkt. 2.A.2.3 opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych, brzmie „Planuje się zastosowanie wsparcia zwrotnego w formie preferencyjnej pożyczki. Wnosimy o dodanie na końcu ww. zadania słów lub dotacji.</p>	<p>GM Koszalin ZBM nie widzi możliwości zabezpieczenia środków na spłatę preferencyjnego kredytu, jedną szansą na skuteczne przeprowadzenie rewitalizacji jest uzyskanie dotacji na ten cel z RPO na lata 2014-2020</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Ostatecznie kwestia zostanie ustalona po przeprowadzeniu badania ex-ante IF, które m.in. zbada potencjał potencjalnych beneficjentów w tym zakresie. Wskazane w pkt. 2.A.2.3 propozycje nie oznaczają także że wszystkie typy projektów w ramach przedmiotowego PI będą finansowane w formie zwrotnej.</p>
<p>Sekcja 4: Część dotycząca OSI s. 206-207</p>	<p>Należy uszczegółowić zapisy dotyczące Obszarów Strategicznej Interwencji.</p>	<p>W części tekstu odnoszącej się do OSI, raz wskazuje się, że dopiero zostaną one wyznaczone (drugi akapit) następnie, że zostały już wyznaczone. Uzupełnienia wymagałyby takie kwestie jak: kto wyznaczy OSI, kiedy i w jakim dokumencie.</p>	<p>Niespójne zapisy zostały zweryfikowane. W kolejnej wersji projektu RPO WZ na lata 2014-2020 doprecyzowano, iż: „Wskazanie regionalnych OSI poprzedziła analiza sytuacji społeczno – ekonomicznej oraz potencjałów i barier rozwojowych regionu w ujęciu terytorialnym. Na jej podstawie wyznaczono obszary województwa o wysokiej zdolności rozwojowej, oraz obszary o niższej zdolności, określone jako Specjalna Strefa Włączenia. Takie podejście pozwoliło na przestrzenne zobrazowanie obszarów wzrostu i obszarów problemowych regionu, a w dalszej kolejności na wyznaczenie OSI jako przestrzennie i tematycznie skoncentrowanych obszarów działań strategicznych na rzecz wzmocnienia potencjałów lub przezwyciężenia barier rozwojowych”. Ponadto zapisy dotyczące Obszarów Strategicznej Interwencji zostały zamieszczone we wstępnym projekcie Programu Strategicznego Współpraca Terytorialna (przyjętym Uchwałą Zarządu nr 1560/13 z dnia 25 września 2013r.), w ramach którego wskazane zostały następujące priorytety wpisujące się w założenia jednego z celów strategicznych Programu określonego jako wzmocnienie regionalnej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej dotyczące: (1) Rozwój gospodarczy, społeczny i infrastrukturalny obszarów o najniższym dostępie mieszkańców do dóbr i usług (Specjalna Strefa Włączenia – obszar strategicznej interwencji); (2) Wzmocnienie roli Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego jako regionalnego centrum rozwoju gospodarczego. Integracja współpracy samorządów tworzących SOM w celu rozwoju funkcji metropolitalnych; (3) Rozwój Koszalińsko - KołobrzESCO - Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego jako bieguna wzrostu we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Należy także podkreślić, iż zapisy projektu RPO WZ 2014-2020 są zgodne z wymaganiami Szablону Programu Operacyjnego 2014-2020.</p>
<p>Sekcja 4: Część dotycząca OSI s. 206-207</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że podczas konsultacji prowadzonych przez Urząd Marszałkowski w miesiącu lipcu br. prezentowane były szczegółowe propozycje dotyczące obszarów stanowiących OSI w województwie zachodniopomorskim, włącznie z mapkami, proponuje się również zawrzeć je w projekcie RPO WZ 2014-2020 w celu konsultacji z zainteresowanymi samorządami.</p>	<p>Wskazanie trzech OSI w województwie wyłącznie z nazwy i z typologią ich wyznaczania bez propozycji ich delimitacji przestrzennej nie stwarza możliwości ustosunkowania się konkretnych JST do zaproponowanego w dokumencie rozwiązania.</p>	<p>Przedstawiane propozycje dotyczące obszarów stanowiących OSI w formie map są także zawarte w projekcie RPO WZ 2014-2020 – w sekcji 5. Ukierunkowanie wsparcia na zjawiska ubóstwa, dyskryminacji oraz wykluczenia społecznego, w ramach której na podstawie dostępnych danych statystycznych i w oparciu o prowadzone analizy został wstępnie zdelimitowany obszar, na terenie którego wymagane jest wdrożenie specjalnej interwencji. Na podstawie wskazanej w projekcie RPO WZ mapy mogą Państwo ustosunkować się do zaproponowanego rozwiązania. Ponadto z uwagi na obowiązujący Szablon Programu Operacyjnego 2014-2020 – nie ma konieczności wskazywania mapy w sekcji 4. projektu RPO WZ.</p>
<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 208</p>	<p>W związku z faktem, że Zintegrowane Inwestycje Terytorialne stanowiąc będą jedno z narzędzi realizacji RPO WZ uszczegółowienia wymaga kwestia zasad funkcjonowania ZIT-ów.</p>	<p>W dokumencie MRR „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” szczegółowo opisane zostały kwestie funkcjonowania ZIT-ów. Natomiast w projekcie RPO WZ 2014-2020 w ogóle narzędzie to nie zostało scharakteryzowane mimo tego, że na s. 211 dokonuje się porównanie ZIT do innego narzędzia jakim jest Kontrakt samorządowy.</p>	<p>Zamieszczone w projekcie RPO WZ 2014-2020 informacje nt. ZIT (4.2) są zgodne z obowiązującym Szablönem Programu Operacyjnego 2014-2020 w Polsce. Szczegółowe wytyczne wskazujące na zasady funkcjonowania ZIT zostały zawarte w przywołanym przez Państwo dokumencie. Nie jest więc zasadne powielanie zapisów.</p>

<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209</p>	<p>Wnioskuję się o wpisanie Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 19 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT.</p>	<p>Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – Kołobrzesko – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowego powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem. Konkretnie zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 19 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorzady w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT.</p>	<p>Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi zawartymi w Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, ZIT będą realizowane obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, w zależności od decyzji samorządu województwa istnieje możliwość realizacji ZIT w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnych i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. W przypadku tych miast obowiązują te same zasady dotyczące realizacji określone we wskazanym na wstępie dokumencie. Decyzją Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego instrument ZIT będzie wdrażany również na obszarze KKBOF, stąd użycie słowa "potencjalnym", nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020. Jednocześnie należy podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w opracowywanej strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), na obszarze których gminy powinny być realizowane ZIT. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne i sztywne narzucenie zakresu tego obszaru, a jedynie zaproponowanie wstępnej delimitacji. Jednocześnie należy podkreślić, że wskazanie gmin tworzących KKBOF nie ogranicza możliwości realizacji ZIT na szerszym obszarze obejmującym gminy sygnatariuszki przywołanego w uwadze porozumienia. Jednakże zaznaczyć należy, że zastosowanie mechanizmu ZIT w odniesieniu do realizacji projektów w innym trybie musi gwarantować wyraźnie większe oddziaływanie realizowanych w tej formule projektów na osiągnięcie celów rozwojowych całego objętego nim terytorium.</p>
<p>Sekcja 4 Punkt 4.2 Str. 209</p>	<p>Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapis odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym</p>	<p>Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu. Nie mniej jednak uwaga zostanie uwzględniona w aktualnie przygotowywanej wersji RPO WZ 2014-2020 co pozwoli na rozszerzenie obszaru negocjacji.</p>
<p>Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>	<p>Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w Zasadach realizacji ZIT w Polsce i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT. Ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem rozstrzygnięć uzgodnionej z IZ RPO WZ terytorialnej strategii rozwojowej. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz SSOM dotyczących założeń Strategii ZIT. W przypadku KKBOF podobne przybliżenie zostanie dokonane na podstawie zaprezentowanych wyników prac dotyczących założeń do Strategii ZIT dla tego obszaru. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że sztywne narzucenie przez IZ RPO WZ na obecnym etapie planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.</p>
<p>Sekcja 4</p>	<p>Wskazaną część dokumentu należy uzupełnić o charakterystykę przywołanych narzędzi realizacji RPO WZ 2014-2020 tj.: kontrakt samorządowy, zintegrowane inwestycje terytorialne, projekty systemowe, projekty strategiczne itp.</p>	<p>W całym dokumencie nie ma odniesienia do wszystkich przewidzianych w ramach realizacji poszczególnych Osi priorytetowych narzędzi realizacji. Dla czytelności dokumentu, jak również możliwości odniesienia się do zaproponowanych w nim rozwiązań, w jednym miejscu powinny zostać zestawione i opisane wszystkie narzędzia realizacji RPO WZ.</p>	<p>Uwaga zostanie uwzględniona na późniejszym etapie prac nad projektem RPO WZ 2014-2020; w chwili obecnej w sekcji 4. zostały zamieszczone informacje nt. mechanizmu ZIT oraz kontraktu samorządowego, a więc narzędzi które zgodnie z wskazaniami Szablonu Programu Operacyjnego 2014-2020, odnoszą się do zintegrowanego podejścia terytorialnego. Informacje nt. pozostałych trybów naboru projektów zostały zamieszczone w punkcie 2.A.2.2 dla poszczególnych osi priorytetowych Programu.</p>

		<p>Sekcja 1 1.1 Wkład programu w realizację strategii Europa 2020 oraz w osiągnięcie spójności gospodarczo-społecznej i terytorialnej Podpunkt I Str. 3 Inteligentne i regionalne specjalizacje</p>	<p>Wnosi się o wpisanie przemysłu przetwórstwa szkła budowlanego jako jednej z regionalnej, inteligentnej specjalizacji gospodarki województwa zachodniopomorskiego.</p>	<p>Przemysł przetwórstwa szkła budowlanego jest dynamicznie rozwijającą się dziedziną działalności gospodarczej w Koszalinie. Przedsiębiorcy reprezentujący branżę znaleźli się w gronie członków–założycieli Klastra Przetwórców Szkła Budowlanego, który jest jednym z kilku sformalizowanych powiązań kooperacyjnych funkcjonujących na obszarze województwa zachodniopomorskiego. W branży przetwórców szkła budowlanego działają małe i średnie przedsiębiorstwa zajmujące się kształtowaniem i obróbką szkła płaskiego na poziomie szyb zespolonych: hartowania, szlifowania, zdobienia czy pokrywania foliami szkła budowlanego; szkła pozostałego (przetworzonego i nieprzetworzonego); maszyn i urządzeń; usług szkoleniowo-doradczych.</p> <p>Przetwórstwo szkła jest dziedziną wykorzystującą najnowsze zdobycze technologiczne i wdrażającą innowacje przy ścisłej współpracy z ośrodkami akademickimi, tworząc w efekcie wysoką wartość dodaną. Firmy cechuje bardzo wysoka jakość i konkurencyjność produkcji, dzięki której skutecznie podbijają rynki zagraniczne w Unii Europejskiej i poza nią, notując w sprzedaży wysoki odsetek eksportu. Stały rozwój i zwiększające się zatrudnienie w firmach i ich otoczeniu kooperacyjnym przyczyniają się do zmniejszenia bezrobocia w regionie. Wzrost gospodarczy i zrównoważony rozwój województwa zachodniopomorskiego zależą przede wszystkim od rozwoju takich, dynamicznie działających, innowacyjnych firm w rosnących branżach, stąd zasadne jest ujęcie przemysłu przetwórstwa szkła budowlanego jako jednej z kluczowych działalności wspieranych ze środków kolejnego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Należy zauważyć, że zamieszczony w projekcie RPO WZ wykaz sektorów gospodarki nie jest wykazem inteligentnych specjalizacji w regionie. Proces ich identyfikacji nie został bowiem jeszcze zakończony. Zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej nie powinny istnieć żadne ograniczenia sektorowe w tworzeniu inteligentnych specjalizacji. Przemysł przetwórstwa szkła budowlanego nie został z tego procesu wykluczony, jednak muszą zostać spełnione i udokumentowane warunki dotyczące m.in. potencjału, innowacyjności, współpracy z sektorem B+R, unikatowości, współpracy sieciowej, trwałości, perspektyw rozwojowych itp.</p> <p>W związku z powyższym zaproponowanej zmiany nie wprowadzono. Zmieniono jednak związane z tym istniejące zapisy tak, aby lepiej wyjaśniały wskazane zagadnienie.</p>
		<p>Całość dokumentu</p>	<p>Należy przeanalizować dokument pod względem błędów literowych i poprawności językowej.</p>	<p>W dokumencie występują liczne błędy literowe i językowe.</p>	<p>Kolejna wersja dokumentu została zweryfikowana pod kątem językowym i edycyjnym.</p>
			<p>Brak słowniczka skrótów</p>	<p>W dokumencie jest stosowanych wiele skrótów, bez słowniczka korzystanie jest bardzo utrudnione</p>	<p>Uwaga uwzględniona, dodano słownik skrótów</p>
		<p>Sekcja 1: 1.2. matryca logiczna OP 9 infrastruktura publiczna IX OP, PI 9.2.wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich</p>	<p>Włączenie rewitalizacji fizycznej „... w CT 9 w oś priorytetową Infrastruktura publiczna ogranicza zakres projektów wyłącznie do obszarów publicznych. Proponuje się jako odrębną oś priorytetową przyjąć Rewitalizację obszarów problemowych (miejskich i wiejskich), rozszerzenie zakresu wsparcia o budownictwo mieszkaniowe w obszarze rewitalizacji, konieczne przyznanie dotacji w przypadku budownictwa mieszkaniowego – a nie instrumentów zwrotnych. Pomoc publiczna w przypadku np. TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność.</p>	<p>Potrzeby Miast w zakresie rewitalizacji obszarów miejskich są ogromne. Występujące w kwartałach problemowych miasta różne formy własności budynków w szczególności mieszkalnych (Wspólnoty Mieszkaniowe, TBS-y, Spółdzielnie mieszkaniowe), które nie są w stanie sfinansować ze środków własnych prac rewitalizacyjnych uniemożliwiają lub utrudniają przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji takich obszarów. Konieczne jest wsparcie remontów i modernizacji części wspólnych budynków mieszkalnych (różni beneficjenci (jak w RPO WZ na lata 2007 – 2013), utworzenia infrastruktury (technicznej, usługowej w tym usług społecznych) pozwalających przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu a także poprawiać jakość życia mieszkańców w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych. Wspieranie budownictwa mieszkaniowego (tworzenia lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem za czynsz regulowany dla osób zagrożonych wykluczeniem, mieszkań chronionych. W przypadku budownictwa mieszkaniowego –Wspólnoty Mieszkaniowe a także budynki mieszkalne przebudowywane w ramach rewitalizacji obszarów problemowych z mieszkańami na wynajem z czynszem regulowanym nie są w stanie wygenerować zwrotu, dlatego też konieczne jest dofinansowanie bezzwrotne do tych działań.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Należy zauważyć, iż nazwa infrastruktura publiczna nie wskazuje, że projekty w ramach PI 9.2 nie będą mogły być realizowane przez np.. TBS (wymienione w projekcie dokumentu). Nie zostały również wykluczone działania z zakresu rewitalizacja tkanki mieszkaniowej - jedynie w wąskim zakresie (części wspólne wielorodzinnych budynków mieszkalnych).Należy jednak pamiętać, że wszystkie projekty inwestycyjne muszą być realizowane wspólnie z działaniami z EFS, inaczej niż w obecnej perspektywie.</p>
		<p>III OP, PI 4.3. 2.A.1 Typy Beneficjentów</p>	<p>Dodać Towarzystwa Budownictwa Społecznego, które mają wniesione, w formie aportów, stare zasoby mieszkaniowe i jak spółdzielnie mieszkaniowe (które znalazły się wśród beneficjentów) winny być taktowane jako podmioty działające non-profit. TBS'y mają ustawowo ograniczony poziom czynszu (bez względu na to czy korzystają z pomocy publicznej na inwestycje i remonty) oraz ograniczony poziom zamożności najemców. Rezygnacja z wymogu osiągnięcia klasy energetycznej w wyniku termomodernizacji- urealnienie wymogów do stanu budynków wymagających wsparcia.</p>	<p>TBS-y są właścicielami dużych powierzchni budynków mieszkalnych wymagających termomodernizacji</p> <p>Obecnie nie ma ustalonych klas energetycznych budynków mieszkalnych. W przypadku budynków które stanowią w zasadzie ok.80 % budynków mieszkalnych w Centrum miasta dostosowanie budynków do klas energetycznych może okazać się bardzo kosztowne lub wręcz nieosiągalne. Najwyższa emisja CO2 pochodzi z tych budynków - lokali ogrzewanych piecowo. Likwidacja tego ogrzewania wraz z termomodernizacją zmniejszy znacząco emisję. Należy urealnić wymagania do rzeczywistych możliwości. Konieczna jest tu forma znaczącego udziału dotacji bezzwrotnej w celu osiągnięcia efektu skali. Konieczne jest wsparcie na wykonanie audytów wskazujących na konieczne działania termomodernizacyjne nawet jeżeli budynek po modernizacji nie osiągnie wymaganej klasy energetycznej. Konieczne jest umożliwienie w przypadku rewitalizacji obszaru korzystanie również oprócz środków na modernizację części wspólnych także na termomodernizację.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.</p>
		<p>III OP. PI 4.3: 2.A.2.1 Typy projektów</p>	<p>Wnosimy, aby przy kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych uznać za spełniony warunek „wymiana źródła ciepła na OZE” - podłączenie budynku mieszkalnego do sieci ciepłnej, z której część energii ciepłej pochodzi z odnawialnych źródeł energii (OZE).</p>	<p>Wspólnoty Mieszkaniowe zlokalizowane w starym budownictwie często używają do ogrzewania mieszkań i podgrzania wody ogrzewania etażowego (węglowego, gazowego). Jako pojedyncze podmioty nie mają możliwości jego wymiany na OZE. W przypadku uwzględnienia proponowanych zmian w typach projektów pojedyncze WM lub grupy WM uzyskują możliwość wymiany przestarzałych systemów grzewczych na centralne źródła ciepła, które będą pochodziły z OZE.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. PI ukierunkowany jest na wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.</p>

53	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego	Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	<p>III OP. PI 4.3: 2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych</p>	<p>Uwzględnienie formy pomocy – dotacja a nie instrumenty zwrotne w mieszkalnictwie (Wspólnoty Mieszkańcowskie i lokale na wynajem o czynszu regulowanym). Pomoc publiczna w przypadku TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność.</p>	<p>Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Z uwagi na ograniczone środki dostępne w ramach PI część przewidzianych działań będzie wsparta przez instrumenty zwrotne. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.</p>
			<p>IX OP.</p>	<p>Uważamy, że nastał czas, aby nadać w RPO 2014-2020 odpowiednią, czyli priorytetową rangę rewitalizacji budynków mieszkalnych, z równoczesnym działaniem na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców zrewitalizowanych budynków. Zwracamy uwagę na fakt, że nie powinna być warunkiem koniecznym - rewitalizacja gospodarcza danego terenu. Nie zawsze na zdegradowanym obszarze musi/powinien powstać sklep i/lub zakład usługowy i/lub produkcyjny. Są takie obszary na których nie rozwinię się działalność gospodarcza, gdyż podmioty gospodarcze działają już, tuż obok obszarów rewitalizowanych. Są też takie obszary, które powinny spełniać tylko funkcję mieszkaniową. Jeżeli w omawianym priorytecie inwestycyjnym pozostawiony zostanie warunek rozwoju gospodarczego, obszary jak ww. będą na straconej pozycji i nigdy mogą nie otrzymać wsparcia, chociaż tak bardzo będą tego potrzebowały. Popieramy zintegrowane podejście do rewitalizacji, a więc stawiamy też na edukację społeczną, z przygotowaniem mieszkańców tych terenów do aktywizacji, w tym gospodarczej. Pozytywne działania na tym polu zaprocentują pozyskaniem pracy przez mieszkańców rewitalizowanych budynków w innym obszarze miasta. W związku z tym rekomendujemy w tym priorytecie inwestycyjnym PI działania wspierające rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem powyższej uwagi.</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona. Rewitalizacja gospodarcza może również odbywać się poprzez działania miękkie, aktywizujące daną społeczność.</p>
			<p>IX OP. PI 9.2: 2.A.2.1 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych</p>	<p>Proponujemy, aby przyjąć, że instrumentem finansowym będzie dotacja, a jako dodatkowe/uzupełniające wsparcie zwrotne w formie preferencyjnej pożyczki.</p>	<p>Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach. Pożyczka powinna być narzędziem finansowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, ale tylko wówczas, gdy na obszarze rewitalizowanym pojawi się możliwość przychodów pokrywających nie tylko koszty eksploatacji i utrzymania w stanie niepogorszonym ale też zysku np. gdy projekt zawiera jako dodatkowe zadanie - część gospodarczą .</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.</p>
			<p>IX OP. PI 9.1: 2.A.2.1 Typ projektu nr 3</p>	<p>Uwzględnić jako beneficjentów TBS-y</p>	<p>TBS-y przygotowują mieszkania dla usamodzielniających się wychowanków domów dziecka do dyspozycji j.s.t np. w ramach rewitalizacji obszarów miejskich</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Inwestycje w infrastrukturę publiczną wedle założeń programowych Komisji Europejskiej mają być realizowane wyłącznie jako działania komplementarne i połączone z interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki na realizację PI 9.1 w ramach RPO WZ 2014-2020 są bardzo ograniczone. Jednocześnie przewidziane typy projektów nie odpowiadają zakresowi działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego. Z tego względu nie przewiduje się poszerzenia katalogu beneficjentów PI 9.1.</p>
			<p>III OP, PI 4.1, Typy projektów</p>	<p>Dodanie trzeciego typu projektu polegającego na wsparciu przedsięwzięć polegających na wymianie źródeł ciepła na niskoemisyjne w tym OZE, - Rozszerzenie pkt. 1 i 2 Typy projektów o źródła energii wiatrowej. (zgodnie z zapisami linii demarkacyjnej).</p>	<p>Proponuje się uzupełnienie typów projektów zaproponowanych w PI 4.1 o projekty związane z likwidacją nieekologicznych źródeł ciepła (np. węgiel, koks) na ekologiczne i wysokosprawne źródła ciepła takie jak: kotły gazowe, kotły olejowe itp. – zaproponowany typ wsparcia przyczyniłby się do wzrostu produkcji pochodzącej z odnawialnych źródeł energii, co daje możliwość wnieśienia wkładu przez region w zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie emisji CO2, a przez wzmocnienie „zielonego” aspektu gospodarki regionu wzmocnienie jej konkurencyjności. - W Diagnostyce wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/sektorów objętych programem, w grupie potrzeb dotyczących priorytetu „rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów” zidentyfikowano potrzeby regionalne związane ze zwiększeniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie energii wiatrowej oraz pochodzącej z biomasy. Linia demarkacyjna przewiduje wsparcie z poziomu regionalnego na wytwarzanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej z proponowanym podziałem mocy dla energii wiatru (do 10 MWe). W związku z powyższym zasadnym jest uzupełnienie wskazanych w projekcie RPO Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020 źródeł o energię wiatrową.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Typy projektów odnoszące się do produkcji energii ze źródeł odnawialnych nie powodują wykluczenia inwestycji wiatrowych. Sformułowanie "przede wszystkim w oparciu o biomasę, biogaz i energię słoneczną [...]”, wskazuje jedynie na preferencję przedmiotowych źródeł.</p>

III OP, PI 4.1, punkt 2.A.2.3 opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych	Propozycja rozszerzenia zapisu „o dotacja dla JST, ich związków i stowarzyszeń, jednostek organizacyjnych JST, jednostek sektora finansów publicznych, kościołów, szkół, ZOZ”.	Z uwagi na fakt, iż działania polegające na budowie oraz rozbudowie instalacji służących do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z podłączeniem ich do sieci dystrybucyjnej/ przesyłowej są kosztochłonne zasadnym jest, aby w przypadku wskazanych w „treści uwag” jednostek zastosować dotację. W przeciwnym przypadku zainteresowanie ze strony JST, ich związków i stowarzyszeń, jednostek organizacyjnych JST, jednostek sektora finansów publicznych, kościołów, szkół, ZOZ byłoby znikome	Uwaga nieuwzględniona. Podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
III OP, PI 4.3, typy beneficjentów	Doprecyzowanie zapisów w punkcie „Typy beneficjentów” w odniesieniu do państwowych jednostek budżetowych (Policja, PSP itp.).	W „typach beneficjentów” dla PI 4.3 przewidziane zostały: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, jednostki sektora finansów publicznych, NGO, kościoły i związki wyznaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, szkoły, zakłady opieki zdrowotnej, rolnicy, organizacje pozarządowe. Należałoby uszczegółowić/doprecyzować o państwowe jednostki budżetowe. Ponadto, należałoby pamiętać, iż w Regulaminie Konkursu niezbędne są zapisy, które uwzględniałyby czas i tryb wprowadzania zadań pjb do budżetu.	Uwaga odrzucona. PJB to jednostka sektora finansów publicznych, która jako typ beneficjenta jest wpisana w PI 4.3.
III OP, PI 4.3 punkt 2.A.2.3 opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych	Propozycja rozszerzenia zapisu o „dofinansowanie bezzwrotne dla podmiotów z sektora finansów publicznych”	W związku z brakiem możliwości zaciągania zobowiązań przez jednostki sektora finansów publicznych zasadnym jest rozszerzenie katalogu planowanych do wykorzystania instrumentów finansowych.	Uwaga nieuwzględniona. Podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
III OP, PI 4.5 punkt 2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego. Typy projektów	propozycja dodania typu projektu polegającego na budowie stacji CNG oraz punktów ładowania pojazdów z napędem elektrycznym. - Opis osiągnięcia celów szczegółowych w typach projektów (str. 73) jest nieadekwatny do wymienionych celów szczegółowych na str. 72 - brak typu projektu realizującego cel szczegółowy 5.	Zaproponowany typ projektu przyczyniłby się do rozwoju infrastruktury CNG w regionie jako ekologicznie czystego paliwa w transporcie drogowym. Następuje rozwój infrastruktury tankowania CNG w Polsce z uwagi na wzrost liczbeności flot pojazdów użytkowych zasilanych tym paliwem. Brak budowy kolejnych stacji dla wzrastającej liczby użytkowników skutecznie zahamuje taki rozwój. Pojazdy elektryczne stają się coraz bardziej popularne, a dzieje się tak za sprawą mniejszych kosztów ich bieżącej eksploatacji, w porównaniu do samochodów z silnikami spalinowymi a także ich proekologiczny charakter. Obecnie w Polsce działa jedynie kilkadziesiąt punktów ładowania pojazdów elektrycznych. Liczba ta będzie się zwiększać na skutek wzrostu popularności i świadomości ekologicznej. - W opisie zawarto informacje na temat przyczynienia się realizacji poszczególnych typów projektu do osiągnięcia określonych celów szczegółowych, jednakże odniesienia do numerów celów szczegółowych nie są spójne z numerami celów dla priorytetu inwestycyjnego 4.5. W niniejszym PI występuje cel szczegółowy 3, 4, 5 natomiast opis typów projektów odnosi się do celu 1 i 2. - Ponadto, zaproponowane typy projektów nie przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego 5.	Uwaga uwzględniona. Dodano typ projektu w który wpisuje się budowa stacji CNG itp. jako uzupełnienie szerszego projektu. Budowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury transportu miejskiego, wyłącznie jako uzupełnienie systemu. Ponadto cel 5 będą realizować wszystkie typy projektu zmierzające do integracji transportu miejskiego jak również do zmniejszenia ruchu indywidualnego transportu samochodowego.
IV OP, PI 5.2	Propozycja rozszerzenia typów projektów o inwestycje w rekultywację jezior w ramach Programu Ochrony Jezior Polski Północnej Zwiększenie alokacji o 10-15 mln euro na zintegrowane działania dot. ochrony jezior. Przykładowe rodzaje projektów określa Program Ochrony Jezior Polski Północnej.	Długotrwały proces wprowadzania zmian w zlewniach JCW jezior wiąże się z koniecznością zapewnienia stałych źródeł finansowania. Wydaje się zasadne wyodrębnienie dodatkowego priorytetu dedykowanego temu Programowi / w ramach CT 6 / . Uwzględnić go również w CT 5. Program Ochrony Jezior Polski Północnej powinien być wpisany jako kluczowy i zgłoszony do kontraktu wojewódzkiego. W woj. zachodniopomorskim jest największa ilość jezior w Polsce, powierzchnia zajmowana przez jeziora wynosi 660km2. Działania powinny obejmować prace rekultywacyjne w misie jeziora w oparciu o przygotowany wcześniej plan rekultywacji oparty wynikami badań i diagnozą stanu istniejącego w zlewni. Dodatkowo w obszar działania należy wpisać również monitoring wód po realizacji zadania.	Uwaga nieuwzględniona, ponieważ brak jest możliwości finansowania z poziomu regionalnego tego typu inwestycji. Wsparcie monitoringu środowiska możliwe jest z poziomu krajowego.
V OP, PI 6.1	Zbyt niska alokacja przewidziana na niniejszy priorytet inwestycyjny Propozycja zwiększenia alokacji o 9,5 mln euro w związku z koniecznością rozwiązania m.in. problemu odpadów medycznych oraz usuwania i utylizacji wyrobów zawierających azbest (w tym 2 mln euro na azbest). - propozycja rozszerzenia typów projektów o: budowę systemów zbierania i segregowania odpadów, likwidację dzikich wysypisk śmieci, budowę instalacji służących unieszkodliwianiu osadów ściekowych.	Zaproponowana kwota 20 mln euro nie odzwierciedla potrzeb jakie zidentyfikowane zostały w regionie. Jak wskazano w uzasadnieniu Priorytetu inwestycyjnego „Ograniczenia w funkcjonowaniu systemu gospodarowania odpadami wynikają z zapóźnień infrastrukturalnych, co bezpośrednio przekłada się na problemy z zagospodarowaniem odpadów zarówno komunalnych jak i przemysłowych, unieszkodliwianiem odpadów medycznych i weterynaryjnych oraz odzyskiem odpadów”. Zebrane od wytwórców odpady medyczne i weterynaryjne przekazywane do unieszkodliwienia spalarni odpadów medycznych zlokalizowanych w regionie przekraczają zdolności przerobowe spalarni funkcjonujących na terenie województwa zachodniopomorskiego. Odpady wytworzone są poza teren województwa. - W związku z planowanym ograniczeniem przyznawania środków na działania związane z usuwaniem azbestu przez NFOŚiGW środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020 będą w znacznej części musiały zabezpieczyć potrzeby regionu.	Aktualnia wersja projektu RPO przewiduje alokację 10 mln euro na PI 6.1. W ramach istniejących typów projektów możliwe są działania w zakresie rozwoju systemu zbierania i segregowania odpadów komunalnych. Natomiast, z uwagi na cel osi priorytetowej (zmniejszenie udziału odpadów przekazywanych na składowiska w masie odpadów wytworzonych), wsparcie działań związanych z likwidacją dzikich wysypisk nie jest przewidziane. Z danych przedstawionych w Planie Gospodarki Odpadami dla WZ na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023 wynika, iż około 92,6% w stosunku do wytworzonych osadów ściekowych zostało zagospodarowanych, zatem moce przerobowe instalacji znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego są wystarczające do zagospodarowania wytworzonych osadów ściekowych.
V OP, PI 6.2	Zbyt niska alokacja przewidziana na niniejszy priorytet inwestycyjny Propozycja zwiększenia alokacji do 25 mln euro.	Zaproponowana kwota 12 mln euro nie odzwierciedla potrzeb jakie wciąż istnieją w regionie. W ostatnich 5 latach w naszym regionie zrealizowano inwestycje na kwotę ok 4 mld zł w zakresie gospodarki wodno – ściekowej w ramach programów dofinansowanych ze środków unijnych regionalnych (RPO i PROW) i krajowego (POIiŚ), a także środków statutowych WFOŚiGW w Szczecinie. Niniejsza kwota nie zaspokoiła wszystkich potrzeb regionu a zaproponowana alokacji na priorytet Inwestycyjny 6.2 RPO na lata 2014-2020 jest niewystarczająca.	Aktualnia wersja projektu RPO przewiduje alokację 32 mln euro na PI 6.2.

V OP, PI 6.3	Brak związku z priorytetem ochrony środowiska	Priorytet inwestycyjny nie wpisuje się w oś priorytetową.	Uwaga nieuwzględniona. PI 6.3 dotyczy ochrony, promocji i rozwoju dziedzictwa kulturowego i naturalnego, w związku z tym zaplanowane działania wpisują się w możliwości wsparcia.	
V OP, PI 6.4 typy projektów	Propozycja rozszerzenia typów projektów o: Typ 3 Budowę i rozbudowę ośrodków rehabilitacji zwierząt dziko żyjących oraz schronisk dla zwierząt,	Dane statystyczne wskazują, że każdego roku pomocy lekarsko-weterynaryjnej wymaga kilkadziesiąt dzikich ptaków i kilkanaście dzikich ssaków. Do ośrodków rehabilitacji dzikich zwierząt już teraz trafiają tysiące dzikich zwierząt, które wymagają pomocy medycznej. Wiele z nich wraca po rehabilitacji do naturalnego środowiska. Według ekologów takich zwierząt będzie coraz więcej z powodu rosnących zagrożeń cywilizacyjnych. Większość pacjentów ośrodków to ofiary wypadków. Zwierzętom leśnym zagraża sąsiedztwo dróg szybkiego ruchu, które przecinają trasy ich migracji. Dla ptaków największe zagrożenia stanowią napowietrzne linie energetyczne, farmy wiatrowe i wysokie przeszklone budynki.	Uwaga częściowo uwzględniona. Schroniska dla zwierząt nie mieszczą się obecnie wybranych 3 celach tego priorytetu.	
	Typ 4 Rewitalizację obszarów cennych przyrodniczo (parki zabytkowe, aleje, użytki ekologiczne),	Zagrożenie ze strony barszczu Sosnowskiego należy rozpatrywać w dwóch kategoriach. Jest zagrożeniem dla rodzimej flory (roślina ta tworzy w miejscu występowania zwarte łany eliminujące wszystkie inne gatunki roślin) a drugim poważnym zagrożeniem jest działanie barszczu na ludzki organizm (poparzenia na skutek kontaktu z rośliną jak i z jej sokiem). Powierzchnia porośnięta barszczem Sosnowskiego w województwie wynosi około 274 ha.	Uwaga nieuwzględniona. Brak możliwości wsparcia dla działań związanych z eliminacją gatunków obcych z poziomu regionalnego. Renaturalizacja niekorzystnie przekształconych ekosystemów jest możliwa na poziomie kraju w PI 6.4	
	Typ 5 Reintrodukcję gatunków zagrożonych, Typ 6 Zwalczanie gatunków inwazyjnych w tym barszcz Sosnowskiego – proponowana alokacja na w/w typ projektu 5 mln euro.			Uwaga nieuwzględniona, ponieważ brak jest możliwości wsparcia wskazanych działań z poziomu regionalnego.
	Typ 7. Rozbudowę, modernizację i doposażenie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej (m.in. w parkach krajobrazowych) oraz prowadzenie, komplementarnych i uzupełniających do ogólnopolskich, działań/ kampanii informacyjno-edukacyjnych	podnoszenie świadomości i wiedzy dot. środowiska i jego ochrony wśród społeczeństwa wymaga nakładów finansowych na budowę lub rozbudowę ośrodków edukacji ekologicznej. Niejednokrotnie ośrodki te prowadzone są przez samorządy i nie są nastawione na generowanie dochodów a środki uzyskiwane od uczestników warsztatów, szkoleń są niewystarczające na pokrycie kosztów związanych np. z rozbudową ośrodka czy poszerzeniem bazy dydaktycznej. Ponadto, należy zaznaczyć, iż istniejące ośrodki edukacji ekologicznej są obciążone i brak jest możliwości obsłużenia przez nie wszystkich zainteresowanych osób (w szczególności osób niepełnosprawnych).		Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie możliwe wyłącznie z poziomu krajowego.
	Typ 8. Projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze wraz z promocją np. stawy widokowe, tereny wypoczynkowe, ścieżki dydaktyczne w tym obszary nadmorskie i przybrzeżne dla ich zagospodarowania na cele turystyczne.			Uwaga nieuwzględniona. Możliwość realizacji w ramach typu 2 projektów w PI 6.4, OP V.
V OP, PI 6.5 typy projektów	rozszerzenie o projekty związane z redukcją zanieczyszczenia powietrza (zgodnie z priorytetu inwestycyjnego 6.5)		Uwaga uwzględniona. Dodano typ systemy pomiaru zanieczyszczeń w miastach oraz systemy informowania mieszkańców o poziomach zanieczyszczeń.	
Propozycja realizacji projektu – Budowa muzeum przyrodniczego wraz z Bałtykarium – koszt około 15 mln euro – projekt realizowany w trybie pozakonkursowym.			Uwaga nieuwzględniona. W ramach RPO WZ 2014-2020 nie wskazuje się projektów strategicznych. Projekty kluczowe dla regionu można zgłaszać do Kontraktu terytorialnego.	
Str. 53	W II osi priorytetowej Rozwój społeczeństwa informacyjnego (w ramach PI 2.3) postulujemy aby uzupełnić listę beneficjentów o instytucje kultury.	Z uwagi na przewidziane wsparcie dotyczące digitalizacji zasobów kulturowych oraz biorąc pod uwagę iż m.in. instytucje kultury są w posiadaniu zbiorów, konieczne jest uzupełnienie typów beneficjentów o wskazane instytucje kultury.	Uwzględniono częściowo uwzględniona. Instytucje kultury prowadzone lub współprowadzone przez MKiDN będą wspierane z poziomu krajowego. Do zapisów zostały dodane inne instytucje kultury.	
Str. 94 -95	W ramach wsparcia (PI 6.3) postulujemy aby w typach beneficjentów uwzględnić szkoły i uczelnie artystyczne.	Podkreślić należy, iż szkoły i uczelnie artystyczne pełnią funkcje nie tylko edukacyjne ale także funkcje instytucji kultury, oferując m.in. przestrzeń dla wystaw czy prowadzenia koncertów, spełniając tym samym rolę aktywnych instytucji kultury odpowiedzialnych za dostarczanie społeczeństwu dóbr i usług kultury. Rozwój kształcenia artystycznego wymaga więc inwestycji, aby jakość nauczania wzrosła i została dostosowana do wyzwań współczesnej gospodarki.	Uwaga nieuwzględniona. W ramach PI 6.3 wskazano wśród beneficjentów jednostki sektora finansów publicznych.	
Str. 95	W ramach możliwych typów projektów należy dodać: -zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej.	Z uwagi na fakt, iż funkcjonowanie instytucji kultury jest uzależnione od jakości wyposażenia, które jest niezbędne do prowadzenia działalności kulturalnej – konieczne jest aby przewidziany został taki typ projektu.	Uwaga nieuwzględniona. Zakup wyposażenia możliwy będzie jedynie w przypadku realizacji pierwszego lub drugiego typu projektu.	
Str. 169-170	W działaniach dotyczących rewitalizacji postulujemy uwzględnienie przebudowy i adaptacji zdegradowanych obiektów na cele kulturalne.	Z punktu widzenia zarówno rozwoju przestrzeni miejskiej jak i rewitalizacji społecznej istotne jest aby zostało uwzględnione wsparcie dotyczące przebudowy i adaptacji zdegradowanych obiektów przestrzeni miejskiej na cele kulturalne. Rola instytucji kultury i jej wpływ na kształtowanie postaw społecznych jest niepodważalna: pełnią funkcję edukacyjną, budują tożsamość i przynależność do określonych grup (aktywność społeczna). Tym samym, obecność instytucji kultury wpływa korzystnie na proces rewitalizacji społecznej i powinna być jej nieodłącznym komponentem.	Uwaga nieuwzględniona. Istniejące zapisy nie wykluczają rewitalizacji obiektów na cele kulturalne.	
str. 139	W VII osi priorytetowej Rynek pracy (w ramach PI 8.10) postuluje się aby uwzględnić także: - programy edukacyjne realizowane przez instytucje kultury (lub przy udziale instytucji kultury), przyczyniające się do promocji aktywnego stylu życia i modelu starzenia się, - nawiązywanie partnerstw pomiędzy uniwersytetami trzeciego wieku a uczelniami artystycznymi	Współcześnie jednym z najbardziej optymalnych i sprawnych modeli funkcjonowania instytucji kultury jest otwarty model instytucji wielofunkcyjnej, dotyczy on głównie lokalnych ośrodków samorządowych i funkcjonujących na tym obszarze m.in. domów kultury czy bibliotek. Charakteryzuje go otwartość, czyli programowa gotowość różnorodnej współpracy z innymi podmiotami przy realizacji wspólnych projektów. Wielofunkcyjność instytucji polega na wszechstronności gałęzi działań i aktywności, którą może podejmować w celu rozszerzenia działalności poza obszar dotyczący stricte kultury. Tym samym, aby działalność instytucji mogła przyciągać jej potencjalnych uczestników oraz nabywców wytwarzanych przez nią dóbr musi spełniać warunek aktualności w działaniach wobec otaczającej rzeczywistości, w tym także w obszarze pozostałych polityk państwa oraz samorządu lokalnego (również w aspekcie zdrowia).	Uwaga częściowo uwzględniona. Jedną z istotniejszych przyczyn wykluczenia z rynku pracy jest zły stan zdrowia. Dlatego też wsparcie głównie będzie się koncentrowało na wydłużaniu czasu aktywności zawodowej m.in. poprzez programy kształtowania aktywnego i zdrowego stylu życia. Natomiast w przypadku wsparcia dla osób starszych, ze względu na cele interwencji EFS, możliwe będzie jedynie realizowanie wsparcia polegającego na tworzeniu modeli aktywności zawodowej osób starszych. Natomiast instytucje kultury, jako potencjalni beneficjenci mieszczą się w katalogu wskazanych w projekcie RPO WZ.	

str. 144-147	<p>W VIII osi priorytetowej Rozwój społeczny (w ramach PI 9.4, 9.5 oraz 9.7) postulujemy aby uwzględnić w zapisach wsparcie obejmujące wykorzystanie potencjału kultury dla stymulowania zatrudnienia i popytu na usługi świadczone przez instytucje kultury, w tym związane z poprawą sytuacji na rynku pracy osób związanych z sektorem kultury (m.in. kadry instytucji kultury, kadra dydaktyczna szkół artystycznych, artyści). Uzupełniająco z kolei - projekty mające na celu pobudzenie świadomości władz samorządowych na temat korzyści płynących ze wsparcia potencjału sektora kultury dla kreowania zatrudnienia. Działania skierowane do indywidualnych osób mające na celu ich aktywizację społeczno-zawodową. Przykładowy zakres działań może obejmować:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) programy na rzecz kompetencji kulturalnych, obywatelskich i medialnych w celu zwiększenia szans na rynku pracy; 2) programy na rzecz kształcenia i doksztalcania (zarówno formalnego jak i pozaformalnego – kursy, szkolenia) kadr kultury, m.in. pracowników instytucji kultury, nauczycieli w zakresie edukacji kulturalnej, animatorów kultury, artystów (w tym wsparcie przekwalifikowania się i kształcenie z zakresu przedsiębiorczości) służące ich mobilności na rynku pracy; 3) działania zachęcające do tworzenia partnerstw pomiędzy instytucjami edukacyjnymi (szkoły) a instytucjami kultury w celu rozwoju kompetencji kulturalnych, medialnych i obywatelskich, co tym samym przyczyni się do wzrostu zatrudnienia i rozwoju gospodarczego; 4) tworzenie zachęt dla najbardziej kreatywnych i zdolnych osób (animatorzy kultury, artyści, nauczyciele, menedżerowie) do podjęcia działalności poza dużymi ośrodkami miejskimi. 5) programy na rzecz integracji społeczności marginalizowanych obejmujące kompleksowe działania z zakresu edukacji, kultury, zdrowia, zatrudnienia, pomocy społecznej prowadzące do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności marginalizowanych. <p>Ponadto, w ramach PI 9.7 postulujemy uwzględnienie działań skierowanych do indywidualnych osób lub podmiotów/jednostek mających na celu zwiększenie dostępności i jakości usług. Zakres działań może obejmować:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz zwiększenia jakości i dostępności usług kulturalnych poprzez propagowanie nowych form uczestnictwa w kulturze 	<p>Niezmierne ważne jest ujęcie zadań związanych z poprawą sytuacji na rynku pracy osób związanych z sektorem kultury (m.in. kadry instytucji kultury, kadra dydaktyczna szkół artystycznych, artyści).</p> <p>Kapitał społeczny jest istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój społeczny i gospodarczy kraju - im wyższy poziom kapitału społecznego, tym większe tempo wzrostu PKB i wyższy poziom zadowolenia z życia. Postawy i kompetencje budujące kapitał społeczny, jak np. kooperatywność, komunikatywność i kreatywność, przyczyniają się do budowy otwartego i tolerancyjnego społeczeństwa i zwiększają jego adaptacyjność do stale zmieniającej się rzeczywistości, zarówno w wymiarze społecznym jak i ekonomicznym. Rozwijanie postaw i kompetencji społecznych, w tym kulturowych, medialnych i obywatelskich ma znaczenie jak najbardziej prozatrudnieniowe, ponieważ przede wszystkim wpływa na wzrost świadomości społecznej co do korzyści z jak najdłuższego pozostawania w stanie zatrudnienia. Wartością dodaną działań z zakresu rozwoju kapitału społecznego jest walka z wykluczeniem i poprawa jakości życia społecznego. Dzieje się to za sprawą zwiększającej się dzięki rozwojowi kapitału społecznego aktywizacji społecznej. Ponadto projekty kulturalne pełnią także funkcję integracyjną, gdyż w ich wyniku coraz większa liczba obiektów kulturalnych (zabytków, instytucji kultury) zostaje przystosowana do potrzeb grup społecznych o szczególnych potrzebach, m.in. osób z niepełnosprawnościami fizycznymi.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W opinii MIR ww. działania budzą poważne wątpliwości w kontekście ich kwalifikowalności z EFS. Należy mieć na uwadze, że Oś priorytetowa VIII Rozwój społeczny skierowana jest do osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. W związku z czym działania wykorzystujące potencjał kultury powinny mieć bezpośredni wpływ na włączenie społeczne - nie jest możliwe finansowanie przedsięwzięć kulturalnych, które nie będą służyły walce z ubóstwem. Jednocześnie warto zauważyć, że działania wykorzystujące potencjał kultury, mające bezpośredni wpływ na włączenie społeczne będą realizowane w ramach RPO WZ poprzez instrument aktywizacji środowiskowej w Priorytecie inwestycyjnym 9.4.</p>
Str. 176-184	<p>W X osi priorytetowej Edukacja (w ramach PI 10.1 oraz 10.3) postulujemy o uzupełnienie zapisów o takie działania jak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podniesienie kompetencji kadr nauczających przedmiotów artystycznych w szkołach powszechnych zgodnie z podstawą programową (muzyka, plastyka) – specjalistyczne kursy na uczelniach, 2) doposażenie bazy dydaktycznej i naukowej szkół i placówek oświatowych, 3) rozwój wysokiej jakości szkolnictwa zawodowego w obszarze sztuki. <p>Ponadto, należy uwzględnić wsparcie skierowane do indywidualnych osób mające na celu zdobycie nowych, zmianę lub podniesienie ich kwalifikacji i umiejętności, tj. m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wsparcie dla osób dorosłych, w zakresie kształcenia formalnego i pozaformalnego. 2) podniesienie kompetencji kadr w szkołach i uczelniach artystycznych w celu dostosowania przedmiotów nauczania do potrzeb rynku pracy – specjalistyczne kursy na uczelniach 	<p>Działania w sferze szeroko pojętej edukacji kulturalnej służą rozwijaniu umiejętności artystycznych, wiedzy i zrozumienia otaczającego świata (w tym także zjawisk przyrody), udziałowi w różnych formach tworzenia sztuki, poprawie rozumienia kultury i umiejętności dzielenia się doświadczeniami artystycznymi oraz kształtowania obywateli na wyrobionych odbiorców i twórców sztuki.</p> <p>Ponadto działalność ta oprócz osiągania wyników artystycznych przekłada się na wyniki społeczno-kulturowe (takie jak pewność siebie i poczucie własnej wartości, indywidualna ekspresja, praca w zespole, zrozumienie międzykulturowe i udział w kulturze). Wśród celów stawianych edukacji artystycznej kładzie się szczególny nacisk na kreatywność (często związaną z jej znaczeniem dla innowacyjności) i na edukację (w odniesieniu zarówno do tożsamości jednostkowej, jak i promowania rozumienia międzykulturowego).</p> <p>Biorąc powyższe pod uwagę, budowanie i wspieranie potencjału kreatywnego oraz postaw proinnowacyjnych w społeczeństwie (tym samym walka z wykluczeniem i bezrobociem) wymaga dziś przede wszystkim:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwijania (bez względu na wiek) kreatywności jednostek poprzez wzmacnianie kompetencji kulturowych, umiejętności twórczego, krytycznego, samodzielnego myślenia i działania, umiejętności technicznych, świadomości historycznej i wiedzy na temat tradycji i zachodzących zmian kulturowych w społeczeństwie; – wspierania wszelkich inicjatyw prowadzących do podniesienia poziomu kapitału społecznego i kapitału zaufania; – podnoszenia poziomu tolerancji społeczno-kulturowej; – budowania „publiczności” dla twórczych działań poprzez rozwijanie kompetencji społecznych i kulturowych jednostek, pobudzanie zainteresowania nowymi trendami i tendencjami kulturowymi, społecznymi i technologicznymi. 	<p>Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie systemu oświaty odnosi się do kształcenia ogólnego. Szkoły artystyczne mogą otrzymać. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby szkoły artystyczne otrzymały wsparcie, jednakże w zakresie realizowanego kształcenia ogólnego. Wymiernym efektem podejmowanych w nowej perspektywie działań ma być podniesienie jakości szkolnictwa ogólnego oraz wyrównanie dysproporcji w tym zakresie pomiędzy szkołami.</p>

			<p>VII OP PI.8.5. Rynek Pracy 2.A.2.1</p> <p>OP VIII PI 8.9 2.A.1.1</p> <p>OP X PI 10.3 2.A.1.1</p>	<p>Rekomendujemy, aby szkolenia zawodowe:</p> <p>1) zawierały obowiązkowo komponent ICI oraz językowy,</p> <p>2) składały się obowiązkowo z części teoretycznej i praktycznej,</p> <p>3) kończyły się zewnętrzną walidacją kwalifikacji.</p>	<p>1) Wymogi gospodarki opartej na wiedzy i funkcjonującej globalnie wymagają by kompetencje zawodowe były „obudowane” umiejętnościami postępowania się językami obcymi i wykorzystania technologii informacyjno – komunikacyjnych. Globalny rynek pracy nakłada na pracowników wymóg nie tylko uzyskiwanie wysokich kwalifikacji zawodowych w obszarze ich specjalizacji ale dodatkowo wymaga potwierdzania umiejętności w postępowaniu się narzędziami informatycznymi, niezbędnymi do prawidłowego rozwoju gospodarczego i ekonomicznego. Dynamiczne zmiany zachodzące na międzynarodowym rynku pracy wymuszają nie tylko mobilność zawodową, ale również umiejętność postępowania się językiem obcym branżowym, dającym swobodę działania i możliwość szybkiego dostosowania się do nowych warunków pracy. Powiązanie w/w umiejętności komputerowych i językowych jest niezbędnym elementem do uzyskania kompleksowych kwalifikacji zawodowych. Mając na względzie właściwe przygotowanie wysoko wykwalifikowanej kadry pracowników należy uwzględniać w programach kształcenia elementy nauczania związane z umiejętnością obsługi profesjonalnych programów komputerowych w obszarze uzyskiwanych kompetencji zawodowych oraz posługiwać się językiem obcym branżowym.</p> <p>2) W celu zapewnienia uznawalności kwalifikacji na rynku pracy proces walidacji powinien składać się z części teoretycznej i praktycznej, by w pełni weryfikować nie tylko wiedzę ale i praktyczne umiejętności. Przeprowadzenie egzaminu zarówno teoretycznego jak i praktycznego to racjonalne i skuteczne podejście do systemu potwierdzania kwalifikacji. Sam egzamin teoretyczny jest niewystarczający i ukazuje obraz wiedzy, mający niewiele wspólnego z umiejętnościami praktycznymi egzaminowanego. Natomiast dla pracodawcy zdecydowanie ważniejsze są zweryfikowane umiejętności praktyczne. Kandydat do pracy posiadający jedynie wiedzę czysto teoretyczną, nie jest w pełni przygotowany do wykonywania danego zawodu, tym samym zajmuje gorszą pozycję na rynku pracy. Pracodawca, mając do wyboru pracownika, który posiada potwierdzoną wiedzę teoretyczną i pracownika o udokumentowanej wiedzy oraz praktycznych umiejętnościach - wybierze tego drugiego. Dlatego też tak istotne jest, aby szkolenia kończyły się egzaminem zarówno teoretycznym, jak i praktycznym, umożliwiając rzetelne dokumentowanie swoich kwalifikacji.</p> <p>3) Ponadto rekomendujemy, aby szkolenia kończyły się egzaminem zewnętrznym przeprowadzanym przez niezależne podmioty, zewnętrzne i niezależne w stosunku do realizatora szkolenia, gwarantując obiektywną ocenę nabytych kompetencji. Rozdzielenie procesu szkolenia od procesu certyfikacji, zapewnia nie tylko rzetelność, wysoką jakość, ale też obiektywność procesu kształcenia. Oczekiwania pracodawców wobec potencjalnych pracowników są coraz większe, zmiana pracy lub znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia przez osoby bezrobotne na współczesnym rynku pracy jest w dużej mierze uzależnione od posiadania przez te osoby aktualnej wiedzy merytorycznej oraz odpowiednich kompetencji. Brak odpowiednich kwalifikacji zwiększa ryzyko bezrobocia, które może doprowadzić do wykluczenia społecznego. Pracodawcy poszukują wysoko wykwalifikowanej kadry co podnosi w znaczącym stopniu popyt na naukę potwierdzoną oficjalnym świadectwem, dyplomem czy certyfikatem. Bardzo ważnym elementem procesu kształcenia jest to, aby uczestnik procesu kształcenia otrzymał odpowiednie dokumenty, które będą potwierdzały uzyskane przez niego efekty kształcenia. Najczęściej decydującym o uzyskaniu zatrudnienia są odpowiednie kwalifikacje potencjalnych pracowników – formalnie potwierdzone. Uzyskanie potwierdzenia formalnego swoich kompetencji np. w formie certyfikatu, który zawiera precyzyjne informacje o uzyskanych efektach kształcenia, stanowi informację dla pracodawcy o kompetencjach kandydata do pracy. Jest to dodatkowy atut, jeśli chodzi o rekrutację, zarówno do firm polskich jak i zagranicznych. Dla potencjalnych pracodawców osoba z potwierdzonymi formalnie kwalifikacjami, umiejętnościami oznacza, że spełniła określone wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności.</p>	
56	Humaneo	Stowarzyszenie				<p>Uwaga dotyczy Uszczegółowienia programu - zostanie rozważona na późniejszym etapie.</p>
			<p>Sekcja 11 Zasady horyzontalne</p>	<p>Rekomendujemy wprowadzenie postulatu, iż na żadnym etapie wdrażania Programu Operacyjnego nie ma możliwości wpisywania nazw znaków towarowych produktów edukacyjnych. Produkty edukacyjne definiowane będą poprzez parametryzację osiągniętych efektów kształcenia, walidacji kwalifikacji i mechanizmów zapewnienia jakości.</p>	<p>Na rynku edukacyjnym istnieje wiele systemów certyfikacji kompetencji informatycznych, zgodnych z założeniami Europejskiej Ramy Kwalifikacji, posiadających sformalizowane procedury dot. procesu kształcenia i walidacji kwalifikacji. W tej sytuacji nieuzasadnionym jest honorowanie w projektach współfinansowanych ze środków publicznych tylko jednego systemu certyfikacji. Ponadto pozbawia to, Beneficjentów możliwości wyboru odpowiadającego im standardu, co przyczynia się do mniejszej efektywności i trafności zadań przewidzianych w ramach projektów. Przywołanie znaku towarowego sugeruje Beneficjentom wybór wskazanego produktu na etapie przygotowania wniosku o dofinansowanie projektu, pozbawiając ich możliwości wyboru. Zapisy takie, formułowane przez instytucje publiczne, prowadzą do uprzywilejowanego traktowania jednego podmiotu i umacniania jego monopolistycznej pozycji na rynku, co jest niezgodne z polityką konkurencji Unii Europejskiej.</p>	<p>Uwaga zasadna, jednakże propagowane rekomendacje mogą zostać wprowadzone na etapie Uszczegółowienia Programu bądź w konkretnej Dokumentacji konkursowej.</p>

			OP VII PI 8.7 2.A.2.1.	Rekomendujemy aby w zakresie wsparcia doradczo- szkoleniowego dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej dodać jako obowiązkowy element rozwój kompetencji ICT, niezbędnych do prowadzenia własnej działalności	W obecnej gospodarce rynkowej opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach posiadanie podstawowych umiejętności w obszarze ICT jest niezbędne dla każdego przedsiębiorcy. Jest to szczególnie istotne, w kontekście preferowanej grupy docelowej (osoby niepełnosprawne oraz pow. 50 roku życia), która może mieć deficyty w tym zakresie. Umiejętność posługiwania się technologiami ICT wpłynie na obniżenie kosztów funkcjonowania firmy, na zwiększenie efektywności działania i możliwość poszerzenia rynków docelowych.	Uwaga nieuwzględniona, ponieważ w opinii Instytucji Zarządzającej nie wszystkie osoby prowadzące działalność gospodarczą wymagają przeszkolenia w zakresie ICT.
			Brak słowniczka skrótów		W dokumencie jest stosowanych wiele skrótów ,bez słowniczka korzystanie jest bardzo utrudnione	Uwaga uwzględniona, dodano słownik skrótów.
			Sekcja 1: 1.2. matryca logiczna OP 9 infrastruktura publiczna IX OP, PI 9.2.wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	Włączenie rewitalizacji fizycznej. ... w CT 9 w oś priorytetową Infrastruktura publiczna ogranicza zakres projektów wyłącznie do obszarów publicznych . Proponuje się jako odrębną oś priorytetową przyjąć Rewitalizację obszarów problemowych (miejskich i wiejskich), rozszerzenie zakresu wsparcia o budownictwo mieszkaniowe w obszarze rewitalizacji, konieczne przyznanie dotacji w przypadku budownictwa mieszkaniowego – a nie instrumentów zwrotnych. Pomoc publiczna w przypadku np. TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność.	Potrzeby Miast w zakresie rewitalizacji obszarów miejskich są ogromne. Występujące w kwartałach problemowych miasta różne formy własności budynków w szczególności mieszkalnych (Wspólnoty Mieszkaniowe, TBS-y, Spółdzielnie mieszkaniowe), które nie są w stanie sfinansować ze środków własnych prac rewitalizacyjnych uniemożliwiają lub utrudniają przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji takich obszarów. Konieczne jest wsparcie remontów i modernizacji części wspólnych budynków mieszkalnych (różni beneficjenci (jak w RPO WZ na lata 2007 – 2013), utworzenia infrastruktury (technicznej, usługowej w tym usług społecznych) pozwalających przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu a także poprawiać jakość życia mieszkańców w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych. Wspieranie budownictwa mieszkaniowego (tworzenia lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem za czynsz regulowany dla osób zagrożonych wykluczeniem , mieszkań chronionych. W przypadku budownictwa mieszkaniowego –Wspólnoty Mieszkaniowe a także budynki mieszkalne przebudowywane w ramach rewitalizacji obszarów problemowych z mieszkaniami na wynajem z czynszem regulowanym nie są w stanie wygenerować zwrotu dlatego też konieczne jest dofinansowanie bezzwrotne do tych działań.	Uwaga nieuwzględniona. Należy zauważyć, iż nazwa infrastruktura publiczna nie wskazuje, że projekty w ramach PI 9.2 nie będą mogły być realizowane przez np.. TBS (wymienione w projekcie dokumentu). Nie zostały również wykluczone działania z zakresu rewitalizacja tkanki mieszkaniowej - jedynie w wąskim zakresie (części wspólne wielorodzinnych budynków mieszkalnych).Należy jednak pamiętać, że wszystkie projekty inwestycyjne muszą być realizowane wspólnie z działaniami z EFS, inaczej niż w obecnej perspektywie.
			III OP, PI 4.3. 2.A.1 Typy Beneficjentów	Dodać Towarzystwa Budownictwa Społecznego, które mają wniesione, w formie aportów, stare zasoby mieszkaniowe i jak spółdzielnie mieszkaniowe (które znalazły się wśród beneficjentów) winny być taktowane jako podmioty działające non-profit. TBS'y mają ustawowo ograniczony poziom czyszu (bez względu na to czy korzystają a z pomocy publicznej na inwestycje i remonty) oraz ograniczony poziom zamożności najemców. Rezygnacja z wymogu osiągnięcia klasy energetycznej w wyniku termomodernizacji-urealnienie wymogów do stanu budynków wymagających wsparcia,	TBS-y są właścicielami dużych powierzchni budynków mieszkalnych wymagających termomodernizacji. Obecnie nie ma ustalonych klas energetycznych budynków mieszkalnych W przypadku budynków które stanowią w zasadzie ok.80 % budynków mieszkalnych w Centrum miasta dostosowanie budynków do klas energetycznych może okazać się bardzo kosztowne lub wręcz nieosiągalne .Najwyższa emisja CO2 pochodzi z tych budynków - lokali ogrzewanych piecowo. Likwidacja tego ogrzewania wraz z termomodernizacją zmniejszy znacząco emisję . Należy urealnić wymagania do rzeczywistych możliwości. Konieczna jest tu forma znaczącego udziału dotacji bezzwrotnej w celu osiągnięcia efektu skali. Konieczne jest wsparcie na wykonanie audytów wskazujących na konieczne działania termomodernizacyjne nawet jeżeli budynek po modernizacji nie osiągnie wymaganej klasy energetycznej. Konieczne jest umożliwienie w przypadku rewitalizacji obszaru korzystanie również oprócz środków na modernizację części wspólnych także na termomodernizację .	Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.
			III OP. PI 4.3: 2.A.2.1 Typy projektów	Wnosimy, aby przy kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych uznać za spełniony warunek „wymiana źródła ciepła na OZE” - podłączenie budynku mieszkalnego do sieci ciepłej, z której część energii ciepłej pochodzi z odnawialnych źródeł energii (OZE).	Wspólnoty Mieszkaniowe zlokalizowane w starym budownictwie często używają do ogrzewania mieszkań i podgrzania wody ogrzewania etażowego (węglowego, gazowego). Jako pojedyncze podmioty nie mają możliwości jego wymiany na OZE. W przypadku uwzględnienia proponowanych zmian w typach projektów pojedyncze WM lub grupy WM uzyskują możliwość wymiany przestarzałych systemów grzewczych na centralne źródła ciepła, które będą pochodziły z OZE	Uwaga nieuwzględniona. PI ukierunkowany jest na wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.
			III OP. PI 4.3: 2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych	Uwzględnienie formy pomocy – dotacja a nie instrumenty zwrotne w mieszkalnictwie (Wspólnoty Mieszkaniowe i lokale na wynajem o czynszu regulowanym) . Pomoc publiczna w przypadku TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność	Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach.	Uwaga nieuwzględniona. Z uwagi na ograniczone środki dostępne w ramach PI część przewidzianych działań będzie wsparta poprzez instrumenty zwrotne. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
			IX OP	Uważamy, że nastał czas, aby nadać w RPO 2014-2020 odpowiednią, czyli priorytetową rangę rewitalizacji budynków mieszkalnych, z równoczesnym działaniem na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców zrewitalizowanych budynków. Zwracamy uwagę na fakt, że nie powinna być warunkiem koniecznym -		Uwaga nieuwzględniona. Rewitalizacja gospodarcza może również odbywać się poprzez działania miękkie, aktywizujące daną społeczność.
			IX OP. PI 9.2: 2.A.2.1 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych	Proponujemy, aby przyjąć, że instrumentem finansowym będzie dotacja, a jako dodatkowe/uzupełniające wsparcie zwrotne w formie preferencyjnej pożyczki	Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach. Pożyczka powinna być narzędziem finansowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, ale tylko wówczas, gdy na obszarze rewitalizowanym pojawi się możliwość przychodów pokrywających nie tylko koszty eksploatacji i utrzymania w stanie niepogorszonym ale też zysku np. gdy projekt zawiera jako dodatkowe zadanie - część gospodarczą .	Uwaga nieuwzględniona. Podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
			IX OP.PI 9.1:2.A.2.1 Typ projektu nr 3	Uwzględnić jako beneficjentów TBS-y	TBS-y przygotowują mieszkania dla usamodzielniających się wychowanków domów dziecka do dyspozycji j.s.t np. w ramach rewitalizacji obszarów miejskich	Uwaga nieuwzględniona. Inwestycje w infrastrukturę publiczną wedle założeń programowych Komisji Europejskiej mają być realizowane wyłącznie jako działanie komplementarne i połączone z interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki na realizację PI 9.1 w ramach RPO WZ 2014-2020 są bardzo ograniczone. Jednocześnie przewidziane typy projektów nie odpowiadają zakresowi działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego. Z tego względu nie przewiduje się poszerzenia katalogu beneficjentów PI 9.1.

58

Kamieński TBS
Sp. z o.o.Spółka z
ograniczoną
odpowiedzialno
ścią

59	Gmina Barlinek	Jednostka Samorządu Terytorialnego	Sekcja 4. Zintegrowane Podejście Terytorialne	Informuje o pracach nad stworzeniem Barlinecko – Kostrzyńskiego Obszaru Funkcjonalnego, które podjęło dziesięć gmin i dwa samorządy powiatowe leżące na terenie czterech powiatów i dwóch województw. Obszar obejmuje 1890 km2 i 125 tysięcy mieszkańców. W projekcie uczestniczą 2 powiaty: myśliborski i pyrzycki, oraz 3 gminy wiejskie, 6 gmin miejsko-wiejskich i 1 gmina miejska, pośród których należy wyodrębnić - gminy z powiatów: myśliborskiego (Boleszkowice- gm. wiejska, Barlinek- gm. miejsko-wiejska, Dębno- gm. miejsko-wiejska, Myślibórz- gm. miejsko-wiejska, Nowogródek Pomorski- gm. wiejska), choszczeńskiego (Pełczyce- gm. miejsko-wiejska), pyrzyckiego (Przelewice- gm. wiejska, Pyrzyce- gm. miejsko-wiejska, Lipiany- gm. miejsko-wiejska), gorzowskiego (Kostrzyn nad Odrą- gm. miejska). Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego analizuje możliwość wpisania OF do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego. Proszę o uwzględnienie w procesie programowania opisanej inicjatywy.	Rozwój silnego ośrodka wzrostu na południu województwa wpłynie znacząco na spójność gospodarczą i społeczną województwa i zmniejszy dysproporcje w rozwoju subregionów.	Powołanie partnerstwa samorządów obszaru funkcjonalnego i opracowanie wspólnej strategii/programu rozwoju stanowi istotny etap procesu implementacji instrumentów zintegrowanego wsparcia zaproponowanych w projekcie RPO WZ 2014-2020. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że delimitacja obszaru funkcjonalnego podlega pewnym rygorom, nie decyduje o niej jedynie wspólna decyzja władz samorządowych, a istnienie silnych powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych interesów mieszkańców, jak również rzeczywista współpraca samorządów, czego wyrazem (i wymogiem) jest zawarcie w strategii/programie rozwoju obszaru funkcjonalnego szczegółowej analizy powiązań funkcjonalnych obszaru, opartej na konkretnych danych ilościowych oraz jakościowych; wykazanie wspólnych dla samorządów celów rozwojowych i odpowiadających im przedsięwzięć. Dodatkowy aspekt, o którym należy pamiętać w przypadku istnienia powiązań funkcjonalnych wykraczających poza obszar jednego województwa, to fakt, że wsparcie realizowane w oparciu o zintegrowane narzędzia w ramach RPO WZ będzie dotyczyło tylko samorządów województwa zachodniopomorskiego i będzie programowane wyłącznie na podstawie tej części strategii/programu obszaru funkcjonalnego (w tym wykazanych powiązań, celów i zdefiniowanych przedsięwzięć), która odnosi się do naszego regionu.
60	Waldemar Miśko / Urząd Miejski w Karlinie	Jednostka Samorządu Terytorialnego	Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209	Wnioskuje się o wpisanie Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego teren 20 wskazanych w uzasadnieniu gmin jako drugiego miejsca realizacji ZIT w województwie zachodniopomorskim, a nie tylko jako potencjalnego miejsca realizacji ZIT	Zapisy znajdujące się w niniejszym dokumencie powinny wprost wskazać, że ZIT będzie realizowany na Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkim - Obszarze Funkcjonalnym oraz szczegółowego powinny zostać wskazane gminy objęte tym obszarem. Konkretnie zapisy umożliwią podjęcie dalszych działań w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na wnioskowanym Obszarze Funkcjonalnym obejmującym 20 następujących gmin: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina Rymań, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemysł, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie. Wskazane samorządy w celu wyrażenia woli współpracy na rzecz realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisały już dwa Listy Intencyjne, a obecnie trwają przygotowania do zawarcia Porozumienia, którego przedmiotem jest zawiązanie Związku ZIT. Realizacja projektów integrujących i wspierających rozwój gospodarczy na Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym, (KKBOF) będzie podstawą dalszego rozwoju gospodarczego gm. Karlino jako obszaru zlokalizowanego pomiędzy portem w Kołobrzegu, drogą S6, miastem Koszalin oraz miastem Białogard. Gmina Karlino stanowi naturalne zaplecze dla rozwoju przemysłu i działalności gospodarczej. Lokalizacja inwestycyjna na naszym obszarze jest uzasadniona przede wszystkim wysokim poziomem bezrobocia, a co za tym idzie dużą dostępnością pracowników, lokalizacją przy głównych szlakach komunikacyjnych oraz pewnymi tradycjami związanymi z funkcjonującymi u nas firmami branży drzewnej. Inwestorów zachęca również przychylne nastawienie lokalnych władz oraz ulgi w podatkach lokalnych (na podstawie Uchwały Rady Miejskiej) oraz ulgi w podatku dochodowym z tytułu prowadzenia działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Dzięki staraniom władz lokalnych w Karlinie funkcjonują 2 Specjalne Strefy Ekonomiczne: Kostrzyńsko Słubicka (od 2004r.) oraz Słupska (od 2012 r.). Gmina Karlino przy pomocy ograniczonych środków stara się promować tereny inwestycyjne w Polsce i za granicą, dzięki czemu w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Karlinie działają już 4 firmy: Homanit Polska, Scanrad, Drinktech oraz Dunster Polska oraz jedna inwestycja jest w trakcie realizacji (Polski Asfalt). Na przygotowanych terenach inwestycyjnych (poza strefą ekonomiczną) przygotowywane są kolejne inwestycje (firm Agromaket i Zawadzka). Widzimy zainteresowanie kolejnych inwestorów terenami w Karlinie, jednak proces pozyskiwania inwestorów bywa długi i trudny, również ze względu na konkurencję obszarów zlokalizowanych bliżej Szczecina, a tym samym w bezpośrednim sąsiedztwie portów i lotniska. Utworzenie KKBOF z pewnością mogłoby wzmocnić konkurencyjność naszego regionu w tym procesie, a tym samym przyczynić się do stworzenia równowagi w regionie i wyrównania naszych szans. Wspólna, intensywna promocja gospodarcza mogłaby przyczynić się do pozyskania kolejnych inwestorów oraz stworzenia wielu nowych miejsc pracy, które są u nas bardzo potrzebne. Poprawa jakości życia mieszkańców jest związana z możliwością znalezienia pracy swojego miejsca na naszym terenie. Gmina Karlino podejmuje szereg działań w celu zmniejszenia odpływu mieszkańców, a rozwój gospodarczy i	Założono, że ZIT będzie odpowiedzią na zdiagnozowane i wyraźnie zdelimitowane terytorialnie potencjały i problemy danego obszaru. Etap tworzenia diagnozy dla Strategii ZIT powinien dać podstawy do określenia (lub potwierdzenia), które gminy winny wyznaczać KKBOF. Intencją IZ RPO WZ nie jest odgórne narzucenie zakresu tego obszaru.
			Sekcja 4 Punkt 4.2 Str. 209	Proponuje się rozszerzyć i zmodyfikować zapisy odnośnie głównych kierunków wsparcia w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym	Mając na uwadze plany samorządów dotyczące realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach ZIT na terenie KKBOF oraz kierunki interwencji w ramach ZIT wynikające z dokumentu MRR „Zasady realizacji ZIT” katalog kierunków wsparcia należy uzupełnić o: transport niskoemisyjny; zintegrowany transport publiczny; dostosowanie lokalnego układu komunikacyjnego do przebiegu drogi krajowej nr 6 i nr 11; ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukację i infrastrukturę edukacyjną	Nowa wersja RPO WZ uwzględni postulowane kierunki wsparcia w zakresie transportu i komunikacji, dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz edukacji. Zamieszczone w sekcji 4 tabele stanowią przykłady priorytetów inwestycyjnych, z których poszczególne projekty wymienione w Strategii ZIT mogłyby być współfinansowane. Tabele te zostaną zaktualizowane po zakończeniu procesu negocjacji Strategii ZIT
			Sekcja 4: 4.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego s. 209-210	Proponuje się uzupełnienie dokumentu o tabelaryczną symulację szacunkowej kwoty wsparcia dla zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego	Biorąc pod uwagę fakt, że instrumentem ZIT zostanie objęty również teren KKBOF (s. 210) koniecznym jest przedstawienie zasad finansowania tego instrumentu oraz propozycji wstępnych szacunków związanych z jego realizacją na wskazanym obszarze. Pozwoli to zainteresowanym samorządom sprecyzować rozmiar i zasięg planowanych inwestycji.	Zamieszczone w sekcji 4 tabele stanowią przykłady priorytetów inwestycyjnych, z których poszczególne projekty wymienione w Strategii ZIT mogłyby być współfinansowane. Założenia ZIT przewidują, że Strategia ZIT wraz z wiązką projektów będzie podlegała ocenie pod kątem wpływu na stopień realizacji rezultatów RPO WZ, a następnie będzie przedmiotem negocjacji z IZ RPO WZ. Zatem ostateczny zakres planowanej interwencji oraz montaż współfinansowania ze środków RPO WZ będzie wynikiem tych negocjacji. W odniesieniu do ZIT SOM podane w projekcie RPO WZ wstępne kwoty alokacji należy traktować jako pierwsze przybliżenie oddolnych analiz członków SSOM nad Strategią ZIT. Sztynne narzucenie przez IZ RPO WZ planowanej alokacji dla ZIT, do której beneficjenci musieliby się "dopasować", byłoby zaprzeczeniem idei tego mechanizmu.

61	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	Spółka z o.o	str. 4 Sekcja 1. pkt. II.b	Nie uwzględniono w projekcie modernizacji instalacji odpylania kotłów i rozbudowy sieci i węzłów ciepłowniczych pozwalającej na poprawę niezawodności dostawy ciepła do jego odbiorców;	W projekcie Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 przewiduje się możliwości dofinansowania w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 wspieranie efektywności energetycznej i 4.5 inwestycji wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej. Są to przedsięwzięcia prowadzące do obniżenia emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzącej z produkcji energii oraz zmniejszenie tzw. niskiej emisji.	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci ciepłowniczych i węzłów ciepłowniczych w celu poprawy niezawodności dostaw ciepła jest możliwe w PI 4.5 z poziomu krajowego (zgodnie z podziałem wsparcia kraj-region). W ramach PI 4.3 możliwa jest kompleksowa termomodernizacja budynków. W ramach kompleksowej modernizacji możliwe jest wykonanie prac mające na celu np. zmianę źródła ciepła, w tym na sieć ciepłowniczą lub odnawialne źródła energii o ile będzie to wynikało z audytu energetycznego dla danego budynku.
			str. 72, pkt. 2A21, PI 4.5, typy projektów	Brak jest podanych typów projektów odnoszących się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, w tym CO2 dla innych działalności niż transport. Proponujemy dopisać: a) rozbudowa lub modernizacja sieci ciepłowniczych b) budowa nowych sieci ciepłowniczych c) budowa/modernizacja przepompowni/wymiennikowni sieciowych d) modernizacja instalacji odpylania kotłów typu WR	W projekcie nie zostały uwzględnione typy projektów ciepłowniczych mające istotny wpływ na redukcję emisji gazów i pyłów do powietrza ze źródeł spalania paliw zlokalizowanych na terenach miejskich. Ich modernizacja prowadzi do istotnego zmniejszenia emisji, w tym również CO2	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z linią demarkacyjną nie ma możliwości wspierania sieci ciepłowniczych z poziomu regionu.
			str. 4 Sekcja 1. pkt. II.b	Nie uwzględniono w projekcie modernizacji i rozbudowy sieci i węzłów ciepłowniczych pozwalającej na poprawę niezawodności dostawy ciepła do jego odbiorców; Proszę o wstawienie treści - „modernizacja i rozbudowa sieci i węzłów ciepłowniczych pozwalająca na poprawę niezawodności ciepła do jego odbiorców”	W projekcie Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 przewiduje się możliwości dofinansowania w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 wspieranie efektywności energetycznej i 4.5 inwestycji wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej np. budowa/rozbudowa sieci ciepłowniczej i chłodniczej, wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem, wymianę źródeł ciepła. Są to przedsięwzięcia prowadzące do obniżenia emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzącej z produkcji energii oraz zmniejszenie tzw. niskiej emisji, a także kompleksowe inwestycje podnoszące efektywność energetyczną	Uwaga nieuwzględniona. Proponowane zmiany - przy ograniczonej licznie znaków w tym dokumencie - są zbyt szczegółowe. Jednocześnie zostały one - choć nie w jawnej formie - uwzględnione w istniejących zapisach.
			str. 68 pkt. 2 A.2.3 p.pkt.2 PI4.3 str. 74 pkt. 2.A.2.3. PI 4.5 str. 103 pkt. 2A2.3 PI 6.5	Błędem jest ograniczenie pomocy tylko do wsparcia zwrotnego dla działań w zakresie efektywności energetycznej i niskiej emisji. Proszę o uwzględnienie w wymienionych punktach instrumentów bezzwrotnych	Wymagania w zakresie zabezpieczeń i spłaty pożyczek są w chwili obecnej tak wygórowane, że większość beneficjentów nie spełnia tego warunku. Inne regiony Polski w ramach PI 4.3 i 4.5 jako formę wsparcia z funduszy EFRR wskazują również dotacje udzielane w trybie konkurencyjnym i negocyjnym. Termomodernizacje możliwe do przeprowadzenia w ramach PI 4.3. będą dotyczyły również (a może i przede wszystkim) budynków komunalnych, zlokalizowanych w centrach miast, zasiedlonych przez społeczeństwo o niskim poziomie dochodów, które nie jest zdolne unieść ciężaru zwrotnych form finansowania inwestycji. W tym przypadku występuje duże prawdopodobieństwo odstąpienia od inwestycji termomodernizacyjnych przez potencjalnych inwestorów z uwagi na znaczny wzrost płatności czynszowych po zakończeniu inwestycji	Uwaga nieuwzględniona. Nie wyłączone w ramach wskazanych PI również finansowania w ramach dotacji. Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie ,ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
			str. 68 pkt. 2 A.2.1 pkt. 1 i 2 PI 4.3 Typy projektów	W punkcie tym należy zmienić zapis w nawiasie następująco: „(modernizacja sieci i węzłów ciepłowniczych, instalacji wewnętrznych, podłączenie do źródła ciepła)”.	Zapis wymagający doszczegółowienia	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci ciepłowniczych i węzłów ciepłowniczych w celu poprawy niezawodności dostaw ciepła jest możliwe w PI 4.5 z poziomu krajowego (zgodnie z podziałem wsparcia kraj-region). W ramach PI 4.3 możliwa jest kompleksowa termomodernizacja budynków. W ramach kompleksowej modernizacji możliwe jest wykonanie prac mające na celu np. zmianę źródła ciepła, w tym na sieć ciepłowniczą lub odnawialne źródła energii o ile będzie to wynikało z audytu energetycznego dla danego budynku.
			str. 68 pkt. 2 A.2. PI 4.3 Typy beneficjentów	W typie beneficjentów należy dopisać: przedsiębiorstwa i ich związki.	Racjonalizacja zużycia energii dotyczy także przedsiębiorców. Wspólna realizacja właściciela budynku i infrastruktury towarzyszącej zwiększy efektywność przedsięwzięć oraz rozwiąże podejmowany problem w sposób kompleksowy (całościowy).	Uwaga nieuwzględniona. PI 4.3 jest ukierunkowany na wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym. Natomiast, racjonalizacja zużycia energii w przedsiębiorstwach (MŚP) możliwa do wsparcia jest w PI 4.2
			str.9 tab.1 CT4 PI 4.5	W uzasadnieniu do wyboru priorytetu inwestycyjnego 4.5 tj. „promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów.....” dopisać: celem ograniczenia emisji CO2 wskazany jest rozwój/modernizacja systemów ciepłowniczych dające w efekcie zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (zwiększenie zasięgu systemów ciepłowniczych, wzrost stopnia wykorzystania systemowych źródeł ciepła, poprawa efektywności i niezawodności pracy systemów ciepłowniczych, obniżenie emisji zanieczyszczeń generowanych przez systemy ciepłownicze, wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem)	Na stronie 4 w pkt. II.b zdiagnozowano, że na obszarze województwa zachodniopomorskiego jest potrzeba: - modernizacji i rozbudowy energetycznych sieci dystrybucyjnych pozwalających na poprawę niezawodności zasilania, - przywrócenia walorów środowiska przyrodniczego i miejskiego w tym redukcja punktowych emisji zanieczyszczeń gazowych, poprzez modernizację systemów grzewczych (sieci, węzłów, instalacji wewnętrznych i źródeł ciepła, systemów wentylacji.	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci ciepłowniczych i węzłów ciepłowniczych w celu poprawy niezawodności dostaw ciepła jest możliwe w PI 4.5 z poziomu krajowego (zgodnie z podziałem wsparcia kraj-region). W ramach PI 4.3 możliwa jest kompleksowa termomodernizacja budynków. W ramach kompleksowej modernizacji możliwe jest wykonanie prac mające na celu np. zmianę źródła ciepła, w tym na sieć ciepłowniczą lub odnawialne źródła energii o ile będzie to wynikało z audytu energetycznego dla danego budynku.

str. 73 pkt. 2A21 PI 4.5. typy projektów	Brak jest podanych typów projektów odnoszących się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, w tym CO2 dla innych działalności niż transport. Proponujemy dopisać: a) modernizacja systemowych źródeł ciepła b) budowa nowych źródeł ciepła c) rozbudowa lub modernizacja sieci ciepłowniczych d) budowa nowych sieci ciepłowniczych i chłodniczych e) budowa/modernizacja przepompowni/wymiennikowni sieciowych f) wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem wraz z infrastrukturą wspomagającą, w tym rozwój i budowa systemów monitoringu i sterowania infrastrukturą ciepłowniczą.	j.w. Gospodarka niskoemisyjna jest również możliwa poprzez realizację inwestycji ciepłowniczych. W projekcie nie zostały uwzględnione typy projektów ciepłowniczych mające istotny wpływ na redukcję emisji gazów i pyłów do powietrza ze źródeł spalania paliw zlokalizowanych na terenach miejskich. Ich modernizacja prowadzi do istotnego zmniejszenia emisji, w tym również CO2, ograniczenia zużycia paliw kopalnych, a w przypadku połączenia z rozbudową systemów sieciowych do eliminacji uciążliwych dla miast „niskich emisji”. Nie ujęcie proponowanych zapisów w projekcie, będzie miało negatywny wpływ na działania modernizacyjne dotyczące źródeł ciepła, w szczególności może to dotknąć przedsiębiorców i jednostki samorządowe działające w małych miastach na terenie województwa. Zaznaczyć w tym miejscu należy, że w większości źródła ciepła, o których tu mowa były budowane w latach 70-tych i 80-tych zeszłego wieku, aktualnie są mocno wyeksploatowane, a polityka inwestycyjna gmin w zakresie ciepłownictwa ogranicza się wyłącznie do utrzymywania źródeł ciepła i systemów ciepłowniczych w gotowości technicznej. Przy braku nakładów inwestycyjnych w nowsze technologie powoduje to, że funkcjonujące systemy ciepłownicze i ciepłownie lokalne są przestarzałe technologicznie, nieefektywne energetycznie i bardzo awaryjne. Majątek ten wymaga kompleksowych modernizacji i przejścia na nowe technologie produkcji ciepła.	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z linią demarkacyjną nie ma możliwości wspierania sieci ciepłowniczych z poziomu regionu.
str. 12. tab., 1 CT6 PI 6.5	Opis dotyczy redukcji zanieczyszczenia gleb, a brak jest wzmianki o redukcji zanieczyszczeń powietrza. Nie uwzględniono w projekcie RPO WZ pomocy dla projektów w zakresie przystosowania źródeł ciepła do standardów emisyjnych obowiązujących od 01.01.2023	Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza na obszarze miejskim w WZ jest niska emisja pochodząca z indywidualnych źródeł ciepła. Realizacja projektów inwestycyjnych polegająca na likwidacji tych źródeł i podłączenie obiektów do miejskiego systemu ciepłowniczego pozwoli na jej ograniczenie, co jest wskazane w programie ochrony powietrza dla WZ w tym m. Koszalina. Celem gospodarki niskoemisyjnej jest wywiązanie się Polski z realizacji celów Pakietu Klimatyczno-Energetycznego do roku 2020 (3x20) tj. zmniejszenie emisji CO2, zwiększenie efektywności energetycznej i zużycie energii odnawialnej oraz poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji pyłów, dwutlenku siarki, tlenków azotu. Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej zapewni realizację zadań nałożonych na gminy	Priorytet 6.5 nie obejmuje działań związanych z ograniczeniem niskiej emisji, uwaga ta więc jest niezasadna w tym priorytecie. Działania dedykowane temu obszarowi zawierają się w Osi III obejmującej Priorytet Inwestycyjny 4.3 w którym zapisano działania przebudowy systemów grzewczych, ale tylko w powiązaniu z kompleksową termomodernizacją budynków.
Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu kol. o nazwie „wskaźniki rezultatu odpowiadające poszczególnym celom szczegółowym” str. 20 Układ wskaźników produktu: str. 70 dla PI4.3, str. 74 dla PI 4.5, str. 104 dla PI 6.5	We wskaźnikach produktu należy uwzględnić wskaźnik: ilość wybudowanej/zmodernizowanej sieci ciepłowniczej - km, ilość wybudowanych/zmodernizowanych węzłów cieplnych – szt., natomiast we wskaźnikach rezultatu: zmniejszenie emisji CO2 ilość zaoszczędzonej energii cieplnej w wyniku realizacji projektów GJ/rok	Przywołane wskaźniki produktu i rezultatu najbardziej odzwierciedlają efekty projektów zaproponowanych w ramach priorytetu 4.3, 4.5. oraz 6.5.	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z linią demarkacyjną nie ma możliwości wspierania sieci ciepłowniczych z poziomu regionu.
SEKCJA 2: Opis układu osi priorytetowych III OP wsparcie gospodarki niskoemisyjnej III OP, PI 4.1: promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	Należy rozszerzyć wyszczególnienie odnawialnych źródeł energii w „Celu szczegółowym 2”, opisie typów projektów 1 i 2 oraz konsekwentnie w pozostałej treści dokumentu o energię z wiatru, wody i geotermalną.	Nie ma uzasadnienia wykluczenie z możliwości rozwoju energetyki wiatrowej, wodnej i geotermalnej. Energia z wiatru oraz z wody jest dostępna w regionie. Wsparcie energetyki wiatrowej i wodnej i geotermalnej jest zgodne z polityką wspólnotową. W perspektywie do roku 2020 potencjalnie może okazać ekonomicznie opłacalne korzystanie z energii geotermalnej.	Uwaga nieuwzględniona. Zaproponowane wsparcie w PI wynika z przeprowadzonej diagnozy dla dokumentu oraz ze względu na limity dofinansowania wyznaczone przez demarkację z poziomem krajowym.
SEKCJA 2: Opis układu osi priorytetowych III OP wsparcie gospodarki niskoemisyjnej III OP, PI 4.1: promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	Opis tego priorytetu należy uzupełnić o informację o granicznych wartościach wielkości instalacji (moce zainstalowane), do których możliwe jest wsparcie w ramach RPO (zgodnie z linią demarkacyjną).	Czytelna informacja dla beneficjentów o kwalifikowalności projektów do wsparcia.	Uwaga nieuwzględniona. Linia demarkacyjna nie została ostatecznie zatwierdzona przez MRR. Jest to dokument który może się zmieniać i Program nie może zawierać tego typu treści.

SEKCJA 2: Opis układu osi priorytetowych III OP wsparcie gospodarki niskoemisyjnej III OP, PI 4.7: promowanie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji.	Opis tego priorytetu należy rozszerzyć o informację o granicznych wartościach wielkości instalacji (moce zainstalowane), do których możliwe jest wsparcie w ramach RPO (zgodnie z linią demarkacyjną).	Czytelna informacja dla beneficjentów o kwalifikowalności projektów do wsparcia.	Uwaga nieuwzględniona. Linia demarkacyjna nie została ostatecznie zatwierdzona przez MRR. Jest to dokument który może się zmieniać i Program nie może zawierać tego typu treści.
SEKCJA 2: OPIS UKŁADU OSI PRIORYTETOWYCH V OP, PI 6.5: działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	W dokumencie brakuje celów związanych z: 1) wsparciem inwestycji dotyczących poprawy jakości powietrza dla sektora MŚP, w tym instalacje i urządzenia (np. filtry) do redukcji zanieczyszczeń powietrza (pyłowe, gazowe), systemy monitoringu powietrza 2) inwestycjami dot. hałasu (monitoring) 3) systemem pomiaru zanieczyszczeń w miastach oraz systemami informowania mieszkańców o poziomach zanieczyszczeń	Zgodnie z projektami rozporządzeń unijnych dot. FS oraz EFRR priorytet inwestycyjny 6.5 obejmuje również cele związane z obniżeniem zanieczyszczenia powietrza. Nie ma uzasadnienia nie uwzględniania tych celów w RPO. W województwie w tym zakresie są duże potrzeby.	uwaga uwzględniona częściowo. Dodano typ projektu systemu pomiaru zanieczyszczeń w miastach oraz systemu informowania mieszkańców o poziomach zanieczyszczeń
	Brak słowniczka skrótów	W dokumencie jest stosowanych wiele skrótów ,bez słowniczka korzystanie jest bardzo utrudnione	Uwaga uwzględniona, dodano słownik skrótów.
Seksja 1: 1.2. matryca logiczna OP 9 infrastruktura publiczna IX OP, PI 9.2.wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	Włączenie rewitalizacji fizycznej ,... w CT 9 w oś priorytetową Infrastruktura publiczna ogranicza zakres projektów wyłącznie do obszarów publicznych . Proponuje się jako odrębną oś priorytetową przyjąć Rewitalizację obszarów problemowych (miejskich i wiejskich) , ,rozszerzenie zakresu wsparcia o budownictwo mieszkaniowe w obszarze rewitalizacji, konieczne przyznanie dotacji w przypadku budownictwa mieszkaniowego – a nie instrumentów zwrotnych . Pomoc publiczna w przypadku np. TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność.	Potrzeby Miast w zakresie rewitalizacji obszarów miejskich są ogromne . Występujące w kwartałach problemowych miasta różne formy własności budynków w szczególności mieszkalnych (Wspólnoty Mieszkaniowe , TBS-y , Spółdzielnie mieszkaniowe) ,które nie są w stanie sfinansować ze środków własnych prac rewitalizacyjnych uniemożliwiają lub utrudniają przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji takich obszarów. Konieczne jest wsparcie remontów i modernizacji części wspólnych budynków mieszkalnych (różni beneficjenci (jak w RPO WZ na lata 2007 – 2013) , utworzenia infrastruktury (technicznej , usługowej w tym usług społecznych) pozwalających przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu a także poprawiać jakość życia mieszkańców w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych. Wspieranie budownictwa mieszkaniowego (tworzenia lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem za czynsz regulowany dla osób zagrożonych wykluczeniem , mieszkań chronionych . 012 W przypadku budownictwa mieszkaniowego –Wspólnoty Mieszkaniowe a także budynki mieszkalne przebudowywane w ramach rewitalizacji obszarów problemowych z mieszkaniami na wynajem z czynszem regulowanym nie są w stanie wygenerować zwrotu dlatego też konieczne jest dofinansowanie bezzwrotne do tych działań.	Uwaga nieuwzględniona. Należy zauważyć, iż nazwa infrastruktura publiczna nie wskazuje, że projekty w ramach PI 9.2 nie będą mogły być realizowane przez np.. TBS (wymienione w projekcie dokumentu). Nie zostały również wykluczone działania z zakresu rewitalizacja tkanki mieszkaniowej - jedynie w wąskim zakresie (części wspólne wielorodzinnych budynków mieszkalnych).Należy jednak pamiętać, że wszystkie projekty inwestycyjne muszą być realizowane wspólnie z działaniami z EFS, inaczej niż w obecnej perspektywie.
III OP, PI 4.3. 2.A.1 Typy Beneficjentów	Dodać Towarzystwa Budownictwa Społecznego, które mają wniesione, w formie aportów, stare zasoby mieszkaniowe i jak spółdzielnie mieszkaniowe (które znalazły się wśród beneficjentów) winny być taktowane jako podmioty działające non-profit. TBS'y mają ustawowo ograniczony poziom czynszu (bez względu na to czy korzystają z pomocy publicznej na inwestycje i remonty) oraz ograniczony poziom zamożności najemców. Rezygnacja z wymogu osiągnięcia klasy energetycznej w wyniku termomodernizacji- urealnienie wymogów do stanu budynków wymagających wsparcia,	TBS-y są właścicielami dużych powierzchni budynków mieszkalnych wymagających termomodernizacji Obecnie nie ma ustalonych klas energetycznych budynków mieszkalnych W przypadku budynków które stanowią w zasadzie ok.80 % budynków mieszkalnych w Centrum miasta dostosowanie budynków do klas energetycznych może okazać się bardzo kosztowne lub wręcz nieosiągalne .Najwyższa emisja CO2 pochodzi z tych budynków - lokali ogrzewanych piecowo. Likwidacja tego ogrzewania wraz z termomodernizacją zmniejszy znacząco emisję . Należy urealnić wymagania do rzeczywistych możliwości. Konieczna jest tu forma znaczącego udziału dotacji bezzwrotnej w celu osiągnięcia efektu skali. Konieczne jest wsparcie na wykonanie audytów wskazujących na konieczne działania termomodernizacyjne nawet jeżeli budynek po modernizacji nie osiągnie wymaganej klasy energetycznej. Konieczne jest umożliwienie w przypadku rewitalizacji obszaru korzystanie również oprócz środków na modernizację części wspólnych także na termomodernizację.	Uwaga uwzględniona. Dodano typ beneficjenta.
III OP. PI 4.3: 2.A.2.1 Typy projektów	Wnosimy, aby przy kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych uznać za spełniony warunek „wymiana źródła ciepła na OZE” - podłączenie budynku mieszkalnego do sieci ciepłej, z której część energii ciepłej pochodzi z odnawialnych źródeł energii (OZE).	Wspólnoty Mieszkaniowe zlokalizowane w starym budownictwie często używają do ogrzewania mieszkań i podgrzania wody ogrzewania ętażowego (węglowego, gazowego). Jako pojedyncze podmioty nie mają możliwości jego wymiany na OZE. W przypadku uwzględnienia proponowanych zmian w typach projektów pojedyncze WM lub grupy WM uzyskują możliwość wymiany przestarzałych systemów grzewczych na centralne źródła ciepła, które będą pochodziły z OZE.	Uwaga nieuwzględniona. PI ukierunkowany jest na wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.
III OP. PI 4.3: 2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych	Uwzględnienie formy pomocy – dotacja a nie instrumenty zwrotne w mieszkalnictwie (Wspólnoty Mieszkaniowe i lokale na wynajem o czynszu regulowanym) . Pomoc publiczna w przypadku TBS-ów lub Wspólnot prowadzących działalność .	Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach.	Uwaga nieuwzględniona. Z uwagi na ograniczone środki dostępne w ramach PI część przewidzianych działań będzie wsparta poprzez instrumenty zwrotne. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

		<p>IX OP</p>	<p>Uważamy, że nastał czas, aby nadać w RPO 2014-2020 odpowiednią, czyli priorytetową rangę rewitalizacji budynków mieszkalnych, z równoczesnym działaniem na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców zrewitalizowanych budynków. Zwracamy uwagę na fakt, że nie powinna być warunkiem koniecznym - rewitalizacja gospodarcza danego terenu. Nie zawsze na zdegradowanym obszarze musi/powinien powstać sklep i/lub zakład usługowy i/lub produkcyjny. Są takie obszary na których nie rozwinię się działalność gospodarcza, gdyż podmioty gospodarcze działają już, tuż obok obszarów rewitalizowanych. Są też takie obszary, które powinny spełniać tylko funkcję mieszkalną. Jeżeli w omawianym priorytecie inwestycyjnym pozostawiony zostanie warunek rozwoju gospodarczego, obszary jak ww. będą na straconej pozycji i nigdy mogą nie otrzymać wsparcia, chociaż tak bardzo będą tego potrzebowały. Popieramy zintegrowane podejście do rewitalizacji, a więc stawiamy też na edukację społeczną, z przygotowaniem mieszkańców tych terenów do aktywizacji, w tym gospodarczej. Pozytywne działania na tym polu zaprocentują pozyskaniem pracy przez mieszkańców rewitalizowanych budynków w innym obszarze miasta. W związku z tym rekomendujemy w tym priorytecie inwestycyjnym PI działania wspierające rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem powyższej uwagi.</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona. Rewitalizacja gospodarcza może również odbywać się poprzez działania miękkie, aktywizujące daną społeczność.</p>
63		<p>IX OP. PI 9.2: 2.A.2.1 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych</p>	<p>Proponujemy, aby przyjąć, że instrumentem finansowym będzie dotacja, a jako dodatkowe/uzupełniające wsparcie zwrotne w formie preferencyjnej pożyczki</p>	<p>Uzasadniamy to tym, że rewitalizowane będą budynki mieszkalne, które zamieszkuje niezamożne społeczeństwo, a czynsze są na takim poziomie, że nie wystarczą na spłatę pożyczki, nawet wówczas gdy zostanie ona zaciągnięta na preferencyjnych warunkach. Pożyczka powinna być narzędziem finansowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, ale tylko wówczas, gdy na obszarze rewitalizowanym pojawi się możliwość przychodów pokrywających nie tylko koszty eksploatacji i utrzymania w stanie niepogorszonym ale też zysku np. gdy projekt zawiera jako dodatkowe zadanie - część gospodarczą .</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.</p>
		<p>IX OP. PI 9.1: 2.A.2.1 Typ projektu nr 3</p>	<p>Uwzględnić jako beneficjentów TBS-y</p>	<p>TBS-y przygotowują mieszkania dla usamodzielniających się wychowanków domów dziecka do dyspozycji j.s.t np. w ramach rewitalizacji obszarów miejskich</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Inwestycje w infrastrukturę publiczną wedle założeń programowych Komisji Europejskiej mają być realizowane wyłącznie jako działanie komplementarne i połączone z interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki na realizację PI 9.1 w ramach RPO WZ 2014-2020 są bardzo ograniczone. Jednocześnie przewidziane typy projektów nie odpowiadają zakresowi działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego. Z tego względu nie przewiduje się poszerzenia katalogu beneficjentów PI 9.1.</p>
		<p>Uwaga generalna, np. str. 5, s. 16</p>	<p>W tekście mowa jest o przedsiębiorstwach ekonomii społecznej, podczas gdy w dokumentach strategicznych mówi się o podmiotach ekonomii społecznej oraz o przedsiębiorstwach społecznych</p>	<p>Terminologia powinna być zgodna z zapisami KPRES (Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej) i PO WER i zintegrowanych strategii rozwoju kraju</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
		<p>Uwaga ogólna</p>	<p>Ze względu na to, iż jeden z warunków ex-ante dla Priorytetu 8 brzmi: „Służby zatrudnienia utworzyły formalne lub nieformalne ustalenia dotyczące współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami”, wskazane byłoby uwzględnienie tego i stworzenie jak najkorzystniejszych warunków do kreatywnego, i efektywnego funkcjonowania organów opiniotwórczo-doradczych, sieci wspierających rynek pracy działających na rzecz poprawy sytuacji na lokalnych i regionalnych rynkach pracy.</p>	<p>Wymóg warunkowości ex-ante - formalne lub nieformalne włączenie odpowiednich instytucji/podmiotów w proces tworzenia, opiniowania, uzgadniania programów, projektów i rozwiązań na rzecz poprawy sytuacji na regionalnych i lokalnych rynkach pracy.</p>	<p>Interwencja planowana na lata 2014 – 2020 wymaga spójnego i wielowymiarowego podejścia, realizowanego we współpracy z odpowiednimi, zainteresowanymi podmiotami. W związku z czym w obszarze rynku pracy premiiowane będą projekty, które będą zakładały zintegrowane wsparcie, polegające na współpracy służb zatrudnienia z różnymi podmiotami działającymi na rzecz poprawy sytuacji na lokalnych i regionalnych rynkach pracy. Pożądane będą działania przyjmujące formę długofalowych, zintegrowanych przedsięwzięć, wypracowanych na zasadzie partnerskiej. Ponadto proces komunikacji i konsultacji społecznej w ramach RPO WZ 2014-2020 uwzględnia włączenie odpowiednich instytucji i podmiotów w proces tworzenia, opiniowania, uzgadniania Regionalnego Programu Operacyjnego.</p>

Uwaga ogólna	<p>Należy podjąć wszelkie działania zmierzające do zagwarantowania równego dostępu i przeciwdziałania dyskryminacji osób niepełnosprawnych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020.</p> <p>Kwestie dotyczące niepełnosprawności powinny być uwzględniane w sposób horyzontalny, tzn. potrzeby osób niepełnosprawnych powinny być uwzględniane we wszystkich działaniach.</p> <p>Należy mieć na uwadze, że poczynione inwestycje powinny spełniać wymogi związane z dostępnością dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>Konieczne jest również zapewnienie, jako warunku, równego dostępu osób niepełnosprawnych do oferowanego wsparcia oraz zapewnienie niezbędnych dostosowań do potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach realizowanych ze środków UE inicjatyw. Niezbędne jest zapewnienie środków finansowych na przedmiotowe dostosowania.</p> <p>Jednocześnie należy przywołać koncepcję uniwersalnego projektowania (projektowania dla wszystkich). Projektowanie uniwersalne oznacza projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania (zgodnie z definicją zawartą w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych). To znaczy, że podstawowe działania i rozwiązania mają z założenia odpowiadać potrzebom wszystkich użytkowników, bez konieczności uzyskiwania ogólnej dostępności dla osób niepełnosprawnych przy pomocy rozwiązań wprowadzanych specjalnie ze względu na osoby niepełnosprawne.</p>	Podjęcie tego typu działań stanowi realizację zasady horyzontalnej dotyczącej zwalczania wszelkiej dyskryminacji, w tym ze względu na niepełnosprawność.	Przedmiotowa horyzontalna zasada będzie realizowana w RPO WZ.
Sekcja 1 1.1 str. 2	W punkcie iii należałoby dodać: „jak również obowiązujące Polskę dokumenty międzynarodowe (Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz Europejska Strategia w sprawie Niepełnosprawności 2010-2020).”	<p>Brak odniesienia w dokumencie do istotnych dokumentów strategicznych dotyczących osób niepełnosprawnych jako szczególnej kategorii beneficjentów ostatecznych.</p> <p>W szczególności należy uwzględnić fakt, że Polska zobowiązana jest do realizacji działań mających na celu wdrażanie postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012, poz. 1169), która weszła do polskiego porządku prawnego w dniu 25 października 2012 r., a także do uwzględniania zapisów Europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności na lata 2010-2020 (ogłoszonej w Komunikacie Komisji Europejskiej z dnia 15 listopada 2010 roku KOM(2010) 630 wersja ostateczna) oraz zapisów Zalecenia Komitetu Ministrów nr Rec(2006)5 „Plan działań Rady Europy w celu promocji praw i pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w społeczeństwie: podnoszenie jakości życia osób niepełnosprawnych w Europie w latach 2006-2015” skierowanego do państw członkowskich Rady Europy.</p> <p>We wszystkich tych dokumentach podkreślana jest konieczność:</p> <ul style="list-style-type: none"> -eliminowania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność, -kierowania się zasadą respektowania odmienności osób niepełnosprawnych, -zapewniania osobom niepełnosprawnym dostępności, zwłaszcza przy zastosowaniu uniwersalnego projektowania, -stosowania racjonalnych usprawnień dla osób niepełnosprawnych. <p>Przy projektowaniu i realizowaniu polityki i programów wskazane jest stosowanie podejścia włączającego problemy niepełnosprawności we wszystkie obszary i działania (ang. „disability mainstreaming”), zwanego zintegrowanym podejściem do niepełnosprawności.</p> <p>Jako cel nadrzędny Strategia wskazuje na poziomie UE na optymalizowanie wykorzystania instrumentów finansowania UE na rzecz dostępności i niedyskryminacji oraz zwiększenie widoczności możliwości finansowania związanych z niepełnosprawnością w programach po 2013 r. Również poprawione rozporządzenie ogólne Komisji Europejskiej w sprawie programowania pięciu funduszy polityki spójności 2014-2020 (KOM(2012)496 z 11 września 2012 r.), nakłada na państwa członkowskie jako warunek ex-ante podpisania Umowy Partnerskiej z UE konieczność istnienia mechanizmu, który zapewni skuteczne wdrożenie i stosowanie Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.</p>	Uwaga nieuwzględniona. We wskazanym punkcie nie ma potrzeby uwzględniania wszystkich dokumentów mających wpływ na tworzenie i treść programu.
Str. 5 punkt „(...) poprawa sytuacji na rynku pracy w tym (...)”	W treści dokumentu należy uzupełnić opis o ogólną informację odnośnie udziału struktur regionalnych Ochotniczych Hufców Pracy w obszarze kształcenia, szkolenia zawodowego i wychowania młodzieży.	Z przedstawionego opisu wynika, że działalność kształcenia i szkolenia zawodowego realizowana przez Ochotnicze Hufce Pracy wpisuje się w cele szczegółowe sformułowane dla Priorytetu VII RPO Województwa Zachodniopomorskiego. Ze względu na odmienny od dotychczasowej praktyki sposób programowania absorpcji funduszy UE oraz potencjał, jakim dysponują w regionie Ochotnicze Hufce Pracy wskazane byłoby uwzględnienie tej instytucji w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych - zwłaszcza osób młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym, które są podopiecznymi OHP.	Uwaga nieuwzględniona - wsparcie do osób młodych (do 25 lat) będzie kierowane z poziomu krajowego w ramach PO WER.
Str. 5 punkt „(...) poprawa sytuacji na rynku pracy w tym (...)”	Dopisanie do wymienionych punktów osoby w trudnej sytuacji na rynku pracy: kobiet powracających na rynek pracy, osób niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotnych.	Zgodnie z zapisami art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Jest to również zgodne z uwagami zgłaszanymi przez urzędy pracy. Stwierdzenie w diagnozie, że do innych grup w trudnej sytuacji na rynku pracy również będzie adresowane wsparcie nie znajduje odzwierciedlenia w dalszych zapisach proponowanych przedsięwzięciach	Uwaga nieuwzględniona - wszystkie wymienione kategorie osób wskazane w zapisie "poprawa dostępu do zatrudnienia dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo".

Str. 5, Sekcja 1,	<p>Wśród celów przyczyniających się do realizacji priorytetu „rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną” wskazano poprawę sytuacji na rynku pracy. Wśród jej elementów należy uwzględnić wsparcie również zatrudnionych osób niepełnosprawnych.</p> <p>Należy zauważyć, że w ramach podejmowanych działań należy uwzględnić następujące sytuacje, w których osoby niepełnosprawne mogą wymagać wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoba niepełnosprawna nie pracuje – wówczas należy podjąć starania w celu wprowadzenia jej na rynek pracy - otwarty lub chroniony, - osoba niepełnosprawna jest zatrudniona na chronionym rynku pracy – wówczas może wymagać wsparcia w zatrudnieniu lub w przejściu do zatrudnienia na otwartym rynku pracy, - osoba niepełnosprawna pracuje na otwartym rynku pracy – wówczas może wymagać wsparcia w utrzymaniu zatrudnienia lub zmianie miejsca pracy. 	<p>Działania podejmowane w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, mające na celu poprawę sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, powinny być nakierowane na podejmowanie zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne, ale również w ramach tych działań nie powinno wykluczać się wsparcia osób niepełnosprawnych funkcjonujących na rynku pracy poprzez umożliwienie im podniesienia lub zmiany kwalifikacji, a w rezultacie podjęcie bardziej satysfakcjonującej, również finansowo, pracy.</p> <p>Konieczne jest objęcie szczególnym wsparciem osób niepełnosprawnych zatrudnionych na chronionym rynku pracy, w szczególności w zakładach aktywności zawodowej, które dzięki udziałowi w projektach współfinansowanych ze środków EFS mogłyby być skutecznie przetransferowane na otwarty rynek pracy.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona, ponieważ proponowane uzupełnienia są zdecydowanie zbyt szczegółowe i zbyt obszerne. Osoby niepełnosprawne zostały wyszczególnione wśród grup zasługujących na wsparcie.</p>
Str. 6 Tabela 1, kolumna Uzasadnienie	<p>Brak odniesienia w uzasadnieniu dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych do potrzeby podejmowania określonych form interwencji skierowanych do osób niepełnosprawnych (poza CT 8, CT 9).</p>	<p>Zawartość tabeli dotyczy pewnej formy diagnozy sytuacji i specyfiki regionu zachodniopomorskiego. Brak jasnego odniesienia do problematyki niepełnosprawności może spowodować pomijanie działań skierowanych do tej grupy osób na etapie wdrażania.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Osoby niepełnosprawne zostały uwzględnione zarówno w Tabeli diagnostycznej, jak i w poszczególnych działaniach zaplanowanych w ramach RPO.</p>
Str. 13, CT 8.	<p>Brak informacji w tekście o sytuacji kobiet powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich</p>	<p>Prośba o uzupełnienie o stosowne informacje.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Część diagnostyczna obejmuje opis sytuacji kobiet powracających na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka.</p>
Str. 14, Tabela, CT 8 „8.8. równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	<p>Zdanie: „Konieczność sprawowania opieki nad osobami zależnymi stanowi barierę w udziale w rynku pracy.”</p>	<p>Zdanie należy uzupełnić o informację dla kogo to stanowi barierę, aby uzyskać pełne zdanie, zrozumiałe dla czytelnika.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Wskazane zdanie należy odczytywać razem z kolejnym zdaniem. Cała teza w tym zakresie brzmi: "Konieczność sprawowania opieki nad osobami zależnymi stanowi barierę w udziale w rynku pracy. Istnieje konieczność zapewnienia spójnego systemu wsparcia dla osób chcących powrócić na rynek pracy"</p>
Str. 16, Tabela, CT 9 „9.3. wspieranie przedsiębiorczości społecznej”	<p>Zdanie „Przedsiębiorstwa ekonomii społecznej w województwie wykazują deficyt w zakresie wsparcia rzeczowego w zakresie środków trwałych oraz zasobów lokalowych co ogranicza na wzrost ich konkurencyjności na rynku”</p>	<p>Należałoby przeformułować zdanie, gdyż występują powtórzenia i zdanie jest niegrammatyczne.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Zdanie zostało zmienione.</p>
Str. 16-17, CT 10, 10.1.	<p>Należałoby skrócić punkt, gdyż te same informacje zostają zapisane kilka razy, przez co sens myśli zostaje rozmyty i niejasny.</p>		<p>Uwaga uwzględniona.</p>
Str. 16, ad. 9.3	<p>Uwaga redakcyjna – zdanie powinno zostać przeformułowane</p>		<p>Uwaga uwzględniona</p>
Str. 21, 1.2 Rozkład środków finansowych, kolumna Fundusz	<p>Przy osi priorytetowej 6 Transport wskazano finansowanie wyłącznie z EFS</p>	<p>Biorąc pod uwagę działania stricte inwestycyjne w tym obszarze, powinien zostać wskazany EFRR.</p>	<p>uwaga uwzględniona</p>
Str. 22, 1.2 Rozkład środków finansowych, Pomoc techniczna	<p>Odniesienie w dokumencie jest jedynie do pomocy technicznej w zakresie obsługi EFS. Czy działania te nie powinny dotyczyć analogicznie obsługi Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego?</p>		<p>W tabeli 1.2 Rozkład środków finansowych pokazane jest źródło finansowania danych Osi priorytetowych a nie zakres obsługi. Pomoc Techniczna RPO WZ 2014-2020 będzie finansowana z Europejskiego Funduszu Społecznego.</p>
Str. 44, I OP, PI 3.4, Typy projektów	<p>Propozycja uzupełnienia zapisów pkt. 2: Wsparcie oferowane w ramach Działania będzie świadczone z uwzględnieniem standardów świadczenia usług (w tym dotyczących zróżnicowanych potrzeb osób niepełnosprawnych), dotyczących rozwiązań komunikacyjnych, technologicznych itp.</p>	<p>Zgodnie z treścią mandatu negocjacyjnego. Zgodnie z Europejską Strategią w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: „Dostępność” oznacza, że osoby niepełnosprawne mają dostęp, na równych prawach z innymi, do środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz pozostałych obiektów i usług. We wszystkich tych obszarach nadal istnieją znaczne bariery.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Nie ma potrzeby wpisywania takich zapisów do Programu. W punkcie 2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów wskazano, że główne kryteria wyboru projektów będą odnosić się do m.in.. realizacji polityk horyzontalnych. Szczegółowe zapisy zostaną określone w Uszczegółowieniu RPO.</p>

Str. 48 II OP PI 2.2 , Cel szczegółowy 1	Propozycja uzupełnienia zapisów. Usługi/strony internetowe będą zgodne z wytycznymi Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0) stworzonymi przez organizację World Wide Web Consortium (W3C).	Wytyczne dotyczą standardów w tworzeniu dostępnych stron internetowych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Częściowo zapisy te znalazły odzwierciedlenie w krajowych regulacjach, np. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności. Ponadto zgodnie z Europejską Strategią w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: „Dostępność” oznacza, że osoby niepełnosprawne mają dostęp, na równych prawach z innymi, do środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz pozostałych obiektów i usług. We wszystkich tych obszarach nadal istnieją znaczne bariery.	Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
Str. 49 II OP PI 2.2 , Cel szczegółowy 1, kryteria wyboru	Propozycja uzupełnienia kryteriów wyboru projektów: - dostępność świadczonych usług do zróżnicowanych potrzeb beneficjentów (w tym osób niepełnosprawnych).	Wytyczne dotyczą standardów w tworzeniu dostępnych stron internetowych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Częściowo zapisy te znalazły odzwierciedlenie w krajowych regulacjach, np. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności. Ponadto zgodnie z Europejską Strategią w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: „Dostępność” oznacza, że osoby niepełnosprawne mają dostęp, na równych prawach z innymi, do środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz pozostałych obiektów i usług. We wszystkich tych obszarach nadal istnieją znaczne bariery	Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
Str. 52 II OP, PI 2.3, Cel szczegółowy 2	Propozycja uzupełnienia zapisów: Usługi publiczne świadczone drogą elektroniczną będą zgodne z wytycznymi Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0) stworzonymi przez organizację World Wide Web Consortium (W3C).	Wytyczne dotyczą standardów w tworzeniu dostępnych stron internetowych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Częściowo zapisy te znalazły odzwierciedlenie w krajowych regulacjach, np. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności. Jest to ważne również z punktu widzenia zaproponowanego w tym celu kryterium wyboru: dostępność i ograniczenie wykluczenia społecznego i rozwój społeczeństwa informacyjnego. Ponadto zgodnie z Europejską Strategią w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: „Dostępność” oznacza, że osoby niepełnosprawne mają dostęp, na równych prawach z innymi, do środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz pozostałych obiektów i usług. We wszystkich tych obszarach nadal istnieją znaczne bariery.	Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
Str. 82, IV OP PI 5.2, typy projektów , pkt. 3 i 4	Propozycja uzupełnienia zapisów pkt. 3 i 4: Zagadnieniem istotnym w tym obszarze jest, aby systemy te były konstruowane i projektowane z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostosowanych do nich sposobów komunikacji i informowania (w tym: szkolenia służb ratowniczych, system powiadamiania w dwie strony- osoby niepełnosprawne jako beneficjent pomocy i jako osoba powiadamiająca).	Zgodnie z Europejską Strategią w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: „Dostępność” oznacza, że osoby niepełnosprawne mają dostęp, na równych prawach z innymi, do środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz pozostałych obiektów i usług. We wszystkich tych obszarach nadal istnieją znaczne bariery.	Uwaga nieuwzględniona. Kwestie poruszane w uwadze dotyczą poziomu wytycznych konkursowych. Decyzja o ustaleniu kryteriów wyboru projektów zostanie podjęta na etapie wdrażania Programu.
Str. 94, V OP PI 6.3, Cel szczegółowy 5	Propozycja uzupełnienia zapisów celu 5: Działania dotyczące wsparcia dziedzictwa kulturowego będą odbywać się z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym dotyczących np. likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w celu ułatwienia dostępu osobom niepełnosprawnym jako odbiorcom kultury	Art. 30 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Ponadto Prawo Budowlane zakłada, że w przypadku obiektów budowanych lub remontowanych (po 01 stycznia 1995r.), w przypadku gdy wymagane jest uzyskanie pozwolenia na budowę, obiekty te powinny być pozbawione barier i winny być dostępne dla osób z niepełnosprawnościami	Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
Str. 106, VI OP PI 7.2,Cel szczegółowy 1	Propozycja uzupełnienia zapisów celu szczegółowego 1: Celem zapewnienia rzeczywistej dostępności zarówno taboru, jak i obiektów infrastruktury transportu, działania będą ukierunkowane na pełną adaptację z uwzględnieniem m.in. potrzeb osób niepełnosprawnych (np. osób z upośledzeniem umysłowym, osób z autyzmem) i osób starszych.	Zgodnie z art. 9 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, gdzie została zdefiniowana dostępność, w tym także do środków transportu. Mimo że obowiązek dostosowania wynika z obowiązującego prawa, obserwuje się trudności w egzekwowaniu jego przestrzegania.	Uwaga nieuwzględniona. Szczegółowe zapisy będą wskazane w Uszczegółowieniu RPO.
Str. 115, VI OP PI 7.4,Cel szczegółowy 3, Typ projektu 3	Propozycja uzupełnienia zapisu typu projektu 3: Zakup taboru powinien uwzględniać m.in. zróżnicowane potrzeby osób niepełnosprawnych, osób starszych.	Zgodnie z art. 9 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, gdzie została zdefiniowana dostępność, w tym także do środków transportu. Mimo że obowiązek dostosowania wynika z obowiązującego prawa, obserwuje się trudności w egzekwowaniu jego przestrzegania.	Uwaga nieuwzględniona. Szczegółowe zapisy będą wskazane w Uszczegółowieniu RPO.

Str. 116, Tabela 1, PI 9.7, Cel tematyczny 9-	W uzasadnieniu należy rozszerzyć grupę do której powinny być kierowane usługi o rodziny z dziećmi. i nadać mu brzmienie. „W województwie występuje wysoki odsetek osób, którym należy zapewnić dostęp do pomocy i podstawowych usług społecznych. Na obszarze województwa odnotowuje się również znaczną liczbę osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, tj.: rodzin z dziećmi, niepełnosprawnych, osób starszych, dzieci objętych systemem pieczy zastępczej.”	Rozszerzenie grup odbiorców pozwoli na precyzyjniejsze wskazanie na późniejszym etapie poszczególnych działań nakierowanych do konkretnych grup odbiorców.	Uwaga nieuwzględniona. Program uwzględni potrzeby ww. grup docelowych. Nie dodano proponowanego zapisu - taki zapis wymaga konieczności wskazania źródła danych.
Str. 118, VII OP, P.I. 8.5, Cel szczegółowy 1, ostatni tiret.	Propozycja zmiany: „osób bezrobotnych posiadających dzieci do 6 roku życia, które mają trudności z powrotem na rynek pracy ze względu na konieczność opieki nad dziećmi.” na zapis traktujący szerszą grupę docelową: „osób pozostających bez zatrudnienia, mających pod opieką osoby zależne (dzieci, osoby niepełnosprawne, osoby starsze, itp.)”.	Ponadto należy dokonać rozróżnienia pomiędzy działaniami wskazanymi w P.I. 8.5 a działaniami przewidzianymi w P.I. 8.8.	Uwaga uwzględniona.
Str. 118-119, cel szczegółowy 1 dla 8.5.	Brak informacji o osobach zależnych (opiekujących się ludźmi starszymi). Ponadto, we wnioskach należałoby zawrzeć informacje, iż kobiety powracające na rynek pracy również zostaną objęte działaniami aktywizacyjnymi.	Aby w pełni uzupełnić informacje odnośnie osób, które mają trudności z wejściem lub powrotem na rynek pracy, należy dopisać ww. kategorie osób.	Uwaga częściowo uwzględniona - dopisano osoby zależne. Część dotycząca kobiet nie została uwzględniona, ponieważ w opisie celu szczegółowego 1 wpisano "wsparcie będzie kierowane w szczególności do:". We wszystkich tiretach wsparciem są objęte również kobiety.
Str. 119, VII OP, P.I. 8.5, Cel szczegółowy 1	Propozycja uzupełnienia treści: Przedsięwzięcia realizowane w ramach RPO powinny uwzględniać aktywizujący, prozatrudnieniowy potencjał lokalnych organizacji pozarządowych. Należy w większym stopniu wykorzystywać klauzule społeczne umożliwiające zlecenie przez samorządy zadań organizacjom pozarządowym. Umożliwi to podejmowanie pracy (w tym krótkotrwałej o charakterze projektowym, jak również wolontariatu) osobom pozostającym w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, np. osobom niepełnosprawnym czy rodzicom dzieci niepełnosprawnych, tym samym ułatwiając powrót/przejście do pełnego zatrudnienia. Problemem jest także bezrobocie wśród osób młodych oraz ich przejście z systemu edukacji na rynek pracy. Szczególne problemy wiążą się ze szkołami specjalnymi, przysposabiającymi do pracy młodzież z upośledzeniem umysłowym. Powszechnym problemem jest niska zatrudnialność absolwentów tych szkół, wynikająca m.in. z braku systemowego powiązania kształcenia z instrumentami rynku pracy, które byłyby dostosowane do potrzeb tej kategorii pracowników, zwłaszcza tzw. Zatrudnienia wspomaganego (z udziałem trenera pracy).	Brakującym ogniwem we wprowadzaniu wielu osób niepełnosprawnych na rynek pracy jest przejście ze szkół specjalnych przysposabiających do pracy do zatrudnienia. W pewnym stopniu problemy związane z wprowadzaniem na rynek pracy osób niepełnosprawnych rozwiązują wyspecjalizowane niepubliczne agencje zatrudnienia. Innym instrumentem jest zatrudnienie wspomagane, które nie jest ustawowo określone, jednak warto je wdrażać w ramach projektów współfinansowanych ze środków UE. PFRON w wyniku projektów systemowych wypracował liczne rekomendacje dotyczące zatrudnienia wspomaganego, w tym profil kompetencyjny dla trenerów pracy.	Wsparcie do osób młodych (do 25. roku życia) kierowe będzie z PO WER.
Str. 120, VII OP, P.I. 8.5, Tabela 4	Propozycja utworzenia podkategorii, dotyczącej wyszczególnienia osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem (wskaźnik 1, 2, 3).	Wskaźniki te są kluczowymi wskaźnikami, szczególnie w sytuacji badania rezultatu projektu (po jego zakończeniu).	Zgodnie z WLWK osoby niepełnosprawne są wyszczególnione we wskaźnikach produktu w ramach PI 8.5. Nie ma konieczności wyszczególniania ww. osób w ramach wskaźników rezultatu. Monitoring ww. osób może być prowadzony na poziomie projektów.
Str. 121, VII OP, P.I. 8.5, Typy projektów, nr 2	Propozycja uzupełnienia zapisów pkt. 2: „2. Wsparcie dla tworzenia nowych miejsc pracy poprzez refundację m.in. kosztów zatrudnienia, organizację staży/praktyk zawodowych oraz prac interwencyjnych oraz wdrażanie nowych form zatrudnienia, w tym zatrudnienia wspomaganego jako instrumentu umożliwiającego aktywizację zawodową osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy, w szczególności osób niepełnosprawnych.”.	W przypadku niektórych rodzajów niepełnosprawności (np. osób z upośledzeniem umysłowym, osób z zaburzeniami psychicznymi) zatrudnienie wspomagane jest jedyną szansą na podjęcie i utrzymanie pracy. Na konieczność wprowadzania racjonalnych usprawnień, umożliwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z prawa do pracy i zatrudnienia zwraca uwagę art. 27 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (punkt i).	Uwaga zasadna, ale proponowane zapisy zostaną wprowadzone na etapie Uszczegółowienia programu.
Str. 121, VII OP, P.I. 8.5, Grupy docelowe	Uwaga ogólna: W przypadku wskazywania jako grupy docelowej osób bezrobotnych należy mieć pewność, że grupa ta obejmuje również osoby niepełnosprawne, zarejestrowane jako poszukujące pracy, niepozostające w zatrudnieniu.	Konieczność uwzględnienia potrzeb ON jako warunek przeciwdziałania wykluczeniu we wszystkich dziedzinach życia. Art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.	Uwaga przyjęta - w grupie osób bezrobotnych również znajdują się osoby niepełnosprawne.
Str. 124, OP VII PI 8.7.	Ostatnie zdanie na stronie należałoby przeformułować, gdyż w takiej postaci jest niezrozumiałe.		Uwaga uwzględniona.

Str. 125, VII OP, P.I. 8.7, Tabela 4 wskaźniki	Propozycja utworzenia podkategorii, dotyczącej wyszczególnienia osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem (wskaźnik 1).	Wskaźniki te są kluczowymi wskaźnikami, szczególnie w sytuacji badania rezultatu projektu (po jego zakończeniu).	Wskaźniki w ramach PI 8.7 zostały opracowane w celu monitorowania przedsiębiorczości a nie konkretnej grupy docelowej. W przeciwieństwie do innych PI, wskaźniki w PI 8.7 nie uwzględniają wyszczególnienia jakiegokolwiek grupy docelowej.
Str. 126, VII OP, P.I. 8.7, typy projektów, pkt 1	Propozycja uzupełnienia typu projektu 1: Przedsięwzięcia związane ze wsparciem finansowym (zarówno dotacyjnym, jak i wykorzystującym instrumenty finansowe) powinny być uzupełniane wsparciem szkoleniowo-doradczym przygotowującym do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej, a także wspomagającym ostatecznego odbiorcę wsparcia w początkowej fazie prowadzenia działalności. Wsparcie powyższe powinno być udzielane zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami odbiorców wsparcia.	Wynika z treści mandatu negocjacyjnego. Ponadto istnieje konieczność udzielania wsparcia kompleksowego, obejmującego nie tylko udzielenie dotacji/pożyczki ale także wsparcie pomostowe oraz odpowiednie przygotowanie do prowadzenia tego rodzaju działalności.	Uwaga częściowo uwzględniona - uzupełniono formy wsparcia o wsparcie pomostowe.
Str. 126, Typ projektów	Ad. 1 W zdaniu „Wsparcie przedsiębiorczości, samo zatrudnienia oraz tworzenia miejsc pracy (...)” zamiast „programy zwrotne” powinno być „pożyczki zwrotne”.		Uwaga częściowo uwzględniona. Typy projektów zostały przeformułowane.
Str. 127, VII OP, P.I. 8.7, tabela 5 wskaźniki	Propozycja utworzenia podkategorii, dotyczącej wyszczególnienia osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem (wskaźnik 1).	Wskaźniki te są kluczowymi wskaźnikami, szczególnie w sytuacji badania rezultatu projektu (po jego zakończeniu).	Wskaźniki w ramach PI 8.7 zostały opracowane w celu monitorowania przedsiębiorczości a nie konkretnej grupy docelowej. W przeciwieństwie do innych PI, wskaźniki w PI 8.7 nie uwzględniają wyszczególnienia jakiegokolwiek grupy docelowej.
Str. 127, tabela 5	Należałoby się zastanowić nad dopisaniem jeszcze jednego wskaźnika „Liczba osób, które otrzymały pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej i utrzymały się na rynku ponad 12 miesięcy”.		W związku, z tym iż obligatoryjnym kryterium otrzymania środków na założenie własnej działalności gospodarczej będzie trzymanie jej przynajmniej w okresie 12 miesięcy zaproponowany już na tym etapie można z przekonaniem założyć iż wskaźniki ten będzie osiągany na poziomie 99,9%, co powoduje że nic nie wnosi do monitorowania skuteczności wydatkowania środków.
Np. str. 127, 137, 142	Komplementarność z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7 we wszystkich podpunktach znajduje się ta sama informacja (przekopiowany tekst).	Zasadne jest przeformułowanie informacji adekwatnie do celu.	Uwaga uwzględniona.
Str. 129, OP VII, P.I 8.8, cel szczegółowy 3	Propozycja uzupełnienia zapisów: „Wsparcie będzie polegać na tworzeniu warunków do godzenia ról rodzinnych i zawodowych, m.in. poprzez tworzenie i funkcjonowanie instytucji opieki nad małymi dziećmi i osobami starszymi, osobami niepełnosprawnymi oraz wdrażanie systemów modernizacji środowiska pracy m.in. w zakresie promocji elastycznych form zatrudnienia, tworzenia stanowisk telepracy, systemów wsparcia pracownika i jego rodziny.” „Działania będą obejmować wsparcie w postaci finansowania opieki żłobkowej, klubów dziecięcych, opiekunów dziennych, opiekunów oraz wolontariuszy zajmujących się osobami starszymi, tworzenie/zwiększanie dostępności miejsc opieki dziennej dla osób zależnych, np. osób niepełnosprawnych.”.	Rozszerzenie zapisów zaproponowanych przez autora. Rozszerzenie będzie realizacją założeń wynikających z zasad horyzontalnych, dotyczących respektowania zasad niedyskryminacji m.in. ze względu na niepełnosprawność.	Uwaga uwzględniona - dopisano "osobami niepełnosprawnymi". Druga część uwagi zostanie ujęta na etapie Uszczegółowienia programu.
Str. 129, OP VII, PI 8.8:	Proponuje się doprecyzowanie co obejmuje finansowanie opieki żłobkowej, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów (np. czy dotyczy to tworzenia nowych instytucji i miejsc, obniżania opłat ponoszonych za pobyt dzieci w instytucjach opieki czy szkolenia dziennych opiekunów?).	Potrzeba doprecyzowania wynika z faktu, iż określenie finansowanie opieki żłobkowej... jest stwierdzeniem ogólnym i nie mówi wiele o tym jakie działania będą prowadzone.	Uwaga nieuwzględniona - doprecyzowanie nastąpi na etapie Uszczegółowienia programu.

Str. 131, OP VII, PI 8.8:	<p>Typ projektu 1 – proponuje się uspołnić opis projektu, gdyż wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia, seniorami i osobami niepełnosprawnymi i poprawa dostępu do usług opiekuńczych w wymiarze jakościowym i ilościowym dotyczą tego samego tyle że pierwsze wskazuje na planowane działania a drugie na ich cel (poprawa dostępu).</p> <p>Typ projektu 3 – czy element wskazany w typie projektu 3 odnoszący się do finansowania opieki nad osobami zależnymi dla osób nieaktywnych zawodowo chcących powrócić na rynek pracy nie zawiera się w typie projektu 1? Ponadto wskazanie tylko w typie projektu 3, że będą to działania dla osób nieaktywnych zawodowo chcących powrócić na rynek pracy powoduje wątpliwość do kogo zatem będą skierowane działania opisane w typie projektu 1?</p>	<p>Obecne opisy typów projektów 1 i 3 są niejasne i nierozłączne. Ponadto nie ma jasności co do tego, do kogo mają one być kierowane.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona - zapisy zostaną przeredagowane.</p>
Str. 131, OP VII, PI 8.8:	<p>Proponuje się w grupach docelowych uwzględnić instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona. Instytucje opieki nad dziećmi do lat 3 będą wspierane pośrednio - PI 8.8 ma na celu wsparcie rodziców w opiece nad dziećmi.</p>
Str. 132, OP VII, PI 8.8:	<p>Proponuje się następujące brzmienie: Liczba utworzonych miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona. Zawarty w RPO WZ wskaźnik tj. Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech wynika z WLWK i mierzy liczbę utworzonych miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych, u dziennych opiekunów i u niani.</p>
Str. 132, OP VII, PI 8.8:	<p>Proponuje się następujące wskaźniki produktu: - liczba utworzonych miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów - liczba osób opiekujących się osobami zależnymi, które zostały objęte wsparciem w ramach programu</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona. Zaproponowane wskaźniki znajdują się w tab. 5 str. 132, tj.: Liczba osób opiekujących się osobami zależnymi objętych wsparciem w programie oraz Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech. Są to wskaźniki zawarte w WLWK.</p>
Str. 133-140, Sekcja 2, OP VII, PI 8.9	<p>Należałoby zapewnić wsparcie doradczo-szkoleniowe dla pracodawców, np. w zakresie tworzenia stanowisk pracy dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych pracowników, w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych.</p>	<p>Jedną z przyczyn pozostawania osób niepełnosprawnych w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy wciąż są uprzedzenia pracodawców związane z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych oraz niepełna wiedza na temat możliwości związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, np. w zakresie przystosowania stanowiska pracy.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona - przedsiębiorca, który zdiagnozuje potrzebę szkoleń w takim zakresie będzie mógł skorzystać z systemu popytowego w ramach PI 8.9.</p>
Str. 133, OP VII, PI 8.9	<p>Działanie 8.9 adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian - wymienione działania szczegółowe powinny być rozszerzone lub uzupełnione o kwestie dialogu społecznego (szczególnie na poziomie regionalnym i zakładowym).</p>	<p>Wśród typów projektów zostały pominięte projekty związane z promocją i wzmocnieniem dialogu społecznego na poziomie regionalnym i zakładowym. Zadaniem Wojewódzkich komisji Dialogu społecznego jest rozwiązywanie sporów wykraczających poza zakres określonych dla sporów zbiorowych. Te kompetencje powinny być rozwijane szczególnie w okresie zmian w gospodarce. Negocjacyjne rozwiązywanie sporów w większym stopniu zapewnia bowiem spokój społeczny. Również promocja dialogu zakładowego i wzmocnienie jego stron przyczyniać się będzie do koncyliacyjnego rozwiązywania wynikłych z procesów adaptacyjnych różnic pomiędzy pracownikami a pracodawcami.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona - wsparcie w tym PI ma być kierowane do osób, nie do instytucji.</p>
Str. 140, tabela 4	<p>Zasadne jest dopisanie dwóch wskaźników: 1. Liczba osób 50+, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, 2. Liczba osób 50+, które uzyskały zatrudnienie po opuszczeniu programu.</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona. Brak uzasadnienia do uwzględnienia zaproponowanych wskaźników.</p>
Str. 144, OP VIII, P.I. 9.4, Cel szczegółowy 1	<p>Propozycja uzupełnienia zapisów celu 1: Warunkiem niezbędnym dla zwiększania zatrudnienia są efektywnie działające instytucje rynku pracy, a w szczególności zindywidualizowane usługi rynku pracy. Istotnym jest umożliwienie ścisłej współpracy publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia w prowadzeniu specjalistycznych usług rynku pracy np. dla osób niepełnosprawnych. Ponadto, w ramach przedsięwzięć realizowanych w RPO powinny zostać wdrożone standardy usług opracowywane w ramach komponentu centralnego PO KL w obszarze integracji społecznej.</p>	<p>Współpraca publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia zapewni komplementarność działań podejmowanych w zakresie aktywizacji zawodowej. W zatrudnianiu osób niepełnosprawnych istotną rolę odgrywają niepubliczne specjalistyczne agencje zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych. Jak wskazują badania („Niepubliczne agencje zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Możliwości i dylematy rozwoju w sektorze pozarządowym”, praca zbiorowa wydana przez Fundację Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo na podst. badań dofinansowanych z PFRON, 2013), zatrudniają one łącznie około 5 tysięcy kadry, udaje im się zatrudnić ok. 20% ich klientów, zapewniają też niezbędną indywidualizację usług. Systemowym problemem jest między innymi niewystarczająca współpraca między publicznymi służbami zatrudnienia a tego typu agencjami.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Uwaga możliwa do uwzględnienia na poziomie Uszczegółowienia programu/ogłaszania konkursów. Natomiast w przypadku standardów usług, RPO WZ uwzględni przedmiotowe standardy po ich zatwierdzeniu.</p>
Str. 145, OP VIII, P.I. 9.4, Tabela 4	<p>Wskaźnik 1 został źle sformułowany.</p>		<p>Wskaźnik wynika z WLWK - zmiana jest możliwa jedynie po zgłoszeniu uwagi do MRR.</p>

Str. 145, OP VIII, P.I. 9.4, Tabela 4	Propozycja utworzenia podkategorii, dotyczącej wyszczególnienia osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem (wskaźnik 3,4).	Wskaźniki te są kluczowymi wskaźnikami, szczególnie w sytuacji badania rezultatu projektu (po jego zakończeniu).	Zgodnie z WLWK osoby niepełnosprawne są wyszczególnione we wskaźnikach produktu w ramach PI 9.4. Nie ma konieczności wyszczególniania ww. osób w ramach wskaźników rezultatu. Monitoring ww. osób może być prowadzony na poziomie projektów.
Str. 146, OP VIII, P.I. 9.4, Typy projektów, 4) instrumenty aktywizacji społecznej	Propozycja uzupełnienia zapisów: „... w tym w mieszkaniu chronionym i wspomaganym dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (jako wsparcie dla procesu deinstytucjonalizacji usług)...”.	W szczególności wdrażanie systemowych rozwiązań w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego ułatwi osobom niepełnosprawnym uzyskanie większej niezależności i przyczyni się do poprawy szans na uzyskanie zatrudnienia.	Uwaga uwzględniona. Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
Str. 146, Sekcja 2, OP VIII, PI 9.4	Wśród instrumentów aktywizacji zdrowotnej niewłaściwie wymieniono turnusy rehabilitacyjne.	Należy zauważyć, że turnusy rehabilitacyjne są jednym z instrumentów, o których mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i uczestnictwo w nich zalicza się do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, a nie aktywizacji zdrowotnej.	Uwaga uwzględniona. Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
Str. 147, OP VIII, P.I. 9.4, typy beneficjentów	Propozycja uzupełnienia katalogu o jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną.	Należy wziąć pod uwagę dotychczasowe doświadczenie tych jednostek w udzielaniu skutecznego wsparcia beneficjentom, w obszarze integracji	Uwzględniono w formie zapisu: jednostki samorządu terytorialnego; - organizacje pozarządowe zajmujące się aktywizacją społeczno – zawodową osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Str. 147, OP VIII, PI 9.4: 2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych Typ beneficjentów	W typach beneficjentów zamiast wskazywać art. 182 ust 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy wpisać zgodnie z art. 3 ust 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do grupy beneficjentów jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.	Rozszerzenie grup odbiorców pozwoli na precyzyjniejsze wskazanie na późniejszym etapie poszczególnych działań skierowanych do konkretnych grup odbiorców.	Uwaga uwzględniona. Na poziomie tworzenia programu MRR zaleciło unikać zapisów powołujących się na konkretne ustawy. Jednocześnie zaproponowana grupa beneficjentów zostanie uwzględniona.
Str. 149-155, Sekcja 2, OP VIII, PI 9.7	Odnosząc się do konieczności zapewnienia opieki osobom niepełnosprawnym, należy wspierać deinstytucjonalizację i tworzenie środowiskowych form wsparcia.	Konieczność realizacji tego typu działań wynika z postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.	Uwaga uwzględniona.
Str. 149, OP VIII, PI 9.7	Należy uwzględnić wspieranie dostępu do usług bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizacja powyższego działania wynika z projektu „Programu na rzecz zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego 2014-2020”.	Poradnictwo prawne i obywatelskie jest jednym z ważniejszych instrumentów budowania społeczeństwa obywatelskiego i wzmocnienia podmiotowości obywateli, jak również przyczynia się do aktywizacji obywateli w życiu społecznym i publicznym.	Uwaga uwzględniona. Program przewiduje przedmiotowy zakres wsparcia.
Str. 150, OP VIII, P.I. 9.7, cel szczegółowy 2	W tym celu należy wykorzystywać lokalne zasoby infrastrukturalne, w tym zasoby niepubliczne, a także niepubliczne zasoby rzeczowe i osobowe, do tworzenia różnych form wsparcia środowiskowego, w szczególności mieszkań chronionych i specjalistycznych domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych. Usamodzielnianie osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie środowiskowe powinno być traktowane jako integralny element całościowej wizji działań na rzecz podmiotowości osób niepełnosprawnych. Dane wskazują na znaczną gotowość do wykorzystania zasobów niepublicznych (w tym nieruchomości i kapitału ludzkiego) do współtworzenia trwałych rozwiązań mieszkaniowych lub opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych na poziomie lokalnym. Czynnikiem motywującym jest szczególnie perspektywa wdrożenia trwałych rozwiązań systemowych w zakresie deinstytucjonalizacji i integracji społecznej. Powyższe działania powinny służyć zapobieganiu kierowaniu osób zależnych do instytucji opiekuńczych poprzez tworzenie rozwiązań sprzyjających stopniowej deinstytucjonalizacji opieki, w tym systemu mieszkalnictwa wspomaganego	Oparte na rzetelnej diagnozie planowanie interwencji publicznych w sferze integracji społecznej powinno dokonywać się zgodnie „Ogólnoeuropejskimi wytycznymi dotyczącymi przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”, opracowanymi przez Europejską Grupę Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, wydanymi w listopadzie 2012 r. w Brukseli (dostępne na stronie www.deinstitutionalisationguide.eu). W planowaniu interwencji w tym obszarze należy również uwzględnić ratyfikowaną w 2012 roku przez Polskę „Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych”, której celem jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. Konwencja gromadzi i porządkuje rekomendacje dla poszczególnych obszarów funkcjonowania osób z niepełnosprawnością. Odniesienie do Konwencji znajdujemy także w Europejskiej Strategii w Sprawie Niepełnosprawności 2010-2020, gdzie jako cel nadrzędny wskazuje się na poziomie UE „optymalizowanie wykorzystania instrumentów finansowania UE na rzecz dostępności i niedyskryminacji oraz zwiększenie widoczności możliwości finansowania związanych z niepełnosprawnością w programach po 2013r. oraz stwierdza, że Strategia określa działania, które na poziomie UE mają uzupełniać działania krajowe i wyznacza mechanizmy potrzebne do wdrożenia Konwencji ONZ na poziomie Unii Europejskiej.”	Uwaga uwzględniona.

Str. 151, OP VIII, P.I. 9.7, Tabela 4 wskaźniki	<p>Propozycja dodania w tabeli wskaźników dotyczących deinstytucjonalizacji, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> -wskaźniki produktu: liczba osób korzystających z usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności, liczba lokali przeznaczonych do niezależnego życia w społeczności, -wskaźniki rezultatu: wzrost odsetka osób potrzebujących wsparcia, aby żyć w społeczeństwie, które mają dostęp do zwykłych mieszkań w obrębie społeczności (życie niezależne lub wspierane), wzrost zasięgu usług w społeczności. 	<p>Biorąc pod uwagę zagadnienie deinstytucjonalizacji jako przejście od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, w tym w stosunku do osób niepełnosprawnych, należy bezwzględnie odnieść się do zapisów, w szczególności wskaźników zawartych w dokumentach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej w celu odejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności – zestaw narzędzi”. 2. „Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”. <p>Oba dokumenty są dostępne pod adresem: www.deinstitutionalisationguide.eu</p> <p>Art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, z którego wynika, że należy podejmować skuteczne i odpowiednie środki w celu pełnego włączenia osób niepełnosprawnych i ich udziału w społeczeństwie.</p>	Wskaźniki zostały określone zgodnie z WLWK, która nie uwzględnia zaproponowanych dodatkowych wskaźników. Instytucja Zarządzająca może wprowadzić dodatkowe wskaźniki w ramach wskaźników specyficznych albo wskaźników referencyjnych, jednak będzie to możliwe dopiero na etapie prac nad uszczegółowieniem założeń RPO.
Str. 152, OP VIII, PI 9.7: 2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego	<p>Do przedsięwzięć należy</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dopisać dodatkowe działania: <ul style="list-style-type: none"> a) rozwój rodzinnej pieczy zastępczej b) deinstytucjonalizację pieczy zastępczej c) usługi asystenta rodziny i rodzin wspierających dla rodzin z dziećmi przeżywających trudności. 2. do już istniejącego działania mającego na celu profilaktykę, przeciwdziałanie niepożądanym zjawiskom społeczno-wychowawczym wśród młodzieży należy dopisać m.in. poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego. 	w Programie Regionalnym województwa brak jest działań wskazanych w dokumencie wyższego rzędu Umowie Partnerskiej.	Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
Str. 153, OP VIII, PI 9.7: 2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego Typ beneficjentów	W typach należy wpisać zgodnie z art. 3 ust 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.	Rozszerzenie grup odbiorców pozwoli na precyzyjniejsze wskazanie na późniejszym etapie poszczególnych działań skierowanych do konkretnych grup odbiorców.	Doprecyzowanie zapisów nastąpi na poziomie Uszczegółowienia programu.
Str. 158, Sekcja 2, OP VIII, PI 9.8	Niezgoda w zakresie przypisu 1	W tekście, wśród grup docelowych, wskazuje się „podmioty o których mowa w art. 4 ust 2 pkt 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych” natomiast przypis wskazuje na podmioty o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych.	Uwaga uwzględniona.
Str. 159, Przykłady działań planowanych do wsparcia	Typy usług, świadczonych na rzecz podmiotów ekonomii społecznej, powinny być opisane w sposób zgodny z projektem KPRES.	Zgodnie z projektem KPRES, system usług, który na poziomie wojewódzkim musi mieć charakter komplementarny, ma się składać z następujących modułów: <ul style="list-style-type: none"> - usługi animacji lokalnej, - usługi rozwoju ekonomii społecznej; Komponent ten dotyczy działań, zmierzających do inicjowania tworzenia nowych podmiotów i przedsiębiorstw społecznych, w tym szkoleń, doradztwa indywidualnego i grupowego, - usługi wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych. 	Uwaga uwzględniona.
Str. 159, Grupy docelowe	Proponujemy przeformułowanie grup docelowych, szczególnie w odniesieniu do punktu: podmioty o których mowa w art. 4 ust 2 pkt 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych. W punkcie tym powinno znaleźć się raczej odniesienie do ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub podmioty te powinny zostać wymienione wprost. Trzeba także pamiętać, że podmioty wymienione w tym punkcie można, przy spełnieniu pełnych warunków, zaliczyć do kolejnej kategorii wymienionej w tym punkcie – podmiotów ekonomii społecznej. Ponadto zawiązań rodzajów wsparcia przy konkretnych grupach docelowych może ograniczać organizację wsparcia w ramach konkretnych projektów.		Uwaga uwzględniona. Na poziomie tworzenia programu MRR zaleca unikać zapisów powołujących się na konkretne ustawy. Jednocześnie zaproponowana grupa beneficjentów zostanie uwzględniona.
Str. 160, OP VIII, P.I. 9.8. Narzędzia realizacji	Propozycja uzupełnienia trybów: tryb pozakonkursowy – projekty systemowe	Na rynku funkcjonują podmioty wyspecjalizowane do udzielania wsparcia w przedmiotowym zakresie. Ponadto, aby zapewnić świadczenie usług na właściwym poziomie, należy zadania te przypisać instytucjom/podmiotom, które gwarantują kompleksowe i odpowiednie jakościowo usługi.	Uwaga nieuwzględniona. Komisja Europejska zaleca odejście od projektów systemowych na rzecz projektów konkursowych.
Str. 161, OP VIII, P.I. 9.8. Narzędzia realizacji	Propozycja uzupełnienia trybów: tryb pozakonkursowy – projekty systemowe	Na rynku funkcjonują podmioty wyspecjalizowane do udzielania wsparcia w przedmiotowym zakresie. Ponadto, aby zapewnić świadczenie usług na właściwym poziomie, należy zadania te przypisać instytucjom/podmiotom, które gwarantują kompleksowe i odpowiednie jakościowo usługi.	Uwaga nieuwzględniona. Komisja Europejska zaleca odejście od projektów systemowych na rzecz projektów konkursowych.
Str. 161, OP VIII, P.I. 9.8. Tabela 5, wskaźniki	Propozycja dodania wskaźnika: Liczba utworzonych miejsc pracy w sektorze przedsiębiorczości społecznej.		Zaproponowany wskaźnik, jest wskaźnikiem rezultatu w związku z czym został uwzględniony w ramach wskaźników rezultatu bezpośredniego.

<p>Str. 161, 3. Tworzenie miejsc pracy w sektorze przedsiębiorczości społecznej poprzez m.in. wsparcie tworzenia przedsiębiorstw społecznych.</p>	<p>Nieuzasadnionym wydaje się adresowanie wsparcia wyłącznie do spółdzielni socjalnych, zwłaszcza na poziomie Programu. Wskaźniki przyjęte dla Programu dotyczą przedsiębiorstw społecznych (zatem nie tylko spółdzielni socjalnych).</p>		<p>Uwaga uwzględniona.</p>
<p>Str. 164, OP IX, P.I. 9.1, cel szczegółowy 1</p>	<p>Propozycja uzupełnienia zapisów celu: „... Ponadto województwo charakteryzuje się wysokim w skali kraju i Europy wskaźnikiem zgonów niemowląt i umieralności okołoporodowej. Wsparcie będzie nakierowane także na rzecz dostosowania szpitali/oddziałów do odpowiedniego standardu hospitalizacji osób starszych i dostosowania do specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym w zakresie komunikacji.” „... Będą one wspierały działania podejmowane przy wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego na rzecz włączenia społecznego. Ich celem będzie m.in. poprawa jakości i dostępności usług społecznych, w tym w szczególności usług, których odbiorcami są osoby starsze i niepełnosprawne. Dodatkowo wsparcie będzie ukierunkowane na deinstytucjonalizację usług i rozwój rodzinnych i środowiskowych form wsparcia dla rodzin i osób wykluczanych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.”</p>	<p>Realizacja działań wynika z ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. 2012, poz. 882). Ponadto, biorąc pod uwagę zagadnienie deinstytucjonalizacji jako przejście od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, w tym w stosunku do osób niepełnosprawnych, należy bezwzględnie odnieść się do zapisów dokumentów: 1. „Wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej w celu odejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności – zestaw narzędzi”. 2. „Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”. Oba dokumenty są dostępne pod adresem: www.deinstitutionalisationguide.eu Usamodzielnianie osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie środowiskowe powinno być traktowane jako integralny element całościowej wizji działań na rzecz podmiotowości osób niepełnosprawnych, dając efekt synergii i przyczyniając się przez to do zwiększania szans osób niepełnosprawnych na podjęcie i utrzymanie zatrudnienia.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Uzupełniono opis celu 1 w PI 9.1.</p>
<p>Str. 166, OP IX, P.I. 9.1, Typy projektów, 3</p>	<p>Propozycja uzupełnienia zapisów projektu 3: Przedsięwzięcia podejmowane w ramach RPO powinny także uwzględniać wspieranie procesów usamodzielniania osób niepełnosprawnych dzięki stopniowej deinstytucjonalizacji domów pomocy społecznej poprzez inwestycje infrastrukturalne polegające na wyodrębnianiu z nich mieszkań chronionych/wspomaganych na bazie istniejących zasobów lokalowych (budynków) i osobowych (kadry). Działania te powinny wykorzystywać lokalne zasoby infrastrukturalne, w tym zasoby niepubliczne (np. nieruchomości stanowiące własność prywatną lub własność organizacji pozarządowych), a także niepubliczne zasoby rzeczowe i osobowe, do tworzenia różnych form wsparcia środowiskowego, w szczególności mieszkań chronionych i specjalistycznych domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych. Usamodzielnianie osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie środowiskowe powinno być traktowane jako integralny element całościowej wizji działań na rzecz podmiotowości osób niepełnosprawnych, dając efekt synergii i przyczyniając się przez to do zwiększania szans osób niepełnosprawnych na podjęcie i utrzymanie zatrudnienia.</p>	<p>Realizacja powyższych działań wynika z ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. 2012, poz. 882). Usamodzielnianie osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie środowiskowe powinno być traktowane jako integralny element całościowej wizji działań na rzecz podmiotowości osób niepełnosprawnych, dając efekt synergii i przyczyniając się przez to do zwiększania szans osób niepełnosprawnych na podjęcie i utrzymanie zatrudnienia.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Uzupełniono opis typu projektu nr 3 w ramach PI 9.1</p>

Str. 166, Sekcja 2, OP IX, PI 9.1	<p>Planuje się inwestycje w infrastrukturę zakładów aktywizacji zawodowej. Należy zauważyć, że prawidłowa nazwa to „zakłady aktywności zawodowej”.</p> <p>Jednocześnie wprowadzenie tego typu działań powinno zostać poprzedzone analizą w zakresie zapotrzebowania na działalność tego typu podmiotów na terenie województwa oraz wymaga rozważenia pod kątem utrzymania funkcjonowania nowopowstałych zaz. Ponadto należy zauważyć, że w ramach kosztów utworzenia zakładu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych mogą być finansowane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych pomieszczeń produkcyjnych lub pomieszczeń służących świadczeniu usług oraz pomieszczeń socjalnych i przeznaczonych na rehabilitację; 2) zakup sprzętu rehabilitacyjnego; 3) wyposażenie pomieszczeń socjalnych i przeznaczonych na rehabilitację, pomieszczeń, w których jest prowadzona działalność wytwórcza lub usługowa, oraz przygotowanie stanowisk pracy, w tym zakup maszyn, narzędzi i urządzeń niezbędnych do prowadzenia produkcji lub świadczenia usług; 4) zakup surowców i materiałów potrzebnych do rozpoczęcia działalności wytwórczej lub usługowej; 5) zakup lub wynajem środków transportu 		Uwaga częściowo uwzględniona. Poprawiono nazwę na "zakłady aktywności i zawodowej".
Str. 169, IX OP, P.I. 9.2, cel szczegółowy 2	Propozycja uzupełnienia zapisów celu 2: Działania rewitalizacyjne, w tym związane z rewitalizacją przestrzenną, będą podporządkowane celom społecznym związanym z redukcją ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz deinstytucjonalizacją.		Uwaga częściowo uwzględniona. Zapisy zostaną uzupełnione o wskazanie odniesienia się do celów społecznych oraz redukcji ubóstwa.
Str. 170, IX OP, P.I. 9.2, Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych	Propozycja uzupełnienia zapisów: "... preferencyjnej pożyczki oraz dotacji (dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym)".	Zgodnie z treścią mandatu negocjacyjnego.	Uwaga nieuwzględniona. Podobnie jak we wszystkich innych priorytetach, w obecnej wersji projektu RPO możliwe jest wsparcie w formie dotacji (instrumenty bezzwrotne). Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych dotyczy jedynie propozycji ewentualnego wykorzystania instrumentów zwrotnych. Ostatecznie potrzeby i możliwości będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.
Str. 176, OP X, P.I. 10.1, cel szczegółowy 1	<p>Propozycja uzupełnienia celu 1:</p> <p>Istotną barierą w korzystaniu z prawa do edukacji na poziomie przedszkolnym (nieobligatoryjnym) jest niepełnosprawność. Ze względu na długoterminowe efekty (większe szanse na prawidłową socjalizację a tym samym na podjęcie w przyszłości pracy i samodzielnego życia), jak też stymulujący prorozwojowy charakter samej edukacji przedszkolnej oraz ze względu na umożliwienie podjęcia/powrotu do pracy przez rodziców (zwłaszcza przez matki), którzy należą do kategorii rodzin zagrożonych wykluczeniem, należy wykorzystać fundusze w celu zwiększenia dostępu tej kategorii dzieci do wczesnej edukacji.</p> <p>Należy promować także rozwiązania polegające na dostosowaniu możliwości przedszkoli ogólnodostępnych (w tym punktów przedszkolnych) do pracy z dzieckiem niepełnosprawnym.</p>	Zgodnie z art. 24 ratyfikowanej rok temu przez Polskę Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, „Państwa Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do edukacji. W celu realizacji tego prawa bez dyskryminacji i na zasadach równych szans, Państwa Strony zapewnią włączający system kształcenia umożliwiający integrację na wszystkich poziomach edukacji i w kształceniu ustawicznym”. Osoby z niepełnosprawnością powinny mieć równy dostęp do szkół ogólnodostępnych, na wszystkich poziomach nauki. Kształcenie w okresie dzieciństwa ma przełożenie na kształtowanie się późniejszej ścieżki edukacyjnej dziecka niepełnosprawnego. Jedną z ważniejszych misji edukacji przedszkolnej jest wyrównanie szans rozwojowych dzieci, w tym dzieci niepełnosprawnych.	Obecne zapisy RPO są ogólne i nie wykluczają wsparcia skierowanego do osób niepełnosprawnych. Ponadto, zgodnie z zapisami Sekcji 11 pkt. 11.2 działania, które podejmowane będą w Programie przewidują promowanie pozytywnych rozwiązań uwzględniających potrzeby poszczególnych grup docelowych narażonych na dyskryminację oraz osób z niepełnosprawnością.

<p>Str. 179 Grupa docelowa</p>	<p>Oдноśnie zapisów” „- Uczniowie i wychowankowie szkół i placówek (w rozumieniu art. 2 pkt 3, 5 ustawy o systemie oświaty) prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych); - Szkoły oraz placówki w rozumieniu art. 2 pkt 3, 5 ustawy o systemie oświaty...”</p>	<p>Wydaje się, że błędnie przytoczono przepisy, ponieważ stosownie punktu tego artykułu to jedynie: „3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego; 3a) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych; (...) 5) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki”</p>	<p>Uwaga uwzględniona. W RPO WZ 2014-2020 nie będzie w ogóle powoływana podstawa prawna, aby nie było konieczności zmiany w przypadku zmian legislacyjnych.</p>
<p>Str. 206, Sekcja 4 ZIT</p>	<p>W celu przestrzennego odzwierciedlenia potencjałów i problemów rozwojowych województwa oraz zaplanowania odpowiadającej im interwencji, koncentracja wsparcia na rzecz rozwoju gospodarczego i rozwoju kapitału ludzkiego na określonych obszarach regionu (zgodnie z treścią mandatu negocjacyjnego) powinna opierać się na wartościach następujących wskaźników, dotyczących osób niepełnosprawnych, w obszarze rynku pracy i integracji: RYNEK PRACY (do wyboru): współczynnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym (GUS BAEL 2012); wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym (GUS BAEL 2012); stopa bezrobocia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym (GUS BAEL 2012); liczba osób zatrudnionych przy ciągłym lub regularnym wsparciu trenera pracy, czyli w tzw. zatrudnieniu wspomagającym (wskaźnik bazowy: dane z POKL); udział pracowników zakładów pracy chronionej wśród ogółu pracowników niepełnosprawnych, zarejestrowanych w SODiR (PFRON); udział osób niepełnosprawnych wśród ogółu osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w rozbiću na bezrobotnych i poszukujących pracy (dane PUP); liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, w tym liczba ofert pracy subsydiowanej, zgłoszonych do urzędów pracy (PUP); liczba zakładów aktywności zawodowej (Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – dane od wojewodów); liczba warsztatów terapii zajęciowej (PFRON); liczba zakładów pracy chronionej (Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – dane od wojewodów); liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych w ZAZ i ZPCH w rozbiću na stopnie niepełnosprawności i występowanie schorzeń specjalnych (Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – dane od wojewodów); liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej (powiaty); liczba uczestników WTZ uzyskująca zatrudnienie na otwartym rynku pracy (powiaty); liczba pracowników ZAZ uzyskująca zatrudnienie na otwartym rynku pracy (samorządy województw); liczba osób niepełnosprawnych pozostających w zatrudnieniu powyżej 6 miesięcy od jego podjęcia (powiaty); liczba pracodawców otwartego rynku pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne (SODiR PFRON); liczba osób niepełnosprawnych będących klientami publicznych agencji zatrudnienia aktywizowanych przez niepubliczne agencje zatrudnienia prowadzone przez podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe (dane PUP). INTEGRACJA (do wyboru): współczynnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym (GUS BAEL 2012); wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym (GUS BAEL 2012); stopa bezrobocia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym (GUS BAEL 2012); liczba osób zatrudnionych przy ciągłym lub regularnym wsparciu trenera pracy, czyli w tzw. zatrudnieniu wspomagającym (wskaźnik bazowy: dane z POKL); udział pracowników zakładów pracy chronionej wśród ogółu pracowników niepełnosprawnych, zarejestrowanych w SODiR (PFRON); udział osób niepełnosprawnych wśród ogółu osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w rozbiću na bezrobotnych i poszukujących pracy (dane PUP); liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, w tym liczba ofert pracy subsydiowanej, zgłoszonych do urzędów pracy (PUP); liczba zakładów aktywności zawodowej (Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – dane od wojewodów); liczba warsztatów terapii zajęciowej (PFRON); liczba zakładów pracy chronionej (Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – dane od wojewodów); liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych w ZAZ i ZPCH w rozbiću na stopnie niepełnosprawności i występowanie schorzeń specjalnych (Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – dane od wojewodów); liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej (powiaty); liczba uczestników WTZ uzyskująca zatrudnienie na otwartym rynku pracy (powiaty); liczba pracowników ZAZ uzyskująca zatrudnienie na otwartym rynku pracy (samorządy województw); liczba osób niepełnosprawnych pozostających w zatrudnieniu powyżej 6 miesięcy od jego podjęcia (powiaty); liczba pracodawców otwartego rynku pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne</p>	<p>Jest to uzasadnione przyjętą w mandacie negocjacyjnym regułą, że wsparcie na danym terenie jest uzależnione od wypadkowej wartości wskaźników założonych w Programie. Dlatego też istnieje obawa, że przy braku wskaźników dotyczących sytuacji osób niepełnosprawnych, wsparcie to nie będzie brane pod uwagę, lub będzie w znikomym zakresie i będzie ono niedostosowane do rzeczywistych potrzeb. Jest to istotne, szczególnie w kontekście zapisów Programu w Sekcji 5.</p>	<p>Ujęty w sekcji 4. zakres informacji został przygotowany zgodnie z wytycznymi zawartymi w "Szablonie programu operacyjnego 2014-2020 w Polsce", które nie formułują wymogu zamieszczenia tak szczegółowej analizy wskaźnikowej dotyczącej osób niepełnosprawnych, w obszarze rynku pracy i integracji w tej części RPO WZ. Część zagadnień analizowanych na poziomie szerszej diagnozy, z uwagi na ograniczenia co do objętości projektu RPO WZ, została zasygnalizowana lub ujęta w szerszym kontekście.</p>

Str. 198, XII Pomoc techniczna, uwaga ogólna	Należy rozważyć zabezpieczenie puli środków w ramach PT, z której będzie można finansować szczególne, nieprzewidziane w projekcie inwestycje, pod kątem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, jeśli takowe zgłoszą się do projektu (w zakresie dostępności komunikacyjnej, technicznej, przestrzennej itd.). Wynika to z zasad uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień. Warto rozważyć także zapis dotyczący stosowania przy Prawie zamówień publicznych (i nie tylko) klauzul społecznych.	Zgodnie z art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, gdzie zostały wskazane definicje pojęć: „Racjonalne usprawnienie” oznacza konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. „Uniwersalne projektowanie” oznacza projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. „Uniwersalne projektowanie” nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób niepełnosprawnych, jeżeli jest to potrzebne. Projekt Rozporządzenia ogólnego KE określa, że „Państwa Członkowskie i Komisja wspierają równość mężczyzn i kobiet i zapewniają zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną na różnych etapach realizacji programu.” Zasada ta obejmuje etapy: projektowania, wdrażania, monitorowania i oceny.	Wydatki w ramach Pomocy Technicznej nie wykluczają kosztów związanych z potrzebami osób niepełnosprawnych zarówno w perspektywie 2007-13, jak i 2014-20. Jedynym warunkiem jest zgodność wydatku z wytycznymi Ministerstwa Infrastruktury i Transportu w zakresie kwalifikowalności z Pomocy Technicznej.
Str. 213 Sekcja 5	Należałoby szerzej opisać potencjał organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie województwa oraz ich udział w działaniach na rzecz wspierania grup/osób wykluczonych.	Organizacje pozarządowe tworzą sieci powiązań między instytucjami publicznymi a społeczeństwem, na bazie których realizowane są potrzeby różnych grup społecznych. W związku z tym, iż organizacje pozarządowe są również realizatorami zadań publicznych, w dokumencie należy opisać ich potencjał oraz ich udział w realizacji tych zadań	Ujęty w sekcji 5. zakres informacji został przygotowany zgodnie z wytycznymi zawartymi w "Szablonie programu operacyjnego 2014-2020 w Polsce", które nie formułują wymogu zamieszczenia diagnozy potencjału sektora pozarządowego w tej części RPO WZ. Część zagadnień analizowanych na poziomie szerszej diagnozy, z uwagi na ograniczenia co do objętości projektu RPO WZ, została ujęta sygnalnie. Przy czym należy podkreślić, że niepodważalna rola organizacji pozarządowych została potwierdzona w zapisami w różnych częściach projektu RPO WZ, w tym m.in. w sekcji 7.2.
Str. 249, Sekcja 11, Zasady horyzontalne, pkt. 11.2	Cyt. „Działania, które podejmowane będą w Programie przewidują promowanie pozytywnych rozwiązań uwzględniających potrzeby poszczególnych grup docelowych narażonych na taką dyskryminację oraz osób z niepełnosprawnością.”	Wydaje się, że w stosunku do tej deklaracji Program mógłby w większym stopniu uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnością.	Uwaga przyjęta. Regulacje na poziomie europejskim szczególnie uwagę poświęcają konieczności zapewnienia dostępności programów operacyjnych dla osób niepełnosprawnych. Dlatego przy projektowaniu i realizacji Programu będą brane pod uwagę postanowienia Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, Europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020, a także doświadczenia organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz zasady horyzontalne Unii Europejskiej. RPO WZ będzie upowszechniał i ułatwiał wdrażanie postanowień wynikających z ww. dokumentów m.in. poprzez: - rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej w tym w powrocie na rynek pracy; - usługi wspierające osoby niepełnosprawne, w tym koszty zatrudnienia tłumacza osoby głuchoniemej, przewodnika osoby niewidomej, asystenta osoby niepełnosprawnej; - zorganizowanie wsparcia dla rodzin z osobą niepełnosprawną, ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad osobą niepełnosprawną w miejscu zamieszkania; - wsparcie dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej o charakterze integracyjnym. Jednocześnie inicjatywy mające na celu włączenie zasady niedyskryminacji do procesu wyboru i wdrażania projektów w ramach RPO WZ 2014-2020, przewidują jednolite wymagania dotyczące dostępności nowych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej. Wszystkie działania, które podejmowane będą w Programie przewidują promowanie pozytywnych rozwiązań uwzględniających potrzeby poszczególnych grup docelowych narażonych na dyskryminację oraz osób z niepełnosprawnością.
	Utrzymanie obecnego układu formalnego RPO wymagałoby na początku opracowania (poza rozszerzonym spisem treści) przedstawienia schematycznego układu poszczególnych sekcji. Schemat powinien wyjaśnić powiązania i korelacje poszczególnych elementów składowych, co z czego wynika i krótko skomentować tematykę poszczególnych sekcji. Schemat powinien również zostać wykonany odrębnie dla całej sekcji 2: układ osi – priorytetów- celów – typów projektów. Sporządzenie takiego schematu z pewnością ułatwiłoby szybszą percepcję i zrozumienie dokumentu. RPO jest jednym z najistotniejszych narzędzi prowadzenia polityki województwa (w tym polityki przestrzennej). W związku z powyższym w opisie kierunkowych zasad wyboru projektu proponujemy aby zgodność z polityką przestrzenną określoną w PZPWZ, była jednym z kryteriów wyboru projektów. Dotyczy to szczególnie projektów, w tych priorytetach inwestycyjnych, w których istotne będzie koncentrowanie środków w obszarach najkorzystniejszych.		Uwaga zostanie uwzględniona na dalszym etapie prac, w ramach sekcji dotyczącej komplemantarności przygotowana zostanie macierz zależności i ewentualnego oddziaływania na siebie poszczególnych priorytetów. Kryteria wyboru projektów będą akceptowane przez Komitet monitorujący, natomiast wszystkie projekty finansowane w ramach RPO muszą być zgodne z prawem miejscowym i dokumentami strategicznymi województwa.

Regionalne Biuro
Gospodarki
Przestrzennej
Województwa
Zachodniopomor-
skiego

Samorządowa
wojewódzka
jednostka
organizacyjna
– jednostka
budżetowa

Kierunkowe zasady wyboru projektów	Jednym z kryteriów wyboru projektów powinna być zgodność z polityką przestrzenną województwa (PZPWZ)	Dotyczy to szczególnie projektów, w tych priorytetach inwestycyjnych, w których istotne będzie koncentrowanie środków w obszarach najkorzystniejszych	Kryteria wyboru projektów będą akceptowane przez Komitet monitorujący na późniejszym etapie, natomiast wszystkie projekty finansowane w ramach RPO muszą być zgodne z prawem miejscowym i dokumentami strategicznymi województwa.
IOP, PI 3.1. str.33.: promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm Cel szczegółowy 3: Wzrost przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej regionu.	Poza tworzeniem stref inwestycyjnych warto dodać też inkubatory przedsiębiorczości w tym przedsiębiorczości przemysłowej, w formie adaptacji lub budowy hal bądź innych pomieszczeń na rozpoczęcie działalności przemysłowej.	Na obszarach, o których mowa w tym miejscu czyli SSW, na co zwracały uwagę również samorządy lokalne, istnieje potrzeba miejsc do rozwoju działalności przemysłowej. Istnieje potrzeba adaptacji lub budowy hal bądź innych pomieszczeń na rozpoczęcie działalności przemysłowej. Możliwość rozpoczęcia działalności w takim miejscu na preferencyjnych warunkach zwiększyło by szanse rozpoczęcia i utrzymania działalności.	W ramach priorytetu 3.1 nie przewiduje się tworzenia stref inwestycyjnych. Priorytet zakłada projekty typu: 1. Tworzenie/rozbudowa terenów pod inwestycje Zakłada się, że dzięki wsparciu wzrośnie liczba terenów kompleksowo przygotowanych pod inwestycje (zwłaszcza na obszarach objętych SSW) - nie należy utożsamiać kompleksowo przygotowanego terenu pod inwestycje tylko z gruntem, to także działania typu adaptacja pomieszczeń, budynków, itp. Celem jest tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej. W szczególności działania te będą sprzyjać rozwojowi regionów peryferyjnych (nowe miejsca pracy, w szczególności na terenach wiejskich - SSW) i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu.
III OP (gospodarka niskoemisyjna) PI 4.1. promowanie produkcji i dystrybucji OZE	Celowe jest rozszerzenie tego priorytetu o badania nad OZE	Województwo jako lider OZE powinno brać czynny udział także w badaniach i wdrożeniach innowacji w OZE.	Działania możliwe do wsparcia w CT1.
III OP, PI 4.2: promowanie efektywności energetycznej i użycia OZE w przedsiębiorstwach W projektach typu 1. „Termomodernizacja budynków przemysłowych” oraz w następnym priorytecie 4.3 „Zmniejszenie energochłonności budynków publicznych i mieszkaniowych.”	Wśród kryteriów wyboru projektów należy dopisać „ochronę zabytków/ zgodność z programem ochrony zabytków”. Powiązanie z V OP PI 6.3. Typy projektów „2. Prace konserwatorskie, restauratorskie przy obiektach zabytkowych oraz promocja tych obiektów”.	Często termomodernizacja prowadzi do dewastacji obiektów zabytkowych, a istnieje wiele przykładów możliwej modernizacji z zachowaniem istniejących elewacji.	Uwaga będzie podlegała analizie na dalszym etapie prac zostanie uwzględniona na etapie przygotowywania kryteriów wyboru projektów i szczegółowych zasad dofinansowania projektów.
IV OP DOSTOSOWANIE DO ZMIAN KLIMATU IV OP PI 5.2: promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi 2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu	W tym priorytecie, należałoby dodać cel dotyczący zwiększenia retencyjności w obszarach zurbanizowanych, tj. tworzenia takich systemów odprowadzania wód deszczowych i przebudowa istniejących, które zapewniają zwiększenie retencyjności (kanalizacyjne zbiorniki retencyjne, wykorzystanie ukształtowania terenu, rowy chłonne, rozsączanie, zielone ulice itp.).	Ma to szczególne znaczenie wobec prognozowanego wzrostu zjawisk ekstremalnych w tym liczby dni w intensywnymi opadami deszczu. Uzupełnienia w tym zakresie wymagają również zapisy Sekcji 6.	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie możliwe z poziomu krajowego.

<p>VI OP, PI 7.4: rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego</p> <p>Typy projektów: 1. Przebudowa, modernizacja i rewitalizacja regionalnych linii kolejowych wraz z infrastrukturą dworcową</p>	<p>Należy dodać również „budowę” linii kolejowych</p>	<p>budowa może dotyczyć przedłużenia linii kolejowej z Kamienia Pomorskiego do Dziwnówka, czy w ramach Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej linii do osiedla do osiedla Chemik w Policach</p>	<p>Uwzględniono, dodano budowę w ramach typów projektów.</p>
<p>VII OP, PI 8.5: zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników</p>	<p>Praca typy projektów : 3 także rozwój telepracy z wykorzystaniem TIK</p>		<p>Wsparcie dla telepracy zostało przewidziane w PI 8.8.</p>
<p>Sekcja 4. Zintegrowane podejście Terytorialne Rozdział 4.2</p>	<p>Działania ZIT w obszarach funkcjonalnych największych miast powinny być też związane z I Celem Tematycznym „Wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji”</p>	<p>Nie ulega wątpliwości że obszary objęte ZIT (SOM i KKBOF) są najbardziej predysponowane do realizacji tego celu”</p>	<p>Zaproponowany w projekcie RPO WZ 2014-2020 szeroki zestaw priorytetów inwestycyjnych (PI) i działań w ramach których będą wdrażane projekty ZIT wpisuje się w zestaw możliwych kierunków interwencji określony w <i>Zasadach realizacji ZIT w Polsce</i> i został ustalony na podstawie analizy dokumentów programowych z uwzględnieniem zasad celowości i efektywności wsparcia. Należy jednak podkreślić, że na obecnym etapie prac nad RPO WZ 2014-2020 ma on charakter propozycji, a jego ostateczny kształt (dobór PI) będzie uzależniony od rezultatów trwających aktualnie uzgodnień z partnerstwami samorządów SOM i KKBOF, w tym kształtu przygotowywanych przez nie Strategii ZIT dla miejskich obszarów funkcjonalnych. Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi partnerstwa samorządów obszarów objętych ZIT powinny być włączone w proces programowania RPO, a zakres interwencji powinien wynikać wprost ze Strategii ZIT, jak dotąd nie opracowano Strategii ZIT dla żadnego z miejskich obszarów funkcjonalnych.</p>
<p>Sekcja 4. Zintegrowane podejście Terytorialne</p>	<p>Za celowe wydaje się wsparcie rozwoju subregionalnych (w tym CSF) i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmocnienie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu .</p>	<p>Jest to Cel 2. Zawarty w założeniach Krajowej Polityki Miejskiej. Na obszarze naszego województwa z uwagi na zdiagnozowaną specyfikę rozkładu przestrzennego sieci osadniczej, konieczne jest wspieranie ośrodków w obszarach problemowych (SSW) dotyczy to ośrodków subregionalnych (Szczecinek, Wałcz, miast Centralnej strefy funkcjonalnej i innych miast głównie powiatowych</p> <p>Założenia KPP tak uzasadniają cel „Celem wsparcia na obszarach o słabiej rozwiniętej sieci miejskiej jest koncentracja na wspomaganiu funkcji miejskich, w tym gospodarczych i pozarolniczych w ośrodkach subregionalnych i powiatowych, które zapewniają na danym obszarze dobrej jakości podstawowe usługi publiczne, ale także oferują nowe miejsca pracy o podstawowym znaczeniu dla restrukturyzacji całego regionu. Wsparcie dotyczyć będzie również obszarów opóźnionych i pozostających w stagnacji gospodarczej, na których sieć miast jest rozwinięta, lecz istnieje zagrożenie ich upadku i zaniku pełnionych funkcji.”</p>	<p>Wskazanie w projekcie RPO WZ Obszarów Strategicznej Interwencji zgodnych z typologią określoną w projekcie Umowie Partnerstwa nie ogranicza zastosowania instrumentów zintegrowanego wsparcia wobec innym obszarów funkcjonalnych, w szczególności obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych. Takim instrumentem zaproponowanym w projekcie RPO WZ, jest Kontrakt Samorządowy (KS), który będzie stanowił umowę pomiędzy samorządem województwa a podmiotem (np. stowarzyszeniem, związkiem) zawiązanym przez grupę samorządów lokalnych (powiaty, gminy) reprezentujących funkcjonalnie powiązany obszar regionu (np. obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego), przy czym zasadniczą funkcją KS będzie określenie wspólnych celów rozwojowych danego terytorium oraz zaplanowanie realizacji odpowiadających im przedsięwzięć. Idea kontraktu samorządowego wpisuje się w założenia polityki miejskiej. Warto jednocześnie podkreślić, że podejście terytorialne nie zastępuje podejścia horyzontalnego, na którym oparta została logika interwencji RPO, w tym kontekście projekty beneficjentów obszarów problemowych w obrębie SSW będą traktowane priorytetowo w konkursach w ramach dużej części PI.</p>
<p>V OP, PI 6.4: ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury</p>	<p>Przeniesienie i preredagowanie działań z „poziomu regionalnego” na poziom „cele szczegółowe”.</p> <p>Zmiana statusu następujących punktów: 2. Opracowywanie planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo. 3.(Projekty) Opracowanie strategii dotyczącej działalności wykorzystującej regionalne zasoby przyrodnicze wraz z promocją.</p>	<p>Cel szczegółowy jakim jest opracowanie planu ochrony dla wszystkich sześciu parków krajobrazowych jest działaniem priorytetowym dla ZPKWZ jako jednostki zarządzanej przez Zarząd Województwa. Zadanie to ma znaczące przełożenie ma wszelkie zadania planistyczne w gminach będących w granicach parków krajobrazowych. Wyznacza ramy dla planowanych inwestycji i jednocześnie zapewnia ochronę walorów obszarów chronionych</p> <p>W województwie Zachodniopomorskim ponad 30% powierzchni objęte jest jedną z form ochrony przyrody. Wiele z organizacji pozarządowych jak i instytucji takich jak samorząd województwa, samorządy lokalne, ZPKWZ, Lasy Państwowe, RDOŚ i inne prowadzą różne działania ukierunkowane na ochronę i upowszechnianie walorów przyrodniczych województwa. Stworzenie spójnego systemu i określenie kierunków wykorzystania tych zasobów bez szkody dla ich wartości jest jednym z kluczowych zadań dla strategii rozwoju województwa.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W związku z koncentracją środków, w priorytecie przyjęto ograniczony wachlarz typów projektów. RPO nie służy rozwiązywaniu wszystkich problemów społeczno-gospodarczych regionu. Ponadto w 2011 roku Parki krajobrazowe miały możliwość dofinansowania opracowania Planów ochrony w ramach RPO 2007-2013 ale nie został złożony żaden tego typu projekt.</p>

66	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego	Wojewódzka jednostka organizacyjna działająca w formie jednostki budżetowej	Przeniesienie działań z „poziomu regionalnego” na poziom „typy projektów” i zmiana statusu następujących punktów: 1. Podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych. 4. Budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną i przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków	Głównym zadaniem ZPKWZ jest ochrona ale i promocja walorów województwa. Prowadzenie zadań w zakresie edukacji i nadzoru nad obszarem chronionym, oraz prowadzenie działań ochrony czynnej jest niemożliwe bez odpowiedniego wyposażenia i zapewnienia środków.	Uwaga nieuwzględniona. Zaproponowane wsparcie w PI wynika z przeprowadzonej diagnozy dla dokumentu. Parki krajobrazowe mieszczą się w katalogu uprawnionych beneficjentów w tym priorytecie, ale zakres rzeczowy wsparcia został ograniczony wyłącznie do typów projektów określonych PI 6.4.	
			Przeredagowanie podpunktu 1 w punkcie Typy projektu: 1. Budowa, rozbudowa i modernizacja ogrodów botanicznych w oparciu o gatunki rodzime wraz z bankami genowymi w celu ochrony różnorodności biologicznej aby otrzymał brzmienie: Budowa, rozbudowa i modernizacja ogrodów botanicznych i parków krajobrazowych. W oparciu o gatunki rodzime tworzenie przez ogrody botaniczne, przy współpracy z parkami krajobrazowymi, banków genowych w celu ochrony różnorodności biologicznej.	Tworzenie banku genowego oraz „zaplecza florystycznego” dla ogrodu botanicznego nie powinno odbyć się bez współpracy z parkami krajobrazowymi jako jednostkami nadzoru nad obszarami chronionymi wykazującymi się największą bioróżnorodnością w województwie. Ponadto, parki krajobrazowe administrowane są przez samorząd województwa, w związku z tym łatwiej uzyskać spójność polityki regionu. Wspomnieć należy również, że w dokumencie pojawia się idea prowadzenia edukacji ekologicznej w oparciu o ogrody botaniczne, podczas gdy takie zadania należą również do administracji parków krajobrazowych.	Uwaga częściowo uwzględniona. Zmieniono typ projektu na: "1. Projekty w zakresie tworzenia centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki.". Nazwa typu projektu odzwierciedla bezpośrednio zapisy w Linii demarkacyjnej.	
			zmiana określenia „kanalizacja” na „ukierunkowanie”	Posługiwanie się w przekazie określeniem 'kanalizacja' nie wpływa korzystnie na budowanie partnerskiej współpracy z obywatelami.	Uwaga nieuwzględniona. Sformułowanie "kanalizowanie ruchu turystycznego" jest określeniem używanym w specjalistycznej literaturze i nie ma pejoratywnego znaczenia .	
			Uwzględnienie w projekcie RPO stosownego udziału środków na zadania związane z ochroną bioróżnorodności przyznawanych w trybie bezkonkursowym.	Administracja parków krajobrazowych nie jest uprawniona do pobierania opłat za wstęp i udostępnianie obszarów chronionych, w związku z tym na wykonywanie zadań ustawowych (a zatem obligatoryjnych) pozyskiwać musi środki zewnętrzne.	Uwaga nieuwzględniona. Wobecnym systemie możliwe są tylko dwa tryby wyboru projektów: konkursowy i pozakonkursowy. Decyzja o zastosowaniu poszczególnych trybów wyboru projektów zostanie podjęta na etapie wdrażania Programu.	
67	Katarzyna Witkowska/ Stowarzyszenie Klaster ICT Pomorze Zachodnie	Stowarzyszenie	II OP, PI 2.3: wzmocnienie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, jednostki sektora finansów, publicznych organizacje pozarządowe,	Rozszerzenie katalogu Beneficjentów o przedsiębiorców (w szczególności NZOZ Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej), które świadczą usługi publiczne w ramach kontraktów z NFZ	Zdecydowana większość placówek ochrony zdrowia (w szczególności POZ podstawowa opieka zdrowotna, ale także poradnie specjalistyczne) działają jako podmioty gospodarcze typu NZOZ, przy obecnym katalogu Beneficjentów wszystkie tego typu placówki nie będą mogły ubiegać się o środki na inwestycję w rozwój usług e-zdrowia.	Nieuwzględniono. Przedsiębiorcy, także NZOZ, mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach PI 2.2. W ramach PI 2.3 wspierane będą służby publiczne.